
Zasobność gospodarstw domowych w Polsce

Raport z badania 2016 r.

Opracowały:
Departament Analiz Ekonomicznych i Departament Stabilności Finansowej

Pod redakcją:
Piotra Bańbuły i Zbigniewa Żółkiewskiego

Zespół autorski:
Piotr Bańbuła
Kacper Grejcz
Janusz Jabłonowski
Joanna Przeworska
Zbigniew Żółkiewski

Publikacja została przygotowana wspólnie przez Departament Analiz Ekonomicznych i Departament Stabilności Finansowej na potrzeby organów NBP.

Spis treści

Przedmowa	4
Synteza wyników	5
Wstęp	8
1. Majątek netto	13
1.1. Sytuacja makroekonomiczna w latach 2014 – 2016	13
1.2. Główne wyniki	14
1.3. Rozkład majątku netto	22
1.4. Majątek netto w Polsce na tle krajów strefy euro	30
2. Aktywa	34
2.1. Aktywa rzeczowe	35
2.2. Aktywa finansowe	42
3. Zadłużenie	52
3.1. Zadłużenie ogółem	55
3.2. Kredyty mieszkaniowe	59
3.3. Kredyty inne niż mieszkaniowe oraz pożyczki	62
3.4. Obciążenie gospodarstw domowych zadłużeniem	65
Literatura	80
Aneks statystyczny	83
Słowniczek	122

Przedmowa

Niniejsze opracowanie zawiera wyniki drugiej rundy Badania Zasobności Gospodarstw Domowych (BZGD), przeprowadzonego w 2016 roku. Badanie ma charakter ankietowy i ma na celu zobrazowanie szeroko rozumianej sytuacji finansowej respondentów, ze szczególnym uwzględnieniem zgromadzonych przez gospodarstwa domowe aktywów oraz zaciągniętych zobowiązań (pasywów). Badanie zostało zrealizowane przez Narodowy Bank Polski, we współpracy z Głównym Urzędem Statystycznym.

W przygotowaniu i przeprowadzeniu badania BZGD Narodowy Bank Polski korzysta z doświadczeń prac sieci badawczej Europejskiego Banku Centralnego pod nazwą *Household Finance and Consumption Network* (HFCN). Uczestnictwo w sieci HFCN, zrzeszającej banki centralne i urzędy statystyczne krajów strefy euro (oraz Polski i Węgier) prowadzące badania kondycji finansowej, w tym majątku i zadłużenia, gospodarstw domowych pod nazwą *Household Finance and Consumption Survey* (HFCS), służy uzgodnieniu wspólnej metodyki badań i umożliwia dostęp do wypracowanych w ramach sieci narzędzi badawczych (np. pakietów statystycznych do imputacji brakujących danych).

Autorzy pragną podziękować pracownikom Głównego Urzędu Statystycznego i urzędów wojewódzkich zaangażowanym w badanie, ze szczególnym uwzględnieniem Piotra Łysonia – dyrektora Departamentu Badań Społecznych i Warunków Życia, Małgorzaty Żyry - zastępcy dyrektora Departamentu Badań Społecznych i Warunków Życia, Krystyny (Małgorzaty) Siwiak - naczelnika Wydziału Badania Gospodarstw Domowych, Marii Barlik z Wydziału Badania Gospodarstw Domowych, Tomasza Piaseckiego – kierownika Ośrodka Statystyki Matematycznej Urzędu Statystycznego w Łodzi, Roberta Wieczorkowskiego z Departamentu Metodologii, Standardów i Rejestrów, Edyty Grądzkiej z Departamentu Informacji, Eweliny Stanios-Koryckiej z Departamentu Informacji, koordynatorów badania z urzędów wojewódzkich oraz ankieterów przeprowadzających badanie.

Autorzy są też wdzięczni za wsparcie i konsultacje pracownikom sekretariatu sieci HFCN z siedzibą w Europejskim Banku Centralnym, w tym w szczególności Juha Honkkila, Sebastiénowi Perez-Duarte i Jiri Slacalek, jak również innym uczestnikom sieci za dyskusje i dzielenie się doświadczeniem.

Synteza wyników

Przeciętny majątek netto gospodarstwa domowego w Polsce w 2016 roku, mierzony medianą¹, wyniósł 263,6 tys. zł. Majątek netto odzwierciedla różnicę między wartością aktywów i wartością zobowiązań gospodarstwa domowego. O wartości majątku netto decydują przede wszystkim aktywa rzeczowe zgromadzone przez gospodarstwo domowe, w tym w przeważającej mierze: główne miejsce zamieszkania (265,4 tys. zł), inna nieruchomość (119,8 tys. zł) oraz zasób majątku wynikającego z prowadzenia działalności gospodarczej (144,9 tys. zł). Finansowe składniki majątku mają relatywnie mniejsze znaczenie i wynoszą ogółem przeciętnie (mediana) 15,3 tys. zł. Zadłużenie, o ile występuje, jest przeciętnie stosunkowo niewielkie (10,0 tys. zł).

Poszczególne składniki majątku są w zróżnicowanym stopniu w posiadaniu gospodarstw domowych. Zdecydowana większość gospodarstw domowych jest właścicielem głównego miejsca zamieszkania (79,2%) oraz pojazdów samochodowych (65,8%). Znacznie rzadziej respondenci deklarowali jako składniki swojego mienia przedmioty wartościowe (29,4%), inne nieruchomości (24,3%) czy też majątek z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej (20,4%). Aktywa finansowe posiada 90,8% gospodarstw domowych, przy czym depozyty bankowe są najbardziej popularną formą gromadzenia środków finansowych (84,9% gospodarstw domowych), chociaż przeciętna wartość zakumulowanych w tej formie aktywów jest stosunkowo niewielka (12,0 tys. zł).

Zadłużenie deklaruje 40,5% gospodarstw domowych. Zobowiązania z tytułu zabezpieczonych kredytów mieszkaniowych (hipotecznych), stanowiące główny składnik długu gospodarstw domowych w Polsce, dotyczą 13,9% gospodarstw domowych i stanowią dla nich relatywnie wysokie obciążenie (przeciętnie 114,8 tys. zł). Natomiast kredyty o innym charakterze, przede wszystkim konsumpcyjne, są bardziej popularne (32,9% gospodarstw domowych), ale ich przeciętna wartość jest o wiele mniejsza (ok. 3 tys. zł).

Majątek netto jest zmienną znacznie zróżnicowaną w populacji gospodarstw domowych. W szczególności, majątek netto silnie rośnie wraz ze wzrostem dochodów przypadających na gospodarstwo domowe, osiągając najwyższe wartości dla najwyższej grupy dochodowej. Majątek zwiększa się także wraz ze wzrostem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego i dla gospodarstw, w których głowa² ma wykształcenie wyższe jest ponad dwukrotnie wyższy (341,4 tys. zł) w stosunku do gospodarstw z osobą referencyjną o wykształceniu co najwyżej podstawowym. Status osoby referencyjnej (odniesienia) na rynku pracy jest kolejną cechą silnie różnicującą

¹ W niniejszej publikacji mediana będzie stosowana jako podstawowa miara tendencji centralnej, ze względu na silną skośność rozkładu majątku. Takie podejście jest powszechnie stosowane w analizach dotyczących majątku gospodarstw domowych (np. ECB, 2013a). Dla poszczególnych kategorii aktywów i pasywów mediana oznacza wartość środkową, wyznaczoną na podzbiorze obserwacji gdzie dana kategoria występuje (mediana warunkowa).

² Jako 'głowę gospodarstwa domowego' będzie traktowana główna osoba, udzielająca ankieterowi informacji podczas przeprowadzania ankiety. Zamiennie używane będzie określenie osoba referencyjna lub osoba odniesienia.

wartość majątku netto. Gospodarstwa domowe, w których osoba ta prowadzi działalność gospodarczą (status samozatrudnionego) zgromadziły wyraźnie większy majątek (672,2 tys. zł) w porównaniu do innych grup wyróżnionych ze względu na status na rynku pracy. Jednocześnie gospodarstwa zamieszkałe na wsi dysponują przeciętnie znacznie większym majątkiem (363,4 tys. zł) niż gospodarstwa miejskie (231,9 tys. zł).

Majątek netto jest nierównomiernie rozłożony w populacji gospodarstw domowych, a jego silną koncentrację obserwujemy w zbiorowości gospodarstw najbardziej majątnych. Dziesięć procent najbardziej zasobnych gospodarstw domowych posiada około 41% całkowitego majątku netto, podczas gdy majątek 20% najmniej zasobnych gospodarstw to jedynie niewielka część (1,0%) majątku wszystkich gospodarstw domowych. Zróżnicowanie majątku w Polsce, mierzone współczynnikiem Giniego wynosi 56,8%, przy czym aktywa rzeczowe (Gini – 56,7%) są wyraźnie mniej skoncentrowane niż aktywa finansowe (Gini – 72,2%). Majątek jest silniej skoncentrowany niż dochód netto, dla którego współczynnik Giniego wynosi 32,4% (z uwzględnieniem skali ekwiwalentności OECD). Silna koncentracja majątku w prawym ogonie rozkładu oraz większe nierówności majątkowe niż dochodowe, to powszechna prawidłowość, obserwowana w badaniach sytuacji finansowej gospodarstw domowych na całym świecie.

Gospodarstwa domowe w Polsce należą do umiarkowanie majątnych na tle krajów strefy euro. Majątek netto przeciętnego gospodarstwa domowego w Polsce (60,6 tys. euro) stanowił ok. 58% mediany majątku netto gospodarstwa domowego w strefie euro (104,1 tys. euro). Najwyższym zasobem majątku netto, przypadającym na gospodarstwo domowe w strefie euro, odznaczają się Luksemburg (437,5 tys. euro), Belgia (217,9 tys. euro) i Malta (209,9 tys. euro). Natomiast polskie gospodarstwa domowe dysponują stosunkowo znacznym majątkiem na tle krajów Europy Środkowo-Wschodniej, gdzie waha się on od 14,2 tys. euro dla Łotwy do 80,4 tys. euro w Słowenii. W Polsce, podobnie jak w strefie euro, o wartości majątku netto decydują przede wszystkim aktywa rzeczowe, w tym w przeważającej mierze wartość głównego miejsca zamieszkania, zaś aktywa finansowe mają dużo mniejsze znaczenie w procesie akumulacji majątku. Relatywne znaczenie aktywów finansowych w majątku gospodarstw domowych w Polsce jest dodatkowo wyraźnie mniejsze (8,5% majątku brutto) niż w strefie euro (17,8%). Znacznie niższa w Polsce względem strefy euro jest także przeciętna wartość zarówno trwałych składników majątku (67,3 tys. euro w stosunku do 136,6 tys. euro), jak i aktywów finansowych (3,5 tys. euro w stosunku do 10,6 tys. euro). Gospodarstwa domowe w Polsce są jednocześnie znacznie mniej zadłużone niż to ma miejsce w strefie euro. W Polsce przeciętne gospodarstwo domowe posiada łączne zobowiązania w wysokości 2,3 tys. euro (około 5,5% w relacji do majątku brutto), podczas gdy w strefie euro przeciętne zadłużenie wynosi 28,2 tys. euro, co stanowi ok. 26% aktywów łącznie.

Polskie gospodarstwa domowe wyróżnia, na tle krajów strefy euro, znaczne rozpowszechnienie własności głównego miejsca zamieszkania (79,3% gospodarstw domowych w Polsce wobec 61,2% dla strefy euro), a także większa powszechność prowadzenia działalności gospodarczej (20,4% gospodarstw domowych w Polsce wobec 11,0% dla strefy euro). To sprawia, że poziom

majątku gospodarstw domowych w Polsce w relacji do niektórych krajów strefy euro, gdzie gospodarstwa domowe bardziej preferują wynajem zamieszkiwanych nieruchomości niż ich zakup, jest korzystniejszy niż wynika to z porównania PKB na głowę mieszkańca w tych krajach. Dotyczy to w szczególności Niemiec, odznaczających się relatywnie wysoką zamożnością, mierzoną PKB per capita (123% PKB per capita EU-28), zaś zajmujących pozycję zbliżoną do Polski pod względem przeciętnego majątku gospodarstw domowych (60,8 tys. euro). Wynika to przede wszystkim z niskiego odsetka gospodarstw domowych, będących właścicielami głównego miejsca zamieszkania w Niemczech (44,3%).

Polska należy do krajów o wyraźnie mniejszych rozpiętościach majątkowych (Gini – 56,8%) niż przeciętnie w strefie euro (68,5%). Skala nierówności majątkowych jest silnie zróżnicowana pomiędzy krajami uczestniczącymi w badaniu HFCS. Najsilniejsza koncentracja majątku, mierzona współczynnikiem Giniego, występuje na Łotwie (78,5%), w Niemczech (76,2%) i w Irlandii (75,2%), zaś krajami o stosunkowo niewielkich nierównościach majątkowych, podobnie jak Polska, są Hiszpania (59,9%), Belgia (58,9%) i Słowacja (49,2%).

Wstęp

Badanie Zasobności Gospodarstw Domowych (BZGD), którego wyniki za 2016 rok omawia niniejsze opracowanie, służy kompleksowej analizie sytuacji finansowej gospodarstw domowych, ze szczególnym uwzględnieniem ich sytuacji majątkowej. Majątek gospodarstw domowych stanowią zgromadzone przez nie aktywa (majątek brutto), których zasób pomniejszony o zaciągnięte zobowiązania stanowi majątek netto. Aktywa gospodarstw domowych to zarówno rzeczowe, jak i finansowe składniki majątku. Pasywa obejmują zobowiązania zaciągnięte przez gospodarstwa domowe zarówno wobec instytucji finansowych, jak i wszelkich innych podmiotów, jak np. zakład pracy czy też osoby prywatne. Dane dotyczące aktywów i pasywów gospodarstw domowych są zbierane z dużym stopniem szczegółowości³. Dane zgromadzone w ramach badania BZGD pozwalają zbudować kompletny obraz ich sytuacji finansowej w ujęciu zasobowym, który ma formę bilansu sektora gospodarstw domowych. Pozycją bilansującą, a zarazem główną zmienną wynikową badania, jest majątek netto, zdefiniowany jako różnica sumy aktywów i pasywów.

Schematycznie bilans finansowy sektora gospodarstw domowych można przedstawić następująco:

Rysunek 1. Schemat bilansu finansowego sektora gospodarstw domowych w BZGD

BILANS GOSPODARSTWA DOMOWEGO	
AKTYWA	PASYWA
<p>Aktywa rzeczowe</p> <p>Główne miejsca zamieszkania</p> <p>Inna nieruchomości</p> <p>Pojazdy</p> <p>Przedmioty wartościowe</p> <p>Majątek z prowadzenia działalności gospodarczej</p> <p>Aktywa finansowe</p> <p>Depozyty</p> <p>Fundusze inwestycyjne</p> <p>Akcje</p> <p>Obligacje</p> <p>Należności</p> <p>Dobrowolne programy emerytalne / Ubezpieczenia na życie</p> <p>Inne aktywa finansowe</p>	<p>Kredyty mieszkaniowe</p> <p>Kredyty mieszkaniowe pod GMZ</p> <p>Kredyty mieszkaniowe pod inną nieruchomości</p> <p>Kredyty inne niż mieszkaniowe oraz pożyczki</p> <p>Inne zobowiązania</p> <p>MAJĄTEK NETTO: AKTYWA - PASYWA</p>

Źródło: Opracowanie własne.

W badaniu BZGD gromadzone są też liczne informacje uzupełniające, stanowiące obszerną i szczegółową charakterystykę gospodarstw domowych pod względem ich cech społeczno-

³ Zestawienie kategorii aktywów i pasywów, dla których zbierane są informacje w badaniu BZGD zawiera Słowniczek, zamieszczony na końcu niniejszej publikacji, jak również kwestionariusz ankietowy, wykorzystany w badaniu, który stanowi załącznik do Raportu metodycznego (NBP, 2017b)

ekonomicznych i demograficznych. W szczególności, zbierane są dane dotyczące takich kwestii, jak:

- dane demograficzne (w tym, skład osobowy gospodarstwa domowego, wiek, płeć, stan cywilny, wykształcenie itp.)
- wydatki gospodarstwa domowego (w tym, przeciętne miesięczne wydatki ogółem, wydatki na główne grupy dóbr i usług konsumpcyjnych, środki pieniężne przekazywane osobom spoza gospodarstwa domowego, jak np. pomoc dla krewnych, dary, oszczędzanie: skłonność i cele itp.)
- status na rynku pracy i dochody gospodarstwa domowego (w tym, aktywność zawodowa, zawód i stanowisko, czas pracy, dochody z tytułu pracy itp.)
- działalność gospodarcza (w tym wartość i forma prawna firmy, profil działalności, stan zatrudnienia itp.)
- spadki i darowizny (w tym, rodzaj otrzymanego spadku lub darowizny, rok otrzymania, wartość itp.)
- plany emerytalne (w tym, uprawnienia emerytalne w ramach programów publicznych, uczestnictwo w dobrowolnych programach emerytalnych i łączna kwota zgromadzonych środków, zabezpieczenie z tytułu polisy ubezpieczeniowej na życie i łączna kwota zgromadzonych środków itp.)
- informacje uzupełniające o sytuacji finansowej (w tym, samoocena sytuacji finansowej, rezerwa finansowa „na czarną godzinę” itp.)
- charakterystyka miejsca zamieszkania (w tym, rodzaj budynku, lokalizacja, standard itp.)
- przebieg wywiadu (w tym, nastawienie respondenta, ocena wiarygodności odpowiedzi, stopień zrozumienia pytań przez respondenta itp.)
- realizacja badania (w tym, skuteczność przeprowadzenia wywiadu, czas trwania wywiadu, przyczyny odmowy bądź przerwania wywiadu itp.)

Badanie BZGD prowadzone jest w ramach międzynarodowej sieci badawczej *Household Finance and Consumption Network* (HFCN). W przedsięwzięciu tym, zainicjowanym w 2006 r. i koordynowanym przez Europejski Bank Centralny (EBC), uczestniczą banki centralne i urzędy statystyczne reprezentujące kraje strefy euro oraz Polskę i Węgry. W ostatniej (drugiej) rundzie tego badania, której wyniki opublikowano w grudniu 2016 roku (ECB, 2016a), wzięło udział 20 krajów, w których zebrano informacje na temat 84 tysięcy gospodarstw domowych. Badanie gromadzące dane dla tych krajów ma oficjalną nazwę *Household Finance and Consumption Survey* (HFCS). Badacze we wszystkich krajach uczestniczących w badaniu sieci HFCN posługują się zharmonizowaną metodyką, uzgodnioną w toku wspólnych prac, co oznacza w szczególności ujednolicony zakres zbieranych informacji, jednakowe definicje zmiennych, możliwie zbliżone sposoby przetwarzania danych (np. zasady imputacji brakujących informacji). Te zasady funkcjonowania projektu HFCN zapewniają porównywalność wyników pomiędzy krajami.

Kompletne i odpowiednio szczegółowe dane na temat majątku i zadłużenia gospodarstw domowych, gromadzone w ramach badania BZGD, w sposób zasadniczy rozszerzają możliwości analiz kondycji finansowej gospodarstw domowych, w stosunku do ważnych, prowadzonych od lat przez GUS badań, takich jak Badanie Budżetów Gospodarstw Domowych (BBGD) czy Europejskie Badanie Dochodów i Warunków Życia (EU-SILC). Powyższe badania koncentrują się bowiem przede wszystkim na strumieniach bieżących dochodów i wydatków, dostarczając jedynie przybliżonych, bardzo zgrubnych informacji o niektórych aspektach majątku i zadłużenia.

Kompleksowość informacji pozyskiwanych w ramach BZGD pozwala nie tylko na zestawianie bilansów finansowych sektora gospodarstw domowych (i jego podgrup), ale również umożliwia prowadzenie szeregu analiz procesów akumulacji majątku przez gospodarstwa domowe, o dużym znaczeniu teoretycznym i praktycznym. W szczególności, badania majątku i zadłużenia prowadzone przez kraje uczestniczące w sieci HFCN są wykorzystywane, między innymi, do analiz dotyczących uwarunkowań procesu oszczędzania przez gospodarstwa domowe, skłonności do ryzyka i wyjaśnienia struktury gromadzonego majątku, efektu majątkowego dla konsumpcji, nierówności dochodowych i majątkowych, dostępności kredytu i determinant popytu na kredyt, zadłużenia i wrażliwości na szoki w gospodarce.

Z punktu widzenia Narodowego Banku Polskiego istotne są wszystkie wymienione wyżej pola zastosowań wyników badania BZGD. W szczególności, kwestie uwarunkowań procesu oszczędzania czy też występowanie i siła efektu majątkowego dla konsumpcji dotyczą kluczowej dla banku centralnego problematyki mechanizmu transmisji monetarnej. Dzięki danym z badania BZGD może być on w sposób pełniejszy analizowany, uwzględniając założenie, że reakcja gospodarstw domowych na zmiany stóp procentowych może być różna w zależności od obciążenia ich bieżących dochodów długiem i zgromadzonych oszczędności. Dane pozyskiwane w badaniu BZGD umożliwiają istotne rozszerzenie dotychczas prowadzonych analiz wpływu zachowania gospodarstw domowych na stabilność systemu finansowego. W szczególności, celowi temu służy analiza zadłużonych gospodarstw domowych, ich możliwości obsługi długu i ryzyka z tym związanego – zarówno dla gospodarstw domowych, jak i w konsekwencji dla gospodarki. Dostarczane w wyniku badania BZGD wzajemnie powiązane dane jednostkowe o dochodach, zadłużeniu i aktywach gospodarstw domowych, uzupełnione o ich cechy społeczno-demograficzne, umożliwiają tego rodzaju analizy w stopniu niedostępnym uprzednio⁴.

Badanie BZGD ma też swoje ograniczenia, o których warto pamiętać analizując jego wyniki⁵. Pierwsza grupa ograniczeń wynika z tego, że badanie BZGD jest badaniem ankietowym, a więc jakość wyników będzie tu zależeć w szczególności od dobrego odwzorowania populacji w zrealizowanej próbie badanych jednostek. Szczególnym problemem badań sytuacji majątkowej gospodarstw domowych, wykraczającym poza problemy odmów udziału w badaniu (*unit non-*

⁴ Ilustracje możliwości analitycznych, jakie dają dane z badania BZGD w tym zakresie zawiera artykuł Bańbuła et al. (2016).

⁵ Problemy będą tu jedynie zarysowane, zaś rozwinięcie głównych wątków zawiera Aneks metodyczny do niniejszego opracowania (NBP, 2017b).

response) lub też w nieudzieleniu odpowiedzi na niektóre pytania ankiety (*item non-response*), jest zapewnienie reprezentacji najbardziej majątnych gospodarstw domowych, zgodnej ze stanem faktycznym. Zbiorowość tych gospodarstw jest silnie skoncentrowana, a jednocześnie – jak wiadomo z międzynarodowej praktyki tych badań⁶ – gospodarstwa najbardziej majątne mają też najmniejszą skłonność do udziału w badaniu. Przyjętym sposobem radzenia sobie z tym problemem jest uwzględnienie w badanej próbie większej liczby gospodarstw domowych, dysponujących znacznym majątkiem, niż wynika to ze schematu losowania (tzw. nadpróbkiowanie). Takie postępowanie zostało też zastosowane w badaniu dla Polski, a jego opis zawiera załącznik metodyczny (NBP, 2017b).

Drugą ważną kwestią jest właściwa interpretacja rezultatów badania BZGD, w tym poprawne rozumienie kategorii majątku netto. Majątek netto gospodarstw domowych, definiuje się w badaniach tego typu jako łączną wartość aktywów finansowych i niefinansowych będących w posiadaniu gospodarstwa domowego, pomniejszoną o wartość jego całkowitego zadłużenia, według wyceny respondenta w momencie badania. Majątek obejmuje więc jedynie te aktywa i pasywa, które stanowią prywatną własność gospodarstwa domowego i podlegają rynkowej wycenie⁷. Pomiarom nie są więc objęte należności gospodarstw domowych względem państwa z tytułu zabezpieczenia społecznego, a w szczególności dotyczące publicznych systemów emerytalnych. W krajach o rozbudowanych systemach zabezpieczenia społecznego, gospodarstwa domowe mają zwykle mniejszą skłonność do oszczędzania i gromadzenia majątku prywatnego, gdyż jest on niejako rekompensowany strumieniem oczekiwanych świadczeń społecznych. Podatki finansujące owe systemy zabezpieczenia społecznego zastępują więc do pewnego stopnia prywatne oszczędności, a system świadczeń społecznych substytuuje strumień użyteczności płynący z majątku prywatnego⁸. Ma to istotne znaczenie z punktu widzenia międzynarodowej porównywalności wyników badań majątku i zadłużenia gospodarstw domowych. Prywatny majątek gospodarstw domowych, tak jak jest on definiowany w badaniu BZGD, czy też HFCS, nie powinien więc być traktowany jako poprawna miara dobrobytu, ponieważ na dobrobyt wpływa w znacznym stopniu dostępność świadczeń z tytułu zabezpieczenia społecznego. Majątek netto nie jest także jedyną miarą wpływającą na sytuację finansową gospodarstwa domowego – gospodarstwo posiadające mieszkanie i niskie dochody może czuć się mniej komfortowo pod względem finansowym niż gospodarstwo wynajmujące mieszkanie i uzyskujące kilkakrotnie wyższe dochody, choć z uwagi na wartość posiadanej nieruchomości majątek netto pierwszego gospodarstwa może być wyższy.

Trzecią istotną kwestią jest porównywalność wyników badania na przestrzeni czasu. Niniejsza publikacja, zawierająca wyniki badania BZGD za 2016 r., daje unikalną możliwość analizy zmian majątku, aktywów i zadłużenia gospodarstw domowych w Polsce w stosunku do sytuacji z 2014

⁶ Omówienie problemów występujących w badaniach ankietowych sytuacji finansowej gospodarstw domowych zawierają prace Davies i Shorrocks (2000) oraz ECB (2013b).

⁷ Patrz: Davies i Shorrocks – op. cit., OECD (2013).

⁸ Tezę o substytucyjności majątku prywatnego i publicznych systemów zabezpieczenia społecznego pozytywnie weryfikują Fessler i Schürz (2015) na podstawie danych z badania HFCN.

r., kiedy przeprowadzono pilotażowe badanie zasobności gospodarstw domowych⁹ (NBP, 2015b). Należy być jednak niezwykle ostrożnym w utożsamieniu zmian w statystykach pomiędzy obydwoma edycjami badania z efektami rzeczywiście zachodzących procesów ekonomicznych. Obserwowane zmiany będą bowiem odzwierciedlać nie tylko ewolucję rzeczywistej sytuacji majątkowej gospodarstw domowych, ale także zmiany metodyczne i wynikające z nich zmiany stopnia odwzorowania procesów ekonomicznych w próbie. Obecne badanie przeprowadzono na niemal dwukrotnie większej próbie gospodarstw domowych niż badanie z 2014 r., jednocześnie w oparciu o doświadczenia z badania pilotażowego zmieniono sposób zadawania niektórych pytań, losowania gospodarstw domowych, edycji danych i imputacji brakujących odpowiedzi. Celem tych wszystkich zmian była poprawa jakości odwzorowania rzeczywistości społeczno-ekonomicznej w badaniu. Tym samym wiele ze zmian będzie odzwierciedlać właśnie lepszą jakość badania, a niekoniecznie rzeczywiście zachodzące zmiany w sytuacji gospodarstw domowych Polsce w latach 2014 - 2016. Bezpieczniej jest zatem traktować badanie z 2016 r. przede wszystkim jako prawdopodobnie wierniejsze odwzorowanie sytuacji majątkowej gospodarstw domowych w Polsce.

Kolejne rozdziały niniejszego opracowania poświęcone są następującym problemom. W Rozdziale 2 przedstawiamy i analizujemy główne wyniki badania, wraz z ich porównaniem z wynikami badania HFCS. Rozdział ten pełni rolę przeglądu głównych rezultatów badania. Rozdział 3 poświęcony jest analizie aktywów rzeczowych i finansowych gospodarstw domowych. W Rozdziale 4 zajmujemy się zadłużeniem gospodarstw domowych, a w szczególności ich obciążeniem z tytułu zadłużenia. Aneks statystyczny zawiera szczegółowe tablice wynikowe oraz słowniczek najważniejszych kategorii, analizowanych w niniejszym opracowaniu. Informacje na temat szeroko rozumianej metodyki badania, tj. jego organizacji, kwestionariusza ankietowego, imputacji i edycji wyników oraz pewnych mierników oceny jakości badania zawarte są w Raporcie (aneksie) metodycznym, będącym uzupełnieniem niniejszej publikacji (NBP, 2017b).

---

⁹ Dane z badania za 2014 rok, używane w niniejszym raporcie, mogą się nieznacznie różnić od tych z publikacji NBP (2015b), ze względu na ich korekty, przeprowadzone w trakcie późniejszego ich przekazywania do HFCN.

1. Majątek netto

1.1. Sytuacja makroekonomiczna w latach 2014 – 2016

Na zmiany sytuacji majątkowej gospodarstw domowych pomiędzy obiema falami badania, tj. w latach 2014 – 2016, miały wpływ zjawiska makroekonomiczne, w szczególności dotyczące sytuacji na rynku pracy i zmian w dochodach gospodarstw domowych. Omawiany okres był korzystny z punktu widzenia możliwości powiększania majątku przez gospodarstwa domowe. Dość wyraźnie wzrósł w ujęciu realnym produkt krajowy brutto (o 6,8%), co wiązało się z dużym popytem na pracę, który spowodował znaczny wzrost liczby pracujących (o 4,2%) i spadek stopy zatrudnienia wg BAEL o 2,6 punktu procentowego. W efekcie, przeciętne miesięczne wynagrodzenia realne brutto w gospodarce narodowej znacznie wzrosły (o 8,9%) i w podobnej skali zwiększyły się realne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych, a więc z uwzględnieniem dochodów z działalności gospodarczej i transferów społecznych. Silnie wzrosło spożycie (o 7%), zaś stopa oszczędzania (sa¹⁰) kształtowała się na relatywnie niskim poziomie ok. 2- 3%, systematycznie poniżej stopy inwestowania (ok. 8 – 9% sa).

Utrzymywał się wysoki popyt na mieszkania, który spowodował znaczne zwiększenia skali inwestycji mieszkaniowych (wzrost liczby mieszkań oddanych do użytkowania o 14%). Oprócz dobrej sytuacji dochodowej gospodarstw domowych, popyt na mieszkania wzmacniało historycznie niskie oprocentowanie kredytów hipotecznych (w złotych) oraz ich wysoka dostępność. Dodatkowo, silnie rósł popyt na mieszkania z przeznaczeniem na wynajem, ze względu na wysoką rentowność wynajmu w relacji do zwrotu z aktywów finansowych.

Gospodarstwa domowe znacznie powiększyły w latach 2014 – 2016 zasoby aktywów finansowych. Aktywa finansowe ogółem znacznie wzrosły w ujęciu realnym (o ok. 18%), przy czym szybko rosły zasoby zarówno aktywów zwykle klasyfikowanych jako bezpieczne, jak depozyty (o ok. 21%), jak i aktywów ryzykownych, jak np. akcje (o ok. 17%) czy też obligacje (o ok. 83%). Również wyraźnie, ale w mniejszej skali wzrosły zobowiązania gospodarstw domowych z tytułu kredytów i pożyczek (o ok. 13%), w tym kredytów konsumpcyjnych (o ok. 15%) i kredytów mieszkaniowych (o ok. 13,5%). Korzystne uwarunkowania koniunkturalne, jak i wynikająca z nich poprawa sytuacji dochodowej gospodarstw domowych, wraz oprocentowaniem kredytów na historycznie niskim poziomie, zwiększyły dostępność kredytu bankowego oraz stworzyły zachętę dla gospodarstw domowych do korzystania z tego źródła finansowania. W analizowanym okresie, wartość należności sektora bankowego wobec gospodarstw domowych wzrosła realnie o 13,7%, w tym ok. 61,5% tego wzrostu dotyczyło kredytów mieszkaniowych, a ok. 38,5% - pozostałych kredytów (w tym konsumpcyjnych) udzielanych gospodarstwom domowym¹¹. Większa część wzrostu wartości należności banków z tytułu kredytów mieszkaniowych dotyczy-

¹⁰ Skrót sa w niniejszym raporcie dotyczy danych po korekcie sezonowej (*seasonal adjusted*).

¹¹ Obliczenia na podstawie danych ze Statystyki monetarnej NBP, uwzględniających stan należności sektora bankowego od gospodarstw domowych na koniec 2014 r. i 2016 r.

ła kredytów złotych (wzrost realnie o 25%), podczas gdy wartość kredytów w walutach obcych pozostała relatywnie stabilna w czasie (wzrost o ok. 1,1% w ujęciu realnym). W tych latach w Polsce nie udzielano już niemal kredytów walutowych i powyższe zmiany zadłużenia są wypadkową zmian kursowych i sukcesywnej spłaty tych kredytów.

Powyższe statystyki zostały obliczone na podstawie innych źródeł niż BZGD i obrazują zmiany w agregatach. W dalszej części raportu przedstawiamy cechy majątku gospodarstw domowych w Polsce w oparciu o BZGD.

1.2. Główne wyniki

Przeciętny majątek netto gospodarstwa domowego w Polsce, mierzony medianą¹², wyniósł 263,6 tys. zł. O wartości majątku netto decydują przede wszystkim aktywa rzeczowe, zgromadzone przez gospodarstwo domowe, w tym w przeważającej mierze (mediana): główne miejsce zamieszkania (265,4 tys. zł), inna nieruchomości (119,8 tys. zł) oraz zasób majątku wynikającego z prowadzenia działalności gospodarczej (144,9 tys. zł). Finansowe składniki majątku mają relatywnie mniejsze znaczenie i wynoszą ogółem przeciętnie (mediana) 15,3 tys. zł. Pasywa gospodarstw domowych, na które składają się różne formy zadłużenia (na przykład, z tytułu kredytów hipotecznych, konsumpcyjnych, pożyczek itp.) stanowią w przypadku przeciętnego gospodarstwa domowego stosunkowo niewielkie obciążenie jego majątku (10,0 tys. zł).

Struktura majątku posiadanego przez gospodarstwa domowe w Polsce jest zróżnicowana. Zdecydowana większość gospodarstw domowych jest właścicielem głównego miejsca zamieszkania (79,2%) oraz pojazdów samochodowych (65,8%). Znacznie rzadziej gospodarstwa domowe deklarowały jako składniki swojego mienia przedmioty wartościowe (29,4%), inne nieruchomości (24,3%) czy też majątek z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej (20,4%). Aktywa finansowe posiada 90,8% gospodarstw domowych, przy czym depozyty bankowe są najbardziej popularną formą gromadzenia środków finansowych (84,9% gospodarstw domowych), chociaż stan zakumulowanych w tej formie aktywów jest stosunkowo niewielki (12,0 tys. zł). Gospodarstwa domowe znacznie rzadziej lokują swoje oszczędności w funduszach inwestycyjnych (3,8% gospodarstw domowych), a jednocześnie w przypadku tego rodzaju aktywów są to, przeciętnie rzecz biorąc, znacznie wyższe kwoty (19,6 tys. zł).

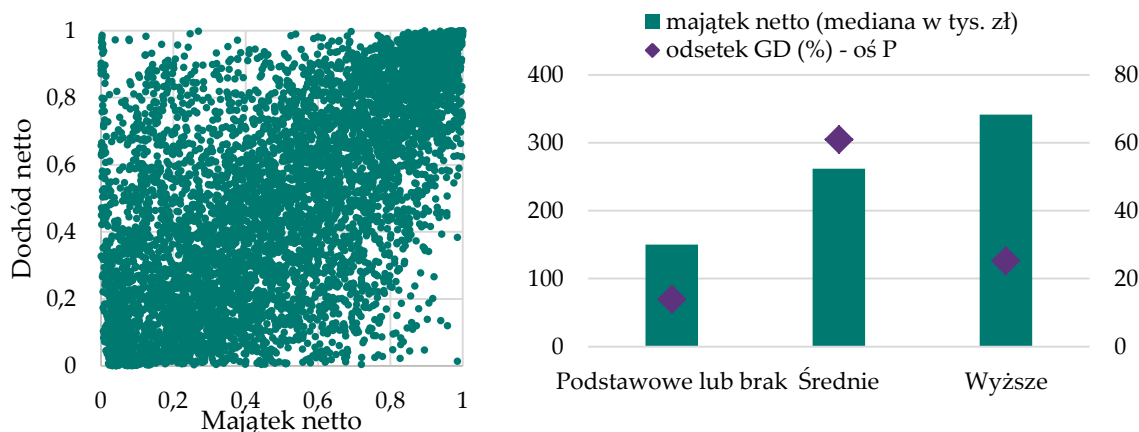
Zadłużenie deklaruje 40,5% gospodarstw domowych. Podobnie jak w przypadku aktywów finansowych, gospodarstwa domowe bardzo różnią się zarówno profilem zadłużenia, jak i poziomem zadłużenia według poszczególnych rodzajów zobowiązań. Na przykład, zobowiązania z tytułu zabezpieczonych kredytów mieszkaniowych (hipotecznych), stanowiące główny składnik długu gospodarstw domowych w Polsce, dotyczą 13,9% gospodarstw domowych, natomiast

¹² W niniejszej publikacji mediana będzie stosowana jako podstawowa miara tendencji centralnej, ze względu na silną skośność rozkładu majątku. Takie podejście jest powszechnie stosowane w analizach dotyczących majątku gospodarstw domowych (np. ECB, 2016a). Dla poszczególnych kategorii aktywów i pasywów, mediana oznacza wartość środkową, wyznaczoną na podzbiornie obserwacji gdzie dana kategoria występuje (mediana warunkowa).

stanowią dla nich relatywnie wysokie obciążenie (przeciętnie 114,8 tys. zł). Natomiast kredyty o innym charakterze, przede wszystkim konsumpcyjne, są bardziej popularne (w posiadaniu 22,5% gospodarstw domowych), ale ich przeciętna wartość jest o wiele niższa (ok. 5,5 tys. zł).

Majątek netto jest zmienną znacznie zróżnicowaną w populacji gospodarstw domowych, ze względu na wiele ich ważnych cech społeczno-ekonomicznych i demograficznych. W szczególności, majątek netto silnie rośnie wraz ze wzrostem dochodów przypadających na gospodarstwo domowe (por. Wykres 1.1 lewy panel). Na przykład (por. Tabela 1.1.), 10% gospodarstw domowych, charakteryzujących się najwyższymi dochodami rocznymi netto dysponowało przeciętnie majątkiem (550,6 tys. zł), ponad cztery razy większym niż w przypadku 20% gospodarstw o najniższych dochodach¹³ (128,1 tys. zł). Jednocześnie Wykres 1.1 ujawnia, że bardzo niski poziom majątku netto nie musi się wiązać z niskimi dochodami. Wśród gospodarstw domowych o najniższym (tj. ujemnym) majątku nie ma bowiem tych o najniższych dochodach, a znaczna ich część uzyskuje wysokie lub bardzo wysokie dochody. Wiąże się to z zadłużeniem tych gospodarstw domowych, które przerosło wartość posiadanych aktywów, ale któremu nadal towarzyszą wysokie dochody, które umożliwiły zaciągnięcie tego długu. Sam majątek netto nie jest jednak jedyną determinantą sytuacji finansowej gospodarstwa domowego – samoocena sytuacji finansowej gospodarstwa domowego jest skorelowana z majątkiem, ale silniej z poziomem jego dochodów.

Wykres 1.1. Majątek netto a dochód netto (lewy panel – copula empiryczna), majątek netto w zależności od wykształcenia osoby referencyjnej (prawy panel – tys. zł)

Uwagi: Rozkłady brzegowe w copuli empirycznej przekształcono na rozkłady jednostajne w przedziale (0,1) używając dystrybuanty empirycznej. Współczynnik korelacji rho Spearmana wynosi 0,59, z 95-procentowym przedziałem ufności 0,579-0,607. Gdyby zmienne były ujemnie powiązane, to rozkład copuli empirycznej koncentrowałby się wokół przekątnej o nachyleniu ujemnym. Gdyby zmienne były dodatnio powiązane, to rozkład copuli empirycznej koncentrowałby się wokół przekątnej o nachyleniu dodatnim. Z kolei gdyby zmienne były niezależne to rozkład byłby jednostajny na całym polu.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

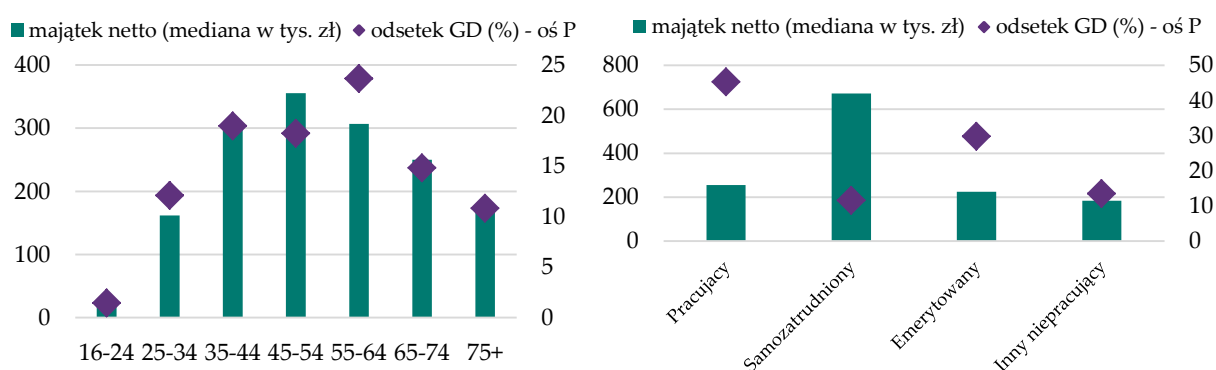
¹³ Ze względu na silną prawostronną asymetrię (skośność) rozkładu majątku, dla gospodarstw domowych najbardziej zamożnych w kategoriach dochodów i majątku (powyżej 80-tego percentyla) wyróżniono grupy decylowe, zachowując podział na grupy kwintylowe dla pozostałych gospodarstw.

Wartość majątku rośnie wraz ze wzrostem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego (por. Wykres 1.1 prawy panel). W gospodarstwach, w których osoba odniesienia legitymuje się wyższym wykształceniem, majątek netto (341,4 tys. zł) jest ponad dwukrotnie wyższy w stosunku do gospodarstw, w których osoba pełniąca rolę jego głowy ma wykształcenie co najwyżej podstawowe (150,2 tys. zł).

Status osoby referencyjnej (odniesienia) na rynku pracy jest cechą silnie różnicującą wartość majątku netto (por. Wykres 1.2 prawy panel). Gospodarstwa domowe, w których osoba ta prowadzi działalność gospodarczą (status samozatrudnionego) są wyraźnie bardziej majątne (672,2 tys. zł), niż gospodarstwa pracujących (255,8 tys. zł) czy też emerytów (211,8 tys. zł).

Majątek netto zmienia się wyraźnie wraz z wiekiem głowy gospodarstwa domowego, rosnąc od 143,9 tys. zł w przypadku gospodarstw młodych (16 – 34 lata), aż do wartości największej (355,1 tys. zł), gdy głowa gospodarstwa domowego osiąga wiek 45 – 54 lata. Następnie, im starsze gospodarstwo domowe, tym mniejszym przeciętnie majątkiem dysponuje, do 216,9 tys. zł dla gospodarstw najstarszych, których głowa przekroczyła 65 lat (por. Tabela 1.1, Wykres 1.2 lewy panel).

Wykres 1.2. Majątek netto w zależności od wieku (lewy panel) i statusu osoby referencyjnej na rynku pracy (prawy panel) – tys. zł

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Wyraźne zróżnicowanie majątku netto, przypadającego na gospodarstwo domowe, wiąże się z klasą miejscowości zamieszkania. Gospodarstwa zamieszkałe na wsi dysponują przeciętnie znacznie większym majątkiem (363,4 tys. zł) niż gospodarstwa miejskie (231,9 tys. zł). Mieszkańcy dużych miast¹⁴ (powyżej 200 tys. mieszkańców) są wyraźnie zasobniejsi (254,0 tys. zł), niż ma to miejsce w przypadku mniejszych ośrodków miejskich (217,7 tys. zł). Zdecydowanie największym majątkiem dysponują gospodarstwa domowe zamieszkujące obszary wiejskie, położone wokół największych miast¹⁵ (453,7 tys. zł). Gospodarstwa znajdujące się w pozostałych obszarach wiejskich, także dysponują przeciętnie znacznie wyższym majątkiem (347,8 tys. zł), niż w dużych ośrodkach miejskich.

¹⁴ Patrz Tabela A2. Aneks statystyczny.

¹⁵ Grupę największych miast stanowią: Warszawa, Kraków, Łódź, Poznań, Wrocław oraz Gdańsk, Gdynia i Sopot.

Mediana wartości głównego miejsca zamieszkania wyniosła w całej populacji 282,6 tys. zł, zaś majątek wynikający z prowadzenia działalności gospodarczej był równy 219,7 tys. zł. Istotnym składnikiem majątku gospodarstw domowych jest też wartość nieruchomości innej niż główne miejsce zamieszkania (150,0 tys. zł). Struktura posiadanych aktywów rzeczowych jest zróżnicowana wśród gospodarstw domowych. Podczas gdy zdecydowana większość gospodarstw domowych jest właścicielem głównego miejsca zamieszkania (79,3%) oraz pojazdów samochodowych (63,0%), to znacznie rzadziej gospodarstwa domowe deklarowały jako składniki swojego mienia inne nieruchomości (19,1%) czy też majątek z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej (18,8%). Majątek związany z prowadzoną działalnością gospodarczą wynosi przeciętnie 219,7 tys. zł i stanowi znaczną część majątku najzamożniejszych gospodarstw domowych w Polsce (patrz: Tabela 1.3). Jednocześnie na tle innych krajów strefy euro zarówno częstość (20,4% wobec 11% w strefie euro), jak również przeciętna wartość majątku z tytułu działalności gospodarczej jest wyższa od przeciętnej dla strefy euro (33,3 tys. euro wobec 30,0 tys. euro w strefie euro).

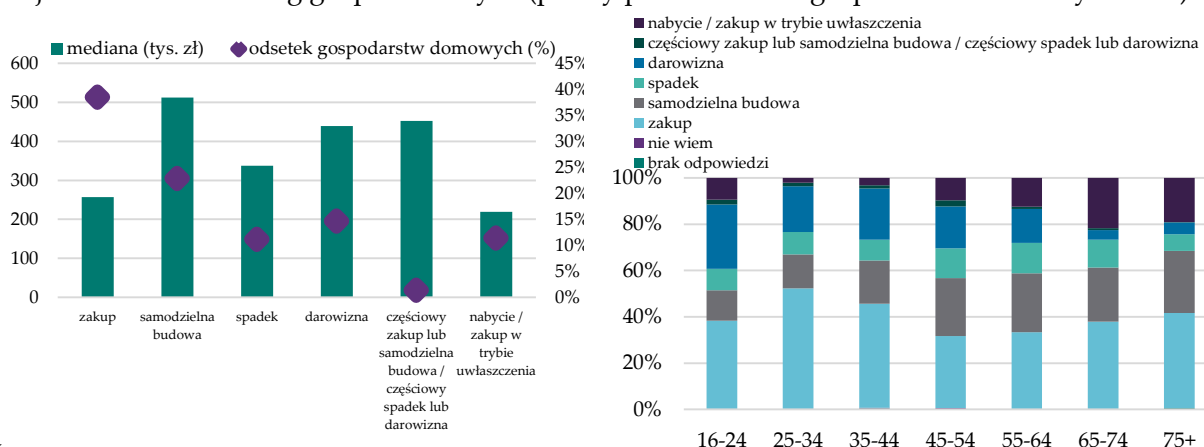
Finansowe składniki majątku stanowią stosunkowo niewielką część całkowitego majątku netto i wynoszą przeciętnie (mediana dla aktywów finansowych ogółem) 8,6 tys. zł. Poszczególne składniki finansowej części majątku są bardzo nierównomiernie rozproszone pomiędzy gospodarstwami domowymi, jak również istotnie różnią się pod względem przeciętnej wartości. Na przykład, depozyty bankowe są najbardziej popularną formą gromadzenia środków finansowych (81,9% gospodarstw domowych), a stan zakumulowanych w tej formie aktywów jest stosunkowo niewielki (5,0 tys. zł). Z kolei, gospodarstwa domowe znacznie rzadziej lokują swoje oszczędności w funduszach inwestycyjnych (4,2% gospodarstw domowych), a jednocześnie w przypadku tego rodzaju aktywów są to, przeciętnie rzecz biorąc, znacznie wyższe kwoty (11,9 tys. zł).

Pasywa gospodarstw domowych, na które składają się różne formy zadłużenia (na przykład, z tytułu kredytów hipotecznych, konsumpcyjnych, pożyczek itp.) stanowią w przypadku przeciętnego gospodarstwa domowego stosunkowo niewielkie obciążenie jego majątku (10,0 tys. zł). Natomiast podobnie jak w przypadku aktywów finansowych, gospodarstwa domowe bardzo różnią się zarówno profilem zadłużenia, jak również poziom zadłużenia według poszczególnych rodzajów zobowiązań jest silnie zróżnicowany. Na przykład, zobowiązania z tytułu zabezpieczonych kredytów mieszkaniowych (hipotecznych), stanowiące główny składnik długu gospodarstw domowych w Polsce, dotyczą jedynie 13,9% gospodarstw domowych, natomiast stanowią dla nich relatywnie wysokie obciążenie (przeciętnie 114,8 tys. zł). Z kolei inne kredyty, przede wszystkim konsumpcyjne¹⁶, są dużo bardziej popularne (ich posiadanie deklaruje 22,5% gospodarstw domowych), ale ich wartość w pasywach gospodarstw domowych jest o wiele mniejsza (przeciętnie 5,5 tys. zł).

¹⁶ Są to kredyty konsumpcyjne (na zakup samochodu lub innego środka transportu, finansowanie działalności gospodarczej lub zawodowej, spłatę innych długów, cele edukacyjne, pokrycie kosztów utrzymania, inne cele) oraz pożyczki o przeznaczeniu konsumpcyjnym, zaciągnięte w bankach i niebankowych instytucjach finansowych.

Źródłami majątku są oszczędności z dochodów osobistych, akumulowane w postaci aktywów rzeczowych lub finansowych, a prócz tego transfery międzypokoleniowe (spadki i darowizny), a także inne formy wejścia w posiadanie składników majątkowych. Wykres 1.3 ilustruje znaczenie wskazanych mechanizmów gromadzenia majątku w odniesieniu do jego głównego składnika – nieruchomości stanowiącej główne miejsce zamieszkania.

Wykres 1.3. Główne miejsce zamieszkania wg sposobu wejścia w posiadanie (lewy panel: mediana w tys. zł, odsetek gospodarstw domowych w %); sposób wejścia w posiadanie głównego miejsca zamieszkania wg grup wiekowych (prawy panel: odsetek gospodarstw domowych w %).

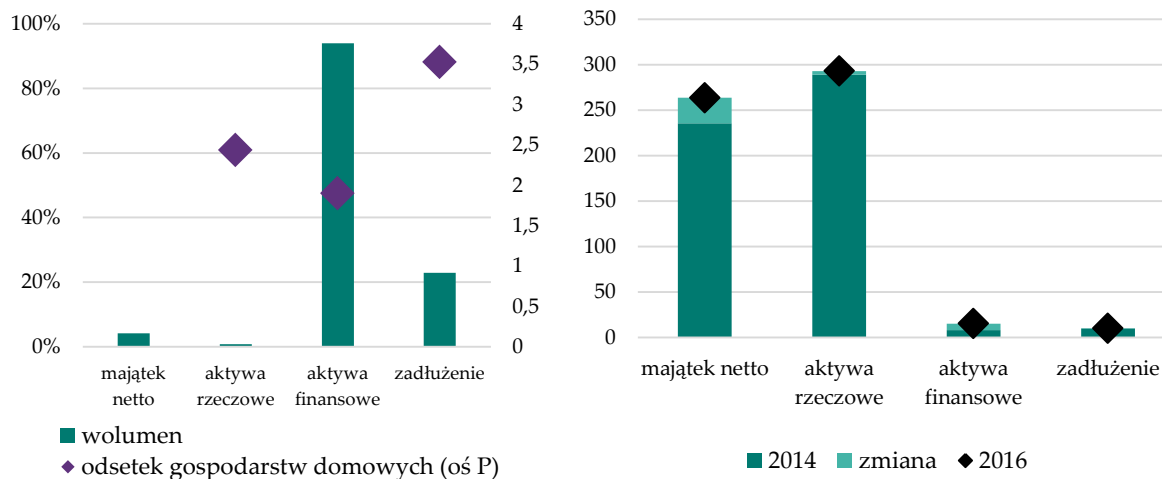

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Podstawowe mechanizmy wejścia w posiadanie głównego miejsca zamieszkania, to jego zakup (ok. 38%) lub samodzielna budowa (ok. 23%), co zwykle wiąże się z zaangażowaniem oszczędności, nawet jeśli wymaga skorzystania z kredytu. Również transfery międzypokoleniowe w postaci darowizn (ok. 15%) i spadków (ok. 11%) są dość często występującymi sposobami powiększania majątku gospodarstw domowych. W przypadku Polski, jak również pozostałych krajów post-komunistycznych, gdzie naturalne procesy akumulacji majątku prywatnego zakończone zostały przez nacjonalizację, konfiskaty czy też reglamentację działalności gospodarczej, dość spore znaczenie może mieć uwłaszczenie. Jest ono rozumiane jako nabycie pewnych aktywów – w tym przypadku nieruchomości mieszkaniowych – od podmiotów publicznych w trybie innym, niż kupno po cenie rynkowej. Według badania BZGD za 2016 r., dotyczyło to 11% gospodarstw domowych.

Poszczególne tryby wejścia w posiadanie głównego miejsca zamieszkania występują z różnym natężeniem w cyklu życia. W przypadku młodszych gospodarstw domowych, których głowa nie przekracza 44 roku życia, dominujące znaczenie ma zakup nieruchomości (ok. 40 – 50% gospodarstw domowych). W przypadku tej grupy gospodarstw, istotne znaczenie mają też spadki i darowizny (ponad 30%). Wraz ze wzrostem wieku głowy gospodarstwa domowego rośnie znaczenie samodzielnej budowy (ok. 25%), a także uwłaszczenia, które dla najstarszych gospodarstw (powyżej 65 roku życia), dotyczą ok. jednej piątej tej grupy gospodarstw.

Wykres 1.4 Zmiany głównych kategorii bilansu gospodarstw domowych w latach 2014 - 2016 (lewy panel: zmiany wolumenu – %, odsetka gospodarstw domowych – w punktach procentowych, %; prawy panel: mediany - tys. zł)

Uwaga: Do porównań między dwiema rundami badania wykorzystano deflator CPI, równy 0,985.

Źródło: BZGD (2014), BZGD (2016), NBP.

Całkowity majątek netto gospodarstw domowych wzrósł w latach 2014 – 2016 o 4,1% (w cenach stałych). Złożył się na to niewielki przyrost wolumenu aktywów rzeczowych (o 0,8%), znaczne zwiększenie stanu posiadania aktywów finansowych (o ok. 94%) i wyraźny wzrost skali zadłużenia (o ok. 23%). W efekcie, udział aktywów rzeczowych w majątku brutto zmniejszył się o ok. 4 punkty procentowe i odpowiednio zwiększył się udział aktywów finansowych. Majątek netto przeciętnego (mediana) gospodarstwa domowego wzrósł w latach 2014 – 2016 o 11,9%. Aktywa (mediana) wzrosły przeciętnie o 8,0%, w tym aktywa rzeczowe o 1,3% i aktywa finansowe o 89%, zaś stan zadłużenia zwiększył się o 2,0%.

Tabela 1.1. Majątek netto i aktywa gospodarstw domowych (2016) - główne charakterystyki

	Struktura GD	Majątek netto		Aktywa					
				Aktywa rzeczowe			Aktywa finansowe		
	% GD	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	263,6	417,3	91,2	293,0	444,9	90,8	15,3	41,3
<i>Odchylenie standardowe</i>	-	(6,2)	(9,2)	(0,5)	(6,3)	(10,1)	(0,4)	(0,7)	(1,5)
Status właściciela¹									
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	67,0	341,0	515,7	100,0	312,6	481,6	91,3	17,1	44,8
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	12,2	322,0	447,1	100,0	424,0	566,3	97,5	21,2	43,8
Najemca lub inny	20,7	10,4	81,1	57,6	12,0	114,2	85,4	6,9	27,3
Typ gospodarstwa domowego									
Jednoosobowe ²	29,9	149,5	235,3	81,5	183,3	267,4	82,0	7,5	33,1
Pary bezdzietne	19,4	255,1	365,4	93,6	265,0	370,3	91,8	18,6	46,0
Pary z dziećmi	32,7	349,2	528,3	96,7	367,8	547,7	96,7	18,7	47,6
Rodziny rozszerzone	18,0	399,5	574,2	94,8	394,8	587,9	94,0	18,4	36,1
Wiek osoby referencyjnej									
16-34	13,5	143,9	271,2	90,0	224,0	320,2	96,8	13,5	38,7
35-44	19,0	304,5	482,3	94,5	364,0	523,0	97,3	20,2	47,0
45-54	18,2	355,1	499,0	92,9	377,5	521,1	93,9	17,3	41,1
55-64	23,7	306,7	520,5	91,1	307,8	536,5	89,3	16,6	48,7
65+	25,6	216,9	293,2	88,3	226,7	306,4	82,2	10,1	30,5
Status osoby referencyjnej na rynku pracy									
Pracujący	45,3	255,8	369,6	93,1	286,6	392,0	96,7	18,0	45,1
Samozatrudniony	11,5	672,2	1073,6	100,0	663,7	1058,5	95,5	27,9	67,7
Emerytowany lub inny niepracujący	43,2	211,8	291,7	86,9	231,3	315,5	83,5	10,0	28,5
Wykształcenie osoby referencyjnej									
Podstawowe lub brak	13,9	150,2	248,7	77,4	200,1	310,0	71,2	6,0	18,4
Średnie	60,9	262,0	395,1	91,7	286,6	421,3	92,3	12,0	28,6
Wyższe	25,2	341,4	563,3	97,5	359,7	557,3	98,0	32,9	79,2
Klasa miejscowości zamieszkania									
Wieś	32,9	363,4	531,4	95,2	379,7	552,9	86,9	14,4	31,4
Miasto	67,1	231,9	361,3	89,2	256,0	388,4	92,8	15,6	45,8
Dochód netto (kwantyle)									
0-20%	20,0	128,1	186,3	77,0	167,0	234,6	73,9	5,0	17,0
20-40%	20,0	189,5	270,9	88,7	201,7	292,9	89,9	9,3	22,0
40-60%	20,0	262,4	360,5	94,9	277,3	374,4	95,0	12,5	28,5
60-80%	20,0	333,3	447,1	97,3	335,3	453,5	97,4	20,4	37,4
80-90%	10,0	444,8	622,3	97,4	434,8	624,7	97,4	29,3	52,4
90-100%	10,0	550,6	1019,5	99,1	543,8	984,0	98,6	50,3	133,7
Majątek netto (kwantyle)									
0-20%	20,0	8,0	16,2	56,8	11,8	45,0	81,1	4,9	11,8
20-40%	20,0	142,3	141,1	99,5	142,1	149,7	88,8	8,0	18,1
40-60%	20,0	263,6	266,3	99,8	249,7	259,8	92,5	16,7	29,0
60-80%	20,0	446,5	450,8	100,0	425,0	435,6	95,0	23,8	40,7
80-90%	10,0	686,1	695,3	100,0	674,1	680,3	96,5	35,2	53,6
90-100%	10,0	1161,7	1723,4	100,0	1125,4	1634,4	96,9	47,1	144,9

Uwagi: Wartości mediany oraz średniej przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). 1) Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. 2) Kategoria zawiera samotnie wychowujących rodziców.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Tabela 1.2. Majątek netto i aktywa gospodarstw domowych (2014) - główne charakterystyki

	Struktura GD	Majątek netto		Aktywa					
				Aktywa rzeczowe			Aktywa finansowe		
				% GD	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	239,1	403,4	88,8	293,5	456,4	88,9	8,2	21,9
<i>Odchylenie standardowe</i>		(9,4)	(13,5)	(0,7)	(9,7)	(14,8)	(0,6)	(0,3)	(0,9)
Status właściciela¹									
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	66,7	331,0	512,1	100,0	316,9	497,7	90,9	8,8	22,5
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	10,8	270,6	472,3	100,0	404,9	592,2	97,0	12,4	33,4
Najemca lub inny	22,6	4,0	49,7	50,3	10,6	85,8	79,3	4,4	13,1
Typ gospodarstwa domowego									
Jednoosobowe ²	30,3	149,6	237,0	77,5	196,2	296,5	78,7	4,0	17,8
Pary bezdzietne	19,3	232,6	404,4	94,0	263,1	431,9	92,5	10,0	26,1
Pary z dziećmi	32,3	298,3	479,5	93,7	344,3	528,9	94,1	10,0	23,9
Rodziny rozszerzone	18,0	386,1	545,7	93,2	415,1	576,1	93,0	8,9	19,3
Wiek osoby referencyjnej									
16-34	15,5	132,9	258,5	85,1	240,0	333,5	91,3	8,8	19,2
35-44	18,3	282,1	462,6	92,1	349,0	526,6	92,4	9,3	25,2
45-54	20,1	307,9	516,4	91,3	346,7	558,9	92,4	10,0	24,2
55-64	23,3	269,6	442,5	90,6	295,9	474,9	89,1	8,3	23,4
65+	22,7	204,4	319,0	84,8	242,6	364,3	81,4	5,0	17,1
Status osoby referencyjnej na rynku pracy									
Pracujący	43,9	231,3	358,2	91,9	288,2	402,2	94,4	9,7	24,6
Samozatrudniony	11,1	734,7	1042,4	100,0	719,8	1044,4	95,0	15,3	32,8
Emerytowany lub inny niepracujący	45,0	193,6	290,2	83,1	230,9	340,0	82,3	5,2	15,7
Wykształcenie osoby referencyjnej									
Podstawowe lub brak	15,7	143,9	269,2	73,0	247,0	365,7	70,3	3,5	9,1
Średnie	61,0	230,1	414,3	89,9	269,9	460,0	90,4	7,6	16,6
Wyższe	23,3	332,0	464,2	96,5	368,5	492,9	97,6	15,9	40,9
Klasa miejscowości zamieszkania									
Wieś	32,9	351,9	556,6	93,4	383,5	597,4	85,4	7,3	17,3
Miasto	67,1	199,0	328,2	86,5	248,2	381,7	90,7	8,8	24,0
Dochód netto (kwantyle)									
0-20%	20,0	114,3	190,8	69,8	183,1	268,5	68,6	2,4	8,2
20-40%	20,0	164,9	278,1	84,8	194,1	321,8	87,8	4,5	12,3
40-60%	20,0	241,4	353,1	93,3	258,5	379,3	92,5	7,3	15,2
60-80%	19,9	338,0	508,1	96,9	366,6	535,7	97,4	10,3	21,9
80-90%	10,1	383,3	564,4	99,2	414,2	574,0	98,2	17,1	28,3
90-100%	10,0	546,9	810,4	98,9	577,6	826,4	98,4	31,4	63,9
Majątek netto (kwantyle)									
0-20%	20,0	2,5	7,4	44,7	7,2	30,2	75,3	3,3	6,1
20-40%	19,9	122,2	118,6	99,2	125,9	131,4	89,8	6,3	13,0
40-60%	20,1	238,4	242,6	100,0	234,3	247,6	90,4	9,1	19,1
60-80%	20,0	443,3	445,0	100,0	434,0	442,5	93,2	10,7	23,0
80-90%	10,0	709,5	718,2	100,0	702,7	716,8	94,5	12,9	25,6
90-100%	10,0	1260,9	1686,4	100,0	1245,4	1665,3	97,6	25,5	61,5

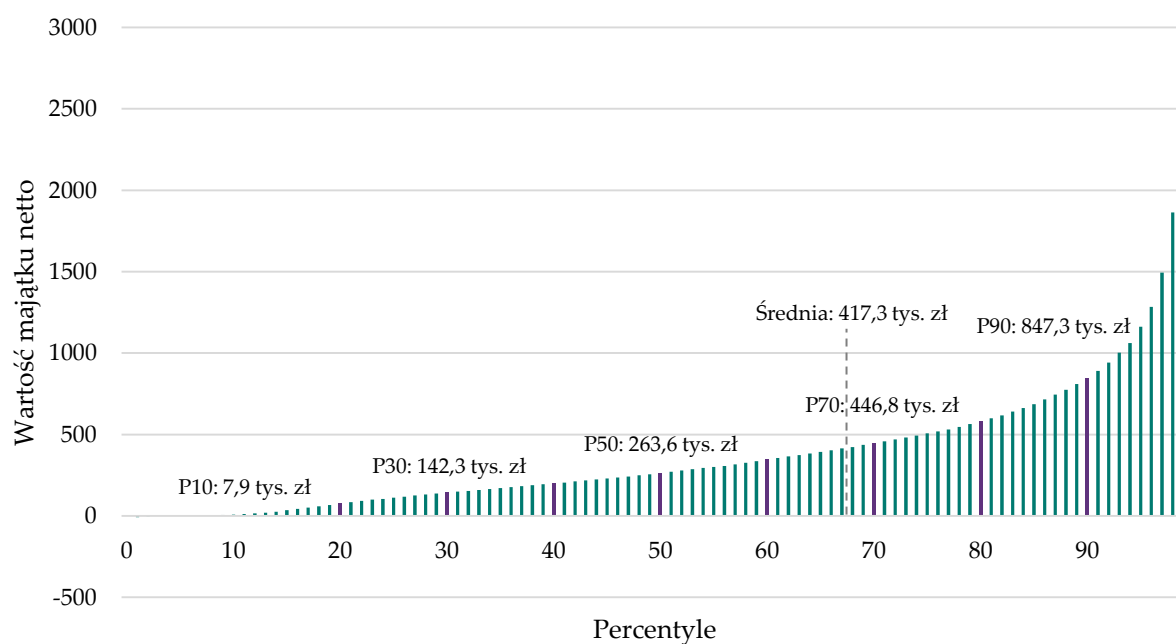
Uwagi: Wartości mediany oraz średniej przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). 1) Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. 2) Kategoria zawiera samotnie wychowujących rodziców.

Źródło: BZGD (2014), NBP.

1.3. Rozkład majątku netto

Majątek netto jest nierównomiernie rozłożony w populacji gospodarstw domowych, z silną koncentracją w podzbiorowości gospodarstw najbardziej majątnych. Jest to prawidłowość powszechnie obserwowana i potwierdzona przez badania dla krajów zarówno rozwiniętych, jak i rozwijających się¹⁷. Według danych zebranych w niniejszym badaniu, 10% najbardziej zasobnych gospodarstw domowych posiada ok. 41% całkowitego majątku netto, podczas gdy dla 20% gospodarstw najmniej zasobnych, zgromadzony majątek (netto) stanowi jedynie 1,0% całego majątku gospodarstw domowych. Około 4,5% gospodarstw domowych nie zdołało zgromadzić zasobu majątku netto o dodatniej wartości, a w tym, w przypadku 2,2% gospodarstw domowych ich majątek netto przyjmuje wartości ujemne. Oznacza to, że łączny poziom zadłużenia tych gospodarstw przekracza zasób wszystkich zgromadzonych przez nie aktywów. Średkowe (mediano-we) gospodarstwo domowe gromadzi ok. 264 tys. zł majątku (netto), średni majątek netto wynosi ok. 417 tys. zł, zaś 1% najbardziej majątnych gospodarstw domowych znajduje się w posiadaniu majątku (netto) o wartości co najmniej 2,8 mln zł (por. Wykres 1.5).

Wykres 1.5. Rozkład wartości majątku netto gospodarstw domowych

Źródło: BZGD (2016), NBP.

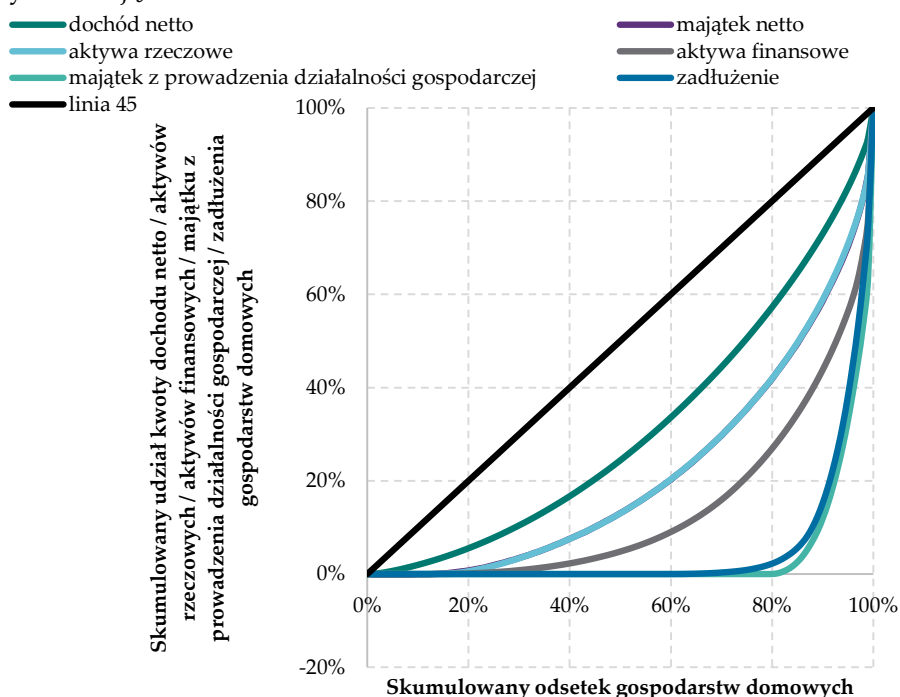
Nierówności dochodowe i majątkowe odzwierciedla krzywa Lorenza (por. Wykres 1.6), która stanowi skumulowany rozkład danej kategorii (dochodu w gospodarce, majątku) w populacji. Przekątna odzwierciedla równy podział danej zmiennej w zbiorowości gospodarstw domowych. Powierzchnia pola pomiędzy linią równego podziału, a krzywą Lorenza odpowiada współczynnikowi Giniego – im jest on wyższy, tym większe są nierówności.

¹⁷ Patrz: OECD (2015), UNO (2013).

Współczynnik Giniego dla majątku netto wynosi 56,8% w Polsce, przy czym stopień nierówności majątkowych jest zróżnicowany dla różnych klas aktywów. Aktywa rzeczowe (Gini – 56,7%) są wyraźnie mniej skoncentrowane niż aktywa finansowe (Gini – 72,2%), ale też zwraca uwagę silnie nierównomierny rozkład majątku z prowadzenia działalności gospodarczej (Gini – 91,9%), zaliczanego do aktywów rzeczowych. Zadłużenie jest również silnie skoncentrowane w zbiorowości gospodarstw domowych (Gini – 89,9%).

Współczynnik Giniego dla dochodów netto kształtuje się na poziomie 32,4%, z uwzględnieniem w wycenie dochodów gospodarstwa domowego jego struktury demograficznej, poprzez zastosowanie tzw. skali ekwiwalentności¹⁸. To podejście wydaje się być właściwe w badaniach nierówności dochodowych, w szczególności dla potrzeb porównań międzynarodowych, w sytuacji znacznych różnic w strukturze demograficznej między poszczególnymi krajami¹⁹. Zróżnicowanie dochodów w Polsce jest więc mniejsze niż majątku, co odpowiada prawidłowości obserwowanym na świecie²⁰. Dane BZGD pokazują, że 10% gospodarstw domowych charakteryzujących się najwyższymi dochodami netto uzyskuje 27% całkowitego dochodu ogółu gospodarstw domowych, podczas gdy dochód 20% najmniej zarabiających stanowi jedynie 6% dochodu całkowitego.

Wykres 1.6. Krzywe Lorenza dla majątku netto i jego głównych składników oraz dochodu netto. Sposób nabycia głównego miejsca zamieszkania przez gospodarstwa domowe w poszczególnych decylach majątku netto .

Źródło: BZGD (2016), NBP.

¹⁸ W niniejszej publikacji wykorzystano oryginalną skalę ekwiwalentności OECD. Według tej skali wagę 1 przypisuje się pierwszej osobie w gospodarstwie domowym w wieku 14 lat i więcej; 0,7 - każdej następnej osobie w wieku 14 lat i więcej; 0,5 - każdemu dziecku w wieku poniżej 14 lat. Współczynnik Giniego dla danych surowych wyniósł 37,4%.

¹⁹ Patrz: Förster i D'Ercole (2012)

²⁰ OECD – op. cit., UNO - op. cit.

Współczynnik Giniego dla dochodów netto w badaniu BZGD jest wyższy, niż wynika to z innych badań, jak EU-SILC (30,6%, 2015 r.) czy też Badania Budżetów Gospodarstw Domowych (30,4%, 2016 r.). Główną przyczyną, dla której dane z badania BZGD wskazują na wyższą skalę nierówności dochodowych w Polsce, jest – jak się wydaje - lepsze niż w pozostałych badaniach uwzględnienie w badanej próbie gospodarstw domowych o najwyższych zarobkach, w rezultacie zastosowania procedury tzw. nadpróbki gospodarstw najbardziej majątnych²¹. Również w przypadku krajów strefy euro, uczestniczących w badaniu majątku i zadłużenia w ramach sieci HFCN, otrzymuje się zazwyczaj wyższe oceny współczynnika Giniego niż obliczone na podstawie danych z innych badań jak np. EU – SILC (Sierminska i Medgyesi, 2013; Arrondel et al., 2014). W pierwszej z cytowanych prac zwraca się uwagę, że przyczyną wyższych nierówności dochodowych, raportowanych przez badanie HFCN, zorientowane na majątek i zadłużenie, względem badania nakierowanego na dochody, jak EU-SILC, jest lepsze pokrycie dochodów z kapitału. Dochody z kapitału, włącznie z pochodzącymi z działalności gospodarczej, są czynnikiem istotnie różnicującym gospodarstwa domowe pod względem posiadanego majątku²².

Wiarygodność ocen nierówności dochodowych lub majątkowych zależy od tego, na ile przebadana zbiorowość gospodarstw domowych jest reprezentatywna dla pełnej zbiorowości, w szczególności w odniesieniu do grupy gospodarstw najbardziej zamożnych. Pomimo prób uwzględnienia mniejszej skłonności zamożnych gospodarstw domowych do udziału w badaniu w algorytmie losowania próby (por. Aneks metodyczny - NBP, 2017b), wydaje się, że udział najbogatszych gospodarstw w badaniu jest niższy niż rzeczywisty (por. Ramka 1.1). W rezultacie skala nierówności majątkowych w Polsce jest prawdopodobnie większa niż sugerują wyniki niniejszego badania.

Główne miejsce zamieszkania (GMZ) pozostaje głównym składnikiem majątku gospodarstw domowych, toteż fakt posiadania nieruchomości o tym charakterze jest ściśle powiązany z poziomem majątku netto. Najmniej zamożni są jedynie z rzadka właścicielami zamieszkiwanej nieruchomości (ok. 3% dla pierwszego decyla gospodarstw domowych), natomiast odsetek gospodarstw domowych będących właścicielami swego miejsca zamieszkania szybko rośnie do ponad 95% dla przeciętnie i bardziej zamożnych (por. Wykres 1.7). Wraz ze wzrostem majątku rośnie rola samodzielnej budowy, a spada rola zakupu jako sposobu nabycia głównego miejsca zamieszkania (wyjątkiem są najuboższe gospodarstwa z dolnego decyla majątku). Mniej zamożne gospodarstwa domowe w ponad 50% przypadków nabywają główne miejsce zamieszkania poprzez jego zakup. Z kolei około 40% gospodarstw z dwóch ostatnich kwintyli samodzielnie wybudowało główne miejsce zamieszkania, a jedynie mniej niż 25% je zakupiło. Istotnym źródłem akumulacji majątku są spadki i darowizny, których znaczenie rośnie wraz ze wzrostem majątku. W przypadku gospodarstw mniej i średnio zamożnych (prócz pierwszego decyla) wejście w posiadanie zamieszkiwanej nieruchomości w drodze spadku lub darowizny deklaruje ok. 20% i odsetek ten rośnie do ponad 30% dla gospodarstw domowych sytuujących się powyżej 80 per-

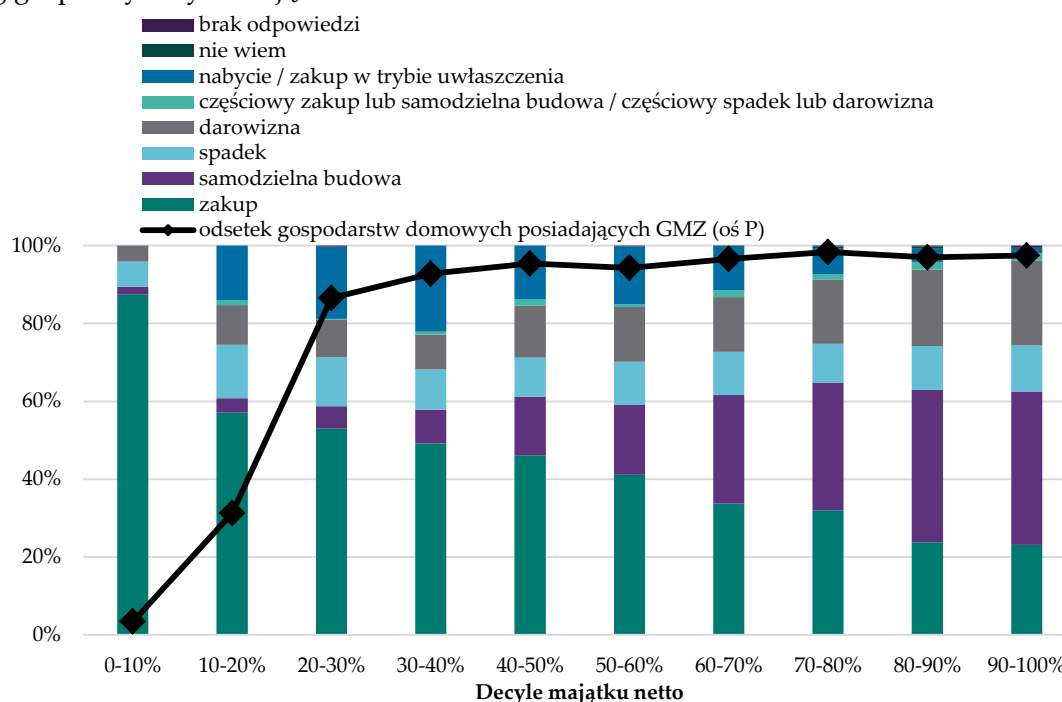
²¹ Więcej na informacji ten temat zawiera Aneks metodyczny do niniejszego opracowania (NBP (2017b)).

²² Patrz: Kaas et al. (2015), Grejcz i Żółkiewski (2017).

centyla rozkładu. Wejście w posiadanie głównego miejsca zamieszkania z tytułu uwłaszczenia, tj. uczestnictwa w programach, oferujących możliwość nabycia nieruchomości w cenie niższej od rynkowej, jest istotnym sposobem gromadzenia majątku dla mniej i średnio majątnych gospodarstw domowych. W szczególności, dotyczy to ok. 20% gospodarstw należących do drugiego i trzeciego kwintyla pod względem majątku netto.

Wykres 1.7. Sposób nabycia głównego miejsca zamieszkania przez gospodarstwa domowe według grup decylowych majątku netto.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Majątek gospodarstw domowych jest silnie zróżnicowany pod względem jego poziomu i składowych w różnych grupach majątkowych (Tabela 1.2). Przedstawia ona bilanse dla trzech grup decylowych gospodarstw domowych, uszeregowanych według wartości majątku netto: najuboższych (najniższa grupa decylowa), tych o przeciętnym majątku (gospodarstwa domowe od 45 do 55 percentyla) i najbogatszych (najwyższa grupa decylowa).

Łączny majątek netto najmniej majątnych gospodarstw jest ujemny (ok. - 5,6 mld zł). Składa się na to, z jednej strony, niska wartość nieruchomości stanowiących główne miejsce zamieszkania, wynikająca z niewielkiego odsetka gospodarstw w tej grupie, które posiadają zamieszkiwaną nieruchomość (3,4%). Jednocześnie, są to gospodarstwa domowe relatywnie silnie zadłużone kredytami innymi niż mieszkaniowe, a skala tego zadłużenia jest w szczególności większa niż w przypadku gospodarstw średnio majątnych. Relatywnie dużą część aktywów brutto, w porównaniu do pozostałych grup gospodarstw, stanowią pojazdy (ok. 10%). Stosunkowo niski poziom aktywów rzeczowych sprawia jednocześnie, że aktywa finansowe odgrywają bardzo istotną rolę w majątku najmniej zamożnych (ok. 22%), podczas gdy dla pozostałych porównywanych grup majątkowych gospodarstw domowych udział ten nie przekracza 10%. Wartość posiadanych ak-

tywów trwałych w tej grupie jest ponad trzydziestokrotnie mniejsza niż dla przeciętnie zamożnych gospodarstw, a suma aktywów finansowych ponad dziesięciokrotnie mniejsza.

Wartość majątku netto średnio majątnych gospodarstw wynosi ok. 384 mld zł, a dominującym elementem majątku są aktywa trwałe, w tym przede wszystkim główne miejsce zamieszkania, posiadane przez 95% gospodarstw i stanowiące ok. 76% wartości wszystkich aktywów. W porównaniu z gospodarstwami najuboższymi, w grupie średniozamożnych gospodarstw rośnie znaczenie majątku związanego z prowadzoną działalnością gospodarczą, do ponad 3% całkowitej wartości aktywów. Obciążenie majątku zobowiązaniami (*debt-to-assets*) jest stosunkowo niewielkie i wynosi ok. 7%. W zadłużeniu wyraźnie dominują kredyty mieszkaniowe, stanowiące ok. 86% całego długu.

Grupa najbogatszych gospodarstw zgromadziła majątek o wartości ok. 2,3 bln zł, tj. ponad 6 krotnie wyższy od całkowitego majątku netto grupy gospodarstw średniozamożnych. Podobnie jak w grupie gospodarstw średniozamożnych, znakomita większość z nich jest właścicielem głównego miejsca zamieszkania (ok. 97%). Natomiast to, co odróżnia grupę gospodarstw najbogatszych, to znacznie większy odsetek gospodarstw deklarujących posiadanie innej nieruchomości (ponad połowa wobec około jednej czwartej dla gospodarstw średniozamożnych) oraz istotnie większa niż dla pozostałych grup częstość prowadzenia działalności gospodarczej (ok. 70% wobec ok. 12% w grupie gospodarstw średniozamożnych). W efekcie, jakkolwiek główne miejsce zamieszkania stanowi dominujący element aktywów, jego udział w porównaniu do innych części majątku jest w tej grupie najniższy (54,5%). Natomiast wyraźnie rośnie rola innych nieruchomości (ok. 15% aktywów) oraz przede wszystkim majątku związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej (ok. 20% aktywów). Majątek finansowy stanowi relatywnie małą część bogactwa (ok. 8%) i podobnie jak w pozostałych grupach majątkowych zdecydowanie przeważają w nich aktywa bezpieczne, głównie depozyty. Najbogatsze gospodarstwa domowe są w relacji do zgromadzonych aktywów (*debt-to-assets*) mało zadłużone (ok. 3%). W przypadku tych gospodarstw, dominującą rolę po stronie pasywów odgrywają kredyty mieszkaniowe (ok. 77%), ale w porównaniu do średniozamożnych gospodarstw wyraźnie wzrasta rola innego typu zadłużenia (ok. 23%).

Tabela 1.3. Gospodarstwa domowe w zależności od wartości ich majątku netto

Najuboższe 10% gospodarstw domowych					
AKTYWA			PASywa		
	Wartość (mln zł)	Udział (%)		Wartość (mln zł)	Udział (%)
Aktywa ogółem	13 623,6	100,0	Zobowiązania ogółem	19 509,0	100,0
Aktywa rzeczowe	10 657,9	78,2	<i>Kredyty mieszkaniowe</i>	14 405,4	73,8
<i>Główne miejsce zamieszkania</i>	7 841,2	57,6	<i>Kredyty mieszkaniowe pod GMZ</i>	12 848,5	65,9
<i>Inna nieruchomości</i>	977,6	7,2	<i>Kredyty mieszkaniowe pod inną nieruchomości</i>	1 556,8	8,0
<i>Pojazdy</i>	1 374,9	10,1	<i>Kredyty inne niż mieszkaniowe oraz pożyczki</i>	5 103,6	26,2
<i>Przedmioty wartościowe</i>	202,1	1,5			
<i>Majątek wynikający z prowadzenia działalności gospodarczej</i>	262,0	1,9			
Aktywa finansowe	2 965,7	21,8			
<i>Depozyty</i>	1 862,0	13,7			
<i>Fundusze inwestycyjne</i>	8,5	0,1			
<i>Akcje</i>	0,5	0,0			
<i>Obligacje</i>	0,0	0,0			
<i>Należności</i>	73,2	0,5			
<i>Dobrowolne programy emerytalne / Polisa ubezpieczeniowa na życie</i>	1 021,5	7,5			
<i>Inne aktywa finansowe</i>	0,0	0,0			
			MAJĄTEK NETTO		
				Wartość (mln zł)	
			Majątek netto	-5 646,3	

10% gospodarstw domowych o przeciętnej zamożności (45%-55%)					
AKTYWA			PASywa		
	Wartość (mln zł)	Udział (%)		Wartość (mln zł)	Udział (%)
Aktywa ogółem	383 630,4	100,0	Zobowiązania ogółem	27 617,8	100,0
Aktywa rzeczowe	344 848,5	89,9	<i>Kredyty mieszkaniowe</i>	23 758,3	86,0
<i>Główne miejsce zamieszkania</i>	289 887,1	75,6	<i>Kredyty mieszkaniowe pod GMZ</i>	21 546,7	78,0
<i>Inna nieruchomości</i>	26 373,8	6,9	<i>Kredyty mieszkaniowe pod inną nieruchomości</i>	2 211,5	8,0
<i>Pojazdy</i>	14 062,9	3,7	<i>Kredyty inne niż mieszkaniowe oraz pożyczki</i>	3 859,5	14,0
<i>Przedmioty wartościowe</i>	1 926,0	0,5			
<i>Majątek wynikający z prowadzenia działalności gospodarczej</i>	12 598,7	3,3			
Aktywa finansowe	38 781,9	10,1			
<i>Depozyty</i>	31 450,6	8,2			
<i>Fundusze inwestycyjne</i>	1 336,5	0,3			
<i>Akcje</i>	691,2	0,2			
<i>Obligacje</i>	240,4	0,1			
<i>Należności</i>	692,7	0,2			
<i>Dobrowolne programy emerytalne / Polisa ubezpieczeniowa na życie</i>	4 081,8	1,1			
<i>Inne aktywa finansowe</i>	288,5	0,1			
			MAJĄTEK NETTO		
				Wartość (mln zł)	
			Majątek netto	356 012,6	

Najbogatsze 10% gospodarstw domowych					
AKTYWA			PASywa		
	Wartość (mln zł)	Udział (%)		Wartość (mln zł)	Udział (%)
Aktywa ogółem	2 383 751,6	100,0	Zobowiązania ogółem	69 081,4	100,0
Aktywa rzeczowe	2 195 124,9	92,1	<i>Kredyty mieszkaniowe</i>	53 156,0	76,9
<i>Główne miejsce zamieszkania</i>	1 300 099,3	54,5	<i>Kredyty mieszkaniowe pod GMZ</i>	43 064,5	62,3
<i>Inna nieruchomości</i>	355 712,6	14,9	<i>Kredyty mieszkaniowe pod inną nieruchomości</i>	10 091,5	14,6
<i>Pojazdy</i>	67 411,2	2,8	<i>Kredyty inne niż mieszkaniowe oraz pożyczki</i>	15 925,4	23,1
<i>Przedmioty wartościowe</i>	7 282,5	0,3			
<i>Majątek wynikający z prowadzenia działalności gospodarczej</i>	464 619,3	19,5			
Aktywa finansowe	188 626,7	7,9			
<i>Depozyty</i>	119 823,6	5,0			
<i>Fundusze inwestycyjne</i>	25 293,6	1,1			
<i>Akcje</i>	4 600,4	0,2			
<i>Obligacje</i>	1 309,0	0,1			
<i>Należności</i>	7 947,0	0,3			
<i>Dobrowolne programy emerytalne / Polisa ubezpieczeniowa na życie</i>	8 439,3	0,4			
<i>Inne aktywa finansowe</i>	21 213,8	0,9			
			MAJĄTEK NETTO		
				Wartość (mln zł)	
			Majątek netto	2 314 670,2	

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Ramka 1.1. Rozkład majątku i najbogatsze gospodarstwa domowe

Określenie stopnia nierówności podziału majątku wymaga dobrej reprezentacji grupy najzamożniejszych gospodarstw domowych w próbie, gdyż jak pokazują badania empiryczne koncentracja majątku wśród najbogatszych jest bardzo duża (Wolff 2006; Kennickell 2007; Davies et al. 2010). Badanie zasobności z 2014 roku pokazało, że pomimo próby uwzględnienia w sposobie losowania mniejszej skłonności osób bardziej zamożnych do udziału w badaniu, ich reprezentacja była najprawdopodobniej wyraźnie niższa niż występująca w populacji (NBP, 2015b).

W obecnej edycji badania, poza uwzględnieniem w algorytmie losowania okręgów statystycznych o najwyższej średniej powierzchni mieszkania w gminach, gdzie płacono najwyższe podatki, losowanie uzupełniono także o próbę ponad 30 domów z miejscowości Konstancin-Jeziorna. Z tej małej próby ankietę wypełniły trzy gospodarstwa domowe, wykazując jedno z najwyższych poziomów majątku w próbie. Udział tych gospodarstw umożliwił jednocześnie określenie stopnia skłonności najbardziej zamożnych gospodarstw do udziału w badaniu – kształtuje się ona na poziomie 10% – i przypisanie im szacunkowych wag, odzwierciedlających liczebność tych gospodarstw w populacji. Celem tej procedury było lepsze odwzorowanie rozkładu majątku gospodarstw domowych w próbie.

Aby stwierdzić, czy rozkład majątku w wylosowanej próbie odzwierciedla rozkład w populacji, można oprzeć się o publicznie dostępne informacje na temat majątku najbogatszych Polaków (Forbes, 2016). Badania empiryczne pokazują, że rozkład bogactwa jest zgodny z rozkładem potęgowym (Clauzet et al. 2009). Można więc oszacować wykładnik tego rozkładu na podstawie próby i porównać go z wykładnikiem uzyskanym na podstawie danych zawierających zarówno dane ankietowe, jak i z listy najbogatszych. Takie badanie przeprowadzono m.in. dla krajów strefy euro i USA w oparciu o dane publikowane na liście najbogatszych Forbes (Vermeulen, 2014). Wynika z niego, że szczególnie dobre odzwierciedlenie rozkładu majątku w populacji udaje się uzyskać tam, gdzie użyto danych podatkowych do identyfikacji gospodarstw domowych przy losowaniu próby (USA, Hiszpania, Francja), a w pozostałych krajach (Niemcy, Austria, Włochy, Belgia, Niderlandy) próba zaniżała stopień koncentracji majątku (wykładnik rozkładu na podstawie badania ankietowego był za wysoki).

Zmienna ma rozkład potęgowy, jeśli jej rozkład prawdopodobieństwa ma postać:

$$p(x) \propto ax^{-\alpha}$$

gdzie α jest nazywane wykładnikiem rozkładu lub parametrem skalującym.

Empirycznie spotykane rozkłady potęgowe majątku dotyczą części rozkładu (obserwacji powyżej pewnego progowego poziomu majątku) i charakteryzują się wykładnikiem w przedziale $2 < \alpha < 3$. Zlogarytmowanie obydwu stron pierwszego równania daje:

$$\ln(p(x)) = -\alpha \ln(x) + C$$

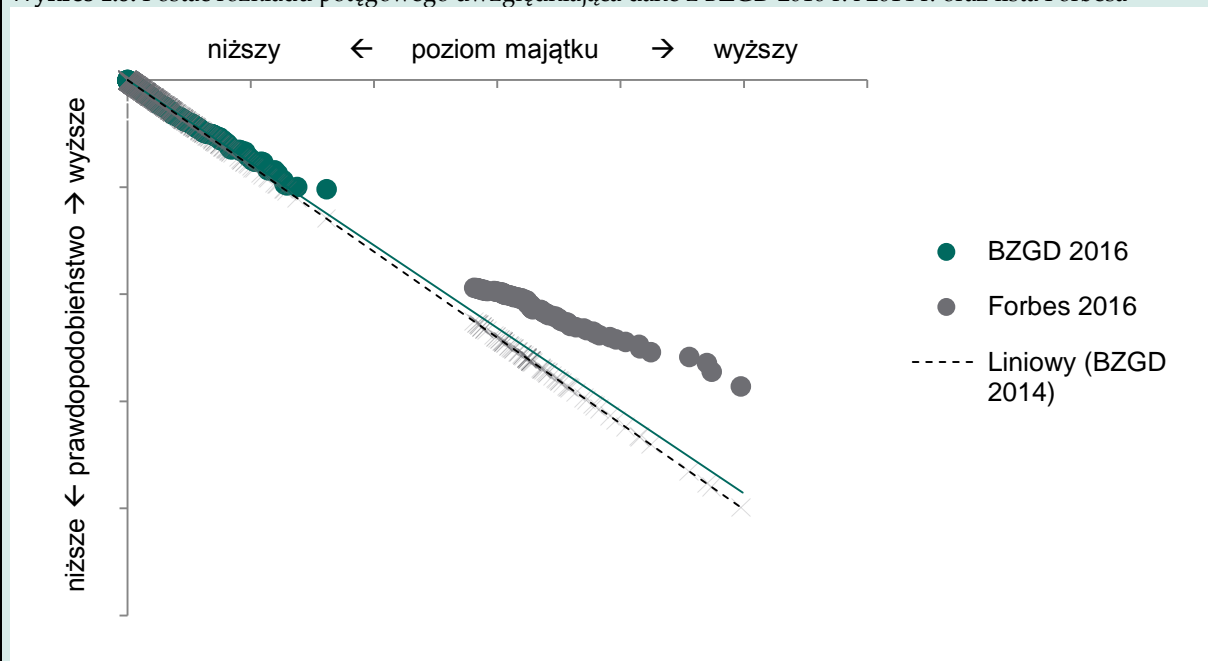
gdzie C to stała.

Powyższe równanie jest często używane do sprawdzania, czy zmienna ma rozkład potęgowy – bada się, czy zmienna x i jej histogram, obydwie odłożone na skali logarytmicznej, układają się wzdłuż prostej o nachyleniu $-\alpha$. Ta procedura zwykle okazuje się jednak zawodna, ale jeśli zamiast funkcji gęstości prawdopodobieństwa użyje się dystrybuanty, a histogram skonstruuje za pomocą rang, to

błąd w oszacowaniu wykładnika jest bardzo niewielki (Clauset et al. 2009). Takie podejście zostało zastosowane w niniejszej analizie. Graniczna postać bogactwa, od którego poziomu rozkład ma postać potęgową (717 tys. zł) wyznaczono zgodnie z procedurą zaproponowaną przez (Clauset et al. 2009) w oparciu o dane z próby bez użycia wag.

Wykres 1.8 obrazuje oszacowania górnej części rozkładu bogactwa w oparciu o dane BZGD (z użyciem wag) oraz w oparciu o dane z listy Forbes. Zielona linia obrazująca częstość występowania określonych poziomów majątków gospodarstw na podstawie próby BZGD. Obserwacje z listy Forbes znajdują się ponad tą linią, co oznacza, że odsetek gospodarstw domowych, których majątek przekracza kilkaset milionów i miliard złotych jest w rzeczywistości wyższy niż sugeruje to BZGD. Skala nierówności w podziale bogactwa jest zatem wyższa niż wynika z BZGD, gdyż nadal w nie w pełni satysfakcjonujący sposób uwzględniany jest majątek najbogatszych. Tym niemniej widoczna jest pewna poprawa jakości odwzorowania nierówności majątkowych w porównaniu do badania z 2014 r. (linia przerywana; alfa rozkładu potęgowego obniżyła się z 2,0 w 2014 r. do 1,92 w 2016 r.). Wzrosła także jakość informacji o zamożniejszych gospodarstwach, tak w zakresie ich skłonności do udziału w badaniu, jak i na temat struktury posiadanego majątku.

Wykres 1.8. Postać rozkładu potęgowego uwzględniająca dane z BZGD 2016 r. i 2014 r. oraz lista Forbesa

Uwagi: Na osi pionowej odłożono logarytm komplementarnej dystrybuanty rozkładu potęgowego oszacowanej na podstawie histogramu z użyciem rang. Na osi poziomej odłożono logarytm majątku netto w zł. Pierwsza obserwacja w lewej górnej części wykresu odpowiada majątkowi 717 tys. zł, a ostatnia w prawym dolnym rogu majątkowi ok. 16 mld zł.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

1.4. Majątek netto w Polsce na tle krajów strefy euro

Jak pokazują zgodnie badania majątku gospodarstw domowych na świecie²³, o wartości majątku netto decydują przede wszystkim aktywa rzeczowe, zgromadzone przez gospodarstwo domowe, w tym w przeważającej mierze wartość głównego miejsca zamieszkania oraz zasób majątku wynikającego z prowadzenia działalności gospodarczej. Aktywa finansowe mają dużo mniejsze znaczenie w procesie akumulacji majątku. Zadłużenie z tytułu finansowania zakupu głównego miejsca zamieszkania jest głównym czynnikiem obniżającym wartość majątku netto gospodarstw domowych. Wyniki badania majątku i zadłużenia dla krajów uczestniczących w projekcie HFCN, w tym dla Polski, dostarczają potwierdzenia tych prawidłowości.

Majątek netto przeciętnego gospodarstwa domowego²⁴ w Polsce (60,6 tys. euro) stanowił ok. 58% mediany majątku netto przeciętnego gospodarstwa domowego w strefie euro²⁵ (104,1 tys. euro). Najwyższym zasobem majątku netto, przypadającym na gospodarstwo domowe w strefie euro, odznaczają się Luksemburg (437,5 tys. euro), Belgia (217,9 tys. euro) i Malta (209,9 tys. euro). Oznacza to, że polskie gospodarstwa domowe należą do umiarkowanie majątnych na tle krajów strefy euro. Podobnie jest w przypadku pozostałych krajów Europy Środkowo-Wschodniej, uczestniczących w badaniu HFCS, jak Słowenia (80,4 tys. euro), Słowacja (50,3 tys. euro), Estonia (43,5 tys. euro), Węgry (26,2 tys. euro), Łotwa (14,2 tys. euro). Spośród krajów Europy Zachodniej, majątkiem netto zbliżonym do obserwowanego (mediana) w Polsce dysponują gospodarstwa domowe w takich krajach, jak Grecja (65,1 tys. euro), Portugalia (71,2 tys. euro), a także Niemcy (60,8 tys. euro), Niderlandy (82 tys. euro) i Austria (85,9 tys. euro).

Wymienione wyżej kraje o zbliżonym do Polski poziomie majątku netto przypadającego na przeciętne gospodarstwo domowe, stanowią niejednorodną grupę pod względem poziomu rozwoju, mierzonego PKB na głowę mieszkańca. Z jednej strony mieszczą się tu najmniej rozwinięte kraje strefy euro (od 65% do 83% PKB per capita EU-28, 2016, PPS) takie, jak Portugalia (77%) czy Grecja (67%). Z drugiej zaś strony, są też w tej grupie kraje należące do czołówki w Unii Europejskiej pod względem poziomu rozwoju²⁶, jak Niemcy (123% PKB per capita EU-28, 2016, PPS), Austria (126%) czy Niderlandy (128%). Relatywnie niska pozycja ostatniej grupy krajów pod względem majątku netto przypadającego na gospodarstwo domowe (mediana) wynika głównie ze stosunkowo małego, względem innych krajów europejskich, rozpowszechnienia posiadania zamieszkiwanej nieruchomości, która jest głównym składnikiem majątku netto w każdym kraju. Na przykład, w wymienionych wyżej krajach odsetek gospodarstw domowych, będących właścicielami głównego miejsca zamieszkania wynosi: Niemcy (44,3%), Austria (47,7%), Niderlandy (57,5%), podczas gdy w krajach Europy Środkowo-Wschodniej odsetek ten waha się od 74% do 85%. Tak znaczne różnice między krajami, co do powszechności posiadania zamieszkiwanej nieruchomości względem korzystania z wynajmu mieszkań czy też domów sprawiają, że kraje w

²³ Na przykład, FED (2017), Ynesta (2008).

²⁴ Przeliczenia na euro dokonano po kursie średnim NBP z okresu 12.2015-11.2016 w wysokości 4,3512 zł/euro.

²⁵ Tu i dalej, dane dla strefy euro i Węgier dotyczą lat 2011 – 2014, na podstawie ECB (2016a).

²⁶ Wszystkie dane dotyczące PKB per capita z uwzględnieniem siły nabywczej (standard PPS), za: Eurostat (<http://ec.europa.eu/eurostat>).

których gospodarstwa domowe preferują własność głównego miejsca zamieszkania mogą mieć korzystniejszą pozycję w rankingu pod względem majątku niż PKB, nawet mając wyraźnie niższy PKB per capita. Dzieje się tak mimo, że wartość nieruchomości w krajach o wyższym PKB per capita jest zazwyczaj znacznie wyższa niż w krajach mniej zamożnych pod względem PKB per capita. Na przykład wartość głównego miejsca zamieszkania (mediana) wynosi w: Austrii – 250 tys. euro, Niderlandach – 220 tys. euro, Niemczech – 162 tys. euro, podczas gdy w krajach Europy Środkowo – Wschodniej waha się ona od ok. 15 tys. euro (Łotwa) do ok. 85 tys. euro (Słowenia).

Aktywa finansowe mają w przypadku polskich gospodarstw domowych mniejsze znaczenie w majątku niż ma to miejsce w strefie euro. Przeciętne gospodarstwo domowe w Polsce zgromadziło aktywa finansowe o wartości 3,5 tys. euro (mediana warunkowa) wobec 67,3 tys. euro, które stanowią przeciętnie aktywa rzeczowe. Natomiast w strefie euro przypada przeciętnie na gospodarstwo domowe (mediana warunkowa) 10,6 tys. euro aktywów finansowych zaś przeciętny zasób aktywów rzeczowych wynosi 136,6 tys. euro. W efekcie, aktywa finansowe stanowią 8,5% majątku brutto gospodarstw domowych w Polsce, podczas gdy dla strefy euro odsetek ten wynosi 17,8%.

Gospodarstwa domowe w Polsce są znacznie mniej zadłużone w relacji do zgromadzonego majątku brutto niż ma to miejsce w strefie euro. W Polsce przeciętny (mediana warunkowa) dług to 2,3 tys. euro (ok. 5,5% majątku brutto), podczas gdy w strefie euro przeciętne zadłużenie gospodarstwa domowego wynosi 28,2 tys. euro (około 26% majątku brutto).

Majątek netto gospodarstw domowych w Polsce jest rozłożony bardziej równomiernie niż przeciętnie w strefie euro. W szczególności, nierówności majątkowe dla Polski, mierzone współczynnikiem Giniego, wynoszą 56,8% wobec 68,5% przeciętnie w strefie euro²⁷. Polska należy do krajów o wyraźnie mniejszych rozpiętościach majątkowych, podobnie jak Hiszpania (59,9%), Belgia (58,9%), czy też Słowacja (49,2%). Największe nierówności majątkowe, mierzone współczynnikiem Giniego, występują na Łotwie (78,5%), w Niemczech (76,2%), Irlandii (75,2%) oraz w Austrii (73,1%). Również według innych miar, używanych zazwyczaj w ocenie nierówności dochodowych lub majątkowych, Polska jest krajem o umiarkowanej koncentracji majątku, na tle krajów strefy euro. Na przykład, pomijając w ocenie nierówności skrajne grupy majątkowe i stosując współczynnik zróżnicowania kwantylowego²⁸ p80/p20, otrzymujemy dla Polski wartość 7,8, podczas gdy średnia dla krajów strefy euro to 41. Z kolei udział 10% najbardziej majątnych gospodarstw domowych w całkowitym majątku gospodarstw wynosi dla Polski ok. 42%, zaś dla strefy euro jest to ok. 52%.

Warto podkreślić, że skala nierówności majątkowych jest silnie zróżnicowana pomiędzy krajami uczestniczącymi w badaniu HFCS. Ponadto, wyższe niż w Europie nierówności majątkowe wystę-

²⁷ ECB (2016a) – op. cit.

²⁸ Współczynnik p80/p20 dla majątku netto jest zdefiniowany jako wartość majątku netto dla gospodarstwa domowego dla 80 percentyla rozkładu w stosunku do wartości majątku netto dla gospodarstwa domowego na poziomie 20 percentyla rozkładu.

pują w Stanach Zjednoczonych. Na przykład, współczynnik Giniego dla majątku netto wynosi dla tego kraju 82%, zaś udział 10% najbogatszych gospodarstw domowych w całkowitym majątku sektora gospodarstw domowych wynosi²⁹ ok. 75%. Nierówności majątkowe w Stanach Zjednoczonych wzrosły w ostatnich latach, natomiast utrzymują się na zbliżonym poziomie w strefie euro i w Polsce. Miary nierówności majątkowych dla różnych krajów są wrażliwe na zastosowaną metodę badania i wykorzystane źródła danych, co w konsekwencji ma wpływ na stopień pokrycia majątku w górnym ogonie rozkładu, tj. bogactwa najbardziej zasobnych gospodarstw domowych. Należy zatem zachować ostrożność, porównując skalę nierówności między krajami.

Z rozważań zamieszczonych w Ramce 1.1 wynika, że różnice w koncentracji majątku w Europie względem Stanów Zjednoczonych są prawdopodobnie niższe, ponieważ dane dla Stanów Zjednoczonych wydają się lepiej odzwierciedlać stan majątkowych gospodarstw najbogatszych, niż ma to miejsce dla krajów europejskich³⁰, uczestniczących w badaniu HFCS (Vermeulen, 2014).

Porównanie wyników badania zasobności gospodarstw domowych w Polsce do innych krajów, uczestniczących w europejskim badaniu HFCN, prowadzi do następujących ogólnych wniosków. Wartość przeciętnego (mediana) majątku netto gospodarstw domowych w Polsce jest, na tle krajów strefy euro, stosunkowo niska, co jest generalnie zgodne z pozycją Polski pod względem PKB na głowę mieszkańca. Zwracają przy tym uwagę pewne cechy struktury majątku polskich gospodarstw domowych, które sprawiają, że pod względem majątkowym rodzime gospodarstwa wypadają lepiej na tle innych krajów, niż według dochodów, dla których przybliżeniem jest PKB per capita. Po pierwsze, polskie gospodarstwa domowe cechuje większa skłonność do posiadania zamieszkiwanych nieruchomości w stosunku do krajów strefy euro, gdzie większą rolę pełni rynek wynajmu. To powoduje, że przeciętny (mediana) majątek netto gospodarstw domowych w Polsce, kształtuje się – przy innych czynnikach niezmiennych - korzystniej w stosunku do krajów, w których gospodarstwa domowe są w relatywnie lepszej sytuacji dochodowej, lecz częściej wynajmują zamieszkiwane nieruchomości. W przypadkach skrajnych (np. Niemcy), wartość majątku przeciętnego gospodarstwa domowego jest nawet bardzo zbliżona do Polski, mimo znacznych różnic w sytuacji dochodowej³¹. Drugim elementem korzystnie wpływającym na majątek gospodarstw domowych w Polsce w stosunku do krajów strefy euro jest relatywnie wysoki odsetek osób deklarujących posiadanie majątku z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej oraz poziom tego majątku, wyższy niż przeciętnie w strefie euro. Ten drugi czynnik w pewnym stopniu wyjaśnia też relatywnie wysoki majątek polskich gospodarstw w stosunku do krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Ale zasadniczym źródłem dobrej pozycji majątkowej gospodarstw w Polsce na tle krajów regionu³² wydaje się być większa liczba ośrodków metropolitar-

²⁹ Dane za 2013, według: Kuhn et al. (2017).

³⁰ Większa zdolność do objęcia w próbie najbogatszych zwykle wiąże się z dostępem do danych administracyjnych.

³¹ Wniosek ten jest zasadny jedynie, jeśli za miarę tendencji centralnej przyjmujemy medianę, a nie średnią. Średni majątek gospodarstw domowych w Polsce pozostaje na znacznie niższym poziomie względem najwyżej rozwiniętych krajów strefy euro, niż w przypadku posługiwania się medianą. Na przykład, średni majątek gospodarstw domowych w Polsce wynosi: ok. 47% w relacji do strefy euro (ok. 58% dla mediany), ok. 49% w stosunku do Niemiec (ok. 100% dla mediany), czy też ok. 40% względem Austrii (ok. 70% dla mediany).

³² Przez 'kraje regionu' rozumieć będziemy kraje post-komunistyczne, uczestniczące w badaniu, tj. Estonię, Łotwę, Polskę, Słowację, Słowenię i Węgry.

nych, zwłaszcza w stosunku do takich krajów, jak Węgry, Estonia³³ czy Łotwa, a więc większy udział nieruchomości o relatywnie dużej wartości w ogólnych zasobach majątku rzeczowego.

Struktura majątku polskich gospodarstw domowych jest ogólnie rzecz biorąc zbliżona do obserwowanej dla krajów strefy euro: przeważają aktywa rzeczowe a przede wszystkim nieruchomości, zaś aktywa finansowe mają mniejszy udział. Jednak w przypadku Polski aktywa rzeczowe mają zdecydowanie większy udział (91,5% wartości majątku brutto wobec 82,2% dla strefy euro), co w szczególności dotyczy głównej nieruchomości (ok. 65% wartości majątku brutto wobec ok. 50% dla strefy euro). Aktywa finansowe mają mniejsze znaczenie dla bogactwa gospodarstw domowych, zarówno w strefie euro (ok. 18% wartości majątku brutto), jak i w jeszcze większym stopniu w Polsce (ok. 9% wartości majątku brutto). W parze z małą rolą finansowych składników majątku idzie stosunkowo niewielkie zadłużenie gospodarstw domowych (ok. 5,5% obciążenia aktywów zadłużeniem wobec 25,7% dla strefy euro), co jest charakterystyczne dla krajów charakteryzujących się skromnym poziomem dochodów i umiarkowanym stopniem rozwoju systemu finansowego, co w szczególności dotyczy krajów post-komunistycznych, uczestniczących w badaniu HFCS.

Tabela 1.4. Majątek netto polskich gospodarstw domowych i jego komponenty na tle krajów strefy euro, z uwzględnieniem posiadania głównego miejsca zamieszkania (mediana – tys. euro)

Kraj	Wszystkie gospodarstwa domowe				Właściciele głównego miejsca zamieszkania				Nieposiadający głównego miejsca zamieszkania na własność					
	Aktywa	% zadłużonych GD	Pa-sywa	Majątek netto	% GD	Aktywa	% zadłużonych GD	Pa-sywa	Majątek netto	% GD	Aktywa	% zadłużonych GD	Pa-sywa	Majątek netto
PL	67,5	40,5	2,3	60,6	79,3	83,5	41,3	3,6	77,7	20,7	3,8	37,4	0,8	2,4
BE	266,2	48,4	49,8	217,9	70,3	346,4	57,6	62,9	297,6	29,7	10,5	26,5	4,2	9,1
DE	77,1	45,1	15,2	60,8	44,3	263,0	52,0	65,0	221,0	55,7	12,2	39,6	3,4	10,0
EE	50,0	36,8	6,4	43,5	76,5	64,5	39,1	10,0	59,2	23,5	2,1	29,3	1,3	1,5
IE	169,0	56,8	63,0	100,6	70,5	239,0	63,2	103,3	170,5	29,5	5,1	41,5	2,5	3,5
GR	73,5	27,1	12,1	65,1	72,1	98,4	30,0	17,8	88,2	27,9	4,0	19,5	2,5	3,0
ES	193,1	49,3	43,4	159,6	83,1	224,9	51,6	51,0	189,6	16,9	11,3	37,9	8,8	7,6
FR	159,4	47,2	27,0	113,3	58,7	270,9	56,5	62,1	228,4	41,3	14,0	33,8	4,0	11,8
IT	158,0	21,2	19,0	146,2	68,3	226,5	23,7	39,3	213,8	31,8	7,5	16,0	4,3	7,0
CY	237,2	59,1	75,7	170,1	73,5	304,9	66,3	86,4	235,8	26,5	27,2	38,9	17,5	13,2
LV	17,0	33,5	7,2	14,2	76,0	23,2	35,0	10,2	19,9	24,0	0,3	28,8	0,7	0,2
LU	538,7	54,6	89,8	437,5	67,6	753,2	59,7	148,8	652,8	32,4	23,7	43,9	16,7	18,3
HU	30,4	36,9	6,2	26,2	84,2	36,2	37,9	6,9	31,9	15,8	2,7	31,6	2,6	1,5
MT	229,0	37,1	19,3	209,9	80,2	274,0	40,8	25,9	255,7	19,8	14,3	21,9	2,5	13,7
NL	195,2	63,1	86,7	82,0	57,5	297,2	80,4	131,1	192,3	42,5	14,3	39,8	11,0	11,0
AT	100,4	34,4	12,4	85,9	47,7	330,7	40,3	44,7	300,6	52,3	13,5	29,1	3,3	12,0
PT	103,9	45,9	48,5	71,2	74,7	135,8	52,1	57,6	101,1	25,3	4,1	27,5	3,3	2,8
SI	85,6	38,6	5,0	80,4	73,7	110,7	39,2	6,3	104,8	26,3	3,8	37,0	1,9	2,6
SK	55,7	36,7	6,0	50,3	85,4	63,6	37,2	7,6	57,6	14,6	3,0	34,0	1,5	2,7
FI	162,3	57,4	40,7	110,0	67,7	241,0	62,4	71,0	188,2	32,3	4,6	47,0	6,1	2,1
EA	138,9	42,4	28,2	104,1	61,2	240,2	47,9	60,0	201,5	38,8	10,6	33,7	4,0	8,9

Oznaczenia: PL - Polska, BE - Belgia, DE - Niemcy, EE - Estonia, IT - Irlandia, GR - Grecja, ES - Hiszpania, FR - Francja, IT - Włochy, CY - Cypr, LV - Łotwa, LU Luksemburg, HU - Węgry, MT - Malta, NL - Holandia, AT - Austria, PT - Portugalia, SI - Słowenia, SK - Słowacja, FI - Finlandia, EA - strefa euro.

Uwagi: W tabeli zaprezentowano statystyki, które dla Polski dotyczą 2016 r., natomiast w przypadku pozostałych krajów pochodzą z badań przeprowadzonych w latach 2011, 2013 i 2014.

Źródło: BZGD (2016), NBP; HFCS (2016), ECB.

³³ W odniesieniu do Estonii, zwracając na to uwagę Meriküll i Rõõm (2016).

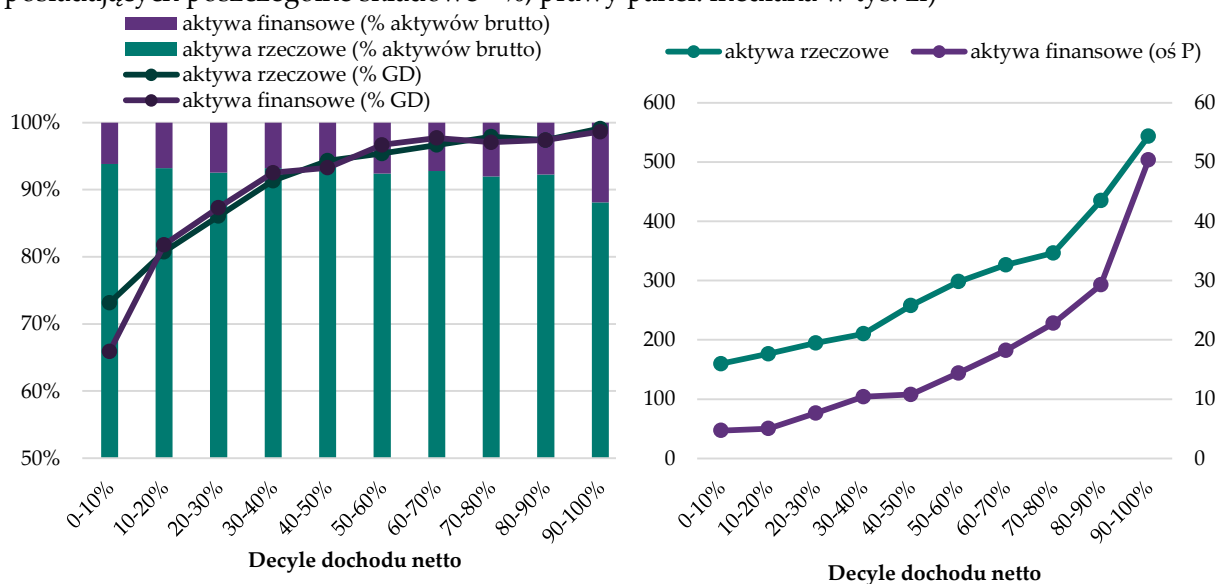
2. Aktywa

Aktywa gospodarstw domowych dzielą się na dwie główne podgrupy aktywów: rzeczowe i finansowe. Zarówno aktywa rzeczowe, jak i finansowe znajdują się w portfelach znacznej większości gospodarstw domowych (odpowiednio, 91,2% i 90,8%), przy czym ich łączna wartość determinowana jest przede wszystkim wartością aktywów rzeczowych. Stanowią one 91,6% łącznej kwoty wszystkich aktywów tego sektora. W konsekwencji, przeciętna wartość (mediana) aktywów rzeczowych jest znacznie wyższa (293,0 tys. zł) niż dla aktywów finansowych (15,3 tys. zł).

Sytuacja, w której występuje powszechność posiadania aktywów rzeczowych i finansowych przez gospodarstwa domowe, zaś aktywa rzeczowe stanowią zdecydowaną większość majątku ogółem gospodarstw domowych, jest bardzo często spotykaną prawidłowością, o czym świadczą też wyniki badania HFCS. W strefie euro, 91,4% gospodarstw domowych posiada jakiegokolwiek aktywa rzeczowe, zaś 97,2% ogółu gospodarstw jest w posiadaniu aktywów finansowych. Przeciętna wartość (mediana) rzeczowych składników majątku (136,6 tys. euro) zdecydowanie przewyższa wartość aktywów finansowych (10,6 tys. euro), podobnie jak w Polsce.

Cechą istotnie różnicującą poziom i strukturę aktywów w zbiorowości gospodarstw domowych jest ich dochód netto (wykres 2.1). Wraz ze wzrostem dochodu rośnie odsetek gospodarstw domowych posiadających zarówno aktywa rzeczowe, jak i finansowe (najwyższe różnice występują pomiędzy pierwszą a drugą grupą decylową). Ponadto, im więcej dochodów pozyskuje gospodarstwo domowe, tym wartość nabytych przez nie aktywów wzrasta, a w jego portfelu zwiększa się udział aktywów finansowych.

Wykres 2.1. Struktura aktywów brutto gospodarstw domowych w zależności od dochodu netto (lewy panel: udział składowych w łącznej wartości - % oraz odsetek gospodarstw domowych posiadających poszczególne składowe - %; prawy panel: mediana w tys. zł)

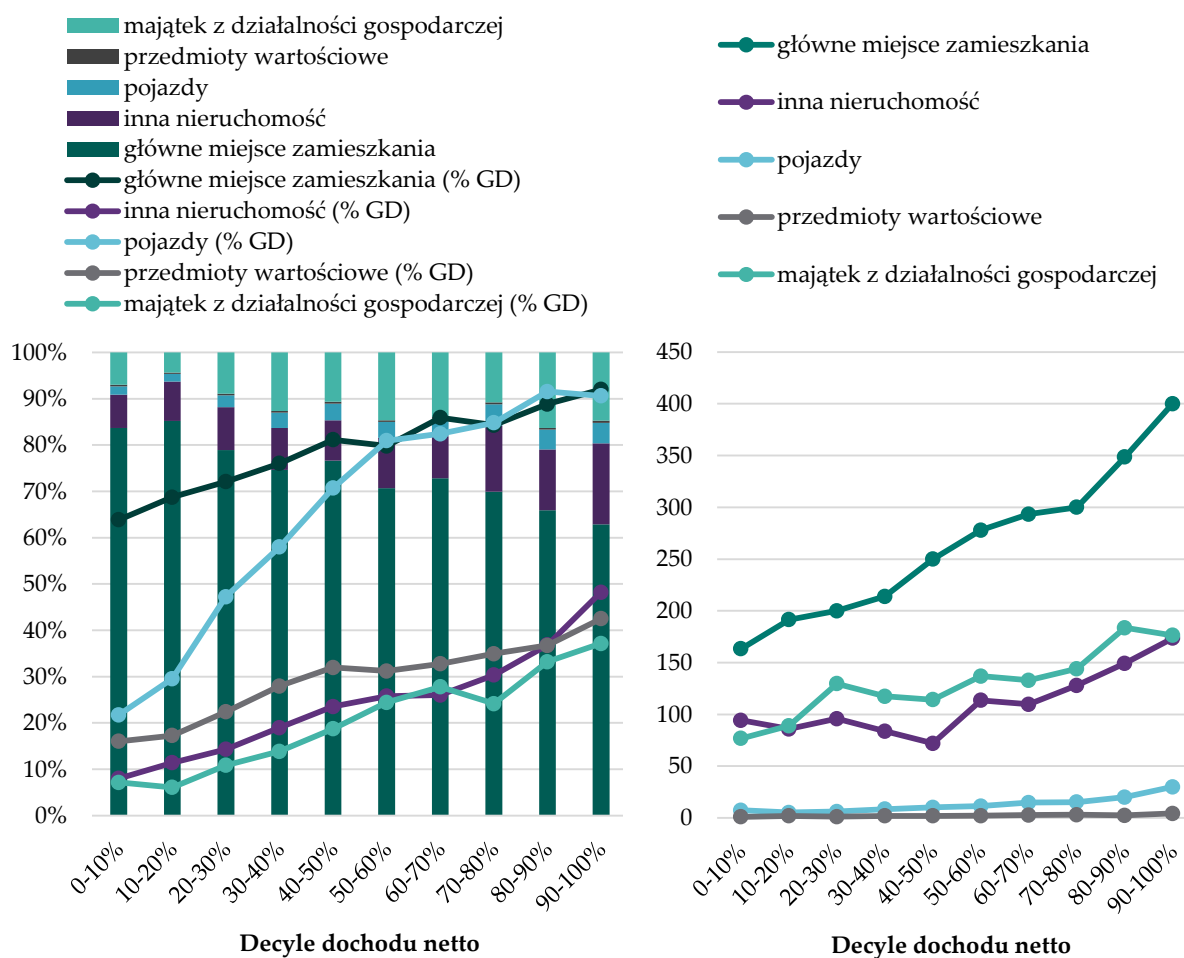

Źródło: BZGD (2016), NBP.

2.1. Aktywa rzeczowe

Podobnie jak w krajach strefy euro, najbardziej rozpowszechnionymi aktywami rzeczowymi wśród polskich gospodarstw domowych są nieruchomości stanowiące główne miejsce zamieszkania (79,3%) oraz pojazdy (65,8%). Mniejsza część gospodarstw domowych posiada inne aktywa tj. przedmioty wartościowe (29,4%), inną nieruchomość niestanowiącą głównego miejsca zamieszkania (24,4%), aktywa wynikające z prowadzenia własnej działalności gospodarczej (20,4%). W strukturze wartościowej aktywów rzeczowych największy udział mają nieruchomości: główne miejsce zamieszkania stanowi 70,7%, a inna nieruchomość, to 12,3% aktywów rzeczowych. Wysoki udział (12,8%) ma również majątek wynikający z działalności gospodarczej. Pozostałe aktywa rzeczowe, tj. pojazdy i przedmioty wartościowe, stanowią łącznie 4,2% majątku rzeczowego. W dalszej części analizy połączono dwie ostatnie kategorie ze względu na ich niski udział w strukturze aktywów rzeczowych.

Wykres 2.2. Struktura aktywów rzeczowych (lewy panel: odsetek gospodarstw domowych - %, udział agregatu - %; prawy panel: mediana w tys. zł) wg dochodu netto (grupy decylowe)

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Tabela 2.1. Aktywa rzeczowe gospodarstw domowych (2016) – główne charakterystyki

	Aktywa rzeczowe									
	Ogółem		Główne miejsce zamieszkania		Inna nieruchomości		Majątek z prowadzenia własnej działalności gospodarczej		Pozostałe	
	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	91,2	293,0	79,3	265,4	24,4	119,8	20,4	144,9	73,3	13,0
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,5)	(6,3)	(0,6)	(9,4)	(0,7)	(6,7)	(0,6)	(11,5)	(0,6)	(0,5)
Status właściciela¹										
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	100,0	312,6	100,0	250,0	26,9	101,4	22,5	147,9	76,3	13,4
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	100,0	424,0	100,0	347,7	27,0	158,9	26,9	152,9	88,5	16,3
Najemca lub inny	57,6	12,0	0,0	-	14,7	150,0	9,5	86,3	54,3	8,0
Typ gospodarstwa domowego										
Jednoosobowe ²	81,5	183,3	68,6	190,7	13,8	93,7	6,8	86,0	44,3	5,4
Pary bezdzietne	93,6	265,0	79,1	250,0	26,7	101,4	13,6	128,2	80,4	12,0
Pary z dziećmi	96,7	367,8	84,1	300,0	31,0	140,1	30,3	148,1	89,9	16,2
Rodziny rozszerzone	94,8	394,8	88,3	323,3	27,3	129,0	32,1	168,5	83,8	15,3
Wiek osoby referencyjnej										
16-34	90,0	224,0	58,2	268,9	20,2	148,0	19,1	112,2	83,2	12,0
35-44	94,5	364,0	80,2	299,8	31,5	150,0	29,0	149,2	85,0	16,3
45-54	92,9	377,5	83,8	305,7	30,0	102,2	31,8	146,8	81,7	15,0
55-64	91,1	307,8	84,2	265,7	25,9	125,3	21,5	147,8	73,4	13,6
65+	88,3	226,7	81,9	216,7	15,8	75,2	5,5	135,4	53,5	7,0
Status osoby referencyjnej na rynku pracy										
Pracujący	93,1	286,6	77,3	278,0	27,8	120,0	12,6	134,4	83,3	15,0
Samozatrudniony	100,0	663,7	88,8	423,8	40,0	200,0	98,9	154,8	91,2	20,0
Emerytowany lub inny niepracujący	86,9	231,3	78,8	220,0	16,6	86,8	7,5	122,5	58,0	9,0
Wykształcenie osoby referencyjnej										
Podstawowe lub brak	77,4	200,1	70,6	200,0	11,8	48,5	12,2	115,1	44,0	5,7
Średnie	91,7	286,6	80,2	260,0	22,0	110,8	21,4	151,2	74,9	12,0
Wyższe	97,5	359,7	81,7	300,0	36,9	150,0	22,3	131,9	85,5	18,8
Klasa miejscowości zamieszkania										
Wieś	95,2	379,7	87,6	306,7	23,5	129,9	35,0	153,4	79,7	13,8
Miasto	89,2	256,0	75,2	248,1	24,8	118,0	13,2	125,3	70,1	12,1
Dochód netto (kwantyle)										
0-20%	77,0	167,0	66,3	178,6	9,7	89,1	6,6	87,5	37,5	4,3
20-40%	88,7	201,7	74,1	200,0	16,7	91,2	12,4	122,8	64,1	6,6
40-60%	94,9	277,3	80,5	255,3	24,7	94,7	21,6	128,6	82,4	11,0
60-80%	97,3	335,3	85,1	297,3	28,2	120,5	26,0	137,0	88,6	15,0
80-90%	97,4	434,8	88,9	348,6	36,8	149,3	33,2	183,7	92,7	20,2
90-100%	99,1	543,8	92,0	400,0	48,2	173,5	37,2	176,3	94,8	31,0
Majątek netto (kwantyle)										
0-20%	56,8	11,8	17,4	69,3	3,6	25,5	2,6	18,1	48,1	5,4
20-40%	99,5	142,1	89,6	133,4	14,5	32,4	6,1	39,7	64,9	8,0
40-60%	99,8	249,7	94,8	220,0	21,9	61,2	12,4	63,1	75,9	11,8
60-80%	100,0	425,0	97,4	357,4	31,3	100,1	22,3	94,3	83,5	15,2
80-90%	100,0	674,1	96,9	498,0	45,2	159,3	46,5	168,1	92,3	21,0
90-100%	100,0	1125,4	97,4	725,2	55,6	300,0	69,9	296,7	95,6	29,0

Uwagi: Wartości mediany przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). 1) Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomości oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. 2) Kategoria zawiera samotnie wychowujących rodziców. Źródło: BZGD (2016), NBP.

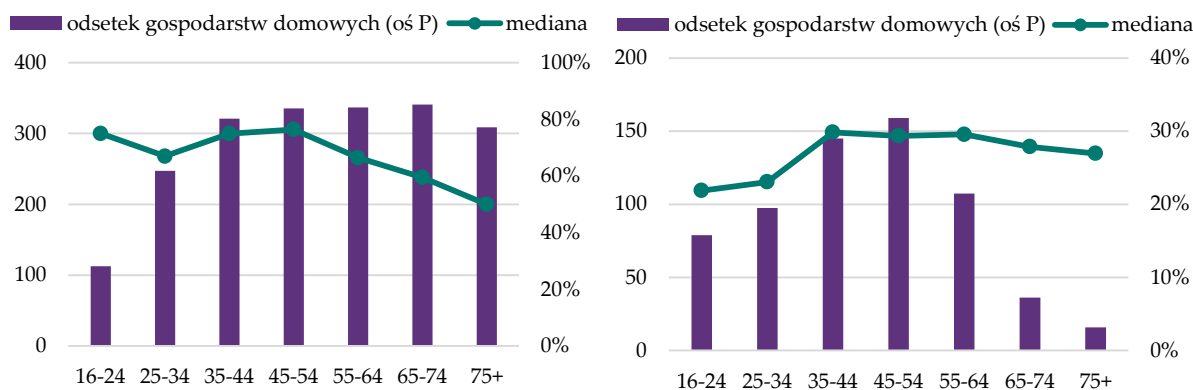
Tabela 2.2. Aktywa rzeczowe gospodarstw domowych (2014) – główne charakterystyki

	Aktywa rzeczowe									
	Ogółem		Główne miejsce zamieszkania		Inna nieruchomości		Majątek z prowadzenia własnej działalności gospodarczej		Pozostałe	
	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	88,8	293,5	77,4	269,7	19,1	120,0	18,9	160,1	69,8	11,9
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,7)	(9,7)	(0,9)	(11,6)	(0,8)	(10,1)	(0,9)	(23,2)	(0,9)	(0,5)
Status właściciela¹										
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	100,0	316,9	100,0	251,8	20,9	115,8	22,6	158,8	74,3	12,0
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	100,0	404,9	100,0	340,0	25,1	166,0	22,9	168,8	88,4	15,4
Najemca lub inny	50,3	10,6	0,0	-	11,1	116,3	6,3	236,3	47,7	7,5
Typ gospodarstwa domowego										
Jednoosobowe ²	77,5	196,2	66,5	199,6	12,2	109,2	6,5	107,7	41,8	6,4
Pary bezdzietne	94,0	263,1	79,5	250,0	23,2	113,1	15,0	202,6	76,3	10,0
Pary z dziećmi	93,7	344,3	81,0	300,0	24,7	153,3	25,7	167,2	85,5	14,0
Rodziny rozszerzone	93,2	415,1	87,2	342,3	16,4	80,0	31,8	146,4	81,6	12,0
Wiek osoby referencyjnej										
16-34	85,1	240,0	58,5	250,0	21,3	98,8	15,2	118,6	77,6	12,7
35-44	92,1	349,0	78,7	313,3	23,7	152,0	27,6	166,6	81,4	12,2
45-54	91,3	346,7	82,3	299,5	21,5	131,6	29,6	197,7	80,0	13,6
55-64	90,6	295,9	83,3	253,6	19,7	123,1	19,4	149,3	67,7	11,3
65+	84,8	242,6	79,3	238,4	11,6	86,2	4,7	113,8	48,9	8,0
Status osoby referencyjnej na rynku pracy										
Pracujący	91,9	288,2	76,3	280,6	22,4	124,9	11,9	133,1	81,5	13,0
Samozatrudniony	100,0	719,8	91,8	423,3	27,9	224,0	96,2	201,0	89,1	19,8
Emerytowany lub inny niepracujący	83,1	230,9	75,1	224,9	13,8	76,8	6,7	92,7	53,7	8,1
Wykształcenie osoby referencyjnej										
Podstawowe lub brak	73,0	247,0	65,8	250,0	6,1	105,8	12,0	152,9	40,0	6,4
Średnie	89,9	269,9	78,6	250,0	17,7	100,0	20,7	166,9	72,2	10,8
Wyższe	96,5	368,5	82,1	323,2	31,6	162,4	18,8	157,7	83,4	16,7
Klasa miejscowości zamieszkania										
Wieś	93,4	383,5	86,9	319,2	16,7	108,0	32,3	201,0	76,9	12,0
Miasto	86,5	248,2	72,7	232,7	20,3	122,9	12,3	110,5	66,3	11,4
Dochód netto (kwantyle)										
0-20%	69,8	183,1	60,9	194,4	7,3	96,0	5,1	171,4	31,7	5,0
20-40%	84,8	194,1	70,7	200,0	11,8	65,2	11,3	155,3	58,7	5,6
40-60%	93,3	258,5	79,4	252,3	17,8	97,4	17,9	148,7	76,8	9,8
60-80%	96,9	366,6	87,1	303,9	21,6	131,2	26,7	159,2	89,1	15,0
80-90%	99,2	414,2	86,8	344,0	32,8	139,6	27,5	183,0	91,8	18,4
90-100%	98,9	577,6	91,2	427,5	41,2	220,3	39,7	170,5	93,2	26,8
Majątek netto (kwantyle)										
0-20%	44,7	7,2	7,3	112,0	3,0	20,0	1,5	15,2	41,0	5,0
20-40%	99,2	125,9	88,6	120,0	11,7	32,8	3,9	28,7	61,7	8,6
40-60%	100,0	234,3	97,2	200,0	16,7	56,7	10,0	35,9	72,3	10,0
60-80%	100,0	434,0	95,5	375,8	26,0	117,4	23,6	92,6	84,1	14,9
80-90%	100,0	702,7	97,7	590,4	31,0	219,2	41,7	201,1	88,3	18,6
90-100%	100,0	1245,4	99,0	803,1	45,3	381,2	69,5	494,6	91,3	26,0

Uwagi: Wartości mediany przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). 1) Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. 2) Kategoria zawiera samotnie wychowujących rodziców. Źródło: BZGD (2014), NBP.

Kategoria dochodu netto wyraźnie różnicuje strukturę aktywów rzeczowych poszczególnych grup gospodarstw domowych (wykres 2.2). Wraz ze wzrostem dochodu stopniowo rośnie odsetek gospodarstw domowych posiadających poszczególne typy aktywów rzeczowych. Ponadto, im bardziej zamożne jest gospodarstwo, tym większa wartość zgromadzonych przez nie aktywów. Strukturę aktywów rzeczowych dla mniej zamożnych gospodarstw domowych zdecydowanie dominuje nieruchomości stanowiąca główne miejsce zamieszkania (ok. 84% łącznej wartości aktywów rzeczowych w przypadku pierwszej grupy decylowej). Wraz ze wzrostem dochodów, większy udział w strukturze majątku rzeczowego zaczynają stanowić inne aktywa, w szczególności inne nieruchomości (17% wartości aktywów rzeczowych w przypadku ostatniej grupy decylowej) oraz majątek wynikający z prowadzenia działalności gospodarczej (15% w przypadku tej grupy gospodarstw). Wysokość posiadanego dochodu silnie wpływa na decyzję o wejściu w posiadanie pojazdów (co szczególnie widoczne jest pomiędzy pierwszą a szóstą grupą decylową), jednak w konsekwencji ich relatywnie niskiej wartości udział tych aktywów w strukturze majątku rzeczowego waha się od 2% do 4%, szeregując gospodarstwa domowe według ich dochodu netto od najniższego do najwyższego.

Wykres 2.3. Główne miejsce zamieszkania (lewy panel) oraz majątek z działalności gospodarczej wg grup wiekowych (prawy panel) – mediana wartości w tys. zł; odsetek gospodarstw domowych w %

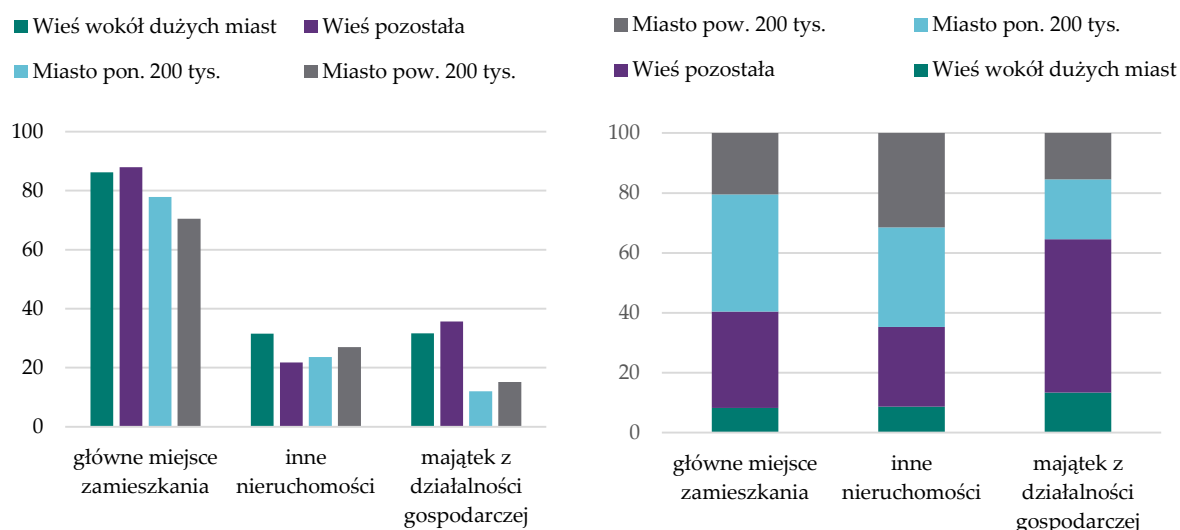

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Cechą, która istotnie różnicuje gospodarstwa domowe pod względem skłonności do posiadania ważnych aktywów rzeczowych jest wiek osoby odniesienia. W szczególności, istnieje wyraźna zależność pomiędzy pozycją w cyklu życia osób referencyjnych w gospodarstwie domowym a posiadaniem przez te gospodarstwa nieruchomości (w szczególności głównego miejsca zamieszkania – lewy panel wykresu 2.3) oraz dysponowaniem przez nie majątkiem z prowadzenia działalności gospodarczej (prawy panel wykresu 2.3). Młode gospodarstwa (w których osoby referencyjne znajdują się w wieku poniżej 35 lat) rzadziej są w posiadaniu nieruchomości, ze względu na to, że są na początkowym etapie funkcjonowania na rynku pracy i mają mniejszy dostęp do kapitału (należy przy tym pamiętać, że prawie 40% z nich weszło w posiadanie nieruchomości poprzez spadki i darowizny – por. prawy panel wykresu 1.3). Rzadziej prowadzą też one działalność gospodarczą. Następnie, wraz ze wzrostem wieku osoby referencyjnej w okresie

jej aktywności zawodowej, gospodarstwa domowe częściej są w posiadaniu swojej głównej nieruchomości (jednak szczytowa wartość wypada tuż po okresie aktywności zawodowej w grupie wiekowej 64-74). Odsetek gospodarstw domowych jako właścicieli majątku z tytułu działalności produkcyjnej rośnie do przedziału wieku 45 – 54, a następnie wyraźnie spada. W przypadku gospodarstw domowych, których głowa rodziny znajduje się w wieku emerytalnym, maleje odsetek gospodarstw posiadających główne miejsce zamieszkania (być może z powodu przekazywania swojego majątku kolejnemu pokoleniu) oraz istotnie obniża się medianowa wartość tej nieruchomości (osoby w wieku emerytalnym przenoszą swoje miejsce zamieszkania do lokali o niższej powierzchni). Oprócz tego, gospodarstwa starsze ograniczają również swoją aktywność gospodarczą z analogicznych do wyżej wymienionych powodów lub też z racji sprzedaży swoich firm.

Wykres 2.4. Odsetek gospodarstw domowych posiadających wybrane aktywa rzeczowe (lewy panel) oraz struktura ich łącznej wartości (prawy panel) wg klasy miejscowości

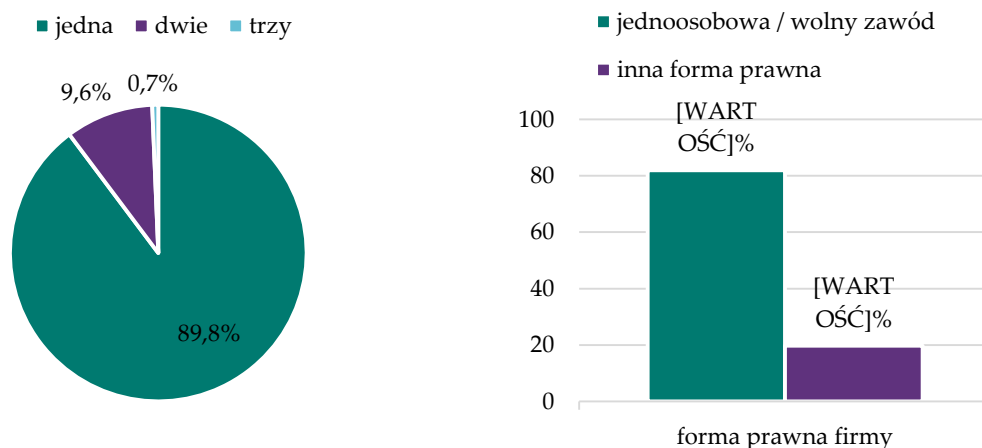

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Tereny wiejskie charakteryzują się większą koncentracją gospodarstw domowych, które są w posiadaniu nieruchomości stanowiącej główne miejsce zamieszkania (lewy panel wykresu 2.4), jednak ich łączna wartość stanowi niższy udział w agregacie podstawowej nieruchomości (40,3%) w porównaniu do terenów miejskich (59,7%; prawy panel wykresu 2.4). Ponadto, obszary wiejskie wokół dużych miast charakteryzują się wyższym odsetkiem gospodarstw domowych posiadających inne nieruchomości (31,5%) w porównaniu zarówno do terenów miejskich (największe miasta – 27,0%, miasta poniżej 200 tys. – 23,6%), jak i pozostałych obszarów wiejskich (21,8%). Oprócz tego, większy odsetek gospodarstw domowych na wsi (35,0%) wykazuje posiadanie majątku z prowadzenia działalności gospodarczej w porównaniu do obszarów miejskich (13,2%). Wynika to w przeważającym stopniu z faktu prowadzenia gospodarstw rolnych na terenach wiejskich, dzięki czemu nieco ponad połowa łącznego majątku z tytułu prowadzenia dzia-

łalności gospodarczej ulokowana jest na terenach wsi pozostałej, a ponad 64% na terenach pozamiejskich.

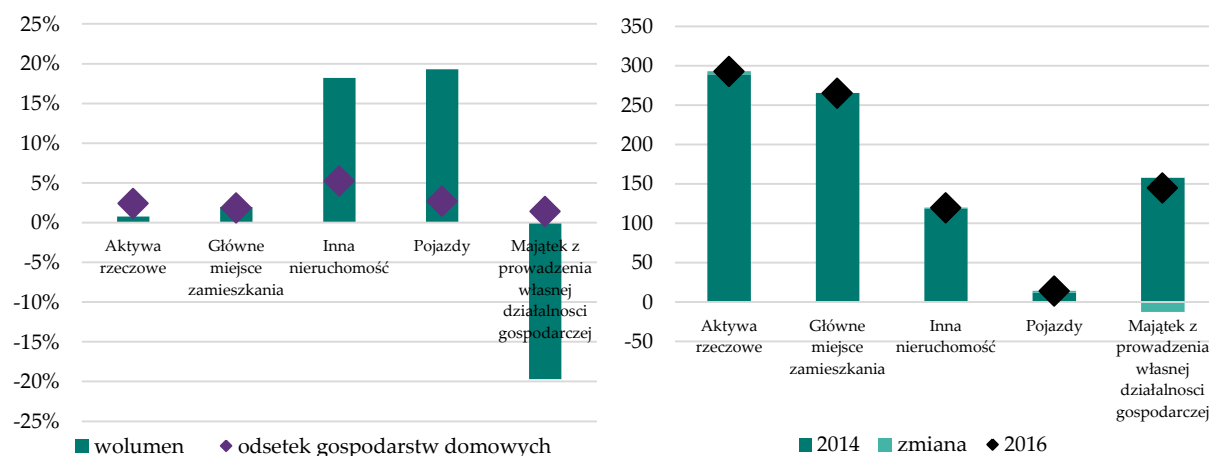
Wykres 2.5. Działalność gospodarcza gospodarstw domowych wg liczby posiadanych lub współposiadanych firm (lewy panel) oraz wg formy prawnej (prawy panel) - %

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Prawie 90% gospodarstw domowych prowadzących działalność gospodarczą posiada jedną firmę, a zdecydowanie rzadziej gospodarstwa są właścicielami lub współwłaścicielami dwóch lub trzech firm prowadzących działalność gospodarczą (lewy panel wykresu 2.5). Dominującą formą prawną prowadzonej działalności gospodarczej jest działalność jednoosobowa lub wolny zawód (82,0%; prawy panel wykresu 2.5), których wartość gospodarstwa wyceniają przeciętnie (mediana) na ok. 133,7 tys. zł. Firmy zatrudniające więcej niż jedną osobę wyceniane są przeciętnie (mediana) na ok. 214,3 tys. zł.

Wykres 2.6. Zmiany w aktywach rzeczowych i ich głównych składowych pomiędzy latami 2016 i 2014 (lewy panel: zmiany wolumenu – %, odsetka gospodarstw domowych – w punktach procentowych, %; prawy panel: mediany – tys. zł)

Uwaga: Do porównań między dwiema rundami badania wykorzystano deflator równy 0,985.

Źródło: BZGD (2014), BZGD (2016), NBP.

Odsetek gospodarstw domowych wykazujących posiadanie aktywów rzeczowych w 2016 r. wyniósł 91,2% i jest wyższy o 2,4 punktu procentowego w porównaniu do notowania z badania pilotażowego 2014 r. (lewy panel wykresu 2.6). Spośród najważniejszych rzeczowych składników majątku, zwiększyły się całkowite zasoby nieruchomości, zarówno tych stanowiących główne miejsce zamieszkania (o 2,0%), jak i pozostałych (o 18,2%). Wysoki wzrost wolumenu tych drugich wiązał się również ze znacznym wzrostem odsetka gospodarstw domowych posiadających nieruchomości inne niż główne miejsce zamieszkania (o 5,2 pkt. proc. do wysokości 24,4%). Zmiana ta dotyczyła przede wszystkim gospodarstw więcej zarabiających i bardziej zamożnych. Istotnie (o 19,7%) obniżyły się z kolei zasoby majątku z tytułu prowadzenia firm, na co złożyło się zmniejszenie mediany (prawy panel wykresu 2.6) wartości tych aktywów (o 8,1%), przy jednoczesnym wzroście częstości prowadzenia działalności gospodarczej (o 1,4 punktu procentowego do poziomu 20,4%). Odsetek ten jest wyraźnie wyższy w porównaniu do krajów regionu, jak również do krajów strefy euro (por. tabela 2.2).

Polska należy do grupy krajów, które charakteryzują się dużą powszechnością posiadania na własność głównego miejsca zamieszkania (79,3%) na tle strefy euro, gdzie odsetek ten wynosi przeciętnie 61,2% (tabela 2.2). Odsetek ten silnie waha się, w przypadku krajów, gdzie posiadanie głównego miejsca zamieszkania jest stosunkowo mało rozpowszechnione, jak Niemcy (44,3%) czy Austria (47,7%) aż do Słowacji, gdzie około 85,4% gospodarstw domowych jest właścicielami swojego miejsca zamieszkania. W Polsce odsetek ten jest zbliżony do średniej, dla krajów regionu. Cechą szczególną sytuacji polskich gospodarstw domowych jest to, że młode rodziny w Polsce charakteryzują się znacznie wyższą skłonnością do kupowania głównego miejsca zamieszkania niż w strefie euro. Około 58,2% gospodarstw domowych w Polsce, których głowa jest w wieku 16-34 lata posiada własną nieruchomość stanowiącą główne miejsce zamieszkania, natomiast dla krajów strefy euro odsetek ten wynosi 30,0% (por. tabela 2.1. i wyniki II rundy europejskiego badania HFCN³⁴). Natomiast rozpowszechnienie posiadania innych nieruchomości niż główne miejsce zamieszkania w Polsce przewyższyło nieco odsetek dla strefy euro ogółem (odpowiednio, 24,4 % i 24,1%; w badaniu pilotażowym z 2014 r. odsetek ten wyniósł 19,1% i był niższy o 4 punkty procentowe od europejskiego³⁵). Gospodarstwa domowe w Polsce charakteryzują się także wyraźnie wyższym odsetkiem posiadania majątku z prowadzenia własnej działalności gospodarczej (20,4%) niż w krajach strefy euro (11,0%). Podobne odsetki gospodarstw domowych posiadających aktywa z prowadzenia firm odnotowano w następujących krajach takich jak Irlandia (20,2%) czy Cypr (18,5%). W pozostałych krajach regionu odsetek właścicieli firm jest zbliżony do zaobserwowanego dla strefy euro (waha się od ok. 11% do 13%) jednak wartości aktywów z tego tytułu są wyraźnie niższe w odniesieniu zarówno do Polski, jak i strefy euro.

³⁴ ECB (2016a)

³⁵ ECB (2013a)

Tabela 2.3. Aktywa rzeczowe w Polsce na tle krajów strefy euro (% gospodarstw domowych, mediana w tys. EUR)

Kraj	Ogółem		Główne miejsce zamieszkania		Inna nieruchomość		Majątek z działalności gospodarczej	
	% gospodarstw domowych	mediana (tys. EUR)	% gospodarstw domowych	mediana (tys. EUR)	% gospodarstw domowych	mediana (tys. EUR)	% gospodarstw domowych	mediana (tys. EUR)
PL	91,2	67,3	79,3	61,0	24,4	27,5	20,4	33,3
BE	88,5	250,7	70,3	250,0	18,5	179	8,5	57,2
DE	81,0	90,9	44,3	162,0	20,2	90,2	9,3	21,6
EE	87,1	52,0	76,5	44,9	32,0	27,2	11,7	11,7
IE	95,3	163,0	70,5	150,0	23,0	200,0	20,2	10,0
GR	91,9	78,2	72,1	70,0	35,7	50,0	15,7	25,5
ES	96,2	182,4	83,1	150,3	40,3	105,1	14,3	29,0
FR	100,0	134,2	58,7	182,3	23,4	114,6	8,8	75,4
IT	96,9	151,5	68,2	180,0	23,1	85,0	16,0	30,0
CY	94,5	218,2	73,5	200,0	46,0	145,2	18,5	80,4
LV	86,7	20,0	76,0	15,1	39,1	10,0	10,8	3,4
LU	93,9	507,4	67,6	555,6	26,3	350,0	3,9	161,3
HU	90,4	30,1	84,2	26,1	23,0	19,6	12,0	11,0
MT	93,3	207,4	80,2	180,6	34,4	106,9	16,3	18,2
NL	91,1	183,6	57,5	219,6	8,1	139,5	2,7	110,4
AT	84,5	139,7	47,7	250,0	12,1	124,4	7,0	163,0
PT	90,0	101,9	74,7	91,3	30,3	62,2	12,7	49,0
SI	91,5	89,3	73,7	87,8	30,6	30,0	12,7	11,9
SK	93,7	54,8	85,4	50,0	19,4	13,8	10,8	5,8
FI	85,6	170,5	67,7	159,1	30,5	113,3	7,6	11,7
EA	91,4	136,6	61,2	165,8	24,1	97,2	11,0	30,0

Oznaczenia: PL - Polska, BE - Belgia, DE - Niemcy, EE - Estonia, IT - Irlandia, GR - Grecja, ES - Hiszpania, FR - Francja, IT - Włochy, CY - Cypr, LV - Łotwa, LU - Luksemburg, HU - Węgry, MT - Malta, NL - Holandia, AT - Austria, PT - Portugalia, SI - Słowenia, SK - Słowacja, FI - Finlandia, EA - strefa euro.

Uwaga: W kolumnie „Główne miejsce zamieszkania” podano odsetek gospodarstw domowych, które posiadają prawo do części (w tym w części niższej niż 50%) lub całej nieruchomości. W tabeli zaprezentowano statystyki, które dla Polski dotyczą 2016 r., natomiast w przypadku pozostałych krajów pochodzą z badań przeprowadzonych w latach 2011, 2013 i 2014.

Źródło: BZGD (2016), NBP; EBC(2016).

2.2. Aktywa finansowe

Najbardziej rozpowszechnionymi aktywami finansowymi są depozyty bankowe, które posiada 84,9% gospodarstw domowych (tabela 2.3). Ponad połowa gospodarstw domowych (57,0%) gromadzi oszczędności w celu zabezpieczenia rodziny oraz osób pozostających na utrzymaniu w przypadku niekorzystnych zdarzeń losowych (polisy ubezpieczeniowe na życie) lub też w celu finansowania potrzeb życiowych po zakończeniu okresu aktywności zawodowej (dobrowolne programy emerytalne³⁶ inne niż pracownicze programy emerytalne - długookresowe oszczędności na Indywidualnych Kontach Zabezpieczenia Emerytalnego - IKZE lub Indywidualnych Kontach Emerytalnych - IKE). W dużo mniejszym stopniu gospodarstwa domowe inwestują w takie produkty jak fundusze inwestycyjne (3,8%), akcje (2,3%) i obligacje (0,8%) lub posiadają inne ak-

³⁶ Należności gospodarstw domowych z tytułu uczestnictwa w publicznych i pracowniczych programach emerytalnych nie są traktowane jako aktywa finansowe gospodarstw domowych.

tywa finansowe³⁷ (5,6%). Depozyty stanowią największą część (74,1%) całkowitej wartości aktywów finansowych. Inwestycje finansowe w papiery wartościowe stanowią 9,9% łącznej sumy aktywów finansowych, z czego około 76,5% dotyczy udziałów w funduszach inwestycyjnych. Oszczędności na dobrowolnych kontach emerytalnych oraz wartość polis ubezpieczeniowych składają się na 8,6% łącznej kwoty aktywów finansowych. Pozostałe aktywa finansowe stanowią natomiast 7,4% sumy aktywów finansowych.

Im bardziej zamożne gospodarstwo domowe, tym częściej posiada poszczególne aktywa finansowe (por. tabela 2.4 i wykres 2.7). Udział inwestycji o wyższym ryzyku tj. w fundusze inwestycyjne, akcje i obligacje rośnie wraz ze wzrostem dochodu netto (17,5% aktywów finansowych w najwyższej grupie decylowej, wobec 2,8% w najniższej grupie decylowej). Gospodarstwa domowe więcej zarabiające posiadają też zwykle aktywa finansowe o wyższych wartościach (prawy panel wykresu 2.7). Warto zwrócić uwagę, że udział środków zgromadzonych w ramach dobrowolnych programów emerytalnych i polis ubezpieczeniowych jest względnie niezależny od dochodu i waha się przedziale 6,5-12%.

Oprócz dochodu, również wykształcenie osoby referencyjnej ma wyraźny wpływ na formy gromadzenia oszczędności, co jest szczególnie wyraźnie widoczne w przypadku aktywów bardziej ryzykownych, jak fundusze inwestycyjne, obligacje i akcje (tabela 2.4). W szczególności, 13,9% gospodarstw domowych z wykształceniem wyższym posiada tego typu aktywa finansowe, a jedynie 3,7% z wykształceniem średnim i 0,3% z wykształceniem podstawowym.

---

³⁷ Do kategorii *pozostałe aktywa finansowe* włączono środki finansowe na rachunkach zarządzanych przez specjalistów (np. maklerów, doradców finansowych), instrumenty pochodne, posiadane udziały w firmie (firmach) nienotowanych na giełdzie (w obrocie publicznym) wyłącznie w charakterze inwestora lub nieaktywnego współnika oraz inne należności gospodarstw domowych.

Tabela 2.4. Aktywa finansowe gospodarstw domowych (2016) – główne charakterystyki

	Aktywa finansowe									
	Ogółem		Depozyty		Fundusze inwestycyjne, obligacje, akcje		Dobrowolne programy emerytalne / polisa ubezpieczeniowa na życie		Pozostałe	
	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	90,8	15,3	84,9	12,0	5,8	15,8	57,0	3,3	5,6	7,0
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,4)	(0,7)	(0,6)	(0,7)	(0,4)	(2,3)	(0,8)	(0,2)	(0,4)	(1,8)
Status właściciela¹										
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	91,3	17,1	85,4	14,2	5,5	18,0	57,9	3,5	5,4	8,1
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	97,5	21,2	94,0	16,9	10,8	20,9	69,6	4,2	6,0	13,6
Najemca lub inny	85,4	6,9	77,9	5,2	3,6	8,4	46,8	2,2	6,3	2,3
Typ gospodarstwa domowego										
Jednoosobowe ²	82,0	7,5	73,4	6,7	4,4	19,6	44,9	1,6	6,1	5,7
Pary bezdzietne	91,8	18,6	85,4	17,0	6,7	12,2	59,4	3,5	5,3	8,0
Pary z dziećmi	96,7	18,7	92,6	14,2	7,1	19,6	64,3	4,6	6,2	8,2
Rodziny rozszerzone	94,0	18,4	89,5	15,0	4,6	15,0	61,6	4,3	4,2	9,2
Wiek osoby referencyjnej										
16-34	96,8	13,5	93,9	10,0	7,1	11,8	53,7	2,0	6,9	2,3
35-44	97,3	20,2	94,3	15,5	7,9	18,4	61,3	3,9	7,4	10,0
45-54	93,9	17,3	90,4	11,4	6,5	12,6	60,2	4,4	5,7	9,1
55-64	89,3	16,6	83,5	12,8	5,7	20,8	58,2	3,8	5,7	9,8
65+	82,2	10,1	70,6	10,0	3,1	24,8	52,3	2,5	3,6	4,7
Status osoby referencyjnej na rynku pracy										
Pracujący	96,7	18,0	93,3	12,7	8,4	17,8	65,3	3,7	6,6	7,9
Samozatrudniony	95,5	27,9	91,1	23,7	6,5	15,3	46,9	4,6	8,2	20,0
Emerytowany lub inny niepracujący	83,5	10,0	74,4	9,2	2,8	14,0	51,1	2,7	4,0	4,5
Wykształcenie osoby referencyjnej										
Podstawowe lub brak	71,2	6,0	59,6	6,0	0,3	4,1	41,3	2,3	2,7	1,0
Średnie	92,3	12,0	86,2	9,5	3,7	11,7	57,0	2,9	4,8	5,0
Wyższe	98,0	32,9	95,7	25,8	13,9	20,7	65,9	4,7	9,1	10,8
Klasa miejscowości zamieszkania										
Wieś	86,9	14,4	81,2	11,6	2,7	16,7	50,8	4,1	4,4	5,6
Miasto	92,8	15,6	86,7	12,3	7,3	15,3	60,1	3,0	6,2	7,6
Dochód netto (kwantyle)										
0-20%	73,9	5,0	63,0	4,0	1,7	9,3	37,8	1,5	4,1	3,0
20-40%	89,9	9,3	82,0	6,3	2,9	10,5	51,4	2,2	5,2	4,0
40-60%	95,0	12,5	89,3	9,9	5,0	12,2	58,6	3,0	4,2	2,2
60-80%	97,4	20,4	94,4	17,5	6,3	11,7	65,7	3,6	5,2	9,3
80-90%	97,4	29,3	95,6	21,9	10,1	15,6	68,0	5,1	7,9	17,3
90-100%	98,6	50,3	95,8	37,9	16,0	45,8	75,5	7,5	11,0	25,2
Majątek netto (kwantyle)										
0-20%	81,1	4,9	72,0	3,7	1,2	5,0	45,5	1,5	4,5	1,9
20-40%	88,8	8,0	80,7	6,0	4,5	10,5	55,9	1,8	4,4	2,8
40-60%	92,5	16,7	87,4	12,2	4,9	15,0	58,3	3,1	3,5	6,5
60-80%	95,0	23,8	90,9	20,0	7,2	16,1	63,5	4,7	6,1	10,4
80-90%	96,5	35,2	93,3	27,9	10,0	35,3	64,6	5,2	4,2	4,4
90-100%	96,9	47,1	93,6	40,0	12,1	54,1	59,4	5,8	15,0	25,2

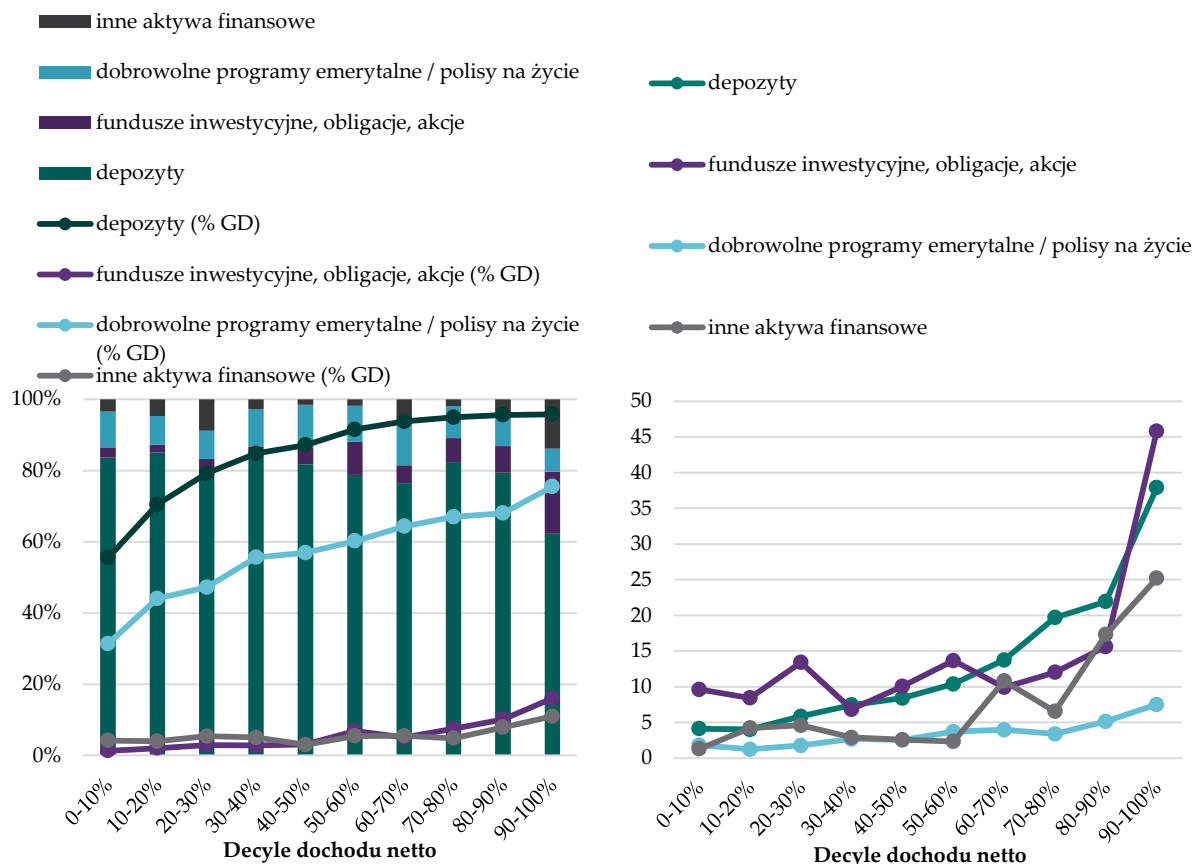
Uwagi: Wartości mediany przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). 1) Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. 2) Kategoria zawiera samotnie wychowujących rodziców. Źródło: BZGD (2016), NBP.

Tabela 2.5. Aktywa finansowe gospodarstw domowych (2014) – główne charakterystyki

	Aktywa finansowe									
	Ogółem		Depozyty		Fundusze inwestycyjne, obligacje, akcje		Dobrowolne programy emerytalne / polisa ubezpieczeniowa na życie		Pozostałe	
	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	88,9	8,2	82,8	4,8	7,5	10,4	51,3	4,3	6,9	4,2
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,6)	(0,3)	(0,8)	(0,4)	(0,6)	(1,3)	(1,1)	(0,1)	(0,5)	(1,0)
Status właściciela¹										
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	90,9	8,8	84,7	5,0	7,4	11,4	52,9	4,3	6,0	4,3
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	97,0	12,4	95,0	5,9	14,5	12,2	63,5	5,4	11,0	6,4
Najemca lub inny	79,3	4,4	71,6	2,0	4,4	7,0	40,5	3,3	7,8	2,6
Typ gospodarstwa domowego										
Jednoosobowe ²	78,7	4,0	69,0	2,6	4,6	11,9	38,3	2,6	6,1	4,1
Pary bezdzietne	92,5	10,0	86,2	6,1	10,0	13,6	58,0	4,4	6,8	4,6
Pary z dziećmi	94,1	10,0	90,9	5,0	9,6	9,8	57,8	5,4	8,8	5,0
Rodziny rozszerzone	93,0	8,9	87,9	5,0	5,7	12,0	54,3	5,4	5,2	2,6
Wiek osoby referencyjnej										
16-34	91,3	8,8	88,8	4,6	8,1	12,7	50,7	4,2	9,1	2,4
35-44	92,4	9,3	88,6	5,0	9,8	10,0	53,3	5,1	9,2	8,0
45-54	92,4	10,0	88,5	5,0	8,9	8,1	54,6	5,3	7,1	3,8
55-64	89,1	8,3	82,9	4,6	6,3	11,9	53,7	4,3	6,4	3,9
65+	81,4	5,0	69,4	4,0	5,3	20,0	44,3	2,7	4,0	5,0
Status osoby referencyjnej na rynku pracy										
Pracujący	94,4	9,7	90,4	5,0	10,6	10,0	59,8	4,8	7,6	3,5
Samozatrudniony	95,0	15,3	92,7	10,0	6,3	15,0	47,7	6,3	13,6	6,1
Emerytowany lub inny niepracujący	82,3	5,2	73,1	3,0	4,7	11,3	43,9	3,2	4,6	4,5
Wykształcenie osoby referencyjnej										
Podstawowe lub brak	70,3	3,5	57,9	2,0	1,2	5,3	34,9	2,6	3,3	1,5
Średnie	90,4	7,6	84,2	3,8	5,6	9,8	52,0	4,3	6,8	3,0
Wyższe	97,6	15,9	95,9	10,0	16,5	15,0	60,5	5,3	9,8	7,9
Klasa miejscowości zamieszkania										
Wieś	85,4	7,3	78,9	4,0	4,6	14,4	45,4	4,2	5,2	3,6
Miasto	90,7	8,8	84,8	5,0	8,9	10,0	54,2	4,3	7,8	4,4
Dochód netto (kwantyle)										
0-20%	68,6	2,4	57,3	1,2	2,0	8,0	31,0	2,3	4,3	1,6
20-40%	87,8	4,5	78,4	2,1	3,0	8,9	44,6	2,8	5,6	2,4
40-60%	92,5	7,3	87,1	3,4	5,8	8,5	53,0	3,8	5,1	4,6
60-80%	97,4	10,3	94,3	5,8	10,0	10,3	60,3	5,3	7,8	4,2
80-90%	98,2	17,1	97,5	10,0	13,1	8,7	63,8	6,1	8,1	3,6
90-100%	98,4	31,4	96,4	19,2	20,0	18,4	71,1	8,0	15,5	14,0
Majątek netto (kwantyle)										
0-20%	75,3	3,3	66,7	1,1	1,2	3,5	38,1	3,1	6,1	2,0
20-40%	89,8	6,3	82,3	3,0	5,9	7,3	55,5	3,4	4,9	2,7
40-60%	90,4	9,1	83,2	5,0	7,5	10,0	56,4	4,3	5,9	4,7
60-80%	93,2	10,7	88,3	7,0	10,7	11,5	51,6	4,6	7,1	5,8
80-90%	94,5	12,9	91,7	8,4	10,4	11,2	55,8	5,4	8,7	3,1
90-100%	97,6	25,5	95,6	16,6	13,4	22,8	53,7	6,8	12,6	9,8

Uwagi: Wartości mediany przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). 1) Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. 2) Kategoria zawiera samotnie wychowujących rodziców. Źródło: BZGD (2014), NBP.

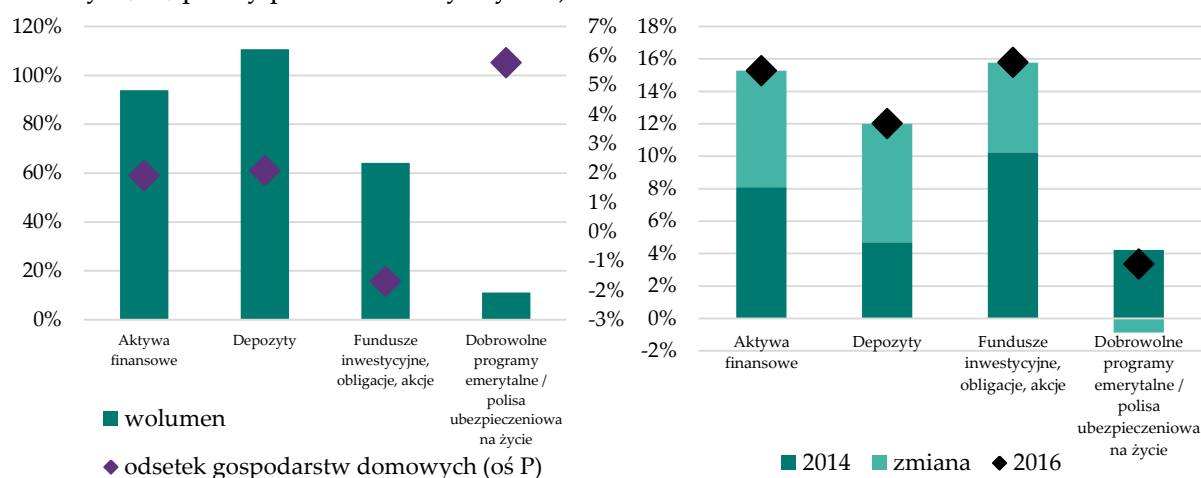
Wykres 2.7. Struktura aktywów finansowych (lewy panel: odsetek gospodarstw domowych - %, udział agregatu - %; prawy panel: mediana w tys. zł) wg dochodu netto (grupy decylowe)

Odsetek gospodarstw domowych posiadających aktywa finansowe wzrósł o 1,9 punktu procentowego pomiędzy latami 2016 i 2014 (pilotaż). Wzrost ten dotyczył w głównej mierze takich aktywów, jak depozyty (wzrost o 2,1 pkt. proc.) oraz dobrowolne programy emerytalne / polisy na życie (5,8 pkt. proc.). Odsetki pozostałych kategorii zmieniły się nieznacznie. Jeśli chodzi o zmiany wolumenu, majątek finansowy wzrósł prawie dwukrotnie (o 94%), dzięki podwojeniu się zasobów zarówno aktywów bezpiecznych (depozyty), jak też niektórych aktywów ryzykownych (fundusze inwestycyjne).³⁸ W efekcie, udział aktywów rzeczowych w majątku brutto zmniejszył się o ok. 4 punkty procentowe, w rezultacie spadku wagi głównego miejsca zamieszkania (ok. 2 punkty procentowe) i majątku z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej (o ponad 3 punkty procentowe). Odpowiedni wzrost udziału aktywów finansowych (o ok. 4 punkty procentowe) nastąpił przede wszystkim dzięki zwiększeniu znaczenia depozytów bankowych (o ok. 3 punkty procentowe).

³⁸ Znaczny wzrost dynamiki depozytów oraz aktywów ryzykownych w badanym okresie wynika głównie z trafniejszego (ponad 1,5 raza) pokrycia tych kategorii w agregacie za 2016 r. względem pilotażowego badania z 2014 r. (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b).

Wykres 2.8. Zmiany w aktywach finansowych i ich głównych składowych pomiędzy latami 2014 i 2016 (lewy panel: zmiany wolumenu – %, odsetka gospodarstw domowych – w punktach procentowych, %; prawy panel: mediany - tys. zł)

Uwaga: Do porównań między dwiema rundami badania wykorzystano deflator równy 0,985.

Źródło: BZGD (2014), BZGD (2016), NBP.

Powszechność posiadania aktywów finansowych jako formy akumulowania majątku przez gospodarstwa domowe jest w Polsce niższa niż w przypadku większości krajów strefy euro (tabela 2.6), co wynika z przeciętnie niższego rozpowszechnienia usług bankowych w Polsce. Podobnie jak w krajach strefy euro, najpopularniejszym aktywem finansowym są depozyty bankowe, choć odsetek posiadających depozyty w Polsce jest wyraźnie niższy, niż przeciętnie w strefie euro (84,9% gospodarstw domowych wobec 96,9% w strefie euro). Polskie gospodarstwa rzadziej niż te ze strefy euro posiadają w swoich portfelach udziały w funduszach inwestycyjnych, akcje czy obligacje. Niższe odsetki odnotowuje się na Łotwie, w Grecji i Słowacji. Z kolei na Węgrzech statystyki dla funduszy inwestycyjnych oraz obligacji są zauważalnie wyższe niż w Polsce (7,4% wobec 3,8% - fundusze inwestycyjne, 7,3% wobec 0,8% - obligacje). Natomiast odsetek polskich gospodarstw domowych oszczędzających w formie dobrowolnych programów emerytalnych oraz posiadających polisy na życie (57,0%) jest wyraźnie wyższy niż przeciętnie w strefie euro (30,3%) i przewyższa wskaźnik dla wszystkich krajów strefy euro³⁹.

³⁹ Trzeba przy tym zwrócić uwagę, że w niektórych opracowaniach dotyczących krajów strefy euro wskazuje się na trudności w precyzyjnym określeniu skali występowania tego zjawiska. W efekcie, w badaniach ankietowych zwykle występuje niedoszacowanie wskaźników dotyczących tych aktywów, przez co stają się one trudno porównywalne między krajami. Porównując dane BZGD dotyczące polis na życie oraz dobrowolnych programów emerytalnych z danymi KNF wydaje się, że BZGD dość dobrze przybliża odsetek gospodarstw domowych z tym typem aktywów finansowych (KNF (2017a), KNF (2017b), Deutsche Bundesbank (2013)).

Tabela 2.6. Aktywa finansowe w Polsce na tle krajów strefy euro (odsetek gospodarstw domowych - % GD, mediana w tys. euro)

Kraj	Ogółem		Depozyty		Fundusze inwestycyjne		Obligacje		Akcje		Dobrowolne programy emerytalne / polisy na życie	
	% GD	mediana (tys. euro)	% GD	mediana (tys. euro)	% GD	mediana (tys. euro)	% GD	mediana (tys. euro)	% GD	mediana (tys. euro)	% GD	mediana (tys. euro)
PL	90,8	3,5	84,9	2,8	3,8	4,5	0,8	2,3	2,3	1,9	57,0	0,8
BE	97,9	28,5	97,5	12,5	21,0	28,8	7,8	12,4	11,0	10,0	44,4	16,7
DE	99,4	16,5	99,0	6,7	13,1	14,8	4,2	10,8	9,6	9,8	46,3	13,5
EE	98,8	2,1	98,6	1,2	3,2	1,1	0,1	N	3,6	1,4	19,8	2,2
IE	94,1	5,5	93,9	3,8	3,3	20,0	4,5	2,8	13,1	4,0	10,0	44,7
GR	74,6	2,0	73,9	2,0	0,5	N	0,3	N	0,8	N	1,3	3,2
ES	99,6	8,0	99,6	4,0	5,7	10,3	2,1	12,0	11,0	6,7	24,5	8,0
FR	99,6	11,6	99,6	7,0	8,6	7	1,2	12,5	11,7	6,1	38,5	12,0
IT	93,3	7,0	93,2	5,1	5,9	26,3	13	25,0	3,7	7,6	9,3	14,0
CY	82,7	15,8	76,3	12,3	1,4	11,2	0,6	N	20,4	0,1	19,5	9,6
LV	80,2	0,4	78,5	0,3	0,1	N	0,3	N	0,8	N	8,9	0,9
LU	97,1	32,1	96,7	15,4	14,6	44,5	2,6	55,7	9,0	15,3	32,0	24,5
HU	82,8	3,4	81,1	2,8	7,4	13,1	7,3	13,1	1,3	3,3	15,3	6,5
MT	95,4	22,1	95,2	13,2	7,8	20,4	22,4	15,0	16,4	6,7	26,0	14,8
NL	99,2	21,4	98,6	8,9	13,3	8,9	3,8	12,7	8,0	7,2	35,3	50,7
AT	99,8	15,4	99,7	11,9	10,0	15,1	4,0	11,7	5,4	10,4	14,5	9,1
PT	96,3	5,1	96,1	3,4	3,0	8,2	0,7	10,0	5,7	2,2	17,2	4,9
SI	94,6	1,1	93,3	0,6	5,6	3,0	0,7	N	8,0	1,6	14,0	4,0
SK	88,7	2,6	88,2	1,8	2,0	5,8	0,3	N	2,1	0,4	15,5	2,7
FI	100	9,0	100,0	5,0	27,0	4,2	0,9	15,0	21,4	4,7	23,6	5,5
EA	97,2	10,6	96,9	5,9	9,4	12,3	4,6	18,2	8,8	7,0	30,3	13,0

Oznaczenia: PL - Polska, BE - Belgia, DE - Niemcy, EE - Estonia, IT - Irlandia, GR - Grecja, ES - Hiszpania, FR - Francja, IT - Włochy, CY - Cypr, LV - Łotwa, LU Luksemburg, HU - Węgry, MT - Malta, NL - Holandia, AT - Austria, PT - Portugalia, SI - Słowenia, SK - Słowacja, FI - Finlandia, EA - strefa euro.

Uwagi: W tabeli zaprezentowano statystyki, które dla Polski dotyczą 2016 r., natomiast w przypadku pozostałych krajów pochodzą z badań przeprowadzonych w latach 2011, 2013 i 2014.

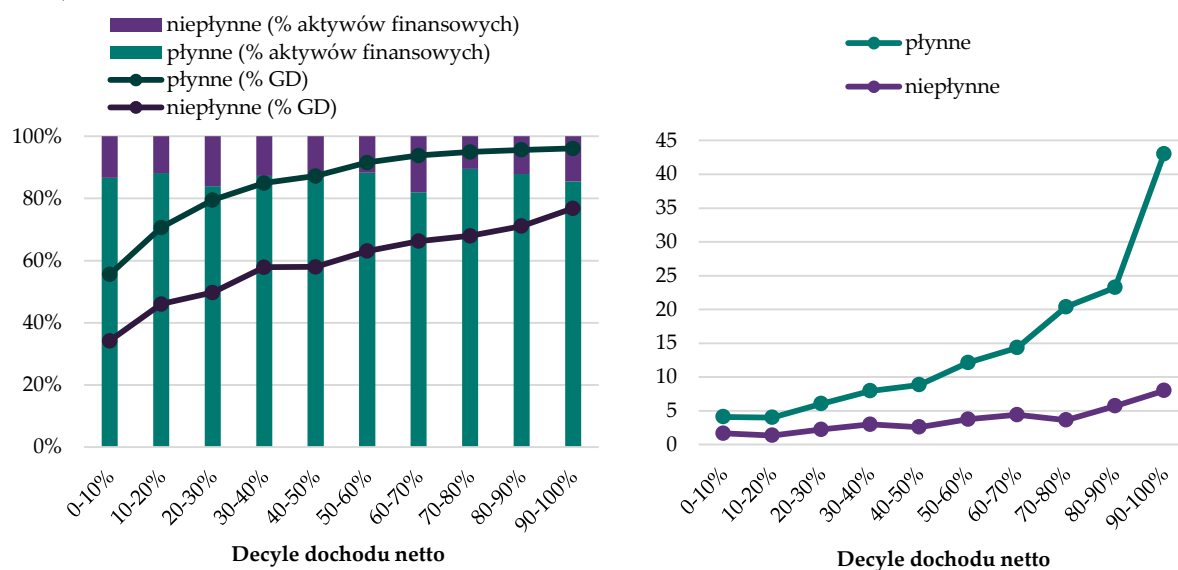
Źródło: BZGD (2016), NBP; EBC(2016).

2.2.1. Płynność aktywów finansowych i oszczędności

Z punktu widzenia analizy ryzyka finansowego gospodarstw domowych, istotne jest wskazanie tych aktywów finansowych, które mogą pełnić rolę buforów zabezpieczających przed nieprzewidywanymi, niekorzystnymi zdarzeniami losowymi takimi, jak utrata pracy czy silny wzrost bieżących obciążeń finansowych. Taką rolę pełnią tzw. płynne aktywa finansowe, przez które rozumiemy depozyty w bankach, rachunki zarządzane przez instytucje doradcze, udziały w funduszach inwestycyjnych, obligacje i akcje. Płynne aktywa stanowią około 86,6% aktywów finansowych. Z wykresu 2.9 wynika, że wraz z dochodem rośnie odsetek gospodarstw domowych posiadających zarówno płynne jak i niepłynne aktywa finansowe, natomiast udział aktywów płynnych w całości aktywów finansowych jest względnie niezależny od dochodu (lewy panel). Z kolei gospodarstwa należące do najwyższych grup dochodowych posiadają płynne aktywa finansowe o zdecydowanie wyższych wartościach (prawy panel), dzięki czemu mogą być bardziej odporne na ewentualne szoki.

Wykres 2.9. Płynne vs. niepłynne aktywa finansowe (lewy panel: odsetek gospodarstw domowych - %, udział agregatu - %; prawy panel: mediana w tys. zł) wg dochodu netto (grupy decylowe)

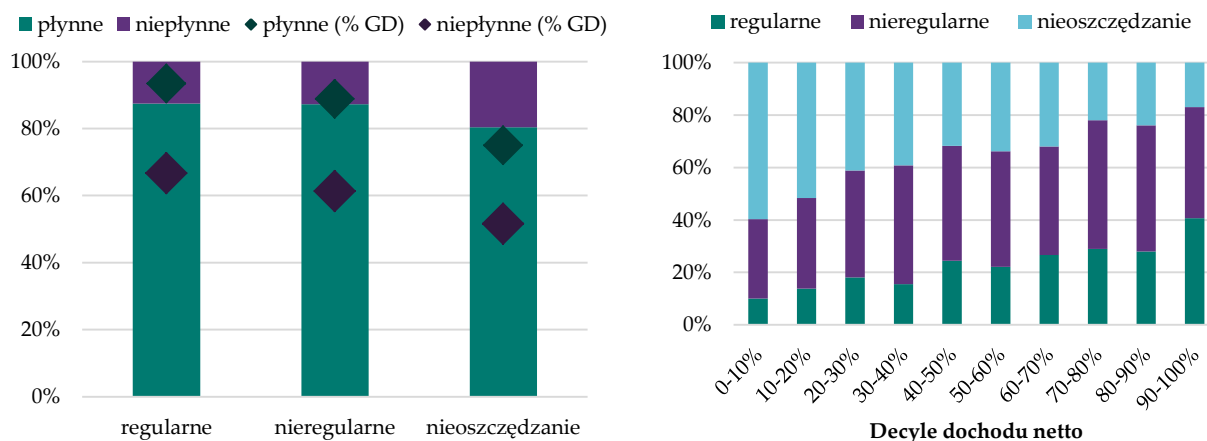
Źródło: BZGD (2016), NBP.

Deklaracja gospodarstw domowych o fakcie oszczędzania nie zawsze przekłada się na posiadanie płynnych aktywów finansowych w portfolio gospodarstwa domowego (wykres 2.10, lewy panel). Zgodnie z oczekiwaniami, gospodarstwa twierdzące, że oszczędzają regularnie w 93,4% posiadają jakąś formę aktywów płynnych. Oszczędzanie nieregularne przekłada się z kolei na nieco niższe, ale prawie 90-procentowe szanse, że w portfolio tych gospodarstw domowych znajdują się płynne aktywa. Pozytywny z punktu widzenia stabilności finansowej gospodarstw domowych deklarujących nieoszczędzanie jest fakt, że w rzeczywistości trzy czwarte z nich posiada jakiś rodzaj aktywów płynnych⁴⁰, które mogą stanowić pewien bufor zabezpieczający przed negatywnymi szokami.

Sklonność gospodarstw domowych do oszczędzania wyniosła w 2016 r. prawie 65% (w tym 22,8% odkłada regularnie). Szeregując gospodarstwa według ich dochodu netto (wykres 2.10, prawy panel), skłonność do oszczędzania rośnie wraz z zamożnością, przekraczając 60% dla dochodów zbliżonych do mediany i osiągając 83% dla gospodarstw domowych, należących do dziesiątej grupy decylowej.

⁴⁰ Rozpowszechnienie oszczędzania jest więc zapewne większe, niż wynika z badania BZGD.

Wykres 2.10. Posiadanie płynnych aktywów vs. skłonność do oszczędzania (lewy panel: odsetek gospodarstw domowych - %, udział w łącznej sumie - %); skłonność do oszczędzania (prawy panel: udział - %) wg dochodu netto (grupy decylowe)

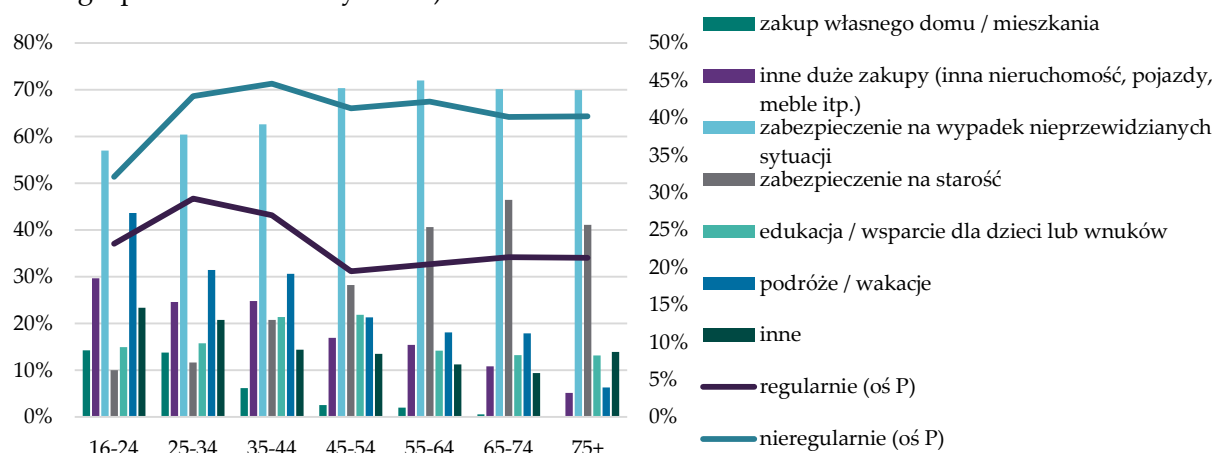

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Jeśli chodzi o skłonność do oszczędzania (regularnego i nieregularnego łącznie) w cyklu życia, najwyższy poziom (ok. 72%) osiągają gospodarstwa, których osoba referencyjna znajduje się w grupie wiekowej 25-34 lata (wykres 2.11). Nawyk regularnego oszczędzania zaczyna łagodnie obniżać się już w grupie pomiędzy 25 a 34 rokiem życia osoby odniesienia, kiedy gospodarstwa domowe zaczynają zaspokajać swoje wcześniej niezrealizowane ze względu na bardziej ograniczony budżet potrzeby (decyzje o dużych zakupach np. nieruchomości stanowiącej miejsce zamieszkania). Dla gospodarstw domowych od 45 roku życia skłonność do oszczędzania regularnego stabilizuje się, utrzymując się w przedziale 19-20%. Z kolei, skłonność do oszczędzania nieregularnego łagodnie obniża się z poziomu ok. 45% w grupie wiekowej 35-44, jednak pozostaje na wysokim poziomie, wynosząc ok. 40% w przedziale wiekowym 75+.

Patrząc na cele oszczędzania według wieku osoby referencyjnej (wykres 2.12), dominuje motyw przezornościowy (zabezpieczenie na wypadek nieprzewidzianej sytuacji), którego znaczenie wzrasta wraz z wiekiem i utrzymuje się na bardzo wysokim poziomie (dotyczy ok. dwóch trzecich gospodarstw domowych) nawet po osiągnięciu wieku emerytalnego. Oprócz tego, wraz z wiekiem osoby odniesienia w gospodarstwie domowym, rośnie waga motywów długookresowych tj. zabezpieczenie na starość, edukacja oraz wsparcie dla dzieci i wnuków (do 54 roku życia). Natomiast, wraz z wiekiem maleje znaczenie celów krótkookresowych i konsumpcyjnych takich, jak: duże zakupy (inna nieruchomość, pojazdy, meble itp.), podróże.

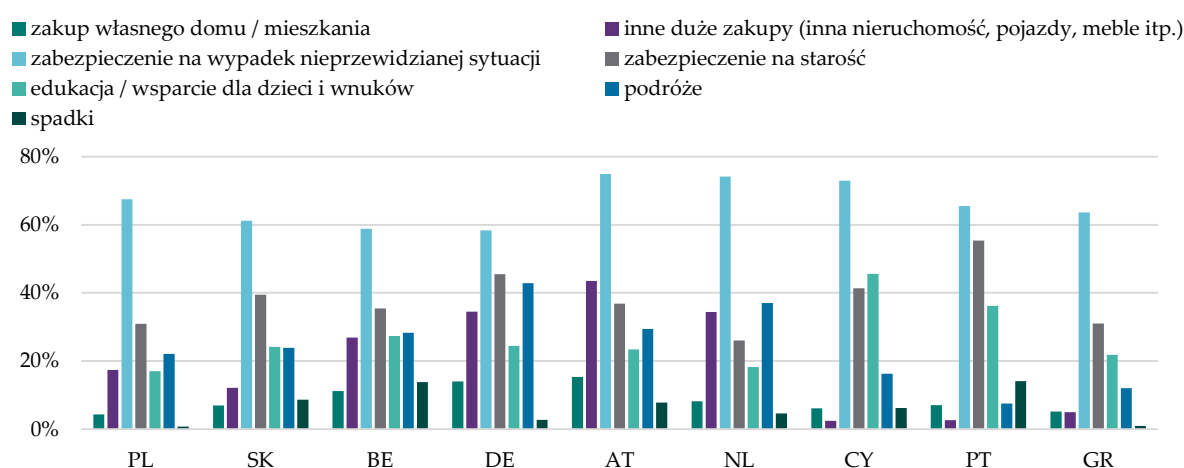
Wykres 2.11. Skłonność do oszczędzania (os P) oraz cele oszczędzania wg grup wiekowych (odsetek gospodarstw domowych - %)

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Preferencje co do celów oszczędzania w Polsce nie odbiegają od obserwowanych w Europie (wykres 2.12). Przede wszystkim, dominuje motyw przezornościowy. Odkładanie środków na starość czy na wsparcie potomnych jest również bardzo ważne we wszystkich badanych krajach. Natomiast można zauważyć dość wyraźny podział, rysujący się w przypadku gromadzenia pieniędzy na inne duże zakupy (m.in. nieruchomości), tj. kraje północne (Austria, Niemcy, Holandia) częściej deklarują ten motyw oszczędzania w porównaniu do krajów południa (Cypr, Portugalia, Grecja). Motyw spadkowy ma relatywnie umiarkowane znaczenie na tle innych celów oszczędzania. W Polsce gromadzenie środków na transfery międzypokoleniowe w postaci spadków ma wręcz marginalne znaczenie⁴¹.

Wykres 2.12. Cele oszczędzania gospodarstw domowych wybranych krajów Europy (odsetek gospodarstw domowych - %)

Źródło: BZGD (2016), NBP; HFCS (2016), ECB.

⁴¹ ECB (2013a) powołuje się na badania wskazujące, że oszczędności gromadzone z motywu przezornościowego, mogą w być w części gromadzone z zamiarem ich uwzględnienia w spadku.

3. Zadłużenie

Niniejszy rozdział prezentuje pasywa bilansu gospodarstw domowych w Polsce i składa się z dwóch części. Na początku przedstawiono najważniejsze charakterystyki zadłużonych, w przekrojach według cech społeczno-ekonomicznych, takich jak m.in.: wiek, wykształcenie, status na rynku pracy osoby referencyjnej, wielkość i miejsce zamieszkania gospodarstwa domowego oraz poziom dochodów czy majątku netto. Zadłużenie analizowano w rozbiciu na kredyty mieszkaniowe⁴² oraz kredyty inne niż mieszkaniowe oraz pożyczki⁴³, gdyż te rodzaje długu różnią się zarówno pod względem wartości, zapadalności i ryzyka, jak też cech zadłużonych gospodarstw domowych. Podstawowe statystyki porównano z wynikami dla krajów strefy euro. Dokonano także analizy zmian statystyk pomiędzy dwiema edycjami badania. Bardziej szczegółowe podziały zostały przedstawione w tabelach w Aneksie statystycznym do niniejszego raportu.

W drugiej części rozdziału analizowano obciążenie gospodarstw domowych długiem i ryzyko finansowe na jakie są z tego powodu narażone. Brano pod uwagę zarówno bieżące obciążenie, jak też posiadane aktywa, które mogłyby zamortyzować przejściowe wzrosty kosztu obsługi długu lub spadku dochodów. Także tutaj podstawowe statystyki porównano z wynikami dla krajów strefy euro oraz dokonano analizy ich zmiany w czasie.

---

⁴² Do podgrupy *kredyty mieszkaniowe* zaliczono kredyty na cele mieszkaniowe, które obejmują zakup głównego miejsca zamieszkania bądź innej nieruchomości (grunty, budynki) oraz remont lub modernizację mieszkania/domu.

⁴³ Do podgrupy *kredyty inne niż mieszkaniowe oraz pożyczki* zaliczono kredyty konsumpcyjne (na zakup samochodu lub innego środka transportu, cele edukacyjne, pokrycie kosztów utrzymania), kredyty na karcie kredytowej, kredyty w formie linii kredytowej / na rachunku bieżącym, kredyty na finansowanie działalności gospodarczej lub zawodowej, kredyty na inne cele (w tym kredyty na spłatę innych długów) oraz pożyczki o przeznaczeniu konsumpcyjnym. W dalszej części raportu zastosowano skróconą nazwę tej kategorii: „kredyty inne niż mieszkaniowe”.

Tabela 3.1. Pasywa gospodarstw domowych - główne charakterystyki (2016)

	Struktura GD	Pasywa											
		Ogółem				Kredyty mieszkaniowe			Kredyty inne niż kredyty mieszkaniowe oraz pożyczki			Karty kredytowe	
		%	%	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	%	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	%	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	%	mediana (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	40,5	10,0	64,4	13,9	114,8	156,6	32,9	3,0	13,0	15,6	1,0	2,0
<i>Odchylenie standardowe</i>	-	(0,8)	(1,0)	(4,1)	(0,6)	(6,2)	(9,6)	(0,8)	(0,2)	(1,1)	(0,6)	(<0,1)	(0,1)
Status właściciela¹													
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	67,0	30,7	3,3	22,2	1,8	80,0	114,5	29,5	3,0	16,1	12,6	1,0	2,0
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	12,2	99,8	119,6	162,2	99,8	115,7	158,2	46,5	2,9	8,5	35,2	1,0	2,3
Najemca lub inny	20,7	37,4	3,6	21,8	2,4	158,8	218,6	35,8	3,0	8,2	13,7	0,9	1,5
Typ gospodarstwa domowego													
Jednoosobowe ²	29,9	30,1	3,5	33,2	6,4	121,8	127,7	26,4	1,9	6,8	10,3	0,6	1,2
GD bezdzietne	19,4	38,9	9,0	60,0	13,3	103,9	136,5	32,0	3,9	16,3	15,7	1,1	2,3
GD z dziećmi	32,7	53,9	23,6	87,7	24,8	119,8	165,8	40,5	3,4	15,4	20,4	1,0	2,3
Rodziny rozszerzone	18,0	35,2	6,2	48,9	7,4	75,9	180,7	30,7	3,0	12,5	15,5	1,0	1,8
Wiek osoby referencyjnej													
16-34	13,5	56,4	40,7	96,5	29,4	147,4	171,8	38,7	3,5	10,0	20,5	1,1	2,2
35-44	19,0	57,6	33,4	99,7	28,1	122,8	182,9	42,7	3,2	14,2	24,0	1,0	2,0
45-54	18,2	45,9	8,0	52,5	13,4	77,3	131,0	39,7	3,7	16,4	20,0	1,1	2,0
55-64	23,7	34,9	4,8	34,1	7,2	65,3	101,4	30,8	2,4	14,8	12,0	0,8	2,0
65+	25,6	21,0	2,6	12,1	1,8	27,2	64,0	19,7	2,1	7,0	6,9	0,7	1,3
Status osoby referencyjnej na rynku pracy													
Pracujący	45,3	52,8	16,2	73,9	22,5	118,4	154,5	41,0	3,0	10,3	22,0	1,0	1,8
Samozatrudniony	11,5	47,8	26,9	103,4	18,3	120,9	201,9	37,3	5,0	33,6	20,2	1,5	3,8
Emerytowani i inni niepracujący	43,2	25,6	3,3	24,3	3,7	65,9	109,7	23,2	2,1	9,2	7,6	0,6	1,1
Wykształcenie osoby referencyjnej													
Podstawowe lub brak	13,9	25,9	3,0	16,6	2,6	30,0	65,0	24,2	2,6	10,8	4,8	0,5	0,9
Średnie	60,9	37,6	7,6	47,6	10,1	89,3	132,6	31,9	3,2	14,0	13,1	1,0	1,7
Wyższe	25,2	55,6	38,4	103,9	29,3	143,9	180,9	40,0	2,6	11,9	27,5	1,0	2,4
Klasa miejscowości zamieszkania													
Wieś	32,9	36,8	8,3	61,1	12,1	102,0	154,3	29,4	3,0	13,1	11,7	1,0	2,0
Miasto	67,1	42,3	11,0	65,7	14,8	116,2	157,4	34,6	3,0	13,0	17,5	1,0	2,0
Dochód netto (kwantyle)													
0-20%	20,0	23,4	2,7	29,8	3,8	124,8	156,4	20,7	1,9	5,3	5,6	0,3	1,2
20-40%	20,0	34,3	4,0	25,5	6,6	50,0	95,6	30,5	2,4	8,0	11,3	0,6	1,6
40-60%	20,0	42,1	9,7	51,6	14,2	107,0	120,8	34,2	3,0	13,3	14,3	1,0	1,6
60-80%	20,0	47,4	15,3	64,1	17,9	109,8	135,3	36,2	3,0	17,0	18,8	0,9	1,4
80-90%	10,0	49,2	25,4	75,5	20,9	117,9	144,6	38,6	5,3	18,0	21,2	1,0	2,1
90-100%	10,0	61,4	59,1	142,7	33,2	161,7	241,6	47,1	4,0	15,7	34,4	1,6	3,3
Majątek netto (kwantyle)													
0-20%	20,0	40,3	5,4	47,4	7,6	150,0	205,2	36,5	3,2	9,3	13,1	0,9	1,7
20-40%	20,0	41,4	8,5	57,8	15,1	108,7	139,3	33,1	3,0	8,9	12,4	1,0	1,6
40-60%	20,0	36,2	9,0	54,6	12,5	103,1	131,3	28,6	2,6	11,5	12,7	0,8	1,4
60-80%	20,0	37,4	13,2	62,6	15,2	94,2	134,2	29,6	2,5	10,1	16,6	0,9	1,7
80-90%	10,0	47,1	24,7	78,1	19,8	114,8	157,0	35,9	3,8	15,8	21,5	1,1	2,3
90-100%	10,0	47,1	30,1	109,1	18,4	125,6	214,7	37,2	4,4	31,9	24,4	1,5	3,3

Uwagi: Wartości mediany oraz średniej przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). 1) Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. 2) Kategoria zawiera samotnie wychowujących rodziców.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Tabela 3.2. Pasywa gospodarstw domowych - główne charakterystyki (2014)

	Struktura GD	Pasywa											
		Ogółem				Kredyty mieszkaniowe			Kredyty inne niż kredyty mieszkaniowe oraz pożyczki			Karty kredytowe	
		%	%	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	%	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	%	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	%	mediana (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	37,0	10,0	57,7	12,1	104,8	144,4	29,4	4,8	13,3	5,3	1,5	2,7
<i>Odchylenie standardowe</i>	-	(1,0)	(0,8)	(3,7)	(0,6)	(9,6)	(8,7)	(1,0)	(0,4)	(1,4)	(0,5)	(0,2)	(0,5)
Status właściciela¹													
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	66,7	28,8	5,6	20,8	1,5	94,8	108,1	27,9	5,0	15,7	4,1	1,2	2,2
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	10,8	100,0	115,0	152,4	100,0	105,8	147,6	37,2	7,5	13,0	13,2	2,1	3,2
Najemca lub inny	22,6	31,1	3,1	13,8	1,4	158,0	150,8	30,3	2,9	7,1	5,3	1,2	3,3
Typ gospodarstwa domowego													
Jednoosobowe ²	30,3	23,5	3,9	29,4	5,0	57,4	100,7	20,1	2,4	9,5	3,3	0,8	3,5
GD bezdzietne	19,3	36,2	12,1	72,4	12,8	129,6	175,4	27,2	5,0	13,5	4,1	1,2	2,7
GD z dziećmi	32,3	49,5	17,5	78,4	22,3	115,5	152,0	36,4	5,1	13,6	7,0	1,7	2,3
Rodziny rozszerzone	18,0	38,1	6,8	24,1	4,9	44,9	70,6	34,9	6,0	16,4	7,0	1,4	2,8
Wiek osoby referencyjnej													
16-34	15,5	48,1	31,5	89,3	25,4	134,7	157,9	30,4	6,0	9,7	8,5	1,8	2,6
35-44	18,3	51,7	23,2	88,4	24,3	117,1	166,6	37,6	5,3	13,9	9,6	1,2	2,3
45-54	20,1	40,4	8,0	40,2	10,4	75,0	120,5	34,8	5,0	10,6	4,2	1,5	2,6
55-64	23,3	32,3	5,7	28,3	5,2	49,2	79,3	29,0	4,4	17,5	4,5	1,1	3,6
65+	22,7	19,7	3,1	20,0	1,7	29,7	76,1	18,4	2,6	14,4	1,8	1,0	3,3
Status osoby referencyjnej na rynku pracy													
Pracujący	43,9	47,3	14,5	73,5	19,7	120,5	158,3	34,8	5,1	10,1	7,9	1,2	2,1
Samozatrudniony	11,1	45,0	20,7	73,6	16,8	81,7	136,7	34,5	8,1	29,2	5,6	3,0	6,1
Emerytowani i inni niepracujący	45,0	25,0	4,0	21,5	3,4	56,2	75,9	23,0	3,1	12,2	2,8	1,5	2,6
Wykształcenie osoby referencyjnej													
Podstawowe lub brak	15,7	22,5	3,5	19,2	2,0	38,0	61,4	21,0	3,2	14,6	0,7	0,7	1,4
Średnie	61,0	37,7	7,3	38,0	9,3	78,2	110,5	32,3	4,6	12,5	5,6	1,2	2,1
Wyższe	23,3	45,0	51,5	113,9	26,1	148,9	180,5	27,6	6,1	15,2	7,7	1,8	4,0
Klasa miejscowości zamieszkania													
Wieś	32,9	36,3	6,8	45,0	10,0	89,1	118,7	30,3	4,7	14,7	3,9	2,2	2,9
Miasto	67,1	37,3	11,3	63,8	13,1	115,9	154,1	29,0	4,9	12,6	6,0	1,3	2,7
Dochód netto (kwantyle)													
0-20%	20,0	20,2	2,4	11,5	2,4	50,0	65,4	18,2	1,9	4,0	1,9	1,1	1,8
20-40%	20,0	28,6	4,5	19,1	4,7	60,1	73,1	25,2	3,3	8,0	3,4	1,2	2,9
40-60%	20,0	39,5	7,6	38,8	11,4	72,6	105,7	32,4	3,8	10,2	5,9	1,2	1,6
60-80%	19,9	48,5	14,2	66,5	17,3	119,5	141,9	39,2	6,2	19,6	8,0	1,9	2,5
80-90%	10,1	45,0	16,5	72,6	20,3	118,3	139,6	33,2	7,5	13,0	7,1	1,6	2,6
90-100%	10,0	51,0	65,9	137,4	28,6	179,6	218,8	30,9	9,0	24,1	7,7	1,8	5,3
Majątek netto (kwantyle)													
0-20%	20,0	34,0	3,8	31,7	4,3	176,4	195,9	31,6	3,0	7,2	4,9	1,2	1,7
20-40%	19,9	43,8	11,9	54,6	16,4	100,0	125,8	33,3	4,1	9,9	5,7	0,8	1,3
40-60%	20,1	36,3	11,1	61,4	12,2	102,5	158,1	28,1	5,2	10,5	6,3	2,0	2,8
60-80%	20,0	32,6	11,1	58,1	11,4	96,3	136,6	26,1	5,7	12,7	4,7	2,3	3,4
80-90%	10,0	39,2	14,3	58,2	15,7	72,4	120,2	30,5	6,7	12,5	4,3	0,8	2,8
90-100%	10,0	37,4	28,0	104,1	16,3	121,6	167,4	25,5	8,6	46,1	5,8	1,9	5,9

Uwagi: Wartości mediany oraz średniej przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). 1) Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. 2) Kategoria zawiera samotnie wychowujących rodziców.

Źródło: BZGD (2014), NBP.

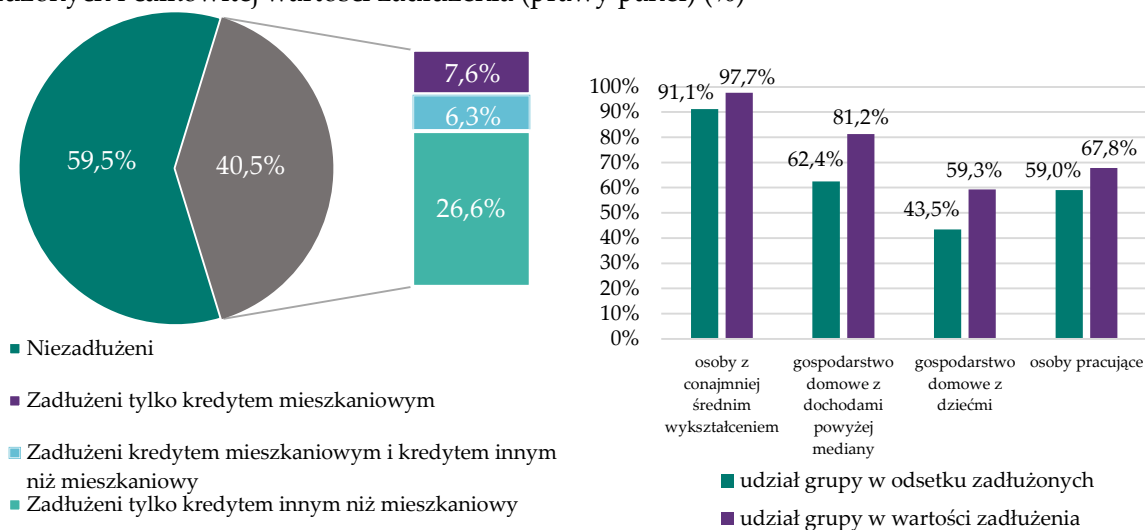
3.1. Zadłużenie ogółem

W Polsce zadłużonych jest około 40,5% gospodarstw domowych, z czego 13,9% posiada kredyty mieszkaniowe, a 32,9% kredyty inne niż mieszkaniowe oraz pożyczki (zob. Tabela 3.1 oraz Wykres 3.1. lewy panel). Dług z tytułu tych rodzajów kredytów stanowi odpowiednio 83,6% i 16,4% całkowitego zadłużenia gospodarstw domowych. Dominująca rola kredytu mieszkaniowego w całkowitym zadłużeniu gospodarstw wynika z wyraźnie wyższej wartości kredytów zaciąganych na cele mieszkaniowe. Przeciętny, liczony medianą, poziom zadłużenia kredytem mieszkaniowym wynosi 114,8 tys. zł, podczas gdy przeciętny poziom zadłużenia innym rodzajem kredytu to 3 tys. zł. Dla ok. 4,8% gospodarstw z kredytem mieszkaniowym aktualne zadłużenie jest jednak relatywnie niskie i nie przekracza 10 tys. zł. Z kolei wśród ok. 5,2% gospodarstw domowych z kredytem innym niż mieszkaniowy zadłużenie jest relatywnie wysokie i przekracza 50 tys. zł (zob. Wykres 3.2).

Odsetek zadłużonych rozkłada się niejednorodnie w poszczególnych przekrojach cech gospodarstw domowych. Relatywnie najniższe prawdopodobieństwo posiadania długu dotyczy gospodarstw domowych mniejszych, osiągających niskie dochody lub takich, gdzie głowa gospodarstwa jest starsza lub posiada co najwyżej podstawowe wykształcenie (zob. Tabela 3.1).

Czynnikiem różnicującym zarówno odsetek zadłużonych w danej grupie, jak i wysokość tego zadłużenia jest dochód. Wśród gospodarstw domowych z dochodami powyżej mediany lub z co najmniej średnim wykształceniem, co drugie deklaruje posiadanie zadłużenia. Gospodarstwa w tych grupach stanowią, odpowiednio około 60% i 90% wszystkich zadłużonych, a ich zadłużenie to odpowiednio 78% i 97% całkowitego zadłużenia (zob. Wykres 3.1 prawy panel). Podobnie często do gospodarstw domowych z wysokim wykształceniem i znacznymi dochodami, zadłużają się gospodarstwa domowe z dziećmi i młode. Na prawdopodobieństwo zadłużenia nie wpływa miejsce zamieszkania gospodarstwa domowego (miasto/wieś) - w obydwu przekrojach, odsetek zadłużonych znajduje się w granicach 35% - 45% analizowanej grupy.

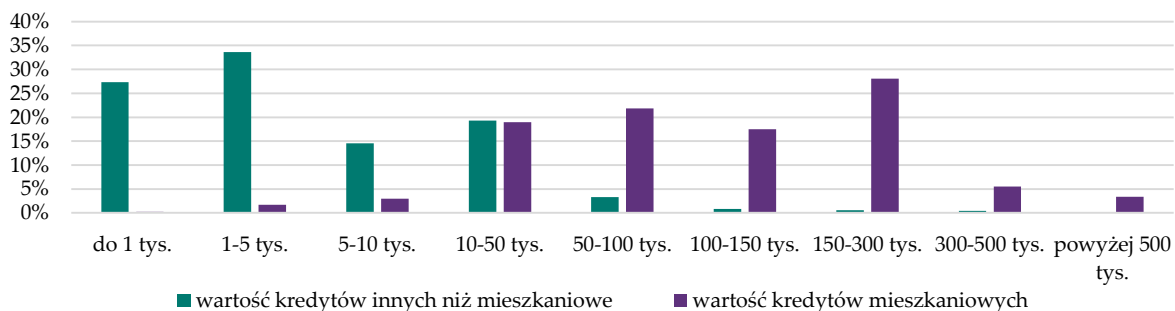
Wykres 3.1. Odsetek zadłużonych gospodarstw domowych według rodzaju kredytu w populacji (lewy panel) (%) i udział wybranych grup gospodarstw domowych w całkowitym odsetku zadłużonych i całkowitej wartości zadłużenia (prawy panel) (%)

Uwaga: Łączny odsetek gospodarstw posiadających kredyt mieszkaniowy wynosi 13,9%, gdyż 7,6% zadłużona jest tylko kredytem mieszkaniowym, a 6,3% - kredytem mieszkaniowym oraz inną formą kredytu lub pożyczki. Z kolei łączny odsetek gospodarstw zadłużonych kredytem innym niż mieszkaniowy wynosi 32,9%, gdyż 26,6% spłaca tylko kredyt inny niż mieszkaniowy, a 6,3% obie formy zadłużenia.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Wykres 3.2. Rozkład wartości kredytów mieszkaniowych i kredytów innych niż mieszkaniowe (%)

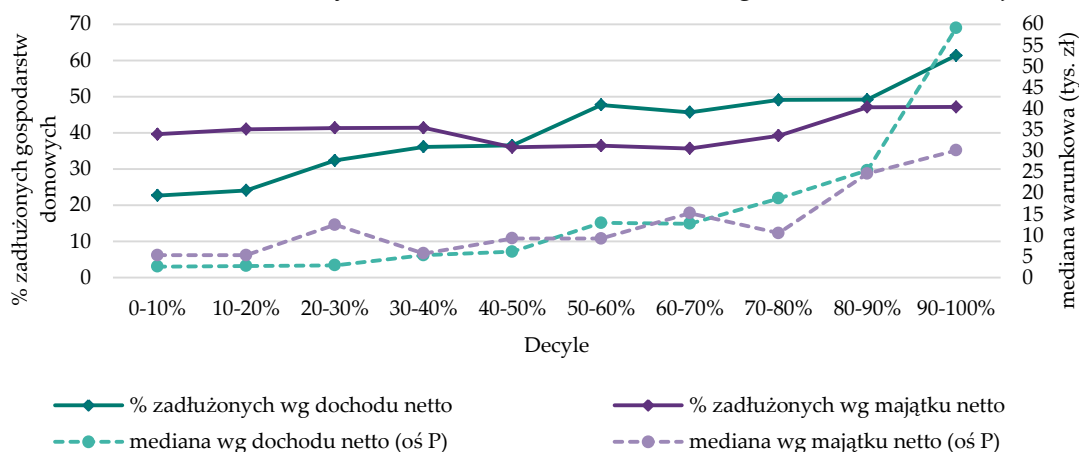

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Sklonność gospodarstw do zadłużenia nie wydaje się być powiązana z majątkiem netto – odsetek zadłużonych jest relatywnie stały we wszystkich grupach majątkowych (zob. Wykres 3.3). Z kolei związek dochodu netto z poziomem zadłużenia nasila się wraz ze wzrostem dochodów – jest wyraźnie niższy dla najmniej zarabiających i wyższy dla najlepiej zarabiających.

Wykres 3.3. Odsetek zadłużonych i mediana zadłużenia według dochodu netto i majątku netto

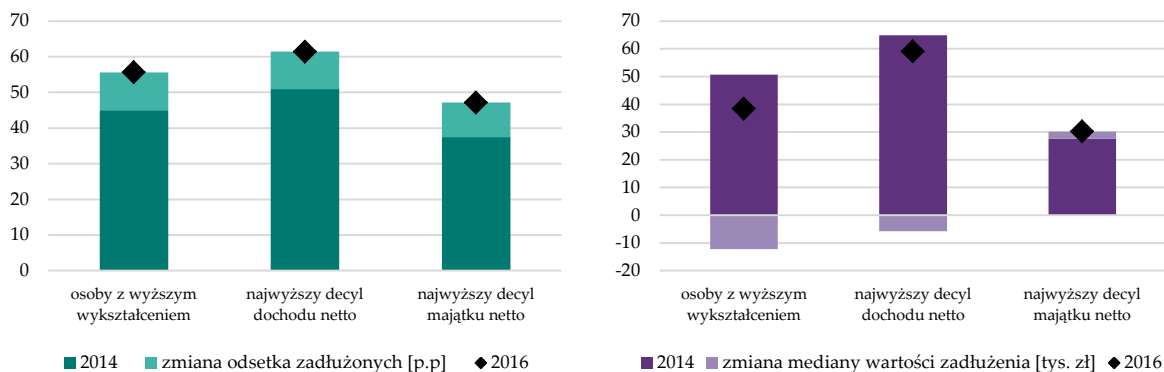

Źródło: BZGD (2016), NBP.

W 2016 r., w porównaniu do 2014 r., więcej gospodarstw domowych zadeklarowało posiadanie kredytu – ich odsetek wzrósł z 37% do 40,5% populacji. Odsetek zadłużonych zwiększył się zarówno w przypadku kredytów mieszkaniowych, jak i innych form zadłużenia. Pomimo wzrostu liczby zadłużonych, przeciętna wartość (mediana) zadłużenia nie zmieniła się w porównaniu do poprzedniej edycji badania i wyniosła 10 tys. zł. Biorąc pod uwagę różne rodzaje kredytu, gospodarstwa z kredytem mieszkaniowym miały do spłacenia, przeciętnie o 10 tys. zł więcej, a zadłużeni kredytem innym niż mieszkaniowy, przeciętnie o 1,8 tys. zł mniej długu (zob. Tabela 3.1 oraz Tabela 3.2).

Odsetek zadłużonych wzrósł w prawie wszystkich przekrojach cech gospodarstw domowych. Największe zmiany co do częstotliwości zadłużania się zaobserwowano wśród gospodarstw osiągających najwyższe dochody i posiadających najwięcej majątku, ale także gospodarstw z wyższym wykształceniem, gdzie prawdopodobieństwo posiadania kredytu zwiększyło się w każdej z tych grup o co najmniej 10 p.p. Z kolei wartość, na jaką zadłużyły się te gospodarstwa nie zmieniła się, bądź była o 10-15% niższa w porównaniu do poprzedniej edycji badania (zob. Wykres 3.4).

Wykres 3.4. Zmiana odsetka zadłużonych (lewy panel) (p.p.) i mediany zadłużenia (prawy panel) (tys. zł) w wybranych grupach gospodarstw domowych

Uwaga: Do porównań między dwiema rundami badania wykorzystano deflator równy 0,985.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Między 2014 r. a 2016 r., całkowita wartość zadłużenia gospodarstw domowych zwiększyła się o ok. 23% - nieznacznie bardziej niż wskazuje na to rzeczywista realna dynamika, obserwowana w tym okresie w Polsce (ok. 19,1%⁴⁴). Wyższe, widoczne w BZGD tempo wzrostu wartości długu gospodarstw domowych jest związane z bardziej precyzyjnym odwzorowaniem ich zobowiązań w bieżącej edycji badania, które uogólnione na populację pokrywają ponad 53% swojej rzeczywistej wartości (wzrost wskaźnika pokrycia o ok. 1,5 p.p. w stosunku do poprzedniej edycji badania).

Odsetek zadłużonych w Polsce (40,5%) jest porównywalny do obserwowanego w strefie euro (42,4%), natomiast wartości zadłużenia (wg mediany 2,3 tys. euro) kształtują się na poziomie wielokrotnie poniżej przeciętnej (28,2 tys. euro). Gospodarstwa domowe w Polsce deklarują jedne z najniższych wartości zadłużenia, dwukrotnie niższe niż w Słowacji i Słowenii (zob. Tabela 3.3).

Tabela 3.3. Zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce na tle krajów strefy euro

	PL	BE	DE	EE	IE	GR	ES	FR	IT	CY	LV	LU	HU	MT	NL	AT	PT	SI	SK	FI	EA
Odsetek zadłużonych (%)	40,5	48,4	45,1	36,8	56,8	27,1	49,3	47,2	21,2	59,1	33,5	54,6	36,9	37,1	63,1	34,4	47,9	38,6	36,7	57,4	42,4
Mediana wartości długu (tys. euro)	2,3	49,8	15,2	6,3	63,0	12,1	43,4	27,0	19,0	75,7	7,2	89,8	6,2	19,3	86,7	12,4	48,5	5,0	6,0	40,7	28,2

Uwagi: W tabeli zaprezentowano statystyki, które dla Polski dotyczą 2016 r., natomiast w przypadku pozostałych krajów pochodzą z badań przeprowadzonych w latach 2011, 2013 i 2014.

Oznaczenia: PL - Polska, BE - Belgia, DE - Niemcy, EE - Estonia, IE - Irlandia, GR - Grecja, ES - Hiszpania, FR - Francja, IT - Włochy, CY - Cypr, LV - Łotwa, LU - Luksemburg, HU - Węgry, MT - Malta, NL - Holandia, AT - Austria, PT - Portugalia, SI - Słowenia, SK - Słowacja, FI - Finlandia, EA - strefa euro.

Źródło: BZGD (2016), NBP; HFCS (2016), ECB.

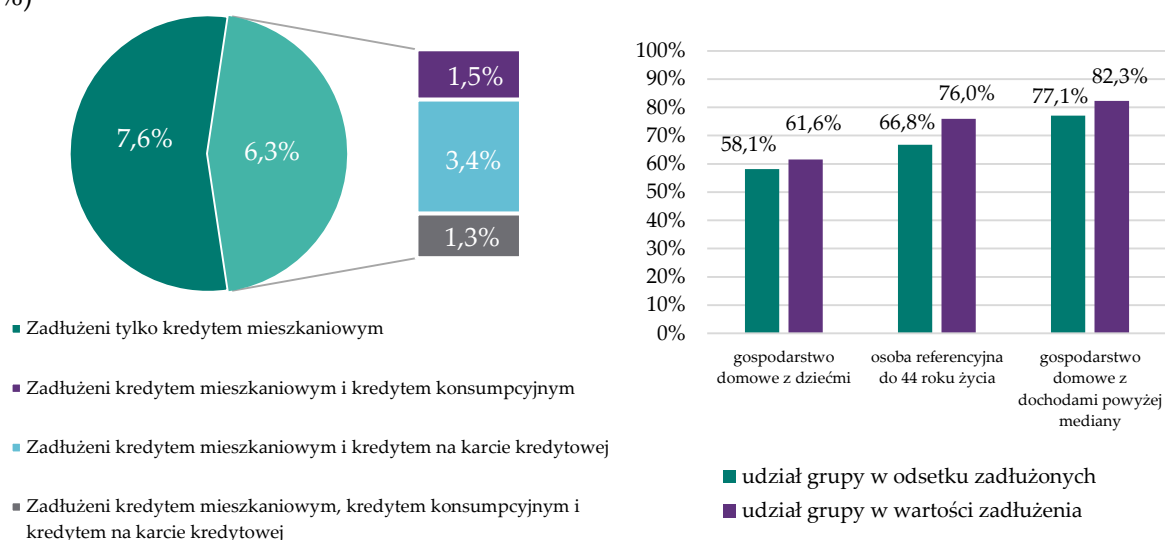
⁴⁴ Obliczenia na podstawie danych ze Statystyki monetarnej NBP, uwzględniających stan należności monetarnych instytucji finansowych (MIF) od gospodarstw domowych na koniec 2013 r. i 2016 r.

3.2. Kredyty mieszkaniowe

Wśród 13,9% gospodarstw domowych deklarujących zadłużenie kredytem mieszkaniowym, 12,2% finansuje nieruchomość stanowiącą główne miejsce zamieszkania, a 2% - inną posiadaną nieruchomość (zob. Tabela A12 z Aneksu statystycznego). W ok. 94% przypadków dług jest zabezpieczony hipoteką na finansowanej nieruchomości. Większość gospodarstw posiadających kredyt mieszkaniowy nie deklaruje innych form zadłużenia, ale 45% zadłużonych (6,3% wszystkich gospodarstw domowych) spłaca jednocześnie kredyty inne niż mieszkaniowe (zob. Wykres 3.5 lewy panel).

Wśród zadłużonych z tytułu kredytu mieszkaniowego, 76% reguluje swoje zadłużenie w walucie krajowej (10,6% ogółu gospodarstw domowych), a 23% (3,5% ogółu) w walucie obcej, w tym zdecydowana większość kredytobiorców walutowych spłaca kredyt we frankach szwajcarskich. Zadłużenie kredytobiorców walutowych stanowi 33,5% całkowitego zadłużenia z tytułu kredytu mieszkaniowego (statystyki dotyczące skali obciążenia kredytobiorców złotych i walutowych zaprezentowano w ramce w rozdziale 3.4).

Wykres 3.5. Odsetek zadłużonych kredytem mieszkaniowym i innymi formami kredytu w populacji (lewy panel) (%) i udział wybranych grup gospodarstw domowych w całkowitym odsetku zadłużonych i całkowitej wartości zadłużenia z tytułu kredytu mieszkaniowego (prawy panel) (%)

Uwagi: Kategoria *kredyty konsumpcyjne* obejmuje kredyty konsumpcyjne, na działalność gospodarczą (zawodową) lub inne cele, a kategoria *kredyty na karcie kredytowej*, oprócz kart kredytowych uwzględnia także kredyty w linii kredytowej oraz w rachunku bieżącym.

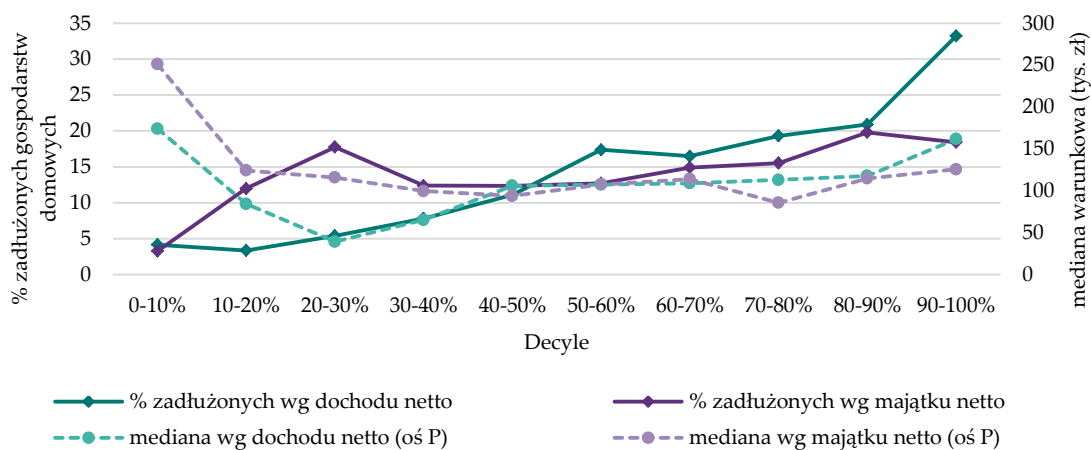
Źródło: BZGD (2016), NBP.

Posiadanie kredytu mieszkaniowego jest związane z pewnymi cechami społeczno-ekonomicznymi i koncentracja tego typu zadłużenia w określonych grupach gospodarstw domowych jest o wiele większa niż w przypadku innych form zadłużenia. Przeważająca część kredytów mieszkaniowych została zaciągnięta przez gospodarstwa o dochodach powyżej przeciętnej, o wieku osoby referencyjnej do 44 lat lub posiadające dzieci – każda z tych grup stanowi

ok. 60-80% wszystkich zadłużonych i posiada ok. 60-80% całkowitej wartości długu z tytułu kredytu mieszkaniowego (zob. Wykres 3.5 prawy panel). Niskie prawdopodobieństwo zadłużenia z tytułu kredytu mieszkaniowego obserwowane jest w grupie gospodarstw mniejszych lub o niskich dochodach oraz dla gospodarstw osób starszych lub z niskim wykształceniem.

Prawdopodobieństwo posiadania kredytu mieszkaniowego oraz jego przeciętna wartość rosną wraz ze wzrostem dochodu oraz wykształcenia. Podobnie jak miało to miejsce w przypadku całkowitego zadłużenia, skłonność do posiadania długu oraz wysokość tego długu jest wyraźnie słabiej powiązana z majątkiem netto (zob. Wykres 3.6). Odsetek gospodarstw posiadających kredyt mieszkaniowy jest wyraźnie niższy dla najmniej majątnych, ale pozostaje relatywnie stabilny dla pozostałych 70-80% populacji. Z kolei relacja między majątkiem netto a poziomem zadłużenia z tytułu kredytu mieszkaniowego jest niemonotoniczna. Przeciętna wartość kredytu jest najwyższa wśród gospodarstw o najniższym majątku i wynosi ok. 150 tys. zł (zob. Tabela 3.1). To przede wszystkim młode gospodarstwa z głową rodziny w wieku nieprzekraczającym 34 lata, o przeciętnych dochodach i średnim wykształceniu (wśród pozostałych gospodarstw domowych z kredytem mieszkaniowym jest relatywnie więcej osób o wyższych dochodach i wyższym wykształceniu). Wartość kredytu mieszkaniowego spada dla kolejnych grup majątkowych za wyjątkiem najzamożniejszych, gdzie znów rośnie. Powyższa relacja między poziomem zadłużenia kredytem hipotecznym i majątkiem netto została zaobserwowana również w krajach strefy euro.

Wykres 3.6. Odsetek zadłużonych i mediana zadłużenia kredytem mieszkaniowym według dochodu netto i majątku netto

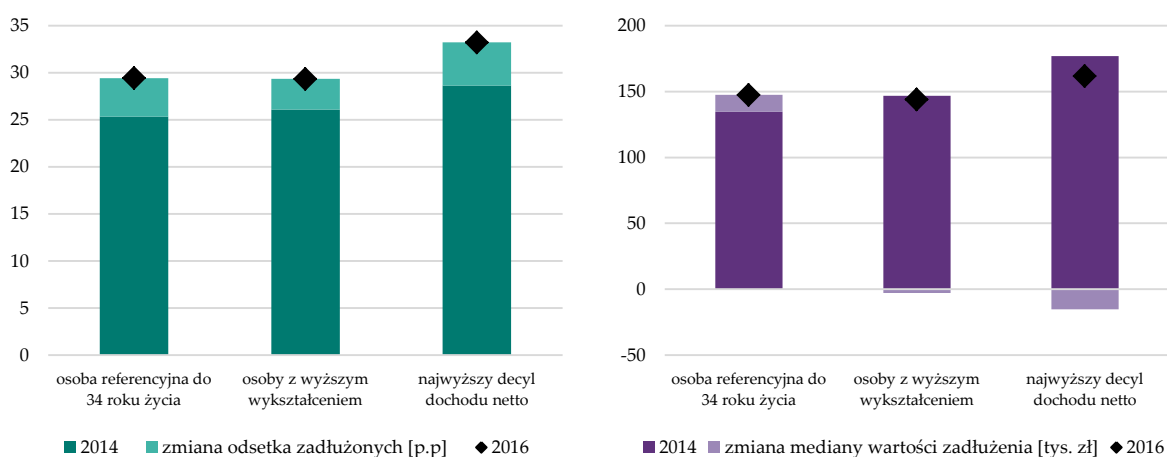
Źródło: BZGD (2016), NBP.

Między 2014 r. a 2016 r., nieznacznie wzrosła liczba zadłużonych i wartość zadłużenia kredytem mieszkaniowym, zwiększając odsetek kredytobiorców, z 12,1% do 13,9% gospodarstw domowych oraz przeciętną, liczoną medianą, wartość zadłużenia o 9,5% (z 104,8 tys. zł do 114,8 tys. zł). Nieco więcej gospodarstw domowych zaciągnęło kredyt pod główne miejsce zamieszkania, podczas gdy finansowanie kredytem innych nieruchomości pozostało, co do odsetka zadłużonych i wartości zadłużenia, relatywnie stabilne w czasie (zob. Tabela A12 i B12 z Aneksu statystycznego). Zwiększyła się liczba gospodarstw spłacających jednocześnie dwa rodzaje kredytu – gospo-

darstwa domowe zadłużone kredytem mieszkaniowym i innym stanowią obecnie ok. 45% wszystkich zadłużonych kredytem mieszkaniowym (6,3% populacji), w porównaniu do 37% (4,5% populacji) deklarujących dwie formy zadłużenia w poprzedniej edycji badania.

Zarówno odsetek zadłużonych, jak i przeciętna wartość zadłużenia kredytem mieszkaniowym zwiększyła się nieznacznie w większości przekrojów odzwierciedlających cechy gospodarstw domowych. Najwyższy wzrost liczby zadłużonych zaobserwowano dla gospodarstw młodych, z wyższym wykształceniem oraz najwięcej zarabiających, czyli takich, które najczęściej zadłużają się kredytem mieszkaniowym. Odsetek zadłużonych w tych grupach zwiększył się o 3-5 p.p., natomiast przeciętna wartość zadłużenia wzrosła bądź spadła w nieznaczny sposób (zob. Wykres 3.7.).

Wykres 3.7. Zmiana odsetka zadłużonych (lewy panel) (p.p.) i mediany zadłużenia (prawy panel) (tys. zł) kredytem mieszkaniowym w wybranych grupach gospodarstw domowych

Uwaga: Do porównań między dwiema rundami badania wykorzystano deflator równy 0,985.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

W 2016 r. całkowita wartość długu z tytułu kredytów mieszkaniowych wzrosła o ok. 26% swojej wartości z 2014 r., a wzrost ten był nieznacznie wyższy niż obserwowana w tym okresie w Polsce rzeczywista realna dynamika zadłużenia mieszkaniowego (ok. 19,5%⁴⁵). Podobnie jak w przypadku zadłużenia ogółem, tak i dla zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych, przekroczenie faktycznej tendencji obserwowanej w Polsce, jest wynikiem lepszego przybliżenia zobowiązań gospodarstw domowych w danych BZGD – kredyty mieszkaniowe uogólnione na populację stanowią ok. 73,8% swojej rzeczywistej wartości, a odzwierciedlenie tej wartości jest o ok. 4 p.p. lepsze niż miało to miejsce w poprzedniej edycji badania.

Gospodarstwa domowe w Polsce zadłużają się kredytem hipotecznym około dwukrotnie rzadziej niż w krajach strefy euro (23,3%) oraz spłacają ponad dwukrotnie niższe wartości kapitału

⁴⁵ Obliczenia na podstawie danych ze Statystyki monetarnej NBP, uwzględniających stan należności monetarnych instytucji finansowych (MIF) od gospodarstw domowych na koniec 2013 r. i 2016 r.

dla tego typu kredytów, które według mediany wynoszą w Polsce 26,4 tys. euro wobec 77,6 tys. euro w strefie euro⁴⁶ (zob. Tabela 3.4). Polska należy do grupy krajów posiadających relatywnie najniższy odsetek zadłużonych i najniższą wartość długu na poziomie porównywalnym jedynie do Słowacji i Słowenii (biorąc pod uwagę obydwie statystyki).

Tabela 3.4. Zadłużenie gospodarstw domowych kredytem hipotecznym w Polsce na tle krajów strefy euro

	PL	BE	DE	EE	IE	GR	ES	FR	IT	CY	LV	LU	HU	MT	NL	AT	PT	SI	SK	FI	EA
Odsetek zadłużonych (%)	13,9	34,5	20,4	20,7	37,0	13,3	35,0	24,3	10,1	42,0	17,0	35,2	20,1	19,1	42,0	16,7	34,7	9,1	16,2	35,2	23,3
Mediana wartości długu (tys. euro)	26,4	78,3	76,4	27,0	136,0	35,6	70,0	87,0	65,0	99,6	26,0	200,0	11,4	61,2	131,8	60,4	64,0	30,0	21,4	74,4	77,6

Uwagi: W tabeli zaprezentowano statystyki, które dla Polski dotyczą 2016 r., natomiast w przypadku pozostałych krajów pochodzą z badań przeprowadzonych w latach 2011, 2013 i 2014.

Oznaczenia: PL - Polska, BE - Belgia, DE - Niemcy, EE - Estonia, IE - Irlandia, GR - Grecja, ES - Hiszpania, FR - Francja, IT - Włochy, CY - Cypr, LV - Łotwa, LU - Luksemburg, HU - Węgry, MT - Malta, NL - Holandia, AT - Austria, PT - Portugalia, SI - Słowenia, SK - Słowacja, FI - Finlandia, EA - strefa euro.

Źródło: BZGD (2016), NBP; HFCS (2016), ECB.

3.3. Kredyty inne niż mieszkaniowe oraz pożyczki

Szczególne cechy zadłużenia innego niż kredyt mieszkaniowy, w tym jego zwykle relatywnie niska wartość oraz krótki termin zapadalności powodują, iż jest on dostępny dla szerszej grupy gospodarstw domowych – około 32,9% gospodarstw domowych deklaruje jego posiadanie. Największą część tego typu kredytów stanowią kredyty przeznaczone na finansowanie wydatków konsumpcyjnych (kredyty na zakup samochodu, cele edukacyjne, pokrycie kosztów utrzymania, pożyczki o charakterze konsumpcyjnym) oraz na działalność gospodarczą lub zawodową i inne cele (w tym spłata innych długów), będące w posiadaniu 22,5% gospodarstw domowych i stanowiące ponad 90% wartości długu z tytułu kredytu innego niż kredyt mieszkaniowy. Relatywnie rzadziej gospodarstwa finansują swoje wydatki zadłużając się na kartach kredytowych (15,6%), a zdecydowanie najmniej gospodarstw domowych jest zadłużonych kredytem w postaci linii kredytowej (3,8%). Mediana wartości kredytu innego niż mieszkaniowy wynosi 3 tys. zł, w tym dla kredytu na karcie kredytowej - ok. 1 tys. zł, a dla pozostałych form kredytów (w tym konsumpcyjnych) – ok. 5,5 tys. zł (zob. Tabela A13 z Aneksu statystycznego).

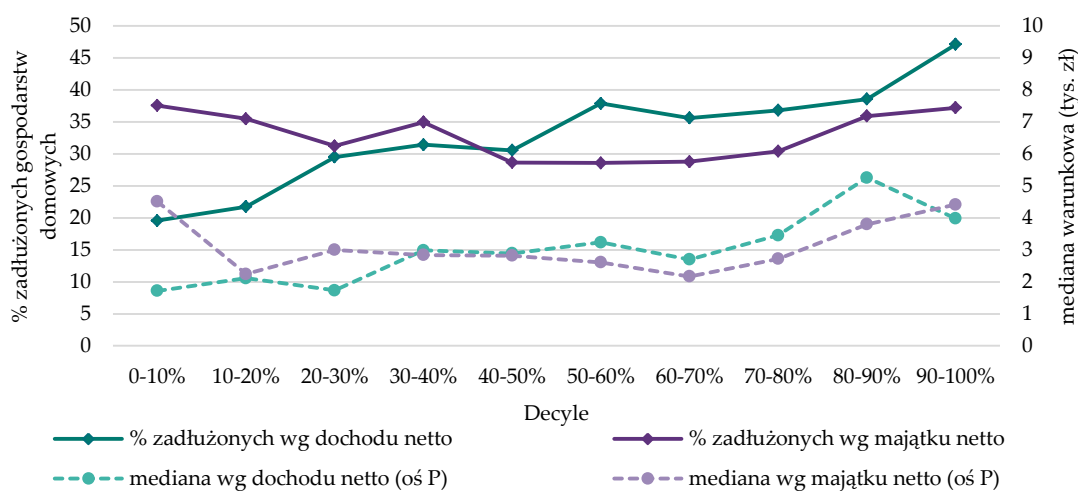
Kredyty inne niż kredyty mieszkaniowe występują z podobną częstotliwością w większości grup gospodarstw domowych, chociaż wydają się być bardziej typowe dla gospodarstw ze średnim wykształceniem i dużych rodzin (gospodarstw z dziećmi i rodzin rozszerzonych). Te grupy stanowią ok. 60% zadłużonych oraz ponad 60% całkowitej wartości zadłużenia tym typem kredytu. Odsetek zadłużonych zmienia się monotonicznie wraz ze wzrostem dochodu – najwięcej zarabiający zadłużają się kredytem innym niż mieszkaniowy ponad dwukrotnie częściej niż gospodarstwa z najniższymi dochodami, co w wynika z o wiele większej powszechności użycia kart kre-

⁴⁶ Kategoria kredyty mieszkaniowe jest porównywalna z kategorią kredyty hipoteczne (*mortgage loans*) z raportu EBC (ECB (2016a)), z uwagi na fakt, iż większość zarejestrowanych w BZGD kredytów na cele mieszkaniowe (ok. 96%) zabezpieczonych jest hipoteką na nieruchomości.

dytowych wśród najlepiej zarabiających w porównaniu do innych grup dochodowych (zob. Wykres 3.8). Pomijając zadłużenie na kartach kredytowych, skłonność do zadłużeniem kredytem konsumpcyjnym zachowuje się niemonotonicznie względem dochodu – jest najniższa dla najmniej zarabiających (odsetek zadłużonych wynosi ok. 17%), rośnie do ok. 24% dla gospodarstw o przeciętnych dochodach i spada do ok. 18% dla najlepiej zarabiających. Z kolei sam poziom tej ostatniej kategorii kredytów rośnie względem dochodów znacznie bardziej dynamicznie niż ma to miejsce w przypadku zadłużenia na kartach kredytowych.

Podobnie jak dla kredytów mieszkaniowych, także w przypadku kredytów innych niż mieszkaniowe nie widać wyraźnej relacji między skłonnością do ich zaciągania a poziomem majątku (zob. Wykres 3.8), ale wynika to w znacznym stopniu z przeciwstawnych tendencji występujących w poszczególnych podgrupach kredytów. Powszechność zadłużenia kart kredytowych rośnie wraz z poziomem majątku, ale jednocześnie maleje skłonność do zaciągania innego rodzaju kredytów konsumenckich. Wyróżniającą się grupę stanowią gospodarstwa z kredytem mieszkaniowym, które ok. dwukrotnie częściej (tj. ok. 35% z nich) deklarują posiadanie długu na karcie kredytowej niż pozostałe gospodarstwa.

Wykres 3.8. Odsetek zadłużonych i mediana zadłużenia kredytem innym niż mieszkaniowy według dochodu netto i majątku netto

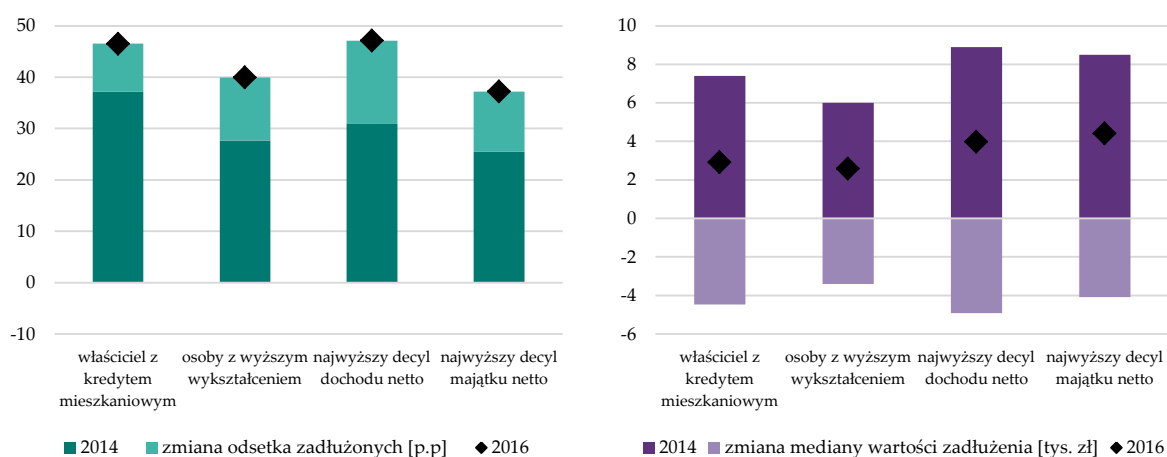
Źródło: BZGD (2016), NBP.

Między 2014 r. a 2016 r., odsetek gospodarstw domowych zadłużonych kredytem innym niż mieszkaniowy wzrósł z 29,4% do 32,9% populacji, a wartość zadłużenia była przeciętnie, według mediany, o 37,5% niższa i zmniejszyła się z poziomu 4,8 tys. zł do 3 tys. zł (zob. Tabela 3.1. i Tabela 3.2.). Wzrost odsetka zadłużonych wynikał przede wszystkim ze zwiększenia powszechności zadłużenia na kartach kredytowych. Liczba zadłużonych tym typem kredytu zwiększyła się trzykrotnie (z 5,3% do 15,6% populacji) i w całości odpowiadała za wzrost odsetka zadłużonych kredytem innym niż mieszkaniowy, gdyż równolegle relatywnie mniej gospodarstw zadeklarowało zadłużenie pozostałymi formami kredytu (na finansowanie wydatków konsumpcyjnych, na działalność gospodarczą lub zawodową i inne cele) – ich odsetek zmniejszył się z 24,8% do 22,5%

populacji. Przeciętnie (mediana) zadłużeni kredytem na karcie kredytowej spłacali o ok. 33% mniej (co wynika z większej powszechności tego typu zadłużenia i w rezultacie zwiększenia odsetka osób o niskim poziomie długu na karcie kredytowej), a zadłużeni pozostałymi formami kredytu innego niż mieszkaniowy o ok. 11% więcej długu.

Odsetek zadłużonych kredytem innym niż mieszkaniowy wzrósł w większości kategorii obrazujących cechy gospodarstw domowych, a biorąc pod uwagę wyłącznie zadłużenie na karcie kredytowej, liczba zadłużonych wzrosła we wszystkich przekrojach (zob. Tabela 3.1. i Tabela 3.2.). Zarówno częstotliwość zadłużenia, jak i wysokość zaciąganego długu, zwiększyła się najsilniej wśród gospodarstw posiadających kredyt mieszkaniowy oraz osób z wyższym wykształceniem. Podobnie chętniej tym typem kredytu zadłużały się gospodarstwa z najwyższymi dochodami oraz te, posiadające największy majątek. Odsetek zadłużonych wzrósł w każdej z tych grup co najmniej o 10 p.p., przy jednoczesnym obniżeniu się przeciętnej wartości tego długu co najmniej o 50% (zob. Wykres 3.9.).

Wykres 3.9. Zmiana odsetka zadłużonych (lewy panel) (p.p.) i mediany zadłużenia (prawy panel) (tys. zł) kredytem innym niż mieszkaniowy w wybranych grupach gospodarstw domowych

Uwaga: Do porównań między dwiema rundami badania wykorzystano deflator równy 0,985.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

W 2016 r. wartość zadłużenia z tytułu kredytu innego niż mieszkaniowy wzrosła realnie o ok. 10% swojej wartości z 2014 r., a dynamika tego wzrostu była niższa od faktycznie obserwowanej w Polsce (ok. 18,5%⁴⁷). Ten efekt wynika ze spadku stopnia odwzorowania tego typu zadłużenia w bieżącej edycji BZGD – dane z BZGD uogólnione na populację pokryły ok. 22% rzeczywistej wartości kredytów innych niż mieszkaniowe, a dokładność tego przybliżenia zmniejszyła się o ok. 1,7 p.p., w stosunku do poprzedniej edycji badania.

⁴⁷ Obliczenia na podstawie danych ze Statystyki monetarnej NBP, uwzględniające stan należności monetarnych instytucji finansowych (MIF) od gospodarstw domowych na koniec 2013 r. i 2016 r.

Odsetek gospodarstw domowych zadłużonych kredytem innym niż hipoteczny w Polsce na poziomie 32,9% jest nieznacznie wyższy niż w strefie euro (28,2%), natomiast mediana wartości długu kształtuje się na zdecydowanie niższym poziomie ok. 0,7 tys. euro w porównaniu do 5 tys. euro dla zadłużonych w strefie euro. Polska należy do grupy krajów o najniższej wartości spłaconego długu z tytułu kredytu innego niż hipoteczny i w tym zakresie może być porównywana do Estonii (0,7 tys. euro długu) oraz Łotwy (1 tys. euro) (zob. Tabela 3.5).

Tabela 3.5. Zadłużenie gospodarstw domowych kredytem innym niż hipoteczny w Polsce na tle krajów strefy euro

	PL	BE	DE	EE	IE	GR	ES	FR	IT	CY	LV	LU	HU	MT	NL	AT	PT	SI	SK	FI	EA
Odsetek zadłużonych (%)	32,9	25,2	32,8	25,1	41,4	17,1	27,4	33,6	13,9	37,0	23,0	33,9	25,5	26,7	37,9	20,6	22,6	34,8	25,3	43,9	28,2
Mediana wartości długu (tys. euro)	0,7	6,7	3,5	0,7	3,9	3,0	6,0	5,7	5,0	10,0	1,0	10,1	1,6	3,0	15,1	2,9	3,1	2,5	1,6	8,2	5,0

Uwagi: W tabeli zaprezentowano statystyki, które dla Polski dotyczą 2016 r., natomiast w przypadku pozostałych krajów pochodzą z badań przeprowadzonych w latach 2011, 2013 i 2014.

Oznaczenia: PL - Polska, BE - Belgia, DE - Niemcy, EE - Estonia, IE - Irlandia, GR - Grecja, ES - Hiszpania, FR - Francja, IT - Włochy, CY - Cypr, LV - Łotwa, LU - Luksemburg, HU - Węgry, MT - Malta, NL - Holandia, AT - Austria, PT - Portugalia, SI - Słowenia, SK - Słowacja, FI - Finlandia, EA - strefa euro.

Źródło: BZGD (2016), NBP; HFCS (2016), ECB.

3.4. Obciążenie gospodarstw domowych zadłużeniem

Obciążenie gospodarstw domowych długiem ma fundamentalne znaczenie nie tylko dla samych zadłużonych, ale także dla reszty społeczeństwa, które z powodu tego zadłużenia, w przypadku problemów z jego spłatą w skali masowej, może być dotknięte kryzysem finansowym. Badanie Zasobności Gospodarstw Domowych pozwala uwzględnić nie tylko informacje o skali obciążenia długiem bieżących dochodów, ale także o buforach finansowych gospodarstw domowych, które mogą być użyte do absorpcji przejściowego wzrostu kosztów obsługi długu czy spadku dochodów. Dostępne dane pozwalają jednocześnie określić, jak liczna jest grupa gospodarstw znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji, tj. jednocześnie znacznie obciążonych długiem i posiadających niski poziom buforów finansowych (lub niski poziom aktywów względem długu).

Punktem wyjścia jest ocena skali obciążenia rozporządzalnego dochodu długiem (*Debt-Service-to-Income*, DSTI⁴⁸), który to wskaźnik jest używany zarówno przez banki do oceny wiarygodności kredytowej klientów, jak i w polityce mikro- i makroostrożnościowej. Komplementarnym wskaźnikiem jest relacja całkowitego zadłużenia do rozporządzalnego dochodu (*Debt-to-Income*, DTI). Podczas gdy DSTI informuje o skali bieżącego obciążenia obsługą długu (koszty obsługi długu są m.in. funkcją wartości długu, terminu jego zapadalności i poziomu stóp procentowych), DTI pozwala określić skalę potencjalnego wzrostu tego obciążenia. Nie ma przyjętych standar-

⁴⁸ Wskaźnik DSTI zdefiniowano jako relację miesięcznej raty kredytowej (z tytułu kredytu mieszkaniowego i kredytu innego niż mieszkaniowy (z wyłączeniem kredytu na karcie kredytowej, w linii kredytowej / rachunku bieżącym) do przeciętnego miesięcznego dochodu netto gospodarstwa domowego.

dów w kwestii bezpiecznych poziomów DSTI i DTI, ale często uznaje się, że mamy do czynienia z napięciami finansowymi, jeśli koszty obsługi długu przekraczają 30-40% rozporządzalnego dochodu (por. May i Tudela, 2005; Beer i Schurz, 2007), a wartość tego długu przewyższa trzyletnie dochody (por. Banco de Espana, 2014)⁴⁹.

Druga klasa wskaźników opiera się na informacjach dotyczących aktywów znajdujących się w posiadaniu gospodarstw domowych. Po pierwsze, gospodarstwa domowe mogą posiadać płynne aktywa finansowe (depozyty, akcje spółek notowanych na giełdzie, obligacje i udziały w funduszach inwestycyjnych), pozwalające wygładzać konsumpcję w reakcji na nagły wzrost kosztów obsługi długu czy spadek dochodu. Po drugie, w razie poważniejszych problemów finansowych zadłużone gospodarstwa mogą próbować spłacić dług ze środków uzyskanych ze sprzedaży także pozostałych aktywów, w tym nieruchomości. Nie mają takiej możliwości gospodarstwa, dla których dług przekracza wartość posiadanych aktywów (czyli wskaźnik DTA, *Debt-to-Assets*, przekracza 1, co oznacza, że ich majątek netto jest ujemny). Bliźniaczym wskaźnikiem używanym dla celów mikro- i makroostrożnościowych, obejmującym przede wszystkim gospodarstwa posiadające kredyt hipoteczny jest wskaźnik LTV (*Loan-to-Value*)⁵⁰. Podobnie jak w przypadku limitów DSTI i DTI brak jest jednoznacznych standardów w kwestii referencyjnych wartości poszczególnych wskaźników, ale często przyjmuje się, że bezpieczny poziom LTV nie przekracza 80% (najczęściej występujący limit w regulacjach na świecie), a poziom DTA 75% (por. Banco de Espana, 2014).

---

⁴⁹ Określenie bezpiecznych poziomów zadłużenia wymaga uwzględnienia szeregu źródeł ryzyka, w tym ryzyka zmian kosztów obsługi długu oraz wysokości dochodu (w tym możliwości utraty pracy). Proste wskaźniki abstrahują od tych kwestii. Dlatego przekroczenie tzw. bezpiecznych poziomów nie zawsze musi oznaczać nadmierne ryzyko dla gospodarstwa domowego, podobnie jak pozostawanie w granicach tych poziomów nie musi oznaczać, że ryzyko z tytułu długu jest niskie.

⁵⁰ Wskaźnik *Loan-To-Value* (Bieżące LTV) zdefiniowano jako relację wartości kredytu pozostającej do spłaty do bieżącej wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie tego kredytu. Wartość nieruchomości stanowi szacunek ze strony respondenta w momencie przeprowadzenia ankiety.

Tabela 3.6. Wskaźniki obciążenia gospodarstw domowych zadłużeniem (2016)

	DSTI Ogółem			DSTI Kredyty mieszkaniowe			DSTI Kredyty inne niż kredyty mieszkaniowe oraz pożyczki			DTI			DTA		
	%	Me- diana (%)	% GD z DSTI pow. 40%	%	Me- diana (%)	% GD z DSTI pow. 40%	%	Me- diana (%)	% GD z DSTI pow. 40%	%	Me- diana (%)	% GD z DTI pow. 300%	%	Me- diana (%)	% GD z DTA pow. 75%
Wszystkie gospodarstwa domowe	33,6	14,3	3,3	13,9	18,3	1,9	22,5	12,0	2,0	40,5	21,3	4,0	40,5	5,5	3,9
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,7)	(0,4)	(0,4)	(0,6)	(0,7)	(0,2)	(0,7)	(0,6)	(0,2)	(0,8)	(1,9)	(0,5)	(0,8)	(0,6)	(0,8)
Status właściciela¹															
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	22,7	11,0	1,7	1,8	17,1	0,3	21,2	10,8	3,2	30,7	7,5	0,8	30,7	1,0	0,1
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	99,8	18,4	13,4	99,8	18,4	13,4	21,5	22,5	2,9	99,8	172,0	26,2	99,8	26,8	8,0
Najemca lub inny	29,6	11,5	2,3	2,4	23,5	0,3	27,4	11,0	3,4	37,4	11,2	1,2	37,4	22,3	13,8
Typ gospodarstwa domowego															
Jednoosobowe ²	24,7	16,4	2,5	6,4	23,1	1,1	19,0	14,5	3,4	30,1	15,2	3,1	30,1	4,3	5,1
Pary bezdzietne	31,0	15,4	4,0	13,3	21,1	2,2	21,5	13,8	3,5	38,9	22,2	3,7	38,9	7,5	4,3
Pary z dziećmi	47,0	14,2	4,1	24,8	16,9	2,6	27,6	11,5	2,9	53,9	38,6	6,3	53,9	8,3	3,8
Rodziny rozszerzone	26,7	10,5	2,3	7,4	20,0	1,5	20,3	8,7	4,2	35,2	9,9	1,5	35,2	2,6	1,5
Wiek osoby referencyjnej															
16-34	49,4	15,9	6,1	29,4	19,3	4,8	25,7	12,9	4,2	56,4	84,4	10,4	56,4	25,7	8,5
35-44	49,5	14,8	4,0	28,1	17,3	2,6	27,9	13,5	2,5	57,6	54,4	7,5	57,6	10,3	3,9
45-54	36,1	13,5	3,9	13,4	17,6	1,9	26,0	11,6	3,7	45,9	16,0	3,3	45,9	4,2	4,0
55-64	28,0	14,2	2,9	7,2	21,6	1,4	21,7	11,6	4,2	34,9	12,1	1,9	34,9	2,1	2,7
65+	16,9	12,3	1,0	1,8	20,1	0,3	15,2	11,5	2,1	21,0	8,4	0,3	21,0	1,5	2,5
Status osoby referencyjnej na rynku pracy															
Pracujący	43,8	14,1	2,9	22,5	17,3	1,8	26,4	12,0	2,1	52,8	28,4	5,7	52,8	9,7	5,4
Samozatrudniony	38,3	17,7	8,4	18,3	23,3	5,0	23,2	15,4	6,4	47,8	48,2	7,4	47,8	3,9	0,6
Emerytowani i inni niepracujący	21,5	13,4	2,3	3,7	23,1	1,1	18,3	11,6	5,5	25,6	10,9	1,2	25,6	2,2	3,2
Wykształcenie osoby referencyjnej															
Podstawowe lub brak	23,3	14,0	2,5	2,6	17,2	0,9	21,5	13,9	7,5	25,9	11,4	0,6	25,9	3,4	6,1
Średnie	31,4	13,6	2,9	10,1	20,0	1,5	23,7	11,4	3,6	37,6	16,3	2,8	37,6	4,2	3,7
Wyższe	44,3	15,5	4,5	29,3	16,9	3,2	20,3	13,8	2,2	55,6	60,4	8,6	55,6	10,5	3,2
Klasa miejscowości zamieszkania															
Wieś	31,5	13,5	3,5	12,1	18,1	2,1	21,7	11,2	3,8	36,8	16,9	3,2	36,8	2,9	1,9
Miasto	34,6	14,6	3,1	14,8	18,5	1,8	22,9	12,9	2,8	42,3	22,9	4,4	42,3	7,6	4,8
Dochód netto (kwantyle)															
0-20%	20,8	23,1	5,5	3,8	98,5	2,8	17,3	18,6	12,8	23,4	19,4	3,3	23,4	3,7	4,9
20-40%	27,8	15,9	2,8	6,6	22,8	1,6	22,4	14,6	5,5	34,3	13,0	2,5	34,3	3,7	4,8
40-60%	35,6	14,3	3,3	14,2	22,8	2,3	24,6	11,1	4,0	42,1	20,7	5,8	42,1	5,4	3,3
60-80%	38,6	14,1	3,1	17,9	19,7	1,4	24,0	9,9	1,9	47,4	24,1	4,2	47,4	5,6	3,8
80-90%	42,7	11,7	1,3	20,9	15,7	1,0	27,0	10,7	1,3	49,2	29,5	4,1	49,2	8,9	2,9
90-100%	47,1	11,2	1,8	33,2	12,9	1,6	21,6	11,2	1,0	61,4	41,0	4,0	61,4	8,1	2,5
Majątek netto (kwantyle)															
0-20%	35,1	14,1	3,2	7,6	21,9	1,1	29,2	11,9	4,1	40,3	15,5	4,4	40,3	63,8	18,8
20-40%	37,0	14,1	2,8	15,1	18,3	1,9	26,2	12,7	3,3	41,4	21,7	3,6	41,4	6,2	0,7
40-60%	30,2	13,0	2,3	12,5	16,7	1,2	19,9	11,0	1,9	36,2	18,5	3,0	36,2	3,2	-
60-80%	29,6	15,6	2,9	15,2	18,6	1,9	17,3	13,0	2,2	37,4	20,8	3,9	37,4	2,9	-
80-90%	37,7	15,3	4,5	19,8	17,4	2,7	21,3	12,4	2,9	47,1	33,0	4,7	47,1	3,4	-
90-100%	34,1	16,0	5,7	18,4	18,8	4,0	18,5	15,4	4,0	47,1	36,4	5,1	47,1	1,8	-

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). 1) Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. 2) Kategoria zawiera samotnie wychowujących rodziców. 3) Przy obliczaniu DSTI nie uwzględniono kredytów na karcie kredytowej, w linii kredytowej / w rachunku bieżącym, których włączenie zaburzyłoby wyniki kosztów obsługi długu dla większości gospodarstw domowych. W związku z powyższym, prezentowany w tabeli ogół zadłużonych z wyłączeniem tych kategorii wynosi 33,6%.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Tabela 3.7. Wskaźniki obciążenia gospodarstw domowych zadłużeniem (2014)

	DSTI Ogółem			DSTI Kredyty mieszkaniowe			DSTI Kredyty inne niż kredyty mieszkaniowe oraz pożyczki			DTI			DTA		
	%	Me- diana (%)	% GD z DSTI pow. 40%	%	Me- diana (%)	% GD z DSTI pow. 40%	%	Me- diana (%)	% GD z DSTI pow. 40%	%	Me- diana (%)	% GD z DTI pow. 300%	%	Me- diana (%)	% GD z DTA pow. 75%
Wszystkie gospodarstwa domowe	33,5	14,3	3,6	12,1	20,5	2,0	24,8	12,7	2,6	37,0	21,5	1,4	37,0	6,6	1,5
<i>Odchylenie standardowe</i>	(1,0)	(0,6)	(0,4)	(0,6)	(1,4)	(0,3)	(0,9)	(0,6)	(0,3)	(1,0)	(1,7)	(0,6)	(1,0)	(0,7)	(0,8)
Status właściciela¹															
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	25,7	11,1	2,0	1,5	23,5	0,4	24,7	11,0	6,0	28,8	11,7	0,2	28,8	1,7	0,0
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	100,0	20,2	16,4	100,0	20,2	16,4	25,8	28,3	4,2	100,0	192,6	29,4	100,0	26,7	10,8
Najemca lub inny	25,2	13,4	2,1	1,4	21,4	0,1	24,4	13,3	0,9	31,1	10,8	0,2	31,1	46,3	4,0
Typ gospodarstwa domowego															
Jednoosobowe ²	20,8	15,7	3,1	5,0	26,0	1,4	16,9	14,3	4,6	23,5	18,7	0,4	23,5	6,5	1,0
Pary bezdzietne	34,0	16,3	3,3	12,8	20,2	2,0	23,7	15,1	3,7	36,2	28,3	1,7	36,2	5,8	1,3
Pary z dziećmi	45,1	14,7	4,7	22,3	19,5	3,2	29,7	13,2	4,2	49,5	33,8	3,0	49,5	11,3	2,6
Rodziny rozszerzone	33,9	9,6	2,7	4,9	23,8	1,1	30,3	9,6	7,0	38,1	10,9	0,6	38,1	2,4	1,0
Wiek osoby referencyjnej															
16-34	44,8	17,8	4,7	25,4	22,4	3,5	25,4	12,8	3,5	48,1	70,4	5,2	48,1	28,5	3,8
35-44	46,8	14,0	5,0	24,3	17,7	3,7	29,2	12,7	4,5	51,7	41,2	3,5	51,7	11,7	2,5
45-54	37,6	12,5	3,7	10,4	19,4	2,1	30,7	11,8	6,1	40,4	18,7	0,6	40,4	3,9	1,2
55-64	27,9	13,4	3,9	5,2	17,8	1,4	24,3	13,2	6,4	32,3	14,8	0,4	32,3	3,6	1,2
65+	17,8	13,6	1,4	1,7	27,9	0,3	16,4	12,6	2,7	19,7	11,4	0,1	19,7	1,7	0,5
Status osoby referencyjnej na rynku pracy															
Pracujący	42,8	14,0	3,4	19,7	19,9	2,8	28,1	12,1	4,0	47,3	29,8	2,7	47,3	10,2	2,4
Samozatrudniony	44,0	12,8	7,2	16,8	19,6	3,7	32,5	10,8	7,2	45,0	26,0	2,2	45,0	2,7	0,3
Emerytowani i inni niepracujący	22,0	15,3	2,9	3,4	26,0	0,8	19,6	13,7	4,8	25,0	12,9	0,4	25,0	3,9	1,0
Wykształcenie osoby referencyjnej															
Podstawowe lub brak	21,3	13,4	3,0	2,0	31,8	0,9	19,8	13,1	8,6	22,5	11,1	0,2	22,5	4,2	1,0
Średnie	34,1	13,2	3,9	9,3	21,5	2,0	27,4	12,3	5,8	37,7	17,6	1,1	37,7	4,5	1,6
Wyższe	40,4	17,1	3,2	26,1	19,4	2,9	21,3	14,3	2,4	45,0	78,2	3,5	45,0	15,5	1,5
Klasa miejscowości zamieszkania															
Wieś	33,8	13,6	3,1	10,0	22,1	1,5	27,0	12,4	4,2	36,3	16,3	1,0	36,3	2,7	0,6
Miasto	33,4	14,7	3,8	13,1	20,0	2,3	23,7	12,9	4,1	37,3	26,1	1,6	37,3	9,1	2,0
Dochód netto (kwantyle)															
0-20%	17,6	19,4	4,7	2,4	66,4	1,8	15,3	17,0	11,4	20,2	17,1	0,4	20,2	4,6	1,0
20-40%	25,8	15,3	3,2	4,7	27,2	1,3	22,1	14,1	6,2	28,6	17,0	0,5	28,6	6,1	1,0
40-60%	35,3	16,0	3,7	11,4	23,3	2,1	26,8	14,0	5,0	39,5	19,4	1,4	39,5	5,8	2,5
60-80%	44,1	13,4	4,4	17,3	23,6	3,1	33,0	11,9	5,9	48,5	23,0	3,3	48,5	6,6	2,0
80-90%	41,9	12,5	2,1	20,3	17,2	2,0	27,6	9,9	2,7	45,0	21,3	1,8	45,0	5,5	0,8
90-100%	47,9	10,8	1,7	28,6	15,1	1,4	25,6	9,2	1,3	51,0	44,4	2,5	51,0	12,2	0,7
Majątek netto (kwantyle)															
0-20%	28,7	14,7	3,1	4,3	26,0	0,8	25,6	14,0	4,7	34,0	13,6	1,0	34,0	71,6	6,1
20-40%	41,4	14,3	4,7	16,4	20,2	2,7	28,9	12,4	4,7	43,8	29,2	2,3	43,8	7,5	1,1
40-60%	33,0	13,6	2,1	12,2	20,3	1,5	24,0	12,1	3,0	36,3	24,3	1,3	36,3	4,5	0,1
60-80%	29,4	13,8	2,6	11,4	21,7	1,6	21,9	12,6	3,1	32,6	20,2	0,8	32,6	2,5	-
80-90%	37,0	13,3	3,9	15,7	20,5	2,7	26,1	11,1	4,4	39,2	25,6	1,1	39,2	1,9	-
90-100%	33,3	16,0	6,8	16,3	19,7	4,4	20,8	15,3	5,6	37,4	31,8	2,1	37,4	1,9	-

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). 1) Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. 2) Kategoria zawiera samotnie wychowujących rodziców. 3) Przy obliczaniu DSTI nie uwzględniono kredytów na karcie kredytowej / w rachunku bieżącym, których włączenie zaburzyłoby wyniki kosztów obsługi długu dla większości gospodarstw domowych. W związku z powyższym, prezentowany w tabeli ogół zadłużonych z wyłączeniem tych kategorii wynosi 33,6%.

Źródło: BZGD (2014), NBP.

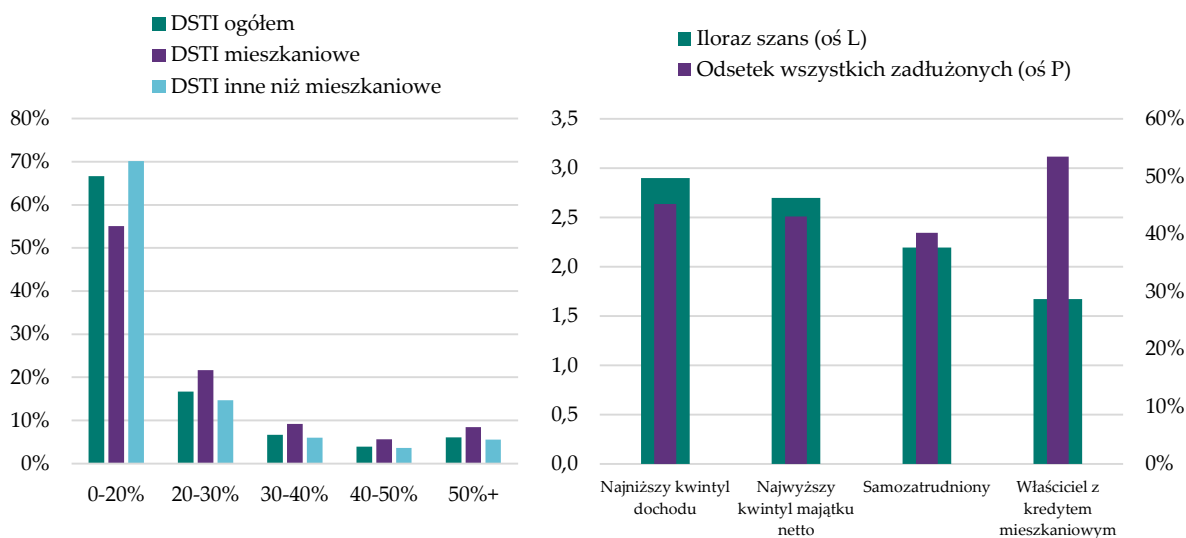
Kredytobiorcy przeznaczają na obsługę zaciągniętego kredytu przeciętnie (licząc medianą) ok. 14,3% swojego miesięcznego dochodu netto. Różnica w obciążeniu obsługą długu między kredytobiorcami posiadającymi kredyt mieszkaniowy oraz tymi obciążonymi innymi rodzajami zadłużenia jest znaczna. Mediana DSTI dla gospodarstw z kredytem mieszkaniowym wynosi ok. 18,3%, podczas gdy dla pozostałych zadłużonych wynosi ona ok. 12% (zob. Tabela 3.6). Przekłada się to także na odsetek gospodarstw domowych najbardziej obciążonych długiem w każdej z tych grup. Około 90% wszystkich kredytobiorców przeznacza na obsługę długu nie więcej niż 40% swojego miesięcznego rozporzadzalnego dochodu (zob. Wykres 3.10 lewy panel). Wśród gospodarstw domowych z kredytem mieszkaniowym, DSTI przekraczające 40% wykazuje ok. 14% z nich, podczas gdy wśród gospodarstw z innym typem zadłużenia jedynie 9,2%. Najsilniej obciążoną grupą kredytobiorców, która w populacji zadłużonych stanowi ok. 7% (ok. 3% wszystkich gospodarstw domowych), są gospodarstwa domowe spłacające jednocześnie kredyt mieszkaniowy i inny kredyt⁵¹. Mediana DSTI w tej grupie wynosi ok. 22,6%. Oznacza to, że połowa z nich wydaje na obsługę długu prawie 25% swych dochodów.

W rezultacie, ponad 50% wszystkich gospodarstw z DSTI przekraczającym 40% stanowią gospodarstwa domowe z kredytem mieszkaniowym (zob. Wykres 3.10 prawy panel). Z uwagi na zwykle znaczną wartość tego kredytu, prawdopodobieństwo posiadania wysokiego DSTI w tej grupie jest wyższe niż wśród pozostałych zadłużonych o ok. 67%. Wysokie prawdopodobieństwo znacznego obciążenia długiem dotyczy także gospodarstw samozatrudnionych, dla których jest ponad dwukrotnie wyższe niż wśród ogółu zadłużonych. Najwyższe prawdopodobieństwo wystąpienia wysokiego DSTI pojawia się w dwóch zupełnie różnych grupach gospodarstw domowych – tych osiągających najniższe dochody oraz tych posiadających największy majątek. W tej drugiej grupie jest ono jednak relatywnie mało dolegliwe i o wiele mniej ryzykowne z uwagi na wysoką nadwyżkę aktywów nad pasywami.

---

⁵¹ W grupie gospodarstw spłacających więcej niż jeden kredyt, stanowiących 6,3% gospodarstw domowych, ok. 24% spłacało kredyt mieszkaniowy i tylko kredyt konsumpcyjny (na działalność gospodarczą lub inny cel), ok. 55% kredyt mieszkaniowy i kredyt na karcie kredytowej (w linii kredytowej/w rachunku bieżącym), a ok. 21% kredyt mieszkaniowy, kredyt konsumpcyjny (na działalność gospodarczą lub inny cel) oraz kredyt na karcie kredytowej (w linii kredytowej/w rachunku bieżącym).

Wykres 3.10. Rozkład wskaźnika DSTI w populacji zadłużonych gospodarstw domowych w Polsce (lewy panel) i charakterystyki gospodarstw z DSTI > 40% (prawy panel)

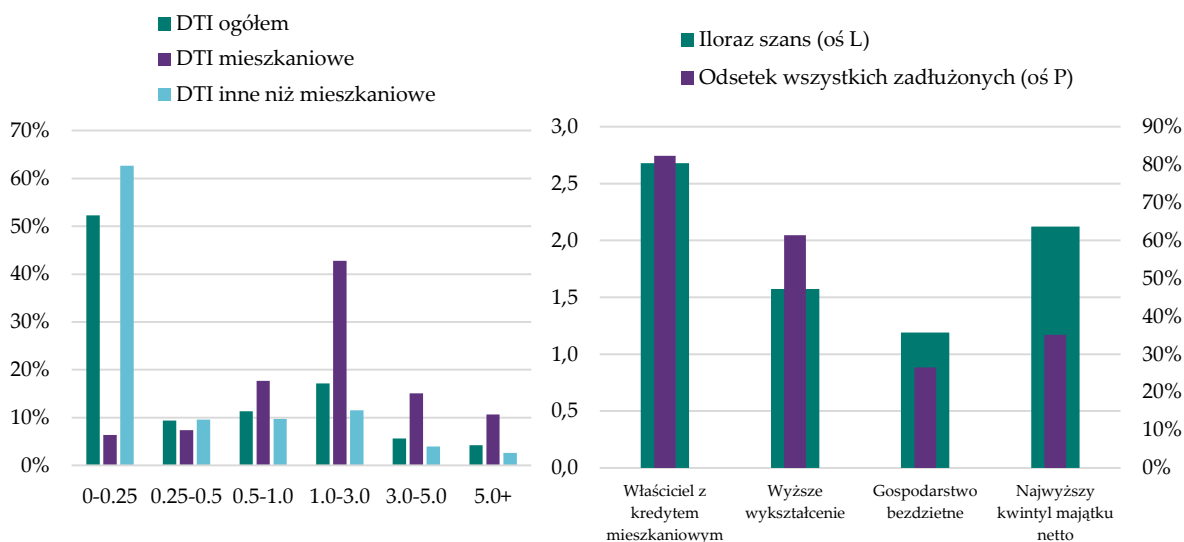
Uwaga: Kategoria *DSTI ogółem* nie uwzględnia kredytów w formie linii kredytowej, kredytów na karcie kredytowej oraz na rachunku bieżącym. *DSTI* policzone zostało na podstawie dochodu netto. *Iloraz szans* – oznacza relatywną częstość występowania gospodarstw z *DSTI* > 40% w danej grupie zad

– oznacza relatywną częstość występowania gospodarstw z *DSTI* > 40% w danej grupie zadłużonych gospodarstw w stosunku do wszystkich zadłużonych; wartość 1 oznacza taką samą częstość, wartość 2 dwukrotnie częściej.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Wskaźnikiem komplementarnym wobec *DSTI* jest *DTI*. Dla 73% zadłużonych dług nie przekracza rocznego dochodu gospodarstwa domowego, a dla niemal 90% z nich trzykrotności tego dochodu (zob. Wykres 3.11 lewy panel). W przypadku kredytów mieszkaniowych wskaźnik *DTI* jest wyraźnie wyższy – znakomita większość gospodarstw, gdzie dług przekracza roczny dochód to właśnie gospodarstwa z kredytem mieszkaniowym i połowa z nich posiada w swoich bilansach zadłużenie przewyższające prawie 2-krotny roczny dochód.

Wykres 3.11. Rozkład wskaźnika DTI w populacji zadłużonych gospodarstw domowych w Polsce (lewy panel) i charakterystyki gospodarstw z DTI > 3 (prawy panel)

Uwaga: Kategoria *DTI ogółem* uwzględnia wszelkie deklarowane rodzaje zadłużenia, w tym także kredyty w formie linii kredytowej, kredytów na karcie kredytowej oraz na rachunku bieżącym. *DTI* policzone zostało na podstawie rocznego dochodu netto. *Iloraz szans* – oznacza relatywną częstość występowania gospodarstw z DTI > 3 w danej grupie zadłużonych gospodarstw w stosunku do wszystkich zadłużonych; wartość 1 oznacza taką samą częstość, wartość 2 dwukrotnie częściej.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

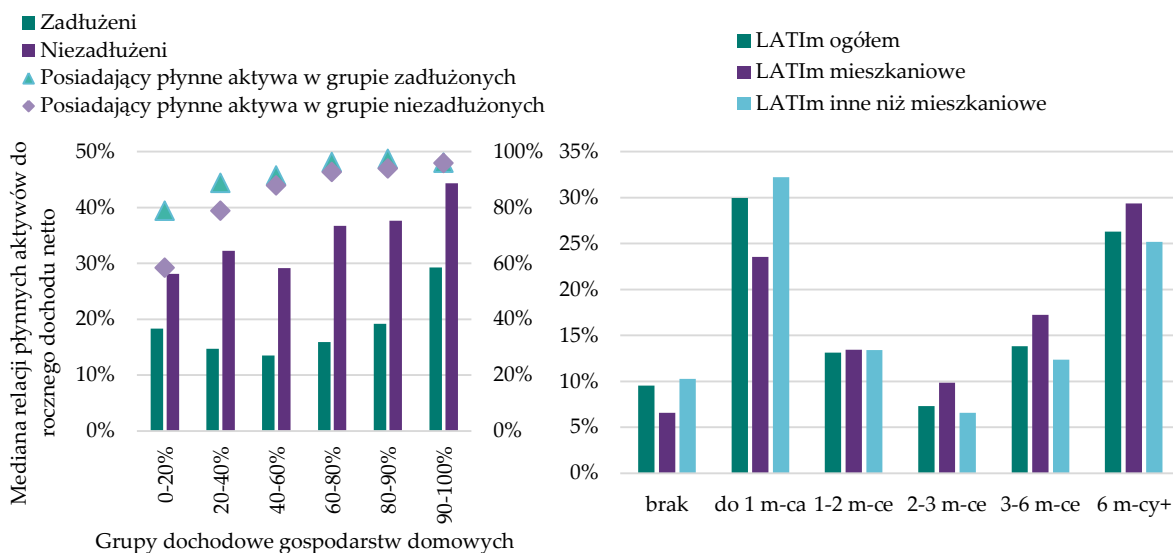
Druga grupa wskaźników, informująca o skali ryzyka związanego z długiem, opiera się na relacji wartości posiadanych aktywów do poziomu długu. Informuje zatem tak o możliwości spłaty długu z posiadanych aktywów, jak i o możliwości absorpcji wzrostu kosztów obsługi długu.

Najdogodniejsze do tego celu są płynne aktywa finansowe, które gospodarstwa mogą relatywnie szybko spieniężyć i w przeciwieństwie do sprzedaży nieruchomości czy samochodu zwykle nie wpływa to na bieżący standard życia. Odsetek gospodarstw posiadających jakiegokolwiek płynne aktywa rośnie wraz z poziomem dochodu i jest bardzo zbliżony wśród zadłużonych i niezadłużonych (zob. Wykres 3.12 lewy panel). Wyjątek stanowi grupa najmniej zarabiających, gdzie jedynie ok. 60% zadłużonych deklaruje posiadanie jakichkolwiek płynnych aktywów, podczas gdy wśród niezadłużonych o podobnych zarobkach jest to już niemal 80%. Wartość płynnych aktywów finansowych jest jednak wyraźnie niższa dla zadłużonych we wszystkich grupach dochodowych. Dla niezadłużonych gospodarstw domowych mediana wartości płynnych aktywów zwykle nie przekracza czteromiesięcznych dochodów, a wśród zadłużonych jest niemal o połowę niższa i odpowiada ok. dwumiesięcznemu dochodowi netto (zob. Wykres 3.12 prawy panel).

Pomimo niższej wartości płynnych aktywów finansowych wśród zadłużonych stanowią one jednak dość istotny bufor. Po pierwsze, ok. 40% wszystkich zadłużonych gospodarstw domowych posiada płynne aktywa pozwalające na całkowitą spłatę zadłużenia. Wśród gospodarstw z kredytem innym niż mieszkaniowy (włączając te, które mają kredyt mieszkaniowy i inny) ten odsetek wynosi ok. 46%. Chroni je to częściowo nie tylko przed ryzykiem wzrostu kosztów obsługi długu, ale także przed ryzykiem przejściowego spadku czy utraty dochodów.

Z uwagi na znaczną wartość długu gospodarstw posiadających kredyt mieszkaniowy, jedynie 11% z nich mogłoby spłacić całe zadłużenie sprzedając płynne aktywa finansowe. Jednocześnie, około 9,5% zadłużonych gospodarstw domowych stwierdza, że nie posiada żadnych płynnych aktywów, co sprawia, że wszelkie wzrosty kosztów jego obsługi muszą w ich przypadku przełożyć się negatywnie na bieżącą konsumpcję. Cechą różnicującą zadłużone gospodarstwa pod względem posiadania płynnych aktywów finansowych jest przede wszystkim wykształcenie. Brak jakichkolwiek płynnych aktywów finansowych zdarza się w niemal 30% zadłużonych gospodarstw domowych, gdzie głowa gospodarstwa ma wykształcenie podstawowe i jedynie wśród 3% gospodarstw, w których głowa gospodarstwa ma wykształcenie wyższe.

Wykres 3.12. Płynne aktywa finansowe w relacji do rocznego dochodu netto względem grup dochodowych w populacji zadłużonych i niezadłużonych gospodarstw domowych w Polsce (lewy panel) oraz rozkład wartości płynnych aktywów względem miesięcznego dochodu netto w grupie zadłużonych gospodarstw (prawy panel)

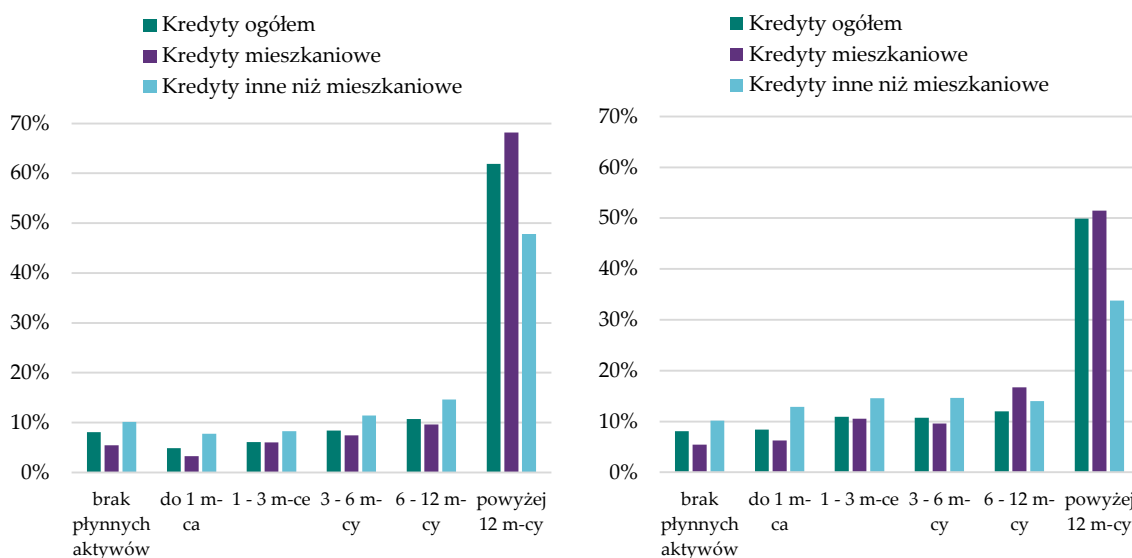
Uwagi: Skrótem *LATIm* oznaczono wskaźnik płynnych aktywów finansowych do miesięcznego dochodu netto gospodarstw domowych, który wskazuje przez ile miesięcy gospodarstwa mogłyby rekompensować dochód w sytuacji jego utraty.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Nawet jeśli płynne aktywa nie pozwalają w pełni spłacić zadłużenia, to mogą absorbować część wzrostu kosztów obsługi długu czy umiarkowane spadki dochodów. Około 10-20% zadłużonych gospodarstw domowych nie ma żadnych płynnych aktywów lub są one na tyle małe, że nie pozwoliłyby na obsługę niewielkiego wzrostu zadłużenia nawet przez 1 miesiąc (zob. Wykres 3.13). Ponad 70% gospodarstw mogłoby jednak pokryć wzrost DSTI o 20 p.p. (np. z 30% do 50%) przez ponad 3 miesiące, a ok. 50% z nich nawet przez ponad rok. Gospodarstwa z kredytami mieszkaniowymi, których przede wszystkim dotyczy ryzyko wzrostu kosztów DSTI, mają więcej płynnych aktywów i znajdują się w lepszej sytuacji. Jedynie 9-12% nie byłoby w stanie absorbować wzrostu DSTI nawet przez 1 miesiąc, ponad 65% mogłoby to czynić przez ponad 6 miesięcy, a około połowa przez ponad rok.

Wykres 3.13. Maksymalny okres, przez który zadłużone gospodarstwa mogłyby obsługiwać wzrost DSTI o 10 p.p. z płynnych aktywów finansowych (lewy panel) oraz maksymalny okres, przez który zadłużone gospodarstwa mogłyby obsługiwać wzrost DSTI o 20 p.p. z płynnych aktywów finansowych (prawy panel)

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Ramka 3.1. Analiza obciążenia gospodarstw domowych z tytułu kredytów złotych i walutowych

Tabela 3.8. Statystyki dotyczące kredytów mieszkaniowych w podziale na kredyty złote i walutowe

	DSTI netto		DTI netto		Płynne aktywa do rocznego dochodu netto	
	Kredyty walutowe	Kredyty złote	Kredyty walutowe	Kredyty złote	Kredyty walutowe	Kredyty złote
Mediana warunkowa	19,7%	18,3%	1,9	1,7	31,9%	22,6%
Średnia	30,5%	32,9%	3,9	3,1	89,9%	60,2%
DSTI > 40%	14,8%	14,0%	-	-	-	-
DTI > 3	-	-	32,5%	24,4%	-	-
płynne aktywa do rocznego dochodu netto < 10%	-	-	-	-	23,7%	26,6%
% gospodarstw domowych	3,5%	10,6%	3,5%	10,6%	3,3%	10,0%

Źródło: BZGD (2016), NBP.

W raporcie z poprzedniej edycji badania (pilotaż BZGD 2014) prezentowano porównanie sytuacji finansowej gospodarstw domowych z kredytem hipotecznym nominowanym w złotym i nominowanym w walucie obcej lub do niej indeksowanym. Z uwagi na bardzo małą liczbę gospodarstw domowych deklarujących posiadanie kredytu walutowego, tak z uwagi na odsetek tych gospodarstw w populacji jak i wielkość próby, te wstępne wyniki należało traktować ze szczegól-

na ostrożnością. Dzięki zwiększonej próbie i większej skuteczności w dotarciu do gospodarstw z kredytem walutowym, obecna edycja badania pozwala na wyciągnięcie wniosków z mniejszym ryzykiem błędu, oferując możliwość weryfikacji wniosków wyciągniętych na podstawie badania pilotażowego.

Wśród 13,9% gospodarstw domowych zadłużonych kredytem mieszkaniowym, 10,6% deklaruje posiadanie kredytu w walucie krajowej, a 3,5% w walucie obcej. Ta ostatnia grupa kredytobiorców jest narażona nie tylko na ryzyko zmian stóp procentowych, ale także kursu walutowego. Ostateczne ryzyko nie jest jednak prostą sumą poszczególnych składowych, ale zależy od relacji między zmianą stóp procentowych za granicą a kursem złotego. Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat ta relacja była korzystna dla kredytobiorców – słabszemu złotemu towarzyszył zwykle spadek stóp procentowych za granicą – tym samym stabilizując wysokość raty kredytowej. Obniżki stóp procentowych dla głównych walut, w których zaciągano kredyty hipoteczne (tj. CHF i EUR) rzeczywiście częściowo zmniejszyły skalę obciążenia kosztów obsługi długu z tytułu deprecjacji złotego od połowy 2008 r., ale *per saldo* te koszty uległy zwiększeniu.

Kredyty walutowe były zwykle udzielane w wyższej wysokości, ale dostawały je gospodarstwa o znacznie wyższych dochodach – mediana rocznego dochodu netto gospodarstwa z kredytem walutowym to ok. 33 tys. zł na osobę (wg dochodu ekwiwalentnego, zgodnie ze skalą ekwiwalentności OECD), a wśród gospodarstw z kredytem hipotecznym zaciągniętym w złotych wynosi ponad 28 tys. zł na osobę. Tym niemniej, w odniesieniu do dochodu przeciętna wartość kredytów zaciąganych w obcych walutach jest zbliżona do tych zaciąganych w złotych (zob. wskaźnik DTI w tabeli 3.6), a w grupie kredytobiorców walutowych wysokie DTI występuje relatywnie częściej (32,5% vs. 24,4%). Biorąc pod uwagę obsługę długu, zadłużeni w walutach obcych przeznaczają na ten cel nieco większą część swoich dochodów niż gospodarstwa z kredytem złotowym (DSTI: 19,7% vs. 18,3%), ale odsetek gospodarstw dla których spłata długu obciąża ponad 40% dochodów jest dość zbliżony w obydwu grupach i wynosi ok. 14-15%.

Poza wyższym poziomem dochodu, cechą wyróżniającą gospodarstwa posiadające kredyty walutowe jest wyraźnie wyższa wartość posiadanych płynnych aktywów finansowych. Gospodarstwo z kredytem mieszkaniowym zaciągniętym w złotych miało przeciętnie płynne aktywa finansowe o wartości nieprzekraczającej trzymiesięcznego dochodu. W przypadku gospodarstw z kredytami walutowymi te bufora są równoważne niemal czteromiesięcznym dochodom i dla jedynie niecałych 24% gospodarstw są niższe niż miesięczny dochód.

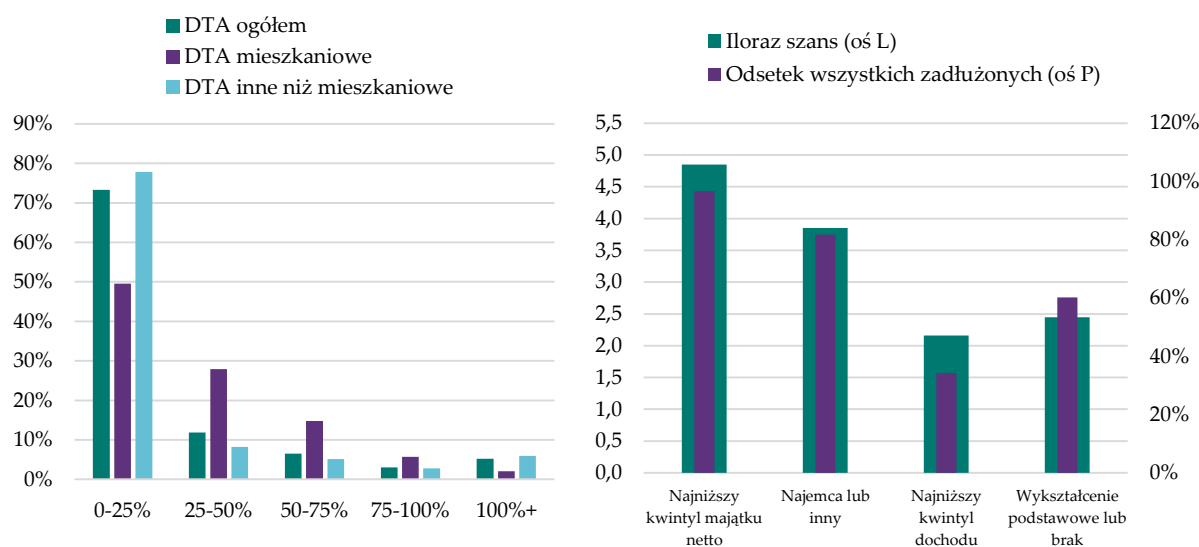
Wyłaniający się z badania obraz sugeruje, że zadłużenie kilkakrotnie przewyższa roczne dochody relatywnie częściej wśród gospodarstw domowych z kredytem walutowymi niż w przypadku gospodarstw z kredytem w złotych (wynika to prawdopodobnie z deprecjacji złotego względem franka szwajcarskiego w ostatnich latach). Tym niemniej skala obciążenia obsługą długu jest zbliżona w obydwu grupach kredytobiorców (z uwagi na niskie stopy procentowe za granicą), a znaczna część zadłużonych w walutach obcych posiada płynne aktywa finansowe o wyższej wartości niż pozostałe gospodarstwa domowe z kredytem mieszkaniowym.

Gospodarstwo domowe może także starać się spłacić posiadany dług ze środków pochodzących ze sprzedaży wszystkich posiadanych aktywów, w tym nieruchomości i pojazdów, a nie tylko samych płynnych aktywów. Ponad 90% wszystkich zadłużonych gospodarstw ma majątek, któ-

rego wartość przekracza posiadany dług o ponad 25% (zob. Wykres 3.14. lewy panel). Ten odsetek jest bardzo zbliżony, zarówno w grupie zadłużonych kredytem mieszkaniowym, jak i tych z innym rodzajem zadłużenia. Wartość długu przekracza cały majątek jednak o wiele częściej w grupie gospodarstw z kredytem innym niż mieszkaniowy (tj. dla niemal 6% z nich wobec 2% gospodarstw z kredytem mieszkaniowym).

W grupie gospodarstw z majątkiem przekraczającym wartość długu o ponad 25% znajduje się znakomita większość gospodarstw będących właścicielami głównego zamieszkania (wszyscy, którzy mają kredyt inny niż mieszkaniowy i ok. 92% tych, z kredytem mieszkaniowym). Wśród zadłużonych najemców odsetek ten jest znacznie niższy i wynosi około 63% (zob. Tabela 3.6).

Wykres 3.14. Rozkład wskaźnika DTA w populacji zadłużonych gospodarstw domowych w Polsce (lewy panel) i charakterystyki gospodarstw z DTA > 75% (prawy panel)

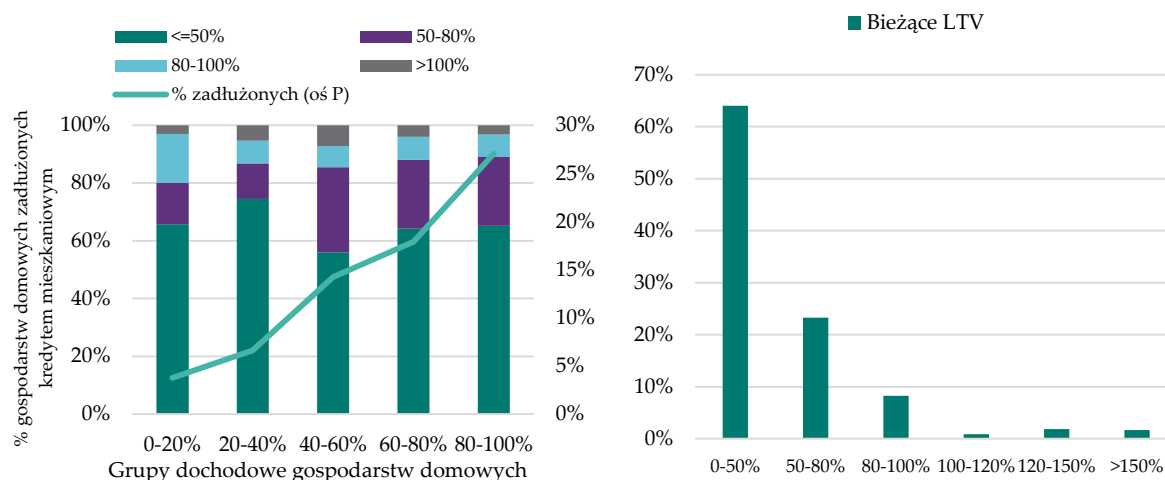
Kategoria *DTA ogółem* uwzględnia wszelkie deklarowane rodzaje zadłużenia, w tym także kredyty w formie linii kredytowej, kredytów na karcie kredytowej oraz na rachunku bieżącym.

Iloraz szans – oznacza relatywną częstość występowania gospodarstw z DTA > 75% w danej grupie zadłużonych gospodarstw w stosunku do wszystkich zadłużonych; wartość 1 oznacza taką samą częstość, wartość 2 dwukrotnie częściej.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Najwyższe poziomy długu występują dla gospodarstw z kredytami mieszkaniowymi, dla których jednocześnie najważniejszym elementem majątku jest zwykle posiadana nieruchomość. Dla ponad połowy z nich wskaźnik *Loan-to-Value (LTV)* kształtuje się na poziomie nie przekraczającym 34%. Oznacza to, że w tej grupie kredytobiorców, wartość zabezpieczenia ok. 3-krotnie przewyższa aktualną wartość kredytu, a jej spieniężenie jest wystarczające, aby w pełni pokryć niespłaconą część długu i mieć środki na zakup tańszej nieruchomości bądź jej wynajem. Gospodarstwa domowe, dla których wskaźnik LTV przewyższa 80% stanowią ok. 13% zadłużonych kredytem mieszkaniowym, przy czym jedynie dla niecałych 4,5% zadłużonych bieżące LTV przekracza 100% (zob. Wykres 3.15 prawy panel). Są to przede wszystkim gospodarstwa z górnych kwintyli dochodu (zob. Wykres 3.15 lewy panel).

Wykres 3.15. Bieżące LTV względem grup dochodowych gospodarstw domowych (lewy panel) i rozkład LTV (% zadłużonych gospodarstw domowych) (prawy panel)

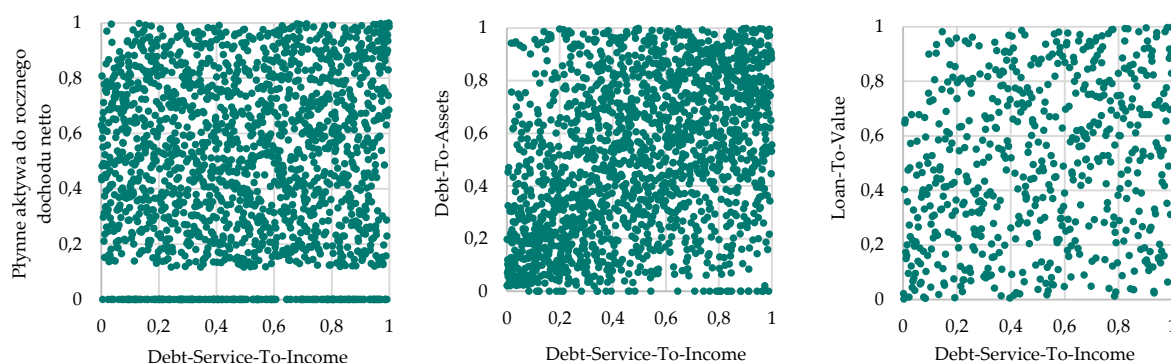

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Powyższa analiza na temat obciążenia długiem gospodarstw domowych i możliwości jego spłaty koncentrowała się na pojedynczych wskaźnikach. Z punktu widzenia stabilności finansowej ważna jest jednak także relacja między prawdopodobieństwem bycia znacznie obciążonym długiem, a posiadanymi aktywami i buforami płynnościowymi. Inne ryzyko podejmuje bowiem gospodarstwo, którego DSTI przekracza 30%, ale ma płynne aktywa przewyższające kilkumiesięczny dochód i inne aktywa znacznie przewyższające poziom zadłużenia, a zupełnie inne gospodarstwo, które przy tym samym DSTI nie posiada płynnych aktywów, a wszystkie posiadane aktywa ledwo starczyłyby na spłatę zadłużenia.

Relację pomiędzy poszczególnymi zmiennymi prezentujemy za pomocą „empirycznej copuli”. Rozkład wielowymiarowy (np. łączny rozkład DSTI i płynnych aktywów, albo DSTI i DTA) odzwierciedla zarówno rozkłady brzegowe poszczególnych zmiennych, jak i relację między zmiennymi go tworzącymi. Copula to funkcja opisująca czystą strukturę zależności między zmiennymi, abstrahując od tego jak kształtują się rozkłady poszczególnych zmiennych. Uzyskuje się ją normalizując rozkłady brzegowe (najczęściej na skali 0:1, gdzie wartości bliskie 0 oznaczają najniższe poziomy zmiennej, a wartości bliskie 1 najwyższe). Relacje pomiędzy wybranymi zmiennymi zostały zaprezentowane na Wykresie 3.16. Gdyby zmienne były ujemnie powiązane, to rozkład copuli empirycznej koncentrowałby się wokół przekątnej o nachyleniu ujemnym. Gdyby zmienne były dodatnio powiązane, to rozkład copuli empirycznej koncentrowałby się wokół przekątnej o nachyleniu dodatnim. Z kolei gdyby zmienne były niezależne, to rozkład byłby jednostajny na całym polu.

Wykres 3.16. Copula empiryczna: DSTI vs. Płynne aktywa finansowe do rocznego dochodu netto dla kredytów ogółem (lewy panel), DSTI vs. DTA (środkowy panel) oraz DSTI vs. LTV (Bieżące Loan-To-Value) dla kredytów mieszkaniowych (prawy panel)

Uwaga: Kategoria *kredyty ogółem* nie uwzględnia kredytów w formie linii kredytowej, kredytów na karcie kredytowej oraz kredytu w rachunku bieżącym. Współczynnik korelacji rho Spearmana na lewym wykresie wynosi 0,03 (l. obserwacji 1811), $P(0,0 < \rho < 0,07) = 95\%$ - korelacja nieistotna statystycznie, na środkowym 0,40 (l. obserwacji 1811), $P(0,37 < \rho < 0,44) = 95\%$, a na prawym 0,23 (l. obserwacji 594), $P(0,16 < \rho < 0,29) = 95\%$.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Po pierwsze, okazuje się, że wartość DSTI wydaje się być niezwiązana z wysokością płynnych aktywów, niezależnie od poziomu DSTI (zob. Wykres 3.16 lewy panel). Oznacza to, że prawdopodobieństwo posiadania jednocześnie wysokiego DSTI i niskich płynnych aktywów finansowych jest relatywnie małe, gdyż jest iloczynem prawdopodobieństwa każdego z tych zdarzeń. W najtrudniejszej sytuacji, z DSTI przekraczającym 40% i płynnymi aktywami o wartości nieprzekraczającej miesięcznego dochodu jest 2,2% zadłużonych gospodarstw domowych (zob. Tabela 3.9). Odsetek gospodarstw, które mogłyby mieć problem z absorpcją wzrostów DSTI ponad 30% z posiadanych płynnych aktywów wzrasta i wynosi niemal 4,5% - w tej grupie ok. 79% to gospodarstwa z kredytem konsumpcyjnym.

Tym niemniej gospodarstwa charakteryzujące się wysokim DSTI z wyższym prawdopodobieństwem niż pozostałe posiadają na tyle niskie aktywa, że nie wystarczyłyby one na swobodną spłatę tego długu. W rezultacie w najtrudniejszej sytuacji jednoczesnego wysokiego obciążenia długiem ($DSTI > 40\%$) oraz braku możliwości spłaty tego długu z posiadanych aktywów ($DTA > 1$) jest 0,6% zadłużonych gospodarstw, a problemy ze swobodną spłatą takiego długu miałby ok. 1% zadłużonych gospodarstw ($DTA > 75\%$). Jeśli dla gospodarstw nieakceptowalny okazałby się próg DSTI przekraczający 30% to 2,1% zadłużonych nie byłoby go w stanie swobodnie spłacić z posiadanych aktywów. Dodatnia zależność pomiędzy DSTI a DTA ujawnia się przede wszystkim dla gospodarstw z kredytami innymi niż mieszkaniowe. Dla gospodarstw z kredytami mieszkaniowymi jest wyraźnie słabsza, co znajduje swe odzwierciedlenie w braku silnej relacji pomiędzy bieżącym LTV a DSTI (zob. Wykres 3.16 prawy panel), z współczynnikami konkordancji pomiędzy tymi zmiennymi na poziomie 0,23, z przedziałem ufności $P(0,16 < \rho < 0,29) = 95\%$.

Tabela 3.9. Odsetek zadłużonych gospodarstw w szczególnie trudnej sytuacji finansowej

	Płynne aktywa $\leq$ 1 m-c dochód	Płynne aktywa $\leq$ 3 m-c dochód	DTA > 0.75	DTA > 1
DSTI > 30%	4,4%	7,0%	2,1%	1,4%
DSTI > 40%	2,2%	3,4%	1,0%	0,6%

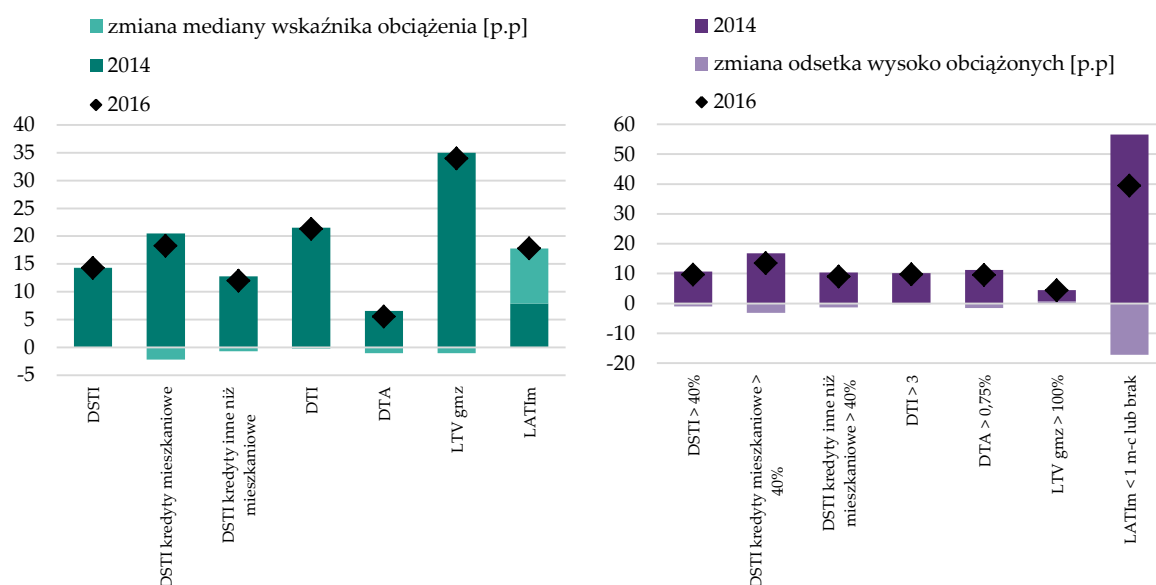
Uwagi: Poszczególne komórki tabeli prezentują odsetek zadłużonych gospodarstw spełniających jednocześnie warunek opisany w danym wierszu i w danej kolumnie.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

W 2016 r., skala obciążenia gospodarstw domowych długiem nie zmieniła się w stosunku do tej, obserwowanej w 2014 r., na co wskazują stabilne poziomy zadłużenia, zarówno w relacji do dochodu (wskaźniki DSTI, DTI), jak i aktywów gospodarstw domowych (wskaźniki DTA, LTV) (zob. Wykres 3.17.). Podobnie jak w pilotażowej edycji badania, gospodarstwa domowe przeznaczają na obsługę zadłużenia przeciętnie (mediana) ok. 14,3% swoich miesięcznych dochodów netto. Dla kredytobiorców mieszkaniowych obciążenie to jest nieco niższe i konsumuje 18,3% ich miesięcznych zarobków (vs. 20,5% w 2014 r.), z kolei zadłużeni kredytem innym niż mieszkaniowy co miesiąc przekazują na ten cel ok. 12% swoich dochodów netto (vs. 12,7% w 2014 r.). Całkowite bieżące zadłużenie, jakie gospodarstwa posiadają w swoich bilansach, ponownie obciąża przeciętnie, ok. 21,3% ich rocznych dochodów netto i stanowi ok. 6,6% posiadanych przez te gospodarstwa aktywów. Z kolei w przypadku zadłużonych kredytem mieszkaniowym, nie inaczej niż w poprzedniej edycji badania, dług odpowiada ok. 35% bieżącej wartości finansowej nieruchomości.

W dwuletniej perspektywie, stabilny pozostaje także udział gospodarstw deklarujących najwyższe poziomy obciążenia długiem – odsetek takich gospodarstw (z DSTI > 40%, DTI > 3 lub DTA > 75%) nie zmienił się, bądź nieznacznie spadł względem grup zidentyfikowanych w 2014 r. i wciąż nie przekracza 10% wszystkich zadłużonych (zob. Wykres 3.17. prawy panel). Oprócz malejącego odsetka tych najbardziej obciążonych, sytuacja gospodarstw domowych wydaje się poprawiać z uwagi na wyraźnie wyższe poziomy płynnych aktywów, zgromadzonych przez te gospodarstwa, z których mogą one skorzystać by przejściowo obsługiwać dług (w sytuacji wzrostu kosztów jego obsługi, bądź utraty pracy). Przeciętnie (mediana), płynne bufora finansowe przekraczają aktualnie równowartość, ok. dwumiesięcznych dochodów netto zadłużonych gospodarstw domowych (ok. 18%) i wzrosły z poziomu, który w 2014 r. stanowił wartość równą jedynie ok. miesięcznym zarobkom tej grupy. W tej edycji badania relatywnie mniejszy odsetek zadłużonych zadeklarował niskie poziomy płynnych aktywów (poniżej jednomiesięcznego dochodu) lub ich brak – odsetek takich gospodarstw zmniejszył się z 56,6% do 39,5% zadłużonych.

Wykres 3.17. Zmiana mediany wskaźników obciążenia gospodarstw domowych długiem (lewy panel) (p.p.) i odsetka wysoko obciążonych gospodarstw domowych (prawy panel) (p.p.)

Uwagi: Skrót *LATIm* oznacza relację płynnych aktywów finansowych do miesięcznego dochodu netto, a skrót *LTV_{gmz}* oznacza relację bieżącej wartości kredytu pod główne miejsce zamieszkania do bieżącej wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie tego kredytu.

Źródło: BZGD (2016), NBP.

Statystyki obrazujące skalę obciążenia zadłużeniem gospodarstw domowych w Polsce wypadają bardzo korzystnie na tle krajów strefy euro i przyjmują jedne z najniższych (tj. bardziej bezpiecznych) poziomów. Przeciętna wartość DSTI (brutto) w Polsce to 10,0%, 14,9% dla DTI (brutto), 5,5% dla DTA oraz 35,7% dla LTV. W strefie euro wynoszą one odpowiednio 13,5% dla DSTI, 71,8% dla DTI, 25,7% dla DTA oraz 34% dla LTV. Wyższa wartość wskaźnika DTI w strefie euro wynika m.in. z większego udziału długu hipotecznego, podobnie wyższy w tej grupie krajów poziom DTA, który w Polsce jest dodatkowo niższy z uwagi na wysoki odsetek gospodarstw będących właścicielem głównego miejsca zamieszkania (zob. Tabela 3.10).

Tabela 3.10. Wskaźniki obciążenia gospodarstw domowych długiem (%)

	PL	BE	DE	EE	IE	GR	ES	FR	IT	CY	LV	LU	HU	MT	NL	AT	PT	SI	SK	FI	EA
wskaźnik DSTI kredyty ogółem	10,0	13,4	8,9	9,7	14,5	16,8	19,1	18,0	13,3	35,7	11,4	16,5	16,4	13,4	12,9	5,8	16,2	12,6	11,1	11,3	13,5
wskaźnik DSTI kredyty hipoteczne	12,8	13,2	11,5	9,8	15,7	18,2	18,1	21,5	15,8	34,2	14,1	17,6	16,9	14,0	14,0	6,7	15,6	17,1	13,7	11,2	15,8
wskaźnik DTI	14,9	79,8	38,1	38,3	102,1	53,3	141,8	68,0	69,6	251,0	42,8	114,1	60,3	55,3	177,1	32,7	198,5	24,9	42,0	76,7	71,8
wskaźnik DTA	5,5	18,7	30,0	15,3	38,5	17,4	22,6	20,4	18,4	22,9	28,2	22,2	20,2	9,1	49,0	20,1	37,8	8,6	12,6	35,3	25,7
wskaźnik LTV kredyty pod główne miejsce zamieszkania	34,0	32,6	42,6	44,0	73,7	42,7	41,7	45,1	37,9	42,1	57,7	34,6	40,0	30,8	60,2	24,8	60,1	32,7	34,6	44,0	44,0
wskaźnik relacji płynnych aktywów netto do rocznego dochodu brutto	12,5	32,0	16,3	8,7	5,1	2,8	16,8	18,7	19,4	8,9	0,4	20,8	9,1	66,0	15,2	34,2	14,4	1,7	7,8	10,8	16,7

Uwagi: Kategoria *wskaźnik DSTI kredyty ogółem* nie uwzględnia kredytów w formie linii kredytowej, kredytów na karcie kredytowej oraz na rachunku bieżącym. W tabeli zaprezentowano statystyki, które dla Polski dotyczą 2016 r., natomiast w przypadku pozostałych krajów pochodzą z badań przeprowadzonych w latach 2011, 2013 i 2014. Wskaźniki *DSTI*, *DTI* oraz *relacji płynnych aktywów do rocznego dochodu* dla Polski wyrażone oryginalnie w kategoriach dochodu netto, przeskalowano na kategorie brutto, uwzględniając przeciętną relację dochodu netto do brutto na poziomie 70%.

Oznaczenia: PL - Polska, BE - Belgia, DE - Niemcy, EE - Estonia, IE - Irlandia, GR - Grecja, ES - Hiszpania, FR - Francja, IT - Włochy, CY - Cypr, LV - Łotwa, LU - Luksemburg, HU - Węgry, MT - Malta, NL - Holandia, AT - Austria, PT - Portugalia, SI - Słowenia, SK - Słowacja, FI - Finlandia, EA - strefa euro.

Źródło: BZGD (2016), NBP; HFCS (2016), ECB.

Literatura

Allianz (2014), *Global Wealth Report 2014*, Public Policy & Economic Research, Allianz SE, Munich.

Arrondel, L., M. Roger i F. Savignac (2014), *Wealth and income in the euro area: Heterogeneity in households' behaviours?*, Working Paper 1709, European Central Bank.

Banco de Espana (2014), *Survey of household finances (EFF) 2011, Methods, results and changes since 2008*, Economic Bulletin, p. 13-44.

Bañbula, P., A. Kotula, A., J.G. Przeworska i P. Strzelecki (2016), *Which households are really financially distressed: how micro data could inform the macroprudential policy*. IFC Bulletins chapters, 41.

Beer, C. and M. Schürz. 2007, *Characteristics of Household Debt in Austria. Does Household Debt Pose a Threat to Financial Stability?* In: *Monetary Policy & the Economy Q2/07*, OeNB, 58–79.

Bucks, Brian, K. i Karen M. Pence (2015), *Wealth, Pensions, Debt, and Savings: Considerations for a Panel Survey*, Finance and Economics Discussion Series 2015-019. Washington: Board of Governors of the Federal Reserve System.

Clauset A., Shalizi C. R., Newman M. E. J. (2009), *Power-law distributions in empirical data*, SIAM Review 51(4), p. 661-703.

Credit Suisse's (2014), *Global Wealth Report 2014*, Research Institute, Credit Suisse AG, Zurich.

Czapiński, J., T. Panek (red.) (2014), *Diagnoza Społeczna 2013. Warunki i jakość życia Polaków. Raport*, Warszawa.

Davies J. B., Sandstrom S., Shorrocks A., Wolff E. N. (2010), *The level of distribution of global household wealth*, The Economic Journal 121, p. 223-254.

Davies, J.B. i A.F. Shorrocks (2000), *The distribution of wealth*, w: A.B. Atkinson i F. Bourguignon (red.), *Handbook of Income Distribution*, edition 1, volume 1, chapter 11, str. 605-675, Elsevier.

Deutsche Bundesbank (2013) *Household wealth and finances in Germany: results of the Bundesbank survey*, Monthly Report June 23 s. 27.

ECB (2016a), *The Eurosystem Household Finance and Consumption Survey: Results from the second wave*, Statistics Paper Series 18, Household Finance and Consumption Network, European Central Bank, 2016.

ECB (2016b), *The Eurosystem Household Finance and Consumption Survey: Methodological Report for the First Wave*, Statistics Paper Series 17, Household Finance and Consumption Network, European Central Bank, 2016.

ECB (2009), *Survey Data on Household Finance and Consumption. Research Summary and Policy Use*, Occasional Paper Series No 100, The Eurosystem Household Finance and Consumption Network, European Central Bank.

FED (2017), *Changes in U.S. Family Finances from 2013 to 2016: Evidence from the Survey of Consumer Finances*, Federal Reserve Bulletin, Vol 103, No 3, Washington: Board of Governors of the Federal Reserve System.

Förster M. F. i M. M. D'Ercole (2012), *The OECD Approach to Measuring Income Distribution and Poverty: Strengths, Limits and Statistical Issues*, w: D.J. Besharov i K. A. Couch (ed.), *Counting the Poor. New Thinking About European Poverty Measures and Lessons for the United States*, Oxford University Press, 2012.

Fessler, P. i M. Schürz (2013), *Cross-Country Comparability of the Eurosystem Household Finance and Consumption Survey*, Monetary Policy and the Economy Q2/13, Oesterreichische Nationalbank.

Fessler, P. i M. Schürz (2015), *Private wealth across European countries: The role of income, inheritance and the welfare state*, Working Paper, European Central Bank (w druku).

Forbes (2014), *100 najbogatszych Polaków*, <http://100najbogatszychpolakow.forbes.pl>.

Grejcz K. i Z. Żółkiewski (2017), *Household wealth in Poland: the results of a new survey of household finance*, Bank i Kredyt 48(3), 2017, 295-326.

GUS (2014), *Dochody i warunki życia ludności Polski (raport z badania EU-SILC 2013)*, Warszawa.

Kaas L., G. Kocharkov, E. Preugschat (2015), *Wealth inequality and homeownership in Europe*, Working Paper, 18, University of Konstanz.

Kennickell A., (2007), *The Role of Over-sampling of the Wealthy in the Survey of Consumer Finances*, Federal Reserve Board, Survey of Consumer Finances Working Papers.

KNF (2017a), *Biuletyn Roczny. Rynek ubezpieczeń 2016. Sprawozdanie statystyczne KNF-02*.

KNF (2017b), *Indywidualne konta emerytalne oraz indywidualne konta zabezpieczenia emerytalnego w 2016 roku*, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego, Warszawa.

Kuhn M., M. Schularick i U. I. Steins (2017), *Income and Wealth Inequality in America, 1949-2013*, CEPR Discussion Papers, number 12218 .

May O., Tudela M. (2005), *When is mortgage indebtedness a financial burden to British households? A dynamic probit approach*, 277, Bank of England.

Meriküll J. i T. Rõõm (2016), *The assets, liabilities and wealth of Estonian households: Results of the Household Finance and Consumption Survey*, Occasional Paper Series 1/2016, Eesti Pank.

- NBP (2014), *Rozwój systemu finansowego w Polsce w 2013 r.*, Narodowy Bank Polski, Warszawa.
- NBP (2015a), *Raport o Stabilności Systemu Finansowego – lipiec 2015*, NBP, Warszawa.
- NBP (2015b), *Zasobność gospodarstw domowych w Polsce – Raport z pilotażowego badania 2014 r.*, NBP, Warszawa.
- NBP (2015c), *Zasobność gospodarstw domowych w Polsce – Aneks metodologiczny do pilotażowego badania 2014 r.*, NBP, Warszawa.
- NBP (2017a), *Raport o inflacji – lipiec 2017 r.*, NBP, Warszawa.
- NBP (2017b), *Zasobność gospodarstw domowych w Polsce – Aneks metodyczny do badania 2016 r.*, NBP, Warszawa.
- OECD (2013), *Guidelines for micro statistics on household wealth*, OECD.
- OECD (2015), *In It Together: Why Less Inequality Benefits All*, OECD Publishing, Paris.
- UNO (2013), *Inequality Matters. Report of the World Social Situation 2013*, Department of Economic and Social Affairs, The United Nations, New York.
- Vermulen, P. (2014), *How fat is the top tail of the wealth distribution?*, Working Paper Series 1692, Household Finance And Consumption Network, ECB.
- Wolff E. N. (2006), *Chapter 6: Changes in Household wealth in the 1980s and 1990s in the US*, in: Wolff E. N. (Editor), *International Perspectives on Household Wealth*, Edgar Publishing Ltd.
- Wójcik-Żołądek, M. (2013), *Nierówności społeczne w Polsce*, Infos, nr 20(157), Biuro Analiz Sejmowych Kancelarii Sejmu, Warszawa.
- Ynesta, I. (2008), *Households' Wealth Composition Across OECD Countries and Financial Risks Borne by Households*, OECD, Paris.
- Zachłód-Jelec, M. (2008), *Koncepcja bogactwa gospodarstw domowych. Szacunki dla Polski*, *Gospodarka Narodowa*, nr 9.
- Zachłód-Jelec, M. (2011), *Związki dynamiczne między konsumpcją, dochodem i aktywami : wnioski dla Polski*, *Bank i Kredyt*, nr 6, str. 49-84.
- Zajączkowski, S. i D. Żochowski (2007), *Obciążenia gospodarstw domowych spłatami długu: rozkłady i stress testy: na podstawie badań budżetów gospodarstw domowych GUS*, *Materiały i Studia*, Zeszyt nr 221, NBP, Warszawa.

Aneks statystyczny

Tabela A1. Odsetek gospodarstw domowych, średnia warunkowa i warunkowy rozkład majątku brutto, majątku netto, aktywów rzeczowych, aktywów finansowych, zadłużenia oraz rocznego dochodu brutto i netto (2016)

	Majątek brutto	Majątek netto	Zadłużenie	Aktywa rzeczowe	Aktywa finansowe	Dochód netto (roczny)
Odsetek gospodarstw domowych (%)	97,7	100,0	40,5	91,2	90,8	99,9
Średnia warunkowa (tys. zł)	453,5	417,3	64,4	444,9	41,3	55,0
Warunkowy rozkład (tys. zł)						
5-percentyl	4,1	0,4	0,2	7,9	0,2	12,1
10-percentyl	18,0	7,9	0,5	49,1	1,0	16,0
20-percentyl	106,5	75,4	1,3	127,2	3,1	23,5
30-percentyl	167,6	142,3	2,4	173,5	6,0	30,3
40-percentyl	227,1	200,1	5,0	222,2	9,9	38,3
50-percentyl	293,7	263,6	10,0	293,0	15,3	46,6
60-percentyl	378,1	346,8	20,5	367,4	24,0	54,9
70-percentyl	478,4	446,8	53,3	463,5	37,7	64,2
80-percentyl	626,2	582,2	107,0	605,9	54,2	77,5
90-percentyl	903,9	847,3	193,7	864,3	83,7	98,4
95-percentyl	1244,0	1161,6	280,0	1180,0	118,4	121,4

Uwaga: Wartości wybranych percentyli oraz średniej warunkowej wyrażone w cenach bieżących.

Tabela B1. Odsetek gospodarstw domowych, średnia warunkowa i warunkowy rozkład majątku brutto, majątku netto, aktywów rzeczowych, aktywów finansowych, zadłużenia oraz rocznego dochodu brutto i netto (2014)

	Majątek brutto	Majątek netto	Zadłużenie	Aktywa rzeczowe	Aktywa finansowe	Dochód netto (roczny)
Odsetek gospodarstw domowych (%)	96,2	100,0	37,0	88,8	88,9	99,9
Średnia warunkowa (tys. zł)	441,3	403,4	57,7	456,4	21,9	48,6
Warunkowy rozkład (tys. zł)						
5-percentyl	2,5	0,0	0,6	6,5	0,3	10,1
10-percentyl	9,2	2,5	1,0	42,5	1,0	13,8
20-percentyl	92,6	47,0	2,0	122,7	2,0	19,2
30-percentyl	153,8	122,5	3,5	170,0	3,8	25,4
40-percentyl	207,1	176,4	6,0	216,6	5,8	32,3
50-percentyl	276,0	239,1	10,0	293,5	8,2	39,5
60-percentyl	361,1	321,3	17,0	379,6	11,8	47,9
70-percentyl	483,4	443,1	39,0	491,5	18,2	56,6
80-percentyl	637,7	595,2	93,9	650,5	30,0	69,6
90-percentyl	931,3	878,3	192,8	933,0	51,1	91,7
95-percentyl	1324,5	1262,9	287,4	1292,8	75,2	113,2

Uwaga: Wartości wybranych percentyli oraz średniej warunkowej wyrażone w cenach bieżących.

Tabela A2. Odsetek, majątek brutto, majątek netto i zadłużenie gospodarstw domowych w podziale na wybrane grupy (2016)

	Struktura	Majątek brutto		Majątek netto		Zadłużenie		
	% GD	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	293,7	453,5	263,6	417,3	40,5	10,0	64,4
<i>Odchylenie standardowe</i>		(5,2)	(9,8)	(6,2)	(9,2)	(0,8)	(1,0)	(4,1)
Status właściciela								
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	67,0	346,1	522,5	341,0	515,7	30,7	3,3	22,2
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	12,2	455,8	609,1	322,0	447,1	99,8	119,6	162,2
Najemca lub inny	20,7	16,5	99,9	10,4	81,1	37,4	3,6	21,8
Typ gospodarstwa domowego								
Jednoosobowe	24,0	169,0	263,3	149,0	238,2	27,4	3,6	35,8
Samotnie wychowujący rodzic	5,9	176,8	243,9	158,2	223,2	41,2	3,0	26,3
Pary bezdzietne	19,4	279,6	394,2	255,1	365,4	38,9	9,0	60,0
Pary z dziećmi	32,7	395,9	577,3	349,2	528,3	53,9	23,6	87,7
Rodziny rozszerzone	18,0	424,1	599,9	399,5	574,2	35,2	6,2	48,9
Wiek osoby referencyjnej								
16-24	1,4	30,3	142,1	23,7	129,2	30,0	1,2	22,0
25-34	12,1	242,5	350,1	162,0	288,1	59,5	58,4	101,0
35-44	19,0	372,6	543,8	304,5	482,3	57,6	33,4	99,7
45-54	18,2	387,2	529,5	355,1	499,0	45,9	8,0	52,5
55-64	23,7	323,6	549,4	306,7	520,5	34,9	4,8	34,1
65-74	14,8	257,6	335,8	249,9	322,6	26,9	3,1	14,4
75+	10,8	195,6	269,1	178,9	253,0	13,0	1,8	5,7
Status osoby referencyjnej na rynku pracy								
Pracujący	45,3	292,9	410,1	255,8	369,6	52,8	16,2	73,9
Samozatrudniony	11,5	717,6	1123,1	672,2	1073,6	47,8	26,9	103,4
Emerytowany	29,8	234,3	313,6	225,2	299,8	23,7	3,1	13,7
Inny niepracujący	13,4	217,4	311,7	183,0	273,7	29,8	4,0	42,9
Wykształcenie osoby referencyjnej								
Podstawowe lub brak	13,9	175,7	279,3	150,2	248,7	25,9	3,0	16,6
Średnie	60,9	281,9	419,0	262,0	395,1	37,6	7,6	47,6
Wyższe	25,2	396,0	622,7	341,4	563,3	55,6	38,4	103,9
Klasa miejscowości zamieszkania								
Wieś	32,9	393,8	566,4	363,4	531,4	36,8	8,3	61,1
wokół dużych miast	5,7	497,4	682,6	453,7	638,7	45,5	9,8	79,4
pozostała	27,2	376,7	541,8	347,8	509,0	35,0	8,1	56,2
Miasto	67,1	261,0	398,2	231,9	361,3	42,3	11,0	65,7
poniżej 200 tys.	42,8	240,4	385,9	217,7	358,2	40,0	9,4	47,1
powyżej 200 tys.	24,3	296,9	419,8	254,0	366,8	46,4	15,5	94,2
Dochód netto (kwantyle)								
0-20%	20,0	149,7	211,2	128,1	186,3	23,4	2,7	29,8
20-40%	20,0	203,8	286,2	189,5	270,9	34,3	4,0	25,5
40-60%	20,0	283,5	382,8	262,4	360,5	42,1	9,7	51,6
60-80%	20,0	359,0	477,5	333,3	447,1	47,4	15,3	64,1
80-90%	10,0	470,9	659,5	444,8	622,3	49,2	25,4	75,5
90-100%	10,0	640,8	1114,0	550,6	1019,5	61,4	59,1	142,7
Majątek netto (kwantyle)								
0-20%	20,0	14,7	39,6	8,0	16,2	40,3	5,4	47,4
20-40%	20,0	153,4	165,0	142,3	141,1	41,4	8,5	57,8
40-60%	20,0	275,0	286,0	263,6	266,3	36,2	9,0	54,6
60-80%	20,0	460,6	474,3	446,5	450,8	37,4	13,2	62,6
80-90%	10,0	719,4	732,1	686,1	695,3	47,1	24,7	78,1
90-100%	10,0	1219,7	1774,9	1161,7	1723,4	47,1	30,1	109,1

Uwagi: Wartości mediany i średniej przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Tabela B2. Odsetek, majątek brutto, majątek netto i zadłużenie gospodarstw domowych w podziale na wybrane grupy (2014)

	Struktura	Majątek brutto		Majątek netto		Zadłużenie		
	% GD	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	% GD	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	276,0	441,3	239,1	403,4	37,0	10,0	57,7
<i>Odchylenie standardowe</i>	-	(10,1)	(14,0)	(9,4)	(13,5)	(1,0)	(0,8)	(3,7)
Status właściciela								
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	66,7	335,1	518,1	331,0	512,1	28,8	5,6	20,8
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	10,8	425,8	624,7	270,6	472,3	100,0	115,0	152,4
Najemca lub inny	22,6	8,8	64,3	4,0	49,7	31,1	3,1	13,8
Typ gospodarstwa domowego								
Jednoosobowe	24,0	167,7	250,8	138,8	219,5	20,5	3,6	29,1
Samotnie wychowujący rodzic	6,4	205,8	329,6	189,7	303,2	34,8	5,1	30,1
Pary bezdzietne	19,3	264,7	437,8	232,6	404,4	36,2	12,1	72,4
Pary z dziećmi	32,3	339,9	524,2	298,3	479,5	49,5	17,5	78,4
Rodziny rozszerzone	18,0	409,9	565,5	386,1	545,7	38,1	6,8	24,1
Wiek osoby referencyjnej								
16-24	1,6	13,3	183,7	8,9	162,0	17,1	2,8	7,1
25-34	14,0	228,6	328,9	140,8	269,3	51,6	39,1	92,4
35-44	18,3	335,2	517,9	282,1	462,6	51,7	23,2	88,4
45-54	20,1	338,1	548,1	307,9	516,4	40,4	8,0	40,2
55-64	23,3	288,5	466,0	269,6	442,5	32,3	5,7	28,3
65-74	13,1	237,8	356,2	227,6	339,5	25,0	2,9	13,5
75+	9,6	199,8	328,2	178,1	291,2	12,6	4,1	37,6
Status osoby referencyjnej na rynku pracy								
Pracujący	43,9	282,7	399,5	231,3	358,2	47,3	14,5	73,5
Samozatrudniony	11,1	754,4	1075,5	734,7	1042,4	45,0	20,7	73,6
Emerytowany	28,6	227,5	336,5	210,2	316,0	22,9	4,5	23,4
Inny niepracujący	16,4	178,5	279,0	150,9	245,1	28,8	3,3	18,9
Wykształcenie osoby referencyjnej								
Podstawowe lub brak	15,7	190,8	314,4	143,9	269,2	22,5	3,5	19,2
Średnie	61,0	254,6	440,0	230,1	414,3	37,7	7,3	38,0
Wyższe	23,3	386,3	518,4	332,0	464,2	45,0	51,5	113,9
Klasa miejscowości zamieszkania								
Wieś	32,9	377,7	593,1	351,9	556,6	36,3	6,8	45,0
Miasto	67,1	227,0	366,3	199,0	328,2	37,3	11,3	63,8
powyżej 200 tys.	25,3	301,5	438,4	239,7	382,3	37,4	14,8	95,9
poniżej 200 tys.	41,8	203,7	323,1	177,7	295,3	37,3	9,9	44,3
Dochód netto (kwantyle)								
0-20%	20,0	148,9	225,1	114,3	190,8	20,2	2,4	11,5
20-40%	20,0	180,4	291,0	164,9	278,1	28,6	4,5	19,1
40-60%	20,0	255,9	372,7	241,4	353,1	39,5	7,6	38,8
60-80%	19,9	372,3	541,7	338,0	508,1	48,5	14,2	66,5
80-90%	10,1	449,2	597,9	383,3	564,4	45,0	16,5	72,6
90-100%	10,0	621,7	889,7	546,9	810,4	51,0	65,9	137,4
Majątek netto (kwantyle)								
0-20%	20,0	6,1	22,2	2,5	7,4	34,0	3,8	31,7
20-40%	19,9	134,2	142,3	122,2	118,6	43,8	11,9	54,6
40-60%	20,1	250,2	264,9	238,4	242,6	36,3	11,1	61,4
60-80%	20,0	457,1	463,9	443,3	445,0	32,6	11,1	58,1
80-90%	10,0	724,1	741,1	709,5	718,2	39,2	14,3	58,2
90-100%	10,0	1299,0	1725,3	1260,9	1686,4	37,4	28,0	104,1

Uwagi: Wartości mediany i średniej przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Tabela A3. Aktywa brutto w podziale na aktywa rzeczowe i finansowe (odsetek gospodarstw domowych, udział majątku brutto - %) według grup gospodarstw domowych (2016)

	Majątek brutto		Aktywa rzeczowe		Aktywa finansowe	
	% GD	% GD	% majątku brutto	% GD	% majątku brutto	
Wszystkie gospodarstwa domowe	97,7	91,2	91,6	91,5	8,5	
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,2)	(0,5)	(0,3)	(0,4)	(0,3)	
Status właściciela						
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	100,0	100,0	92,2	92,2	7,8	
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	100,0	100,0	93,0	93,0	7,0	
Najemca lub inny	89,1	57,6	73,9	73,9	26,2	
Typ gospodarstwa domowego						
Jednoosobowe	94,2	81,3	88,4	88,4	11,6	
Samotnie wychowujący rodzic	95,9	82,4	91,3	91,3	8,7	
Pary bezdzietne	98,6	93,6	89,1	89,1	10,9	
Pary z dziećmi	99,7	96,7	92,0	92,0	8,0	
Rodziny rozszerzone	98,6	94,8	94,3	94,3	5,7	
Wiek osoby referencyjnej						
16-24	95,6	70,9	85,3	85,3	14,7	
25-34	99,5	92,3	88,7	88,6	11,4	
35-44	99,2	94,5	91,5	91,5	8,5	
45-54	98,8	92,9	92,6	92,6	7,4	
55-64	96,9	91,1	91,8	91,8	8,2	
65-74	97,2	91,6	91,2	91,2	8,8	
75+	94,3	83,9	92,1	92,1	7,9	
Status osoby referencyjnej na rynku pracy						
Pracujący	99,6	93,1	89,3	89,3	10,7	
Samozatrudniony	100,0	100,0	94,3	94,2	5,8	
Emerytowany	96,6	89,0	91,3	91,3	8,7	
Inny niepracujący	91,9	82,1	93,8	93,8	6,2	
Wykształcenie osoby referencyjnej						
Podstawowe lub brak	90,5	77,4	94,8	94,8	5,2	
Średnie	98,5	91,7	93,6	93,6	6,4	
Wyższe	99,7	97,5	87,5	87,5	12,5	
Klasa miejscowości zamieszkania						
Wieś	97,8	95,2	95,1	95,1	4,9	
wokół dużych miast	98,9	96,6	94,4	94,4	5,6	
pozostała	97,6	94,9	95,3	95,3	4,7	
Miasto	97,7	89,2	89,1	89,1	10,9	
poniżej 200 tys.	97,7	89,6	90,5	90,5	9,5	
powyżej 200 tys.	97,8	88,7	86,9	86,9	13,2	
Dochód netto (kwantyle)						
0-20%	91,5	77,0	93,5	93,5	6,5	
20-40%	97,7	88,7	92,9	92,9	7,1	
40-60%	99,8	94,9	92,9	92,9	7,1	
60-80%	100,0	97,3	92,4	92,4	7,6	
80-90%	100,0	97,4	92,3	92,3	7,7	
90-100%	99,4	99,1	88,1	88,1	11,9	
Majątek netto (kwantyle)						
0-20%	88,7	56,8	72,8	72,8	27,2	
20-40%	100,0	99,5	90,3	90,3	9,8	
40-60%	100,0	99,8	90,6	90,6	9,4	
60-80%	100,0	100,0	91,9	91,9	8,2	
80-90%	100,0	100,0	92,9	92,9	7,1	
90-100%	100,0	100,0	92,1	92,1	7,9	

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Tabela B3. Aktywa brutto w podziale na aktywa rzeczowe i finansowe (odsetek gospodarstw domowych, udział majątku brutto - %) według grup gospodarstw domowych (2014)

	Majątek brutto	Aktywa rzeczowe		Aktywa finansowe	
	% GD	% GD	% majątku brutto	% GD	% majątku brutto
Wszystkie gospodarstwa domowe	96,2	88,8	95,4	88,9	4,6
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,4)	(0,7)	(0,2)	(0,6)	(0,2)
Status właściciela					
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	100,0	100,0	96,1	90,9	3,9
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	100,0	100,0	94,8	97,0	5,2
Najemca lub inny	83,3	50,3	80,6	79,3	19,4
Typ gospodarstwa domowego					
Jednoosobowe	89,9	76,5	93,7	76,8	6,3
Samotnie wychowujący rodzic	95,2	81,3	95,7	85,8	4,3
Pary bezdzietne	98,3	94,0	94,4	92,5	5,6
Pary z dziećmi	98,9	93,7	95,7	94,1	4,3
Rodziny rozszerzone	98,1	93,2	96,8	93,0	3,2
Wiek osoby referencyjnej					
16-24	88,9	62,2	92,1	76,7	7,9
25-34	96,4	87,7	94,3	92,9	5,7
35-44	98,2	92,1	95,4	92,4	4,6
45-54	97,2	91,3	95,8	92,4	4,2
55-64	96,8	90,6	95,4	89,1	4,6
65-74	96,3	88,8	95,8	86,9	4,2
75+	90,2	79,5	95,5	74,0	4,5
Status osoby referencyjnej na rynku pracy					
Pracujący	98,4	91,9	94,1	94,4	5,9
Samozatrudniony	100,0	100,0	97,1	95,0	2,9
Emerytowany	95,4	88,0	95,3	85,2	4,7
Inny niepracujący	89,8	74,5	96,3	77,1	3,7
Wykształcenie osoby referencyjnej					
Podstawowe lub brak	87,0	73,0	97,7	70,3	2,3
Średnie	97,4	89,9	96,5	90,4	3,5
Wyższe	99,4	96,5	92,3	97,6	7,7
Klasa miejscowości zamieszkania					
Wieś	96,6	93,4	97,4	85,4	2,6
Miasto	96,0	86,5	93,8	90,7	6,2
powyżej 200 tys.	95,4	85,2	93,0	91,0	7,0
poniżej 200 tys.	96,5	87,3	94,5	90,5	5,5
Dochód netto (kwantyle)					
0-20%	85,8	69,8	97,1	68,6	2,9
20-40%	97,4	84,8	96,2	87,8	3,8
40-60%	98,8	93,3	96,2	92,5	3,8
60-80%	99,7	96,9	96,1	97,4	3,9
80-90%	99,9	99,2	95,3	98,2	4,7
90-100%	99,0	98,9	92,9	98,4	7,1
Majątek netto (kwantyle)					
0-20%	81,3	44,7	74,5	75,3	25,5
20-40%	99,9	99,2	91,8	89,8	8,2
40-60%	100,0	100,0	93,5	90,4	6,5
60-80%	100,0	100,0	95,4	93,2	4,6
80-90%	100,0	100,0	96,7	94,5	3,3
90-100%	100,0	100,0	96,5	97,6	3,5

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Tabela A4. Odsetek gospodarstw domowych posiadających aktywa rzeczowe (%) według rodzaju aktywów i grup gospodarstw domowych (2016)

	Aktywa rzeczowe	Główne miejsca zamieszkania	Inna nieruchomości	Pojazdy	Przedmioty wartościowe	Majątek z prowadzenia działalności gospodarczej
Wszystkie gospodarstwa domowe	91,2	79,3	24,4	65,8	29,4	20,4
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,5)	(0,6)	(0,7)	(0,7)	(0,8)	(0,6)
Status właściciela						
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	100,0	100,0	26,9	68,9	31,4	22,5
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	100,0	100,0	27,0	84,2	32,7	26,9
Najemca lub inny	57,6	0,0	14,7	44,6	20,8	9,5
Typ gospodarstwa domowego						
Jednoosobowe	81,3	69,6	13,5	27,1	20,1	6,1
Samotnie wychowujący rodzic	82,4	64,8	15,3	46,2	20,8	9,6
Pary bezdzietne	93,6	79,1	26,7	72,4	31,9	13,6
Pary z dziećmi	96,7	84,1	31,0	86,4	33,5	30,3
Rodziny rozszerzone	94,8	88,3	27,3	79,1	34,4	32,1
Wiek osoby referencyjnej						
16-24	70,9	28,1	5,0	45,9	30,3	15,8
25-34	92,3	61,8	22,1	78,1	35,0	19,5
35-44	94,5	80,2	31,5	80,7	33,7	29,0
45-54	92,9	83,8	30,0	77,2	31,2	31,8
55-64	91,1	84,2	25,9	67,1	27,8	21,5
65-74	91,6	85,3	19,4	50,1	26,9	7,2
75+	83,9	77,2	11,0	28,0	19,6	3,2
Status osoby referencyjnej na rynku pracy						
Pracujący	93,1	77,3	27,8	77,2	33,6	12,6
Samozatrudniony	100,0	88,8	40,0	87,1	35,9	98,9
Emerytowany	89,0	82,4	17,0	45,8	23,6	6,3
Inny niepracujący	82,1	70,8	15,8	53,1	22,5	10,1
Wykształcenie osoby referencyjnej						
Podstawowe lub brak	77,4	70,6	11,8	36,1	16,5	12,2
Średnie	91,7	80,2	22,0	67,5	28,7	21,4
Wyższe	97,5	81,7	36,9	77,9	38,2	22,3
Klasa miejscowości zamieszkania						
Wieś	95,2	87,6	23,5	76,0	30,6	35,0
wokół dużych miast	96,6	86,2	31,5	78,2	39,7	31,7
pozostała	94,9	87,9	21,8	75,5	28,7	35,7
Miasto	89,2	75,2	24,8	60,8	28,8	13,2
poniżej 200 tys.	89,6	77,9	23,6	63,7	27,3	12,1
powyżej 200 tys.	88,7	70,5	27,0	55,5	31,4	15,2
Dochód netto (kwantyle)						
0-20%	77,0	66,3	9,7	25,7	16,7	6,6
20-40%	88,7	74,1	16,7	52,6	25,2	12,4
40-60%	94,9	80,5	24,7	75,8	31,6	21,6
60-80%	97,3	85,1	28,2	83,6	33,9	26,0
80-90%	97,4	88,9	36,8	91,6	36,7	33,2
90-100%	99,1	92,0	48,2	90,6	42,5	37,2
Majątek netto (kwantyle)						
0-20%	56,8	17,4	3,6	37,7	17,9	2,6
20-40%	99,5	89,6	14,5	53,8	24,9	6,1
40-60%	99,8	94,8	21,9	67,5	29,4	12,4
60-80%	100,0	97,4	31,3	78,3	35,1	22,3
80-90%	100,0	96,9	45,2	89,9	38,9	46,5
90-100%	100,0	97,4	55,6	93,3	40,3	69,9

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomości oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Tabela B4. Odsetek gospodarstw domowych posiadających aktywa rzeczowe (%) według rodzaju aktywów i grup gospodarstw domowych (2014)

	Aktywa rzeczowe	Główne miejsca zamieszkania	Inna nieruchomości	Pojazdy	Przedmioty wartościowe	Majątek z prowadzenia działalności gospodarczej
Wszystkie gospodarstwa domowe	88,8	77,4	19,1	63,0	25,7	18,9
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,7)	(0,9)	(0,8)	(1,0)	(1,1)	(0,9)
Status właściciela						
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	100,0	100,0	20,9	67,1	27,6	22,6
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	100,0	100,0	25,1	84,2	27,0	22,9
Najemca lub inny	50,3	0,0	11,1	41,0	19,6	6,3
Typ gospodarstwa domowego						
Jednoosobowe	76,5	65,1	11,8	25,2	19,1	5,1
Samotnie wychowujący rodzic	81,3	71,9	13,7	43,8	20,8	11,9
Pary bezdzietne	94,0	79,5	23,2	70,0	27,3	15,0
Pary z dziećmi	93,7	81,0	24,7	82,7	27,9	25,7
Rodziny rozszerzone	93,2	87,2	16,4	77,4	30,5	31,8
Wiek osoby referencyjnej						
16-24	62,2	32,3	13,1	44,0	21,2	13,7
25-34	87,7	61,4	22,2	75,1	25,0	15,4
35-44	92,1	78,7	23,7	76,4	28,3	27,6
45-54	91,3	82,3	21,5	76,1	26,5	29,6
55-64	90,6	83,3	19,7	60,7	26,5	19,4
65-74	88,8	83,3	12,6	43,7	26,0	5,3
75+	79,5	73,9	10,2	29,3	20,1	4,0
Status osoby referencyjnej na rynku pracy						
Pracujący	91,9	76,3	22,4	76,4	28,2	11,9
Samozatrudniony	100,0	91,8	27,9	83,7	31,9	96,2
Emerytowany	88,0	80,8	14,0	45,4	24,3	5,2
Inny niepracujący	74,5	65,1	13,4	44,2	17,3	9,3
Wykształcenie osoby referencyjnej						
Podstawowe lub brak	73,0	65,8	6,1	32,8	15,3	12,0
Średnie	89,9	78,6	17,7	65,9	26,1	20,7
Wyższe	96,5	82,1	31,6	75,9	31,8	18,8
Klasa miejscowości zamieszkania						
Wieś	93,4	86,9	16,7	73,4	22,9	32,3
Miasto	86,5	72,7	20,3	57,9	27,1	12,3
powyżej 200 tys.	85,2	69,0	22,3	55,0	30,0	13,7
poniżej 200 tys.	87,3	75,0	19,1	59,7	25,3	11,5
Dochód netto (kwantyle)						
0-20%	69,8	60,9	7,3	22,4	14,6	5,1
20-40%	84,8	70,7	11,8	47,0	23,6	11,3
40-60%	93,3	79,4	17,8	71,3	25,7	17,9
60-80%	96,9	87,1	21,6	84,8	28,2	26,7
80-90%	99,2	86,8	32,8	89,1	31,4	27,5
90-100%	98,9	91,2	41,2	90,1	41,5	39,7
Majątek netto (kwantyle)						
0-20%	44,7	7,3	3,0	33,9	15,8	1,5
20-40%	99,2	88,6	11,7	54,3	20,4	3,9
40-60%	100,0	97,2	16,7	63,0	26,4	10,0
60-80%	100,0	95,5	26,0	77,7	30,0	23,6
80-90%	100,0	97,7	31,0	84,2	34,4	41,7
90-100%	100,0	99,0	45,3	88,2	37,4	69,5

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomości oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Tabela A5a. Warunkowe mediany i średnie dla aktywów rzeczowych (tys. zł) według rodzaju aktywów i grup gospodarstw domowych (2016)

	Aktywa rzeczowe		Główne miejsce zamieszkania		Inna nieruchomość		Pojazdy		Przedmioty wartościowe		Majątek z prowadzenia działalności gospodarczej	
	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	293,0	444,9	265,4	361,9	119,8	205,0	14,1	23,3	2,1	5,4	144,9	255,6
<i>Odchylenie standardowe</i>	(6,3)	(10,1)	(9,4)	(6,3)	(6,7)	(10,2)	(0,8)	(0,7)	(0,2)	(0,3)	(11,5)	(22,2)
Status właściciela												
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	312,6	481,6	250,0	351,6	101,4	201,7	15,0	24,0	2,2	5,6	147,9	255,6
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	424,0	566,3	347,7	418,4	158,9	216,1	16,0	24,9	2,5	5,2	152,9	248,8
Najemca lub inny	12,0	114,2	-	-	150,0	213,0	10,0	17,8	2,0	4,7	86,3	267,3
Typ gospodarstwa domowego												
Jednoosobowe	180,9	269,4	185,3	261,3	99,6	152,6	7,2	19,3	2,0	6,6	69,6	166,2
Samotnie wychowujący rodzic	199,3	259,4	201,8	261,2	71,4	126,1	8,6	15,7	1,8	5,9	103,9	174,2
Pary bezdzietne	265,0	370,3	250,0	313,3	101,4	163,8	12,0	20,7	3,0	6,3	128,2	276,1
Pary z dziećmi	367,8	547,7	300,0	424,6	140,1	246,2	15,0	25,8	2,0	4,6	148,1	238,4
Rodziny rozszerzone	394,8	587,9	323,3	430,4	129,0	213,0	15,4	24,1	2,1	5,0	168,5	306,6
Wiek osoby referencyjnej												
16-24	68,2	163,5	300,0	279,8	N	N	9,3	15,1	1,0	4,0	109,3	135,5
25-34	239,7	334,5	268,0	339,8	150,0	194,0	12,8	19,5	2,0	3,9	115,3	201,5
35-44	364,0	523,0	299,8	381,4	150,0	280,6	15,3	27,8	2,5	4,8	149,2	261,2
45-54	377,5	521,1	305,7	391,9	102,2	196,5	15,0	24,6	2,0	5,2	146,8	239,4
55-64	307,8	536,5	265,7	415,7	125,3	200,0	14,7	25,2	2,9	6,9	147,8	317,9
65-74	253,7	325,0	238,0	292,3	80,6	122,1	10,0	17,6	2,2	6,7	139,3	196,2
75+	200,0	278,6	200,0	273,3	59,3	120,4	6,0	12,5	1,5	4,5	134,7	155,4
Status osoby referencyjnej na rynku pracy												
Pracujący	286,6	392,0	278,0	348,6	120,0	194,2	15,0	22,1	2,3	5,4	134,4	180,2
Samozatrudniony	663,7	1058,5	423,8	642,0	200,0	358,7	20,0	41,2	3,0	7,2	154,8	310,3
Emerytowany	234,3	310,6	220,2	288,0	74,7	113,8	10,0	16,8	2,0	5,2	135,2	174,9
Inny niepracujący	226,3	327,2	224,1	299,9	113,6	152,9	10,0	16,5	2,0	4,0	116,7	224,8

Tabela A5b. Warunkowe mediany i średnie dla aktywów rzeczowych (tys. zł) według rodzaju aktywów i grup gospodarstw domowych (2016)

	Aktywa rzeczowe		Główne miejsce zamieszkania		Inna nieruchomość		Pojazdy		Przedmioty wartościowe		Majątek z prowadzenia działalności gospodarczej	
	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)
Wykształcenie osoby referencyjnej												
Podstawowe lub brak	200,1	310,0	200,0	272,6	48,5	111,1	6,3	12,9	1,5	2,8	115,1	238,0
Średnie	286,6	421,3	260,0	339,3	110,8	187,4	12,0	21,4	2,0	4,7	151,2	267,0
Wyższe	359,7	557,3	300,0	458,0	150,0	247,1	18,9	29,8	3,0	7,4	131,9	234,3
Klasa miejscowości zamieszkania												
Wieś	379,7	552,9	306,7	401,9	129,9	228,2	13,9	23,2	2,0	4,4	153,4	291,8
wokół dużych miast	478,7	659,2	363,3	483,5	150,0	240,5	18,5	24,4	2,0	6,9	142,3	386,5
pozostała	366,6	530,4	300,0	385,2	119,0	224,4	12,9	22,9	2,0	3,7	157,5	274,3
Miasto	256,0	388,4	248,1	339,1	118,0	194,3	14,4	23,4	2,5	6,0	125,3	208,5
poniżej 200 tys.	231,3	380,8	201,5	336,6	100,0	164,6	13,0	22,5	2,2	5,6	137,4	201,0
powyżej 200 tys.	297,7	402,0	296,1	343,9	150,0	240,2	15,0	25,0	3,0	6,5	95,1	219,1
Dochód netto (kwantyle)												
0-20%	167,0	234,6	178,6	230,1	89,1	146,5	6,2	12,1	1,5	3,5	87,5	151,7
20-40%	201,7	292,9	200,0	268,5	91,2	143,1	7,4	14,6	1,6	3,6	122,8	231,3
40-60%	277,3	374,4	255,3	323,8	94,7	142,0	10,2	16,6	2,1	4,1	128,6	211,6
60-80%	335,3	453,5	297,3	370,1	120,5	182,0	15,0	22,2	2,9	5,0	137,0	209,8
80-90%	434,8	624,7	348,6	451,3	149,3	216,8	20,0	28,3	2,4	6,3	183,7	298,8
90-100%	543,8	984,0	400,0	666,7	173,5	353,6	30,0	47,9	4,2	11,1	176,3	385,7
Majątek netto (kwantyle)												
0-20%	11,8	45,0	69,3	107,9	25,5	59,9	7,0	9,5	1,0	2,6	18,1	24,2
20-40%	142,1	149,7	133,4	141,4	32,4	76,0	9,8	13,1	2,0	3,7	39,7	52,0
40-60%	249,7	259,8	220,0	229,3	61,2	82,7	12,0	16,5	2,3	4,5	63,1	90,7
60-80%	425,0	435,6	357,4	356,4	100,1	129,4	15,0	22,5	2,4	4,4	94,3	128,6
80-90%	674,1	680,3	498,0	493,8	159,3	199,4	20,0	26,8	3,0	5,3	168,1	183,5
90-100%	1125,4	1634,4	725,2	993,5	300,0	476,4	27,3	53,8	4,1	13,4	296,7	494,8

Uwagi: Wartości mediany i średniej przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). N – brak wartości ze względu na niską liczebność w próbie (liczba obserwacji mniejsza lub równa 10). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Tabela B5a. Warunkowe mediany i średnie dla aktywów rzeczowych (tys. zł) według rodzaju aktywów i grup gospodarstw domowych (2014)

	Aktywa rzeczowe		Główne miejsce zamieszkania		Inna nieruchomość		Pojazdy		Przedmioty wartościowe		Majątek z prowadzenia działalności gospodarczej	
	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	293,5	456,4	269,7	365,8	120,0	222,5	12,0	20,5	2,0	5,5	160,1	344,6
<i>Odchylenie standardowe</i>	(9,7)	(14,8)	(11,6)	(9,3)	(10,1)	(17,7)	(0,3)	(0,8)	(0,1)	(0,5)	(23,2)	(29,0)
Status właściciela												
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	316,9	497,7	251,8	357,1	115,8	231,1	12,0	20,7	2,0	5,8	158,8	340,8
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	404,9	592,2	340,0	419,4	166,0	236,6	15,0	22,4	2,9	5,4	168,8	405,4
Najemca lub inny	10,6	85,8	-	-	116,3	159,4	8,7	17,4	1,5	4,0	236,3	279,7
Typ gospodarstwa domowego												
Jednoosobowe	187,9	276,1	192,2	259,1	104,5	177,9	10,0	18,9	2,0	5,9	154,0	308,4
Samotnie wychowujący rodzic	248,0	369,1	238,0	320,4	111,4	124,6	8,0	21,1	1,5	7,8	102,0	350,5
Pary bezdzietne	263,1	431,9	250,0	345,9	113,1	231,6	10,0	17,3	2,4	7,4	202,6	422,0
Pary z dziećmi	344,3	528,9	300,0	413,2	153,3	226,2	13,6	22,6	2,0	4,1	167,2	332,9
Rodziny rozszerzone	415,1	576,1	342,3	425,3	80,0	270,3	12,0	20,0	2,5	4,9	146,4	329,5
Wiek osoby referencyjnej												
16-24	113,0	242,0	247,4	367,3	N	N	10,0	17,4	1,0	5,2	N	N
25-34	248,4	340,8	250,0	329,7	100,2	158,3	13,0	21,7	2,0	6,0	133,0	282,2
35-44	349,0	526,6	313,3	409,4	152,0	229,8	12,0	20,1	2,0	4,8	166,6	331,9
45-54	346,7	558,9	299,5	399,8	131,6	230,7	12,6	23,4	2,0	4,4	197,7	380,6
55-64	295,9	474,9	253,6	350,1	123,1	287,8	12,0	20,6	2,3	7,1	149,3	348,4
65-74	250,9	370,2	247,4	339,8	85,8	167,0	10,0	15,5	2,0	5,1	100,9	308,1
75+	204,9	355,5	214,3	327,1	89,6	182,0	7,3	13,3	2,0	4,9	138,4	438,9
Status osoby referencyjnej na rynku pracy												
Pracujący	288,2	402,2	280,6	354,2	124,9	215,7	12,1	20,7	2,0	5,8	133,1	283,4
Samozatrudniony	719,8	1044,4	423,3	564,5	224,0	386,2	19,6	30,9	3,0	5,9	201,0	405,9
Emerytowany	234,0	347,7	229,6	326,8	76,6	140,9	10,0	16,0	2,0	5,1	83,9	264,4
Inny niepracujący	227,4	324,2	221,8	296,0	77,4	170,3	8,7	14,1	1,5	4,3	108,1	202,9

Tabela B5b. Warunkowe mediany i średnie dla aktywów rzeczowych (tys. zł) według rodzaju aktywów i grup gospodarstw domowych (2014)

	Aktywa rzeczowe		Główne miejsce zamieszkania		Inna nieruchomość		Pojazdy		Przedmioty wartościowe		Majątek z prowadzenia działalności gospodarczej	
	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)
Wykształcenie osoby referencyjnej												
Podstawowe lub brak	247,0	365,7	250,0	335,0	105,8	178,2	7,7	12,8	1,0	1,9	152,9	260,5
Średnie	269,9	460,0	250,0	360,1	100,0	226,6	11,2	19,3	2,0	4,1	166,9	369,8
Wyższe	368,5	492,9	323,2	396,3	162,4	222,0	16,5	25,3	3,0	9,6	157,7	306,4
Klasa miejscowości zamieszkania												
Wieś	383,5	597,4	319,2	422,1	108,0	259,4	12,0	21,2	2,0	3,7	201,0	407,8
Miasto	248,2	381,7	232,7	332,8	122,9	207,7	12,0	20,0	2,0	6,2	110,5	263,4
powyżej 200 tys.	316,2	456,7	300,0	394,6	164,0	260,8	15,0	22,9	2,5	8,5	156,2	316,6
poniżej 200 tys.	204,3	337,3	199,9	298,2	105,6	170,1	10,0	18,4	2,0	4,6	95,7	225,3
Dochód netto (kwantyle)												
0-20%	183,1	268,5	194,4	264,2	96,0	154,2	7,0	12,4	1,0	2,9	171,4	238,7
20-40%	194,1	321,8	200,0	295,9	65,2	163,3	6,6	11,9	1,5	3,5	155,3	333,3
40-60%	258,5	379,3	252,3	335,6	97,4	146,6	10,0	14,1	1,9	4,7	148,7	281,3
60-80%	366,6	535,7	303,9	413,4	131,2	227,9	14,7	23,0	2,1	6,4	159,2	330,3
80-90%	414,2	574,0	344,0	426,2	139,6	238,7	16,5	23,4	2,1	6,2	183,0	352,5
90-100%	577,6	826,4	427,5	513,9	220,3	325,7	25,2	36,1	5,0	8,9	170,5	449,4
Majątek netto (kwantyle)												
0-20%	7,2	30,2	112,0	124,8	20,0	28,9	5,6	8,6	1,0	2,1	15,2	16,5
20-40%	125,9	131,4	120,0	129,6	32,8	59,6	10,0	12,2	1,5	3,0	28,7	32,8
40-60%	234,3	247,6	200,0	223,1	56,7	85,1	10,4	15,0	2,0	5,7	35,9	55,9
60-80%	434,0	442,5	375,8	368,9	117,4	144,1	15,0	25,0	2,8	7,1	92,6	131,9
80-90%	702,7	716,8	590,4	537,3	219,2	222,9	17,4	21,8	2,3	4,4	201,1	246,6
90-100%	1245,4	1665,3	803,1	927,6	381,2	523,1	25,4	38,4	3,1	9,1	494,6	679,3

Uwagi: Wartości mediany i średniej przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). N – brak wartości ze względu na niską liczebność w próbie (liczba obserwacji mniejsza lub równa 10). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Tabela A6. Udział poszczególnych składowych aktywów rzeczowych w łącznej wartości aktywów rzeczowych (%) według grup gospodarstw domowych (2016)

	Aktywa rzeczowe	Główne miejsce zamieszkania	Inna nieruchomości	Pojazdy	Przedmioty wartościowe	Majątek z prowadzenia działalności gospodarczej
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	70,7	12,3	3,8	0,4	12,8
<i>Odchylenie standardowe</i>	-	(1,1)	(0,6)	(0,1)	(<0,1)	(1,0)
Status właściciela						
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	100,0	73,0	11,2	3,4	0,4	11,9
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	100,0	73,9	10,3	3,7	0,3	11,8
Najemca lub inny	100,0	-	47,7	12,1	1,5	38,8
Typ gospodarstwa domowego						
Jednoosobowe	100,0	83,0	9,4	2,4	0,6	4,6
Samotnie wychowujący rodzic	100,0	79,2	9,0	3,4	0,6	7,8
Pary bezdzietne	100,0	71,6	12,6	4,3	0,6	10,9
Pary z dziećmi	100,0	67,5	14,4	4,2	0,3	13,6
Rodziny rozszerzone	100,0	68,2	10,4	3,4	0,3	17,6
Wiek osoby referencyjnej						
16-24	100,0	67,9	6,7	6,0	1,0	18,4
25-34	100,0	68,1	13,9	4,9	0,4	12,7
35-44	100,0	61,9	17,9	4,5	0,3	15,3
45-54	100,0	67,8	12,2	3,9	0,3	15,7
55-64	100,0	71,6	10,6	3,5	0,4	14,0
65-74	100,0	83,7	7,9	3,0	0,6	4,8
75+	100,0	90,3	5,7	1,5	0,4	2,1
Status osoby referencyjnej na rynku pracy						
Pracujący	100,0	73,8	14,8	4,7	0,5	6,2
Samozatrudniony	100,0	53,8	13,5	3,4	0,2	29,0
Emerytowany	100,0	85,8	7,0	2,8	0,4	4,0
Inny niepracujący	100,0	79,0	9,0	3,3	0,3	8,4
Wykształcenie osoby referencyjnej						
Podstawowe lub brak	100,0	80,3	5,5	1,9	0,2	12,1
Średnie	100,0	70,4	10,7	3,7	0,3	14,8
Wyższe	100,0	68,9	16,8	4,3	0,5	9,6
Klasa miejscowości zamieszkania						
Wieś	100,0	66,9	10,2	3,3	0,3	19,4
wokół dużych miast	100,0	65,4	11,9	3,0	0,4	19,2
pozostała	100,0	67,2	9,7	3,4	0,2	19,4
Miasto	100,0	73,6	13,9	4,1	0,5	7,9
poniżej 200 tys.	100,0	76,9	11,4	4,2	0,5	7,1
powyżej 200 tys.	100,0	68,0	18,2	3,9	0,6	9,3
Dochód netto (kwantyle)						
0-20%	100,0	84,5	7,9	1,7	0,3	5,6
20-40%	100,0	76,5	9,2	3,0	0,4	11,0
40-60%	100,0	73,4	9,9	3,5	0,4	12,9
60-80%	100,0	71,4	11,6	4,2	0,4	12,4
80-90%	100,0	65,9	13,1	4,3	0,4	16,3
90-100%	100,0	62,9	17,5	4,5	0,5	14,7
Majątek netto (kwantyle)						
0-20%	100,0	73,3	8,5	14,0	1,8	2,5
20-40%	100,0	85,1	7,4	4,7	0,6	2,1
40-60%	100,0	83,9	7,0	4,3	0,5	4,3
60-80%	100,0	79,7	9,3	4,0	0,4	6,6
80-90%	100,0	70,4	13,2	3,5	0,3	12,6
90-100%	100,0	59,2	16,2	3,1	0,3	21,2

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomości oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Tabela B6. Udział poszczególnych składowych aktywów rzeczowych w łącznej wartości aktywów rzeczowych (%) według grup gospodarstw domowych (2014)

	Aktywa rzeczowe	Główne miejsce zamieszkania	Inna nieruchomości	Pojazdy	Przedmioty wartościowe	Majątek z prowadzenia działalności gospodarczej
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	69,9	10,5	3,2	0,3	16,1
<i>Odchylenie standardowe</i>		(1,4)	(0,8)	(0,1)	(<0,1)	(1,1)
Status właściciela						
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	100,0	71,8	9,7	2,8	0,3	15,4
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	100,0	70,8	10,0	3,2	0,2	15,7
Najemca lub inny	100,0	-	40,9	16,5	1,8	40,7
Typ gospodarstwa domowego						
Jednoosobowe	100,0	79,9	9,9	2,2	0,5	7,4
Samotnie wychowujący rodzic	100,0	76,8	5,7	3,1	0,5	13,9
Pary bezdzietne	100,0	67,7	13,3	3,0	0,5	15,6
Pary z dziećmi	100,0	67,5	11,3	3,8	0,2	17,3
Rodziny rozszerzone	100,0	69,0	8,2	2,9	0,3	19,5
Wiek osoby referencyjnej						
16-24	100,0	79,0	4,3	5,1	0,7	10,9
25-34	100,0	67,8	11,8	5,5	0,5	14,5
35-44	100,0	66,4	11,2	3,2	0,3	18,9
45-54	100,0	64,5	9,7	3,5	0,2	22,1
55-64	100,0	67,8	13,2	2,9	0,4	15,7
65-74	100,0	86,2	6,4	2,1	0,4	5,0
75+	100,0	85,5	6,6	1,4	0,3	6,2
Status osoby referencyjnej na rynku pracy						
Pracujący	100,0	73,1	13,1	4,3	0,4	9,1
Samozatrudniony	100,0	49,6	10,3	2,5	0,2	37,4
Emerytowany	100,0	86,3	6,4	2,4	0,4	4,5
Inny niepracujący	100,0	79,8	9,4	2,6	0,3	7,9
Wykształcenie osoby referencyjnej						
Podstawowe lub brak	100,0	82,5	4,1	1,6	0,1	11,7
Średnie	100,0	68,5	9,7	3,1	0,3	18,5
Wyższe	100,0	68,4	14,8	4,0	0,6	12,1
Klasa miejscowości zamieszkania						
Wieś	100,0	65,7	7,7	2,8	0,2	23,6
Miasto	100,0	73,3	12,8	3,5	0,5	9,9
powyżej 200 tys.	100,0	70,0	14,9	3,2	0,7	11,1
poniżej 200 tys.	100,0	76,0	11,0	3,7	0,4	8,8
Dochód netto (kwantyle)						
0-20%	100,0	85,8	6,0	1,5	0,2	6,5
20-40%	100,0	76,7	7,1	2,1	0,3	13,8
40-60%	100,0	75,3	7,4	2,8	0,3	14,2
60-80%	100,0	69,4	9,5	3,8	0,3	17,0
80-90%	100,0	65,1	13,8	3,7	0,3	17,1
90-100%	100,0	57,3	16,4	4,0	0,4	21,8
Majątek netto (kwantyle)						
0-20%	100,0	67,6	6,5	21,6	2,4	1,8
20-40%	100,0	88,1	5,4	5,1	0,5	1,0
40-60%	100,0	87,6	5,7	3,8	0,6	2,3
60-80%	100,0	79,6	8,5	4,4	0,5	7,0
80-90%	100,0	73,2	9,6	2,6	0,2	14,4
90-100%	100,0	55,2	14,2	2,0	0,2	28,4

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomości oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Tabela A7. Udział grup gospodarstw domowych w posiadaniu aktywów rzeczowych (%) według rodzaju aktywów (2016)

	Aktywa rzeczowe	Główne miejsce zamieszkania	Inna nieruchomości	Pojazdy	Przedmioty wartościowe	Majątek z prowadzenia działalności gospodarczej
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Odchylenie standardowe</i>	-	-	-	-	-	-
Status właściciela						
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	79,6	82,2	72,7	72,5	74,3	74,1
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	17,1	17,8	14,3	16,8	13,1	15,7
Najemca lub inny	3,4	-	13,0	10,8	12,6	10,1
Typ gospodarstwa domowego						
Jednoosobowe	13,0	15,2	9,9	8,2	20,0	4,7
Samotnie wychowujący rodzic	3,1	3,5	2,3	2,8	4,6	1,9
Pary bezdzietne	16,5	16,8	17,0	19,0	24,6	14,0
Pary z dziećmi	42,6	40,7	49,9	47,5	31,3	45,3
Rodziny rozszerzone	24,7	23,9	21,0	22,4	19,5	34,0
Wiek osoby referencyjnej						
16-24	0,4	0,4	0,2	0,7	1,1	0,6
25-34	9,2	8,8	10,3	12,0	10,2	9,1
35-44	23,1	20,2	33,5	27,7	19,0	27,6
45-54	21,7	20,9	21,5	22,6	18,4	26,6
55-64	28,5	28,8	24,5	26,1	28,5	31,0
65-74	10,9	12,9	7,0	8,5	16,8	4,0
75+	6,2	8,0	2,9	2,5	6,0	1,0
Status osoby referencyjnej na rynku pracy						
Pracujący	40,7	42,5	48,9	50,3	51,2	19,8
Samozatrudniony	30,1	22,9	33,1	27,1	18,6	68,1
Emerytowany	20,3	24,6	11,5	14,9	22,7	6,3
Inny niepracujący	8,9	9,9	6,5	7,7	7,5	5,8
Wykształcenie osoby referencyjnej						
Podstawowe lub brak	8,2	9,3	3,6	4,2	4,0	7,7
Średnie	58,0	57,8	50,3	57,5	51,4	66,9
Wyższe	33,8	32,9	46,0	38,2	44,5	25,3
Klasa miejscowości zamieszkania						
Wieś	42,7	40,4	35,2	37,8	27,7	64,6
wokół dużych miast	8,9	8,3	8,6	7,1	9,7	13,4
pozostała	33,8	32,1	26,6	30,7	18,0	51,2
Miasto	57,3	59,6	64,8	62,2	72,3	35,4
poniżej 200 tys.	36,0	39,1	33,3	40,2	41,3	20,0
powyżej 200 tys.	21,3	20,5	31,5	22,0	31,1	15,5
Dochód netto (kwantyle)						
0-20%	8,9	10,6	5,7	4,1	7,2	3,9
20-40%	12,8	13,8	9,5	10,0	11,5	11,0
40-60%	17,5	18,1	14,0	16,4	16,1	17,5
60-80%	21,8	22,0	20,6	24,2	21,3	21,0
80-90%	15,0	14,0	16,0	16,9	14,4	19,1
90-100%	24,1	21,4	34,2	28,4	29,5	27,6
Majątek netto (kwantyle)						
0-20%	1,3	1,3	0,9	4,7	5,8	0,2
20-40%	7,3	8,8	4,4	9,2	11,4	1,2
40-60%	12,8	15,1	7,2	14,5	16,5	4,3
60-80%	21,4	24,2	16,2	23,0	19,2	11,0
80-90%	16,8	16,7	18,0	15,7	13,0	16,4
90-100%	40,4	33,9	53,2	32,9	34,1	66,8

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomości oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Tabela B7. Udział grup gospodarstw domowych w posiadaniu aktywów rzeczowych (%) według rodzaju aktywów (2014)

	Aktywa rzeczowe	Główne miejsce zamieszkania	Inna nieruchomości	Pojazdy	Przedmioty wartościowe	Majątek z prowadzenia działalności gospodarczej
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Odchylenie standardowe</i>	-	-	-	-	-	-
Status właściciela						
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	81,9	84,1	75,6	71,8	76,2	78,6
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	15,7	15,9	15,0	15,7	11,1	15,3
Najemca lub inny	2,4	-	9,4	12,5	12,7	6,1
Typ gospodarstwa domowego						
Jednoosobowe	12,5	14,3	11,8	8,8	19,3	5,8
Samotnie wychowujący rodzic	4,7	5,2	2,5	4,5	7,3	4,1
Pary bezdzietne	19,3	18,7	24,4	18,1	27,7	18,7
Pary z dziećmi	39,5	38,2	42,4	46,9	26,5	42,4
Rodziny rozszerzone	23,9	23,6	18,8	21,7	19,2	29,0
Wiek osoby referencyjnej						
16-24	0,6	0,7	0,2	0,9	1,2	0,4
25-34	10,2	9,9	11,5	17,5	14,8	9,2
35-44	21,8	20,8	23,4	21,7	17,7	25,7
45-54	25,2	23,3	23,3	27,6	16,6	34,6
55-64	24,6	23,8	30,9	22,4	31,0	24,0
65-74	10,5	13,0	6,5	6,8	12,1	3,3
75+	6,7	8,2	4,2	2,9	6,6	2,6
Status osoby referencyjnej na rynku pracy						
Pracujący	40,0	41,9	49,9	53,7	51,0	22,6
Samozatrudniony	28,6	20,3	28,1	22,3	14,9	66,6
Emerytowany	21,6	26,7	13,2	16,1	25,4	6,1
Inny niepracujący	9,7	11,1	8,8	7,9	8,7	4,8
Wykształcenie osoby referencyjnej						
Podstawowe lub brak	10,3	12,2	4,0	5,1	3,3	7,5
Średnie	62,3	61,0	57,4	60,2	46,1	71,7
Wyższe	27,3	26,7	38,4	34,7	50,3	20,6
Klasa miejscowości zamieszkania						
Wieś	45,4	42,7	33,5	39,8	19,7	66,5
Miasto	54,6	57,3	66,5	60,2	80,3	33,5
powyżej 200 tys.	24,3	24,4	34,6	24,7	45,9	16,8
poniżej 200 tys.	30,3	33,0	31,9	35,5	34,4	16,7
Dochód netto (kwantyle)						
0-20%	9,2	11,4	5,3	4,3	6,0	3,7
20-40%	13,4	14,7	9,2	8,7	11,6	11,5
40-60%	17,5	18,9	12,3	15,5	17,1	15,4
60-80%	25,5	25,3	23,1	30,1	25,3	26,9
80-90%	14,2	13,2	18,6	16,3	14,0	15,1
90-100%	20,1	16,5	31,5	25,1	26,1	27,3
Majątek netto (kwantyle)						
0-20%	0,7	0,6	0,4	4,5	4,7	0,1
20-40%	6,4	8,1	3,3	10,2	8,7	0,4
40-60%	12,3	15,4	6,7	14,7	21,5	1,7
60-80%	21,8	24,9	17,6	30,1	30,0	9,5
80-90%	17,7	18,5	16,2	14,2	10,8	15,8
90-100%	41,1	32,5	55,8	26,3	24,3	72,5

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomości oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Tabela A8. Odsetek gospodarstw domowych posiadających aktywa finansowe (%) według rodzaju aktywów i grup gospodarstw domowych (2016)

	Aktywa finansowe	Depozyty	Fundusze inwestycyjne	Obligacje	Akcje	III filar / Polisa na życie	Inne aktywa finansowe	Pozostałe należności
Wszystkie gospodarstwa domowe	90,8	84,9	3,8	0,8	2,3	57,0	2,1	3,9
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,4)	(0,6)	(0,3)	(0,1)	(0,3)	(0,8)	(0,2)	(0,3)
Status właściciela								
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	91,3	85,4	3,4	1,0	2,3	57,9	2,2	3,5
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	97,5	94,0	9,1	0,7	4,1	69,6	2,0	4,1
Najemca lub inny	85,4	77,9	2,2	0,3	1,6	46,8	1,5	4,9
Typ gospodarstwa domowego								
Jednoosobowe	81,0	71,6	3,4	0,7	1,4	44,3	2,0	4,9
Samotnie wychowujący rodzic	86,0	80,5	1,2	0,2	0,7	47,2	0,8	3,0
Pary bezdzietne	91,8	85,4	3,5	1,0	3,3	59,4	1,2	4,2
Pary z dziećmi	96,7	92,6	5,2	0,9	3,1	64,3	2,7	4,0
Rodziny rozszerzone	94,0	89,5	3,1	0,5	1,7	61,6	2,3	2,2
Wiek osoby referencyjnej								
16-24	91,3	86,1	2,0	1,0	1,9	33,6	1,2	1,7
25-34	97,4	94,8	5,3	0,3	3,0	56,1	2,5	5,0
35-44	97,3	94,3	5,8	1,0	3,7	61,3	3,1	4,7
45-54	93,9	90,4	4,1	0,6	2,5	60,2	2,0	3,9
55-64	89,3	83,5	3,8	0,8	2,2	58,2	2,5	3,8
65-74	86,7	78,6	2,2	1,4	1,5	54,4	1,1	2,5
75+	76,0	59,7	1,1	0,4	0,5	49,5	0,2	3,3
Status osoby referencyjnej na rynku pracy								
Pracujący	96,7	93,3	5,7	0,9	3,4	65,3	2,6	4,3
Samozatrudniony	95,5	91,1	6,0	0,8	1,6	46,9	3,8	5,3
Emerytowany	84,5	74,6	1,6	0,8	1,4	53,6	0,9	3,0
Inny niepracujący	81,2	73,9	0,9	0,2	1,4	45,6	1,3	3,0
Wykształcenie osoby referencyjnej								
Podstawowe lub brak	71,2	59,6	0,1	0,1	0,0	41,3	0,2	2,6
Średnie	92,3	86,2	2,1	0,4	1,5	57,0	1,6	3,3
Wyższe	98,0	95,7	10,2	2,1	5,5	65,9	4,2	5,8
Klasa miejscowości zamieszkania								
Wieś	86,9	81,2	2,0	0,1	1,1	50,8	1,8	2,8
wokół dużych miast	89,6	85,4	4,3	0,0	2,8	50,4	2,0	2,6
pozostała	86,4	80,3	1,5	0,1	0,8	50,9	1,7	2,8
Miasto	92,8	86,7	4,7	1,1	2,9	60,1	2,2	4,4
poniżej 200 tys.	92,1	84,7	3,2	0,8	2,1	60,9	1,6	3,7
powyżej 200 tys.	93,9	90,1	7,5	1,7	4,5	58,7	3,2	5,5
Dochód netto (kwantyle)								
0-20%	73,9	63,0	1,0	0,2	0,5	37,8	0,7	3,5
20-40%	89,9	82,0	1,4	0,6	1,2	51,4	1,5	3,9
40-60%	95,0	89,3	3,2	0,4	2,2	58,6	0,8	3,4
60-80%	97,4	94,4	4,0	0,9	2,6	65,7	2,4	3,1
80-90%	97,4	95,6	8,0	0,7	2,7	68,0	3,2	4,9
90-100%	98,6	95,8	11,4	2,8	7,7	75,5	6,4	5,8
Majątek netto (kwantyle)								
0-20%	81,1	72,0	0,7	<0,1	0,6	45,5	0,3	4,3
20-40%	88,8	80,7	2,8	0,4	1,9	55,9	1,5	3,0
40-60%	92,5	87,4	2,7	1,0	2,2	58,3	1,2	2,7
60-80%	95,0	90,9	4,4	1,2	2,5	63,5	2,0	4,2
80-90%	96,5	93,3	6,7	0,4	4,1	64,6	1,1	3,1
90-100%	96,9	93,6	10,3	2,2	4,6	59,4	9,3	7,1

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomości oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne aktywa finansowe* zawiera środki finansowe na rachunkach zarządzanych przez specjalistów (np. maklerów, doradców finansowych), instrumenty pochodne, certyfikaty oparte na indeksach, posiadane udziały w firmie (firmach) nienotowanych na giełdzie (w obrocie publicznym) wyłącznie w charakterze inwestora, metale szlachetne oraz tantiemy. Kategoria *pozostałe* dotyczy należności od osób spoza gospodarstwa domowego np. z tytułu udzielonej pożyczki, weksli.

Tabela B8. Odsetek gospodarstw domowych posiadających aktywa finansowe (%) według rodzaju aktywów i grup gospodarstw domowych (2014)

	Aktywa finansowe	Depozyty	Fundusze inwestycyjne	Obligacje	Akcje	III filar / Polisa na życie	Inne aktywa finansowe	Pozostałe należności
Wszystkie gospodarstwa domowe	88,9	82,8	4,2	1,0	3,5	51,3	2,2	5,0
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,6)	(0,8)	(0,4)	(0,2)	(0,4)	(1,1)	(0,3)	(0,5)
Status właściciela								
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	90,9	84,7	4,0	1,1	3,5	52,9	2,1	4,0
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	97,0	95,0	8,7	1,8	6,9	63,5	3,7	8,0
Najemca lub inny	79,3	71,6	2,4	0,5	2,1	40,5	1,8	6,5
Typ gospodarstwa domowego								
Jednoosobowe	76,8	66,7	2,5	1,1	2,1	37,3	1,7	5,0
Samotnie wychowujący rodzic	85,8	77,8	3,8	1,2	1,2	41,7	1,3	4,0
Pary bezdzietne	92,5	86,2	5,1	2,0	5,8	58,0	2,1	5,1
Pary z dziećmi	94,1	90,9	5,6	0,5	4,4	57,8	3,0	6,1
Rodziny rozszerzone	93,0	87,9	3,1	0,8	2,3	54,3	2,1	3,3
Wiek osoby referencyjnej								
16-24	76,7	76,7	3,8	0,0	0,7	25,6	2,8	3,6
25-34	92,9	90,2	5,5	1,1	4,6	53,5	1,9	8,3
35-44	92,4	88,6	5,6	0,8	5,0	53,3	3,7	5,7
45-54	92,4	88,5	4,8	0,7	3,9	54,6	2,7	4,6
55-64	89,1	82,9	3,1	1,5	3,0	53,7	1,6	5,0
65-74	86,9	74,8	3,3	1,1	2,8	48,8	2,1	2,9
75+	74,0	62,2	2,5	1,1	1,6	38,2	0,5	2,7
Status osoby referencyjnej na rynku pracy								
Pracujący	94,4	90,4	6,2	1,2	5,0	59,8	2,9	5,2
Samozatrudniony	95,0	92,7	3,3	1,1	3,4	47,7	4,1	10,0
Emerytowany	85,2	75,3	3,1	1,4	2,6	49,0	1,4	3,2
Inny niepracujący	77,1	69,2	1,3	0,0	1,2	34,9	0,6	4,4
Wykształcenie osoby referencyjnej								
Podstawowe lub brak	70,3	57,9	0,2	0,1	0,9	34,9	0,3	3,1
Średnie	90,4	84,2	2,4	0,7	3,2	52,0	1,6	5,3
Wyższe	97,6	95,9	11,7	2,6	6,3	60,5	5,1	5,6
Klasa miejscowości zamieszkania								
Wieś	85,4	78,9	2,5	0,8	2,2	45,4	1,8	3,7
Miasto	90,7	84,8	5,0	1,2	4,2	54,2	2,4	5,7
powyżej 200 tys.	91,0	86,2	7,2	1,7	4,8	45,5	2,8	6,6
poniżej 200 tys.	90,5	83,9	3,7	0,9	3,8	59,4	2,2	5,1
Dochód netto (kwantyle)								
0-20%	68,6	57,3	1,1	0,1	0,9	31,0	0,3	4,0
20-40%	87,8	78,4	1,1	0,9	1,4	44,6	1,2	4,5
40-60%	92,5	87,1	3,5	1,0	2,7	53,0	2,1	3,1
60-80%	97,4	94,3	5,3	0,7	5,2	60,3	2,8	5,5
80-90%	98,2	97,5	7,5	1,7	5,2	63,8	2,2	6,5
90-100%	98,4	96,4	12,0	3,2	9,8	71,1	7,3	9,4
Majątek netto (kwantyle)								
0-20%	75,3	66,7	0,4	0,2	0,6	38,1	0,7	5,4
20-40%	89,8	82,3	3,5	0,2	2,6	55,5	0,8	4,1
40-60%	90,4	83,2	4,1	1,4	3,1	56,4	1,8	4,2
60-80%	93,2	88,3	6,0	1,2	5,8	51,6	3,2	4,4
80-90%	94,5	91,7	5,2	2,4	3,8	55,8	4,0	5,3
90-100%	97,6	95,6	8,5	1,9	7,4	53,7	5,2	8,4

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomości oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne aktywa finansowe* zawiera środki finansowe na rachunkach zarządzanych przez specjalistów (np. maklerów, doradców finansowych), instrumenty pochodne, certyfikaty oparte na indeksach, posiadane udziały w firmie (firmach) nienotowanych na giełdzie (w obrocie publicznym) wyłącznie w charakterze inwestora, metale szlachetne oraz tantiemy. Kategoria *pozostałe* dotyczy należności od osób spoza gospodarstwa domowego np. z tytułu udzielonej pożyczki, weksli.

Tabela A9a. Warunkowe mediany i średnie dla aktywów finansowych (tys. zł) według rodzaju aktywów i grup gospodarstw domowych (2016)

	Aktywa finansowe		Depozyty		Fundusze inwestycyjne		Obligacje		Akcje		III filar / Polisa na życie		Inne aktywa finansowe		Pozostałe należności	
	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	15,3	41,3	12,0	32,7	19,6	74,1	10,0	23,7	8,2	29,4	3,3	5,6	11,6	83,8	5,0	27,5
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,7)	(1,5)	(0,7)	(1,0)	(2,5)	(14,4)	(3,4)	(5,1)	(2,1)	(6,6)	(0,2)	(0,2)	(4,0)	(18,3)	(1,1)	(3,0)
Status właściciela																
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	17,1	44,8	14,2	35,6	19,6	85,5	10,0	26,4	10,8	36,7	3,5	5,8	13,9	90,4	5,1	34,0
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	21,2	43,8	16,9	32,6	20,0	49,0	N	N	5,9	21,1	4,2	6,7	12,1	62,3	13,0	19,5
Najemca lub inny	6,9	27,3	5,2	22,5	15,0	78,5	N	N	3,5	8,1	2,2	4,1	7,4	69,5	2,0	16,5
Typ gospodarstwa domowego																
Jednoosobowe	7,5	35,6	7,5	32,8	20,0	57,6	N	N	10,4	19,4	1,5	3,3	13,8	44,0	3,1	13,4
Samotnie wychowujący rodzic	7,5	23,6	5,1	21,0	35,2	46,2	N	N	N	N	2,4	4,4	N	N	5,0	16,6
Pary bezdzietne	18,6	46,0	17,0	35,0	25,0	128,3	10,0	47,5	6,9	20,5	3,5	5,3	16,6	189,3	5,0	29,8
Pary z dziećmi	18,7	47,6	14,2	34,5	18,6	74,6	N	N	9,6	40,2	4,6	6,8	11,3	103,7	7,2	40,8
Rodziny rozszerzone	18,4	36,1	15,0	30,2	15,0	34,9	N	N	8,1	26,6	4,3	6,4	1,5	35,2	10,0	26,6
Wiek osoby referencyjnej																
16-24	4,2	21,8	3,3	15,8	N	N	N	N	N	N	2,1	3,7	N	N	N	N
25-34	15,4	40,6	11,4	28,0	12,0	122,3	N	N	5,9	8,2	2,0	4,6	20,0	136,4	2,0	7,0
35-44	20,2	47,0	15,5	36,9	17,7	52,4	N	N	8,1	40,8	3,9	6,3	15,0	52,2	8,0	15,2
45-54	17,3	41,1	11,4	31,5	18,7	69,1	N	N	4,3	12,5	4,4	6,9	5,6	83,0	11,9	29,3
55-64	16,6	48,7	12,8	37,8	20,9	71,0	10,0	28,8	12,6	47,2	3,8	6,4	13,6	77,6	7,4	60,9
65-74	11,7	33,1	10,0	27,7	40,0	84,2	15,0	33,7	9,2	25,6	2,6	4,2	50,0	141,4	10,0	17,7
75+	8,1	26,5	10,7	29,2	N	N	N	N	N	N	2,3	3,7	N	N	2,4	14,6
Status osoby referencyjnej na rynku pracy																
Pracujący	18,0	45,1	12,7	34,5	20,0	71,7	10,0	19,0	7,4	29,9	3,7	6,2	9,3	57,6	5,5	14,9
Samozatrudniony	27,9	67,7	23,7	47,1	16,7	100,9	N	N	8,6	31,2	4,6	8,1	23,4	175,5	20,0	85,4
Emerytowany	11,3	31,3	10,0	28,5	20,0	59,9	10,0	31,6	10,7	14,1	2,8	4,5	19,0	94,0	3,0	15,1
Inny niepracujący	8,2	21,9	5,9	18,7	N	N	N	N	9,4	56,6	2,4	4,0	N	N	3,6	28,4

Tabela A9b. Warunkowe mediany i średnie (tys. zł) dla aktywów rzeczowych według rodzaju aktywów i grup gospodarstw domowych (2016)

	Aktywa finansowe		Depozyty		Fundusze inwestycyjne		Obligacje		Akcje		III filar / Polisa na życie		Inne aktywa finansowe		Pozostałe należności	
	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)
Wykształcenie osoby referencyjnej																
Podstawowe lub brak	6,0	18,4	6,0	19,1	N	N	N	N	N	N	2,3	3,8	N	N	1,6	4,5
Średnie	12,0	28,6	9,5	24,6	15,0	45,7	9,0	12,2	7,4	18,3	2,9	4,8	175,5	36,0	5,0	18,3
Wyższe	32,9	79,2	25,8	54,9	20,0	88,3	10,0	29,7	8,8	36,8	4,7	8,1	94,0	131,0	8,0	45,7
Klasa miejscowości zamieszkania																
Wieś	14,4	31,4	11,6	26,4	17,6	64,0	N	N	10,1	32,2	4,1	6,3	7,3	30,5	5,0	17,4
wokół dużych miast	16,9	42,5	14,8	31,8	40,0	124,8			18,1	48,6	3,6	6,0	N	N	10,0	21,3
pozostała	13,9	29,0	10,5	25,2	15,7	27,8	N	N	7,3	19,5	4,2	6,4	6,3	31,3	4,8	16,6
Miasto	15,6	45,8	12,3	35,6	19,6	76,1	10,0	24,3	7,9	28,9	3,0	5,4	13,5	105,2	5,0	30,7
poniżej 200 tys.	13,8	39,0	11,0	32,5	18,1	43,7	9,0	30,2	9,7	29,1	2,8	5,1	10,4	87,4	5,5	46,0
powyżej 200 tys.	19,8	57,5	16,6	40,8	19,2	100,5	10,0	19,5	6,5	28,7	3,4	5,9	18,2	120,7	4,8	12,3
Dochód netto (kwantyle)																
0-20%	5,0	17,0	4,0	16,8	12,2	26,4	N	N	N	N	1,5	3,0	N	N	2,9	7,1
20-40%	9,3	22,0	6,3	19,7	11,7	26,2	N	N	7,2	17,0	2,2	3,6	3,7	11,5	5,0	23,6
40-60%	12,5	28,5	9,9	24,2	13,3	40,1	8,9	28,9	8,0	28,5	3,0	5,0	N	N	2,1	8,4
60-80%	20,4	37,4	17,5	30,7	14,6	36,6	N	N	7,0	17,9	3,6	5,7	5,8	38,1	12,4	20,7
80-90%	29,3	52,4	21,9	42,4	17,2	40,2	N	N	7,8	17,2	5,1	6,4	N	N	11,6	28,3
90-100%	50,3	133,7	37,9	85,7	39,6	163,0	13,4	24,8	14,2	49,0	7,5	11,3	61,5	206,2	25,0	86,4
Majątek netto (kwantyle)																
0-20%	4,9	11,8	3,7	10,8	N	N	N	N	N	N	1,5	3,1	N	N	1,8	5,6
20-40%	8,0	18,1	6,0	15,8	11,9	17,1	N	N	5,0	10,4	1,8	3,8	4,7	7,0	2,8	11,6
40-60%	16,7	29,0	12,2	24,8	15,9	25,8	N	N	8,4	14,7	3,1	5,2	5,9	13,6	5,0	30,2
60-80%	23,8	40,7	20,0	34,8	20,0	33,3	10,0	19,3	7,3	16,2	4,7	6,0	14,2	15,7	7,0	17,5
80-90%	35,2	53,6	27,9	43,1	34,4	62,6	N	N	25,0	36,2	5,2	7,8	N	N	5,0	14,6
90-100%	47,1	144,9	40,0	95,3	36,0	182,2	N	N	10,3	74,8	5,8	10,6	31,9	169,6	20,0	82,9

Uwagi: Wartości mediany i średniej przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). N – brak wartości ze względu na niską liczebność w próbie (liczba obserwacji mniejsza lub równa 10). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne aktywa finansowe* zawiera środki finansowe na rachunkach zarządzanych przez specjalistów (np. maklerów, doradców finansowych), instrumenty pochodne, certyfikaty oparte na indeksach, posiadane udziały w firmie (firmach) nienotowanych na giełdzie (w obrocie publicznym) wyłącznie w charakterze inwestora, metale szlachetne oraz tantiemy. Kategoria *pozostałe* dotyczy należności od osób spoza gospodarstwa domowego np. z tytułu udzielonej pożyczki, weksli.

Tabela B9a. Warunkowe mediany i średnie dla aktywów finansowych (tys. zł) według rodzaju aktywów i grup gospodarstw domowych (2014)

	Aktywa finansowe		Depozyty		Fundusze inwestycyjne		Obligacje		Akcje		III filar / Polisa na życie		Inne aktywa finansowe		Pozostałe należności	
	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	8,2	21,9	4,8	16,0	12,6	33,4	7,4	28,8	8,1	16,5	4,3	5,7	9,7	23,7	3,0	9,4
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,3)	(0,9)	(0,4)	(0,7)	(2,3)	(7,0)	(5,5)	(7,5)	(1,1)	(2,5)	(0,1)	(0,2)	(2,9)	(5,0)	(0,4)	(1,8)
Status właściciela																
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	8,8	22,5	5,0	16,6	12,7	35,3	6,0	26,2	9,0	18,8	4,3	5,7	9,2	26,0	3,1	9,5
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	12,4	33,4	5,9	21,8	12,5	39,1	N	N	10,0	16,9	5,4	7,1	N	N	3,0	9,8
Najemca lub inny	4,4	13,1	2,0	10,1	10,9	14,8	N	N	4,7	4,9	3,3	4,6	N	N	2,0	8,9
Typ gospodarstwa domowego																
Jednoosobowe	4,0	18,5	3,0	15,7	11,1	36,4	N	N	10,0	12,2	2,5	3,1	7,9	37,0	3,4	10,7
Samotnie wychowujący rodzic	4,1	15,7	2,0	12,0	8,5	17,9	N	N	N	N	2,7	4,0	N	N	2,8	20,1
Pary bezdzietne	10,0	26,1	6,1	19,4	14,5	29,1	8,4	26,7	0,9	19,6	4,4	5,6	6,1	27,1	2,4	9,3
Pary z dziećmi	10,0	23,9	5,0	16,2	11,8	37,2	N	N	6,7	11,4	5,4	6,7	10,0	21,4	3,5	8,0
Rodziny rozszerzone	8,9	19,3	5,0	13,6	15,6	32,4	N	N	N	N	5,4	6,8	7,3	10,9	2,0	6,7
Wiek osoby referencyjnej																
16-24	3,1	16,7	2,0	11,6	N	N			N	N	3,5	4,8	N	N	N	N
25-34	9,1	19,4	5,0	14,8	11,2	11,1	N	N	6,0	6,3	4,3	5,8	N	N	2,0	3,4
35-44	9,3	25,2	5,0	17,1	12,0	37,8	N	N	8,3	13,3	5,1	6,5	12,0	21,5	5,5	9,2
45-54	10,0	24,2	5,0	17,5	10,0	35,9	N	N	7,4	14,6	5,3	6,9	5,7	13,1	2,6	10,5
55-64	8,3	23,4	4,6	16,8	20,0	54,6	4,3	16,9	12,0	26,3	4,3	5,5	20,0	42,8	3,0	11,2
65-74	5,3	16,4	4,0	12,4	21,7	28,4	N	N	20,0	29,3	2,8	4,0	8,6	33,8	5,0	12,4
75+	4,7	18,1	4,2	15,6	N	N	N	N	N	N	2,4	3,4	N	N	4,6	22,0
Status osoby referencyjnej na rynku pracy																
Pracujący	9,7	24,6	5,0	16,9	10,7	33,5	7,5	31,9	8,0	16,4	4,8	6,0	10,2	26,3	2,3	6,6
Samozatrudniony	15,3	32,8	10,0	23,7	30,0	61,9	N	N	11,0	16,3	6,3	9,1	20,0	17,3	3,4	13,4
Emerytowany	6,0	17,6	4,0	14,0	17,3	24,9	6,9	29,0	6,0	18,2	3,1	4,2	6,6	26,4	4,1	11,2
Inny niepracujący	3,7	11,9	1,9	9,7	N	N			N	N	3,2	4,7	N	N	2,9	9,5

Tabela B9b. Warunkowe mediany i średnie (tys. zł) dla aktywów rzeczowych według rodzaju aktywów i grup gospodarstw domowych (2014)

	Aktywa finansowe		Depozyty		Fundusze inwestycyjne		Obligacje		Akcje		III filar / Polisa na życie		Inne aktywa finansowe		Pozostałe należności	
	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)
Wykształcenie osoby referencyjnej																
Podstawowe lub brak	3,5	9,1	2,0	8,0	N	N	N	N	N	N	2,6	3,4	N	N	1,5	6,9
Średnie	7,6	16,6	3,8	12,4	12,6	26,3	14,7	6,9	8,3	16,1	4,3	5,4	7,0	10,7	2,8	8,6
Wyższe	15,9	40,9	10,0	27,7	11,9	37,0	29,0	42,5	8,1	17,7	5,3	7,3	15,0	33,7	3,5	12,3
Klasa miejscowości zamieszkania																
Wieś	7,3	17,3	4,0	12,9	24,0	39,0	N	N	7,4	14,8	4,2	5,6	3,1	17,8	3,8	6,8
Miasto	8,8	24,0	5,0	17,4	10,3	32,1	8,8	30,9	8,2	17,0	4,3	5,7	10,2	25,8	2,9	10,2
powyżej 200 tys.	10,3	32,0	7,2	23,4	10,0	44,4	8,7	32,0	9,0	16,2	4,3	6,1	15,0	33,5	2,9	11,6
poniżej 200 tys.	8,0	19,1	4,0	13,7	11,7	17,5	10,0	29,6	8,1	17,5	4,3	5,6	10,2	19,9	2,7	9,1
Dochód netto (kwantyle)																
0-20%	2,4	8,2	1,2	7,7	N	N	N	N	N	N	2,3	2,6	N	N	1,7	3,6
20-40%	4,5	12,3	2,1	10,1	N	N	N	N	N	N	2,8	3,4	N	N	2,5	12,2
40-60%	7,3	15,2	3,4	11,5	9,2	18,5	N	N	9,0	13,5	3,8	4,6	4,8	7,4	4,3	8,8
60-80%	10,3	21,9	5,8	15,9	13,4	17,9	N	N	6,6	13,0	5,3	6,3	9,3	13,6	3,1	8,3
80-90%	17,1	28,3	10,0	19,8	9,5	24,1	N	N	7,6	13,7	6,1	7,5	N	N	2,9	5,5
90-100%	31,4	63,9	19,2	39,8	23,6	66,9	N	N	11,0	28,2	8,0	10,0	20,0	50,6	2,5	16,1
Majątek netto (kwantyle)																
0-20%	3,3	6,1	1,1	4,3	N	N	N	N	N	N	3,1	3,7	N	N	2,0	4,7
20-40%	6,3	13,0	3,0	9,9	9,3	13,9	N	N	4,6	8,2	3,4	4,7	N	N	2,4	3,8
40-60%	9,1	19,1	5,0	14,6	10,0	18,8	N	N	9,0	11,7	4,3	5,5	10,0	17,2	4,0	9,5
60-80%	10,7	23,0	7,0	16,6	13,3	18,6	N	N	8,5	18,4	4,6	6,0	8,9	18,8	3,6	13,1
80-90%	12,9	25,6	8,4	19,1	12,3	18,2	N	N	10,3	25,7	5,4	6,7	5,8	8,7	3,0	10,5
90-100%	25,5	61,5	16,6	41,3	30,0	97,1	N	N	10,8	20,9	6,8	9,2	20,0	55,9	6,4	16,0

Uwagi: Wartości mediany i średniej przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). N – brak wartości ze względu na niską liczebność w próbie (liczba obserwacji mniejsza lub równa 10). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomości oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne aktywa finansowe* zawiera środki finansowe na rachunkach zarządzanych przez specjalistów (np. maklerów, doradców finansowych), instrumenty pochodne, certyfikaty oparte na indeksach, posiadane udziały w firmie (firmach) nienotowanych na giełdzie (w obrocie publicznym) wyłącznie w charakterze inwestora, metale szlachetne oraz tantiemy. Kategoria *pozostałe* dotyczy należności od osób spoza gospodarstwa domowego np. z tytułu udzielonej pożyczki, weksli.

Tabela A10. Udział poszczególnych składowych aktywów finansowych w łącznej wartości aktywów finansowych (%) według grup gospodarstw domowych (2016)

	Aktywa finansowe	Depozyty	Fundusze inwestycyjne	Obligacje	Akcje	III filar / Polisa na życie	Inne aktywa finansowe	Pozostałe należności
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	74,1	7,6	0,5	1,8	8,6	4,6	2,8
<i>Odchylenie standardowe</i>	-	(1,9)	(1,4)	(0,1)	(0,4)	(0,4)	(0,9)	(0,3)
Status właściciela								
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	100,0	74,3	7,1	0,6	2,0	8,2	4,9	2,9
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	100,0	71,7	10,4	0,1	2,0	11,0	2,9	1,9
Najemca lub inny	100,0	75,3	7,5	0,3	0,5	8,3	4,6	3,5
Typ gospodarstwa domowego								
Jednoosobowe	100,0	81,5	6,9	0,2	1,0	5,1	3,1	2,3
Samotnie wychowujący rodzic	100,0	83,4	2,7	0,1	0,2	10,2	1,0	2,5
Pary bezdzietne	100,0	70,8	10,6	1,2	1,6	7,5	5,4	2,9
Pary z dziećmi	100,0	69,4	8,5	0,4	2,7	9,5	6,1	3,5
Rodziny rozszerzone	100,0	79,6	3,2	0,2	1,3	11,5	2,4	1,8
Wiek osoby referencyjnej								
16-24	100,0	68,0	14,6	6,2	0,4	6,2	1,6	2,9
25-34	100,0	67,1	16,3	0,0	0,6	6,5	8,7	0,9
35-44	100,0	76,2	6,6	0,4	3,3	8,4	3,5	1,6
45-54	100,0	73,7	7,4	0,2	0,8	10,7	4,3	3,0
55-64	100,0	72,6	6,2	0,5	2,4	8,5	4,4	5,4
65-74	100,0	75,7	6,4	1,6	1,3	7,9	5,6	1,5
75+	100,0	86,7	1,5	0,1	0,3	9,0	0,0	2,4
Status osoby referencyjnej na rynku pracy								
Pracujący	100,0	73,9	9,3	0,4	2,4	9,2	3,4	1,5
Samozatrudniony	100,0	66,5	9,3	0,2	0,8	5,9	10,4	7,0
Emerytowany	100,0	80,6	3,6	0,9	0,7	9,1	3,3	1,7
Inny niepracujący	100,0	77,8	1,1	0,8	4,5	10,2	0,7	4,9
Wykształcenie osoby referencyjnej								
Podstawowe lub brak	100,0	86,8	0,2	0,1	0,1	12,0	0,0	0,9
Średnie	100,0	80,4	3,6	0,2	1,1	10,3	2,2	2,3
Wyższe	100,0	67,6	11,6	0,8	2,6	6,9	7,0	3,4
Klasa miejscowości zamieszkania								
Wieś	100,0	78,4	4,7	0,0	1,3	11,7	2,0	1,8
wokół dużych miast	100,0	71,4	14,2	0,2	3,6	7,9	1,4	1,5
pozostała	100,0	80,7	1,7	1,5	0,6	12,9	2,2	1,9
Miasto	100,0	72,7	8,5	0,6	2,0	7,6	5,4	3,2
poniżej 200 tys.	100,0	76,6	3,9	0,5	1,7	8,6	3,9	4,8
powyżej 200 tys.	100,0	68,1	14,0	0,6	2,4	6,5	7,2	1,3
Dochód netto (kwantyle)								
0-20%	100,0	84,5	2,0	0,2	0,2	9,0	2,1	2,0
20-40%	100,0	81,6	1,8	0,7	1,1	9,3	0,9	4,7
40-60%	100,0	80,0	4,7	0,5	2,3	10,9	0,6	1,1
60-80%	100,0	79,6	4,0	0,6	1,3	10,2	2,5	1,8
80-90%	100,0	79,4	6,3	0,3	0,9	8,5	1,9	2,7
90-100%	100,0	62,2	14,1	0,5	2,9	6,5	10,0	3,8
Majątek netto (kwantyle)								
0-20%	100,0	81,5	0,5	0,0	0,4	14,9	0,2	2,5
20-40%	100,0	79,4	3,0	0,2	1,2	13,3	0,7	2,2
40-60%	100,0	80,8	2,6	0,4	1,2	11,4	0,6	3,0
60-80%	100,0	82,0	3,8	0,6	1,1	9,9	0,8	1,9
80-90%	100,0	77,9	8,0	0,3	2,9	9,7	0,3	0,9
90-100%	100,0	63,5	13,4	0,7	2,4	4,5	11,2	4,2

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne aktywa finansowe* zawiera środki finansowe na rachunkach zarządzanych przez specjalistów (np. maklerów, doradców finansowych), instrumenty pochodne, certyfikaty oparte na indeksach, posiadane udziały w firmie (firmach) nienotowanych na giełdzie (w obrocie publicznym) wyłącznie w charakterze inwestora, metale szlachetne oraz tantiemy. Kategoria *pozostałe* dotyczy należności od osób spoza gospodarstwa domowego np. z tytułu udzielonej pożyczki, weksli.

Tabela B10. Udział poszczególnych składowych aktywów finansowych w łącznej wartości aktywów finansowych (%) według grup gospodarstw domowych (2014)

	Aktywa finansowe	Depozyty	Fundusze inwestycyjne	Obligacje	Akcje	III filar / Polisa na życie	Inne aktywa finansowe	Pozostałe należności
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	68,2	7,2	1,5	3,0	15,0	2,7	2,4
<i>Odchylenie standardowe</i>		(1,7)	(1,4)	(0,4)	(0,5)	(0,7)	(0,5)	(0,5)
Status właściciela								
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	100,0	69,0	7,0	1,4	3,2	14,8	2,7	1,9
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	100,0	63,8	10,5	2,8	3,6	13,8	3,1	2,4
Najemca lub inny	100,0	69,7	3,5	0,3	1,0	17,9	2,1	5,5
Typ gospodarstwa domowego								
Jednoosobowe	100,0	73,9	6,3	1,7	1,8	8,2	4,4	3,8
Samotnie wychowujący rodzic	100,0	69,6	5,0	3,3	1,1	12,3	2,7	6,0
Pary bezdzietne	100,0	69,3	6,1	2,2	4,7	13,3	2,3	2,0
Pary z dziećmi	100,0	65,3	9,2	1,2	2,2	17,1	2,8	2,2
Rodziny rozszerzone	100,0	66,6	5,6	0,7	4,0	20,5	1,3	1,2
Wiek osoby referencyjnej								
16-24	100,0	69,4	5,6		0,3	9,6	13,2	2,0
25-34	100,0	74,0	3,4	16,4	1,6	17,3	0,9	1,6
35-44	100,0	65,2	9,2	3,6	2,8	15,0	3,4	2,3
45-54	100,0	69,1	7,6	0,2	2,5	16,8	1,6	2,2
55-64	100,0	66,7	8,0	1,3	3,8	14,3	3,3	2,7
65-74	100,0	65,2	6,6	0,5	5,7	13,7	5,1	2,5
75+	100,0	72,2	4,7	4,6	1,8	9,6	0,7	4,4
Status osoby referencyjnej na rynku pracy								
Pracujący	100,0	65,8	8,9	1,6	3,6	15,4	3,2	1,5
Samozatrudniony	100,0	70,6	6,6	0,5	1,8	14,0	2,3	4,3
Emerytowany	100,0	70,2	5,1	2,7	3,2	13,9	2,5	2,4
Inny niepracujący	100,0	72,9	2,6	0,0	1,5	17,9	0,5	4,5
Wykształcenie osoby referencyjnej								
Podstawowe lub brak	100,0	71,8	1,5	1,1	1,4	18,5	2,2	3,4
Średnie	100,0	69,4	4,1	0,3	3,4	18,6	1,2	3,0
Wyższe	100,0	66,5	10,8	2,8	2,8	11,1	4,3	1,7
Klasa miejscowości zamieszkania								
Wieś	100,0	69,0	6,6	1,2	2,2	17,2	2,2	1,7
Miasto	100,0	67,9	7,4	1,7	3,3	14,3	2,9	2,7
powyżej 200 tys.	100,0	69,3	10,9	1,8	2,7	9,5	3,2	2,6
poniżej 200 tys.	100,0	66,5	3,7	1,5	3,9	19,2	2,5	2,7
Dochód netto (kwantyle)								
0-20%	100,0	78,0	3,5	0,7	0,7	14,3	0,1	2,6
20-40%	100,0	73,4	2,6	2,7	1,0	14,1	1,2	5,1
40-60%	100,0	71,3	4,5	1,2	2,6	17,4	1,1	1,9
60-80%	100,0	70,3	4,5	0,3	3,2	17,9	1,8	2,1
80-90%	100,0	69,6	6,5	2,0	2,6	17,2	0,9	1,3
90-100%	100,0	61,1	12,8	2,1	4,4	11,4	5,9	2,4
Majątek netto (kwantyle)								
0-20%	100,0	61,8	0,4	0,4	0,4	30,9	0,7	5,5
20-40%	100,0	69,7	4,1	0,1	1,8	22,4	0,6	1,3
40-60%	100,0	70,1	4,4	1,4	2,1	17,8	1,8	2,4
60-80%	100,0	68,2	5,2	1,6	5,0	14,6	2,8	2,7
80-90%	100,0	72,2	3,9	0,8	4,0	15,3	1,4	2,3
90-100%	100,0	65,8	13,7	2,7	2,6	8,2	4,8	2,3

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczone wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne aktywa finansowe* zawiera środki finansowe na rachunkach zarządzanych przez specjalistów (np. maklerów, doradców finansowych), instrumenty pochodne, certyfikaty oparte na indeksach, posiadane udziały w firmie (firmach) nienotowanych na giełdzie (w obrocie publicznym) wyłącznie w charakterze inwestora, metale szlachetne oraz tantiemy. Kategoria *pozostałe* dotyczy należności od osób spoza gospodarstwa domowego np. z tytułu udzielonej pożyczki, weksli.

Tabela A11. Udział grup gospodarstw domowych w posiadaniu aktywów finansowych (%) według rodzaju aktywów (2016)

	Aktywa finansowe	Depozyty	Fundusze inwestycyjne	Obligacje	Akcje	III filar / Polisa na życie	Inne aktywa finansowe	Pozostałe należności
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Odchylenie standardowe</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Status właściciela								
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	73,2	73,4	68,1	91,5	80,9	69,7	78,3	75,1
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	14,0	13,5	19,1	1,7	15,4	17,8	8,9	9,3
Najemca lub inny	12,9	13,1	12,7	6,7	3,8	12,5	12,8	15,7
Typ gospodarstwa domowego								
Jednoosobowe	18,5	20,3	16,7	8,6	9,7	11,0	12,4	15,0
Samotnie wychowujący rodzic	3,2	3,6	1,1	0,7	0,3	3,8	0,7	2,8
Pary bezdzietne	21,8	20,9	30,6	51,3	19,3	19,1	25,5	22,6
Pary z dziećmi	40,1	37,6	44,6	32,4	59,1	44,3	53,1	49,6
Rodziny rozszerzone	16,3	17,5	6,9	6,9	11,5	21,9	8,4	10,1
Wiek osoby referencyjnej								
16-24	0,8	0,7	1,5	9,6	0,2	0,6	0,3	0,8
25-34	12,7	11,5	27,3	0,3	4,3	9,6	24,0	4,0
35-44	23,1	23,8	20,1	18,9	41,7	22,6	17,7	12,7
45-54	18,8	18,7	18,3	5,7	8,2	23,4	17,6	19,5
55-64	27,5	26,9	22,3	27,9	36,5	27,3	26,6	51,9
65-74	11,4	11,6	9,5	36,5	8,1	10,4	13,9	6,2
75+	5,8	6,8	1,1	1,0	1,0	6,1	0,0	4,9
Status osoby referencyjnej na rynku pracy								
Pracujący	52,7	52,6	64,7	43,6	67,7	56,5	38,6	27,3
Samozatrudniony	19,9	17,9	24,4	6,3	8,4	13,7	45,1	49,1
Emerytowany	21,0	22,9	10,0	40,0	8,4	22,2	15,3	12,8
Inny niepracujący	6,4	6,7	1,0	10,0	15,5	7,5	1,0	10,9
Wykształcenie osoby referencyjnej								
Podstawowe lub brak	4,8	5,7	0,1	0,9	0,1	6,7	0,0	1,5
Średnie	42,9	46,6	20,2	15,9	25,0	51,4	20,1	35,1
Wyższe	52,2	47,7	79,7	83,2	74,9	41,9	79,8	63,4
Klasa miejscowości zamieszkania								
Wieś	24,0	25,4	14,8	1,9	17,1	32,7	10,4	15,1
wokół dużych miast	5,8	5,6	10,8		11,2	5,3	1,8	3,0
pozostała	18,2	19,8	4,0	1,9	5,8	27,4	8,6	12,1
Miasto	76,0	74,6	85,2	98,1	82,9	67,3	89,6	84,9
poniżej 200 tys.	41,1	42,5	21,0	54,3	37,4	41,0	34,7	69,4
powyżej 200 tys.	34,9	32,1	64,2	43,9	45,5	26,3	54,9	15,5
Dochód netto (kwantyle)								
0-20%	6,7	7,6	1,8	2,6	0,8	7,0	3,1	4,7
20-40%	10,5	11,6	2,5	14,4	6,0	11,4	2,1	17,3
40-60%	14,4	15,6	9,0	13,4	17,7	18,3	1,9	5,4
60-80%	19,5	20,9	10,3	23,8	13,4	23,2	10,5	12,1
80-90%	13,6	14,6	11,2	8,5	6,7	13,5	5,5	13,1
90-100%	35,2	29,6	65,2	37,2	55,3	26,6	76,9	47,4
Majątek netto (kwantyle)								
0-20%	5,1	5,6	0,3	0,0	1,0	8,9	0,2	4,6
20-40%	8,6	9,2	3,4	0,0	5,8	13,3	1,3	6,6
40-60%	14,3	15,6	4,9	0,1	9,5	18,9	1,9	15,0
60-80%	20,6	22,8	10,4	0,2	11,8	23,7	3,6	13,8
80-90%	13,8	14,5	14,6	0,1	21,8	15,6	1,0	4,2
90-100%	37,6	32,3	66,4	0,5	50,1	19,6	92,1	55,9

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczone wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne aktywa finansowe* zawiera środki finansowe na rachunkach zarządzanych przez specjalistów (np. maklerów, doradców finansowych), instrumenty pochodne, certyfikaty oparte na indeksach, posiadane udziały w firmie (firmach) nienotowanych na giełdzie (w obrocie publicznym) wyłącznie w charakterze inwestora, metale szlachetne oraz tantiemy. Kategoria *pozostałe* dotyczy należności od osób spoza gospodarstwa domowego np. z tytułu udzielonej pożyczki, weksli.

Tabela B11. Udział grup gospodarstw domowych w posiadaniu aktywów finansowych (%) według rodzaju aktywów (2014)

	Aktywa finansowe	Depozyty	Fundusze inwestycyjne	Obligacje	Akcje	III filar / Polisa na życie	Inne aktywa finansowe	Pozostałe należności
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Odchylenie standardowe</i>	-	-	-	-	-	-	-	-
Status właściciela								
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	70,0	70,9	68,0	65,3	74,4	69,0	70,3	54,4
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	18,0	16,8	26,1	32,6	21,5	16,6	20,4	18,0
Najemca lub inny	12,1	12,3	5,8	2,1	4,1	14,4	9,3	27,7
Typ gospodarstwa domowego								
Jednoosobowe	17,5	19,0	15,4	19,3	10,7	9,5	28,4	27,2
Samotnie wychowujący rodzic	4,4	4,5	3,1	9,5	1,6	3,6	4,4	10,9
Pary bezdzietne	23,9	24,3	20,3	34,4	37,7	21,3	20,4	19,7
Pary z dziećmi	37,5	35,9	48,2	29,5	27,6	42,7	38,9	33,9
Rodziny rozszerzone	16,7	16,3	13,0	7,3	22,5	22,9	8,0	8,4
Wiek osoby referencyjnej								
16-24	1,0	1,0	0,8	10,9	0,1	0,7	5,0	0,8
25-34	12,9	14,0	6,0	29,9	6,9	14,9	4,1	8,3
35-44	21,9	20,9	27,9	3,2	20,7	21,8	27,6	20,4
45-54	23,0	23,4	24,5	20,1	19,2	25,8	13,3	20,6
55-64	24,8	24,3	27,8	7,5	31,0	23,7	30,4	27,8
65-74	9,5	9,1	8,7	28,3	18,2	8,7	17,8	10,0
75+	6,6	7,0	4,3	0,0	4,0	4,2	1,7	12,1
Status osoby referencyjnej na rynku pracy								
Pracujący	52,4	50,6	65,3	55,1	62,1	53,7	62,9	31,8
Samozatrudniony	17,8	18,4	16,2	5,7	10,6	16,6	14,8	31,8
Emerytowany	22,1	22,7	15,7	39,2	23,3	20,4	20,8	21,9
Inny niepracujący	7,7	8,3	2,8	0,0	3,9	9,2	1,5	14,5
Wykształcenie osoby referencyjnej								
Podstawowe lub brak	5,2	5,4	1,1	3,7	2,4	6,4	4,3	7,2
Średnie	47,0	47,9	27,0	9,3	53,1	58,3	20,0	58,8
Wyższe	47,8	46,6	71,9	87,1	44,5	35,3	75,7	34,0
Klasa miejscowości zamieszkania								
Wieś	25,0	25,3	23,0	19,1	18,3	28,6	20,4	17,5
Miasto	75,0	74,7	77,0	80,9	81,7	71,4	79,6	82,5
powyżej 200 tys.	38,0	38,6	57,7	45,3	33,7	24,0	44,8	41,1
poniżej 200 tys.	37,1	36,1	19,3	35,6	48,0	47,4	34,8	41,4
Dochód netto (kwantyle)								
0-20%	5,8	6,6	2,8	2,8	1,4	5,5	0,3	6,3
20-40%	11,1	12,0	4,1	19,1	3,8	10,5	4,8	23,3
40-60%	14,5	15,2	9,1	11,5	12,4	16,9	5,9	11,6
60-80%	21,8	22,5	13,6	3,7	23,0	26,0	14,5	19,3
80-90%	14,4	14,7	13,0	18,8	12,3	16,6	4,6	7,6
90-100%	32,3	28,9	57,4	44,1	47,1	24,5	70,0	31,9
Majątek netto (kwantyle)								
0-20%	4,7	4,3	0,3	1,2	0,7	9,8	1,2	10,7
20-40%	12,0	12,2	6,9	0,7	7,3	17,8	2,5	6,6
40-60%	17,9	18,4	11,1	16,2	12,5	21,3	12,1	17,4
60-80%	22,1	22,1	16,0	22,2	36,5	21,4	22,7	24,9
80-90%	12,5	13,2	6,8	6,6	16,6	12,7	6,7	11,6
90-100%	30,9	29,8	59,0	53,1	26,4	17,0	54,9	28,8

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne aktywa finansowe* zawiera środki finansowe na rachunkach zarządzanych przez specjalistów (np. maklerów, doradców finansowych), instrumenty pochodne, certyfikaty oparte na indeksach, posiadane udziały w firmie (firmach) nienotowanych na giełdzie (w obrocie publicznym) wyłącznie w charakterze inwestora, metale szlachetne oraz tantiemy. Kategoria *pozostałe* dotyczy należności od osób spoza gospodarstwa domowego np. z tytułu udzielonej pożyczki, weksli.

Tabela A12. Odsetek zadłużonych gospodarstw domowych według formy zadłużenia i grup gospodarstw domowych (%) (2016)

	Zadłużenie całkowite	Kredyty mieszkaniowe					Inne formy zadłużenia łącznie			
		złotowe	walutowe	pod GMZ	inne	linie kredytowe / debety	karty kredytowe	inne kredyty		
Wszystkie gospodarstwa domowe	40,5	13,9	10,6	3,5	12,2	2,0	32,9	3,8	15,6	22,5
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,8)	(0,6)	(0,5)	(0,3)	(0,5)	(0,2)	(0,8)	(0,3)	(0,6)	(0,7)
Status właściciela										
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	30,7	1,8	1,6	0,2	-	1,8	29,5	3,2	12,6	21,2
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	99,8	99,8	74,9	26,6	100,0	2,7	46,5	5,3	35,2	21,5
Najemca lub inny	37,4	2,4	2,1	0,3	-	2,4	35,8	4,7	13,7	27,4
Typ gospodarstwa domowego										
Jednoosobowe	27,4	6,1	4,9	1,3	5,5	0,7	23,6	2,0	9,7	16,6
Samotnie wychowujący rodzic	41,2	7,5	6,0	1,6	6,8	0,8	38,0	7,1	12,5	28,5
Pary bezdzietne	38,9	13,3	11,3	2,0	11,1	2,5	32,0	4,4	15,7	21,5
Pary z dziećmi	53,9	24,8	17,6	7,7	22,1	3,5	40,5	5,1	20,4	27,6
Rodziny rozszerzone	35,2	7,4	6,5	1,0	6,3	1,1	30,7	2,1	15,5	20,3
Wiek osoby referencyjnej										
16-24	30,0	3,8	2,3	1,6	3,8	-	26,2	0,4	15,1	13,2
25-34	59,5	32,5	30,0	2,9	28,3	5,2	40,2	4,9	21,1	27,2
35-44	57,6	28,1	18,6	10,1	25,9	3,1	42,7	5,2	24,0	27,9
45-54	45,9	13,4	9,5	4,0	11,6	1,9	39,7	3,8	20,0	26,0
55-64	34,9	7,2	5,6	1,6	5,6	1,7	30,8	3,4	12,0	21,7
65-74	26,9	2,8	2,4	0,6	2,5	0,4	24,8	3,2	9,0	19,3
75+	13,0	0,5	0,5	-	0,5	-	12,7	1,9	4,0	9,6
Status osoby referencyjnej na rynku pracy										
Pracujący	52,8	22,5	17,2	5,7	19,8	3,2	41,0	4,8	22,0	26,4
Samozatrudniony	47,8	18,3	13,8	4,6	15,8	3,5	37,3	3,4	20,2	23,2
Emerytowany	23,7	2,9	2,1	0,9	2,6	0,4	21,7	3,1	7,6	16,9
Inny niepracujący	29,8	5,6	4,9	0,8	5,1	0,6	26,6	2,4	7,6	21,3
Wykształcenie osoby referencyjnej										
Podstawowe lub brak	25,9	2,6	2,3	0,3	2,5	0,3	24,2	2,7	4,8	21,5
Średnie	37,6	10,1	7,9	2,3	9,1	1,1	31,9	3,8	13,1	23,7
Wyższe	55,6	29,3	21,7	8,2	25,2	5,3	40,0	4,2	27,5	20,3
Klasa miejscowości zamieszkania										
Wieś	36,8	12,1	10,1	2,1	10,6	1,6	29,4	2,3	11,7	21,7
wokół dużych miast	45,5	17,5	13,2	4,3	15,2	2,3	34,6	3,5	19,1	20,5
pozostała	35,0	11,0	9,5	1,6	9,7	1,4	28,3	2,1	10,1	22,0
Miasto	42,3	14,8	10,9	4,2	13,0	2,3	34,6	4,5	17,5	22,9
poniżej 200 tys.	40,0	12,4	9,7	2,9	11,4	1,3	33,0	4,8	14,6	23,9
powyżej 200 tys.	46,4	19,1	13,1	6,3	15,9	4,0	37,4	4,0	22,5	21,2
Dochód netto (kwantyle)										
0-20%	23,4	3,8	3,3	0,6	3,3	0,6	20,7	1,8	5,6	17,3
20-40%	34,3	6,6	5,4	1,3	6,0	0,7	30,5	3,5	11,3	22,4
40-60%	42,1	14,2	12,3	1,9	12,4	2,2	34,2	5,0	14,3	24,6
60-80%	47,4	17,9	14,5	3,6	16,0	2,0	36,2	4,3	18,8	24,0
80-90%	49,2	20,9	13,9	7,3	18,1	3,1	38,6	5,0	21,2	27,0
90-100%	61,4	33,2	21,3	12,7	28,8	6,3	47,1	3,7	34,4	21,6
Majątek netto (kwantyle)										
0-20%	40,3	7,6	6,3	1,6	7,0	0,7	36,5	4,7	13,1	29,2
20-40%	41,4	15,1	12,1	3,1	13,6	1,7	33,1	4,7	12,4	26,2
40-60%	36,2	12,5	9,9	2,9	11,7	1,1	28,6	3,2	12,7	19,9
60-80%	37,4	15,2	12,2	3,3	13,4	2,2	29,6	3,3	16,6	17,3
80-90%	47,1	19,8	12,5	7,3	16,6	4,4	35,9	4,3	21,5	21,3
90-100%	47,1	18,4	12,9	5,7	14,5	4,5	37,2	1,7	24,4	18,5

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne kredyty mieszkaniowe* obejmuje kredyty na cele mieszkaniowe dotyczące nieruchomości niebędących głównym miejscem zamieszkania. Kategoria *inne kredyty* obejmuje kredyty na cele inne niż mieszkaniowe z pominięciem kredytów na karcie kredytowej oraz w formie linii kredytowej / na rachunku bieżącym, tj. kredyty konsumpcyjne, kredyty na finansowanie działalności gospodarczej lub zawodowej, kredyty na inne cele oraz pożyczki o przeznaczeniu konsumpcyjnym.

Tabela B12. Odsetek zadłużonych gospodarstw domowych według formy zadłużenia i grup gospodarstw domowych (%) (2014)

	Zadłużenie całkowite	Kredyty mieszkaniowe					Inne formy zadłużenia łącznie			
		złotowe	walutowe	pod GMZ	inne	linie kredytowe / debety	karty kredytowe	inne kredyty		
Wszystkie gospodarstwa domowe	37,0	12,1	11,1	1,2	10,8	1,6	29,4	6,1	5,3	24,8
<i>Odchylenie standardowe</i>	(1,0)	(0,6)	(0,6)	(0,3)	(0,6)	(0,3)	(1,0)	(0,5)	(0,5)	(0,9)
Status właściciela										
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	28,8	1,5	1,2	0,2	-	1,5	27,9	4,8	4,1	24,7
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	100,0	100,0	92,1	9,3	100,0	2,5	37,2	12,9	13,2	25,8
Najemca lub inny	31,1	1,4	1,4	-	-	1,4	30,3	7,0	5,3	24,4
Typ gospodarstwa domowego										
Jednoosobowe	20,5	4,2	4,2	0,0	3,8	0,4	17,1	3,4	2,7	14,3
Samotnie wychowujący rodzic	34,8	8,0	7,6	0,4	7,0	1,1	31,5	7,4	5,4	26,6
Pary bezdzietne	36,2	12,8	11,5	1,7	10,8	2,2	27,2	5,7	4,1	23,7
Pary z dziećmi	49,5	22,3	20,2	2,4	20,1	2,9	36,4	8,4	7,0	29,7
Rodziny rozszerzone	38,1	4,9	4,7	0,2	4,6	0,3	34,9	5,7	7,0	30,3
Wiek osoby referencyjnej										
16-24	17,1	-	-	-	-	-	17,1	-	5,4	15,9
25-34	51,6	28,2	26,3	1,9	25,7	2,8	31,9	5,5	8,8	26,4
35-44	51,7	24,3	22,0	2,7	22,3	2,8	37,6	10,2	9,6	29,2
45-54	40,4	10,4	9,5	1,3	9,1	1,6	34,8	8,0	4,2	30,7
55-64	32,3	5,2	4,6	0,5	4,0	1,2	29,0	5,5	4,5	24,3
65-74	25,0	2,5	2,4	0,2	2,1	0,4	23,1	4,1	2,8	20,1
75+	12,6	0,6	0,6	-	0,6	-	12,0	1,2	0,4	11,5
Status osoby referencyjnej na rynku pracy										
Pracujący	47,3	19,7	18,3	1,8	17,6	2,8	34,8	8,3	7,9	28,1
Samozatrudniony	45,0	16,8	14,8	2,0	14,6	2,3	34,5	3,6	5,6	32,5
Emerytowany	22,9	2,4	2,3	0,2	2,2	0,2	21,4	3,8	2,5	18,9
Inny niepracujący	28,8	5,1	4,6	0,5	4,8	0,3	25,8	6,3	3,3	20,9
Wykształcenie osoby referencyjnej										
Podstawowe lub brak	22,5	2,0	1,9	0,1	2,0	0,1	21,0	3,2	0,7	19,8
Średnie	37,7	9,3	8,6	0,8	8,4	1,1	32,3	6,6	5,6	27,4
Wyższe	45,0	26,1	23,7	2,8	22,9	3,9	27,6	7,1	7,7	21,3
Klasa miejscowości zamieszkania										
Wieś	36,3	10,0	9,8	0,4	9,4	0,8	30,3	4,2	3,9	27,0
Miasto	37,3	13,1	11,7	1,5	11,4	2,0	29,0	7,1	6,0	23,7
powyżej 200 tys.	37,4	14,9	12,8	2,4	12,9	2,5	27,5	6,7	6,9	21,8
poniżej 200 tys.	37,3	11,9	11,0	1,0	10,5	1,7	29,8	7,4	5,5	24,8
Dochód netto (kwantyle)										
0-20%	20,2	2,4	2,4	-	2,3	0,2	18,2	4,5	1,9	15,3
20-40%	28,6	4,7	4,3	0,4	4,5	0,3	25,2	5,0	3,4	22,1
40-60%	39,5	11,4	10,1	1,2	10,5	0,8	32,4	6,9	5,9	26,8
60-80%	48,5	17,3	16,5	1,2	15,9	2,1	39,2	8,4	8,0	33,0
80-90%	45,0	20,3	18,8	1,8	16,5	4,2	33,2	5,4	7,1	27,6
90-100%	51,0	28,6	25,0	4,0	24,7	4,9	30,9	6,5	7,7	25,6
Majątek netto (kwantyle)										
0-20%	34,0	4,3	3,9	0,4	4,1	0,5	31,6	8,1	4,9	25,6
20-40%	43,8	16,4	15,2	1,1	15,2	1,2	33,3	6,9	5,7	28,9
40-60%	36,3	12,2	11,6	1,0	11,3	0,9	28,1	6,3	6,3	24,0
60-80%	32,6	11,4	11,2	0,2	10,1	1,5	26,1	4,6	4,7	21,9
80-90%	39,2	15,7	13,8	2,2	14,2	2,5	30,5	6,3	4,3	26,1
90-100%	37,4	16,3	12,8	4,0	12,0	5,0	25,5	3,3	5,8	20,8

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczone wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne kredyty mieszkaniowe* obejmuje kredyty na cele mieszkaniowe dotyczące nieruchomości niebędących głównym miejscem zamieszkania. Kategoria *inne kredyty* obejmuje kredyty na cele inne niż mieszkaniowe z pominięciem kredytów na kartę kredytowej oraz w formie linii kredytowej / na rachunku bieżącym, tj. kredyty konsumpcyjne, kredyty na finansowanie działalności gospodarczej lub zawodowej, kredyty na inne cele oraz pożyczki o przeznaczeniu konsumpcyjnym.

Tabela A13a. Warunkowe mediany i średnie dla stanu zadłużenia według form zadłużenia i grup gospodarstw domowych (tys. zł) (2016)

	Zadłużenie całkowite		Kredyty mieszkaniowe										Inne formy zadłużenia łącznie					
			złotowe		walutowe		pod GMZ		inne		karty kredytowe		inne kredyty					
	media- na	średnia	media- na	śred- nia	media- na	śred- nia	media- na	śred- nia	media- na	śred- nia	media- na	śred- nia	media- na	śred- nia	media- na	śred- nia	media- na	śred- nia
Wszystkie gospodarstwa domowe	10,0	64,4	114,8	156,6	103,7	136,2	157,3	210,0	113,9	153,0	98,2	152,5	3,0	13,0	1,0	2,0	5,5	17,7
Odchylenie standardowe	(1,0)	(4,1)	(6,2)	(9,6)	(6,6)	(10,8)	(20,9)	(15,4)	(7,1)	(10)	(13,1)	(19,8)	(0,2)	(1,1)	(<0,1)	(0,1)	(0,4)	(1,6)
Status właściciela																		
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	3,3	22,2	80,0	114,5	80,0	103,4	N	N	-	-	80,0	114,5	3,0	16,1	1,0	2,0	5,5	21,3
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	119,6	162,2	115,7	158,2	105,8	136,4	152,1	209,9	113,9	153,0	84,8	193,7	2,9	8,5	1,0	2,3	8,0	14,6
Najemca lub inny	3,6	21,8	158,8	218,6	150,3	211,0	N	N	-	-	158,8	218,6	3,0	8,2	0,9	1,5	4,5	10,0
Typ gospodarstwa domowego																		
Jednoosobowe	3,6	35,8	141,2	132,8	128,0	120,4	140,0	170,4	128,0	125,5	N	N	1,7	6,9	0,5	1,2	2,8	9,1
Samotnie wychowujący rodzic	3,0	26,3	75,1	110,6	82,0	106,8	N	N	70,4	111,2	N	N	2,1	6,6	1,0	1,4	3,3	8,2
Pary bezdzietne	9,0	60,0	103,9	136,5	98,8	127,3	149,8	189,9	127,5	148,4	61,0	71,6	3,9	16,3	1,1	2,3	7,2	22,6
Pary z dziećmi	23,6	87,7	119,8	165,8	109,6	135,1	172,3	225,3	116,7	156,0	113,1	186,5	3,4	15,4	1,0	2,3	6,0	20,9
Rodziny rozszerzone	6,2	48,9	75,9	180,7	70,0	182,5	N	N	69,0	189,1	140,0	133,4	3,0	12,5	1,0	1,8	6,0	17,6
Wiek osoby referencyjnej																		
16-24	1,2	22,0	N	N	N	N	N	N	N	N	-	-	1,0	5,7	1,0	1,6	1,1	9,5
25-34	58,4	101,0	148,2	172,4	143,3	158,3	217,1	291,8	148,2	169,3	120,0	154,8	3,8	10,3	1,2	2,3	6,9	13,5
35-44	33,4	99,7	122,8	182,9	114,5	164,5	145,9	205,5	123,7	176,1	97,0	181,4	3,2	14,2	1,0	2,0	6,8	20,0
45-54	8,0	52,5	77,3	131,0	61,8	89,3	146,9	229,9	75,5	126,4	93,1	153,7	3,7	16,4	1,1	2,0	6,1	23,4
55-64	4,8	34,1	65,3	101,4	63,9	89,4	140,0	143,3	62,2	97,4	86,0	114,1	2,4	14,8	0,8	2,0	4,5	19,9
65-74	3,1	14,4	30,9	69,5	22,8	53,1	N	N	27,2	64,6	N	N	2,5	7,7	0,8	1,4	3,5	9,2
75+	1,8	5,7	N	N	N	N	-	-	N	N	-	-	1,7	5,1	0,6	0,8	1,9	6,5
Status osoby referencyjnej na rynku pracy																		
Pracujący	16,2	73,9	118,4	154,5	110,0	132,2	163,0	212,7	117,4	149,5	113,6	164,9	3,0	10,3	1,0	1,8	6,0	14,5
Samozatrudniony	26,9	103,4	120,9	201,9	108,0	188,0	168,0	238,4	123,0	206,8	78,5	120,9	5,0	33,6	1,5	3,8	13,6	50,8
Emerytowany	3,1	13,7	28,6	60,2	22,8	49,9	36,1	79,7	30,5	60,9	N	N	2,3	7,0	0,6	1,0	3,5	8,6
Inny niepracujący	4,0	42,9	150,4	166,0	140,5	140,0	N	N	127,6	157,0	N	N	2,0	13,0	0,8	1,2	3,2	15,8

Tabela A13b. Warunkowe mediany i średnie dla stanu zadłużenia według form zadłużenia i grup gospodarstw domowych (tys. zł) (2016)

	Zadłużenie całkowite		Kredyty mieszkaniowe										Inne formy zadłużenia łącznie					
			złotowe		walutowe		pod GMZ		inne		karty kredytowe		inne kredyty					
	mediana	średnia	mediana	średnia	mediana	średnia	mediana	średnia	mediana	średnia	mediana	średnia	mediana	średnia	mediana	średnia	mediana	średnia
Wykształcenie osoby referencyjnej																		
Podstawowe lub brak	3,0	16,6	30,0	65,0	35,0	71,3	N	N	25,7	58,8	N	N	2,6	10,8	0,5	0,9	3,1	11,9
Średnie	7,6	47,6	89,3	132,6	78,8	120,4	119,2	170,0	88,1	134,5	90,0	110,7	3,2	14,0	1,0	1,7	5,6	17,9
Wyższe	38,4	103,9	143,9	180,9	129,0	153,8	215,2	240,4	144,7	174,2	104,0	176,2	2,6	11,9	1,0	2,4	7,2	20,2
Klasa miejscowości zamieszkania																		
Wieś	8,3	61,1	102,0	154,3	90,0	144,5	146,9	192,9	106,2	161,5	89,0	98,2	3,0	13,1	1,0	2,0	4,7	16,6
wokół dużych miast	9,8	79,4	183,9	190,8	170,3	184,6	198,8	209,6	190,1	194,9	N	N	3,0	7,8	1,5	2,6	3,9	10,8
pozostała	8,1	56,2	84,6	142,2	78,5	132,8	140,0	183,7	85,7	150,5	52,8	77,0	3,0	14,4	0,8	1,8	4,9	17,8
Miasto	11,0	65,7	116,2	157,4	108,0	132,4	164,1	214,2	115,7	149,6	104,0	171,2	3,0	13,0	1,0	2,0	6,0	18,1
poniżej 200 tys.	9,4	47,1	94,9	114,8	89,2	102,0	98,7	150,4	94,3	110,1	80,0	133,9	3,0	13,9	1,0	1,9	5,6	18,1
powyżej 200 tys.	15,5	94,2	170,6	206,4	150,0	172,0	240,0	265,9	175,6	199,6	120,0	192,3	2,8	11,5	1,0	2,0	6,9	18,1
Dochód netto (kwantyle)																		
0-20%	2,7	29,8	124,8	156,4	101,4	132,1	N	N	121,1	135,0	N	N	1,9	5,3	0,3	1,2	2,2	5,9
20-40%	4,0	25,5	50,0	95,6	46,8	79,6	76,9	155,7	42,0	90,9	N	N	2,4	8,0	0,6	1,6	3,9	10,1
40-60%	9,7	51,6	107,0	120,8	105,0	117,5	119,6	138,4	108,3	125,4	70,4	78,9	3,0	13,3	1,0	1,6	6,0	17,5
60-80%	15,3	64,1	109,8	135,3	102,0	119,3	156,8	191,3	111,4	136,9	83,4	112,1	3,0	17,0	0,9	1,4	6,3	24,6
80-90%	25,4	75,5	117,9	144,6	106,0	123,1	118,7	180,2	113,7	145,2	123,1	129,8	5,3	18,0	1,0	2,1	8,8	24,0
90-100%	59,1	142,7	161,7	241,6	126,0	219,0	221,0	263,2	155,5	229,2	112,0	226,5	4,0	15,7	1,6	3,3	10,3	29,1
Majątek netto (kwantyle)																		
0-20%	5,4	47,4	150,0	205,2	128,6	168,3	258,0	316,3	151,0	198,0	N	N	3,2	9,3	0,9	1,7	4,6	10,8
20-40%	8,5	57,8	108,7	139,3	117,2	131,1	102,9	164,2	112,5	128,5	98,2	207,1	3,0	8,9	1,0	1,6	4,0	10,5
40-60%	9,0	54,6	103,1	131,3	91,0	105,3	142,2	203,5	105,4	131,8	60,4	106,2	2,6	11,5	0,8	1,4	4,9	15,7
60-80%	13,2	62,6	94,2	134,2	85,8	115,3	173,2	196,5	92,9	134,6	90,4	112,7	2,5	10,1	0,9	1,7	5,7	15,7
80-90%	24,7	78,1	114,8	157,0	101,1	130,4	176,2	202,3	115,4	155,2	84,4	123,8	3,8	15,8	1,1	2,3	7,3	24,3
90-100%	30,1	109,1	125,6	214,7	108,0	206,1	149,0	227,3	120,9	220,4	102,4	168,4	4,4	31,9	1,5	3,3	20,5	59,6

Uwagi: Wartości mediany i średniej przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). N – brak wartości ze względu na niską liczebność w próbie (liczba obserwacji mniejsza lub równa 10). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne kredyty mieszkaniowe* obejmuje kredyty na cele mieszkaniowe dotyczące nieruchomości niebędących głównym miejscem zamieszkania. Kategoria *inne kredyty* obejmuje kredyty na cele inne niż mieszkaniowe z pominięciem kredytów na karcie kredytowej oraz w formie linii kredytowej / na rachunku bieżącym, tj. kredyty konsumpcyjne, kredyty na finansowanie działalności gospodarczej lub zawodowej, kredyty na inne cele oraz pożyczki o przeznaczeniu konsumpcyjnym.

Tabela B13a. Warunkowe mediany i średnie dla stanu zadłużenia według form zadłużenia i grup gospodarstw domowych (tys. zł) (2014)

	Zadłużenie całkowite		Kredyty mieszkaniowe										Inne formy zadłużenia łącznie							
			złotowe		walutowe		pod GMZ		inne		linia kredytowa / debet		karty kredytowe		inne kredyty					
			me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia
Wszystkie gospodarstwa domowe	10,0	57,7	104,8	144,4	101,8	140,5	108,1	162,5	104,8	144,8	101,8	117,8	4,8	13,3	2,0	3,5	1,5	2,7	5,0	14,4
Odchylenie standardowe	(0,8)	(3,7)	(9,6)	(8,7)	(9,6)	(9,2)	(25,9)	(20,2)	(11,1)	(9,5)	(12,8)	(12,6)	(0,4)	(1,4)	(0,2)	(0,4)	(0,2)	(0,5)	(0,3)	(1,7)
Status właściciela																				
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	5,6	20,8	94,8	108,1	97,1	109,9	N	N	-	-	94,8	108,1	5,0	15,7	2,0	4,0	1,2	2,2	5,2	16,6
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	115,0	152,4	105,8	147,6	101,2	142,7	108,1	172,8	104,8	144,8	N	N	7,5	13,0	2,6	4,2	2,1	3,2	8,6	15,0
Najemca lub inny	3,1	13,8	N	N	N	N	-	-	-	-	N	N	2,9	7,1	1,3	2,0	1,2	3,3	3,4	7,5
Typ gospodarstwa domowego																				
Jednoosobowe	3,6	29,1	59,0	105,1	54,5	95,0	N	N	57,4	106,3	N	N	2,3	9,4	1,0	2,6	0,5	4,3	2,6	9,8
Samotnie wychowujący rodzic	5,1	30,1	50,0	92,1	50,0	82,7	N	N	50,0	82,5	N	N	2,5	9,8	1,7	3,4	1,5	2,1	2,5	10,3
Pary bezdzietne	12,1	72,4	129,6	175,4	145,0	187,9	65,1	90,5	136,8	182,1	92,0	128,0	5,0	13,5	2,0	2,6	1,2	2,7	5,1	14,4
Pary z dziećmi	17,5	78,4	115,5	152,0	108,6	143,2	130,0	187,4	116,6	152,3	110,0	113,2	5,1	13,6	2,0	4,1	1,7	2,3	5,1	14,9
Rodziny rozszerzone	6,8	24,1	44,9	70,6	38,1	56,5	N	N	44,9	68,2	N	N	6,0	16,4	3,0	3,8	1,4	2,8	6,0	17,5
Wiek osoby referencyjnej																				
16-24	2,8	7,1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2,8	7,1	-	-	N	N	3,5	7,3
25-34	39,1	92,4	134,7	157,9	142,8	156,7	N	N	137,9	160,5	N	N	6,0	9,8	2,0	4,5	1,8	2,7	6,3	10,1
35-44	23,2	88,4	117,1	166,6	110,8	161,8	117,8	164,7	119,8	167,1	108,4	117,6	5,3	13,9	2,0	3,0	1,2	2,3	6,0	16,1
45-54	8,0	40,2	75,0	120,5	60,0	108,3	69,8	160,7	65,4	122,2	82,0	87,5	5,0	10,6	2,0	4,7	1,5	2,6	5,0	10,4
55-64	5,7	28,3	49,2	79,3	41,4	65,5	138,9	142,5	42,5	63,7	120,0	123,6	4,4	17,5	1,2	2,7	1,1	3,6	5,1	19,6
65-74	2,9	13,5	38,0	86,1	N	N	N	N	N	N	N	N	2,2	5,2	1,5	2,5	2,0	3,6	2,2	5,0
75+	4,1	37,6	N	N	N	N	-	-	N	N	-	-	4,1	38,6	N	N	N	N	3,7	39,5
Status osoby referencyjnej na rynku pracy																				
Pracujący	14,5	73,5	120,5	158,3	119,5	153,0	180,3	179,8	127,2	160,7	114,7	109,6	5,1	10,1	2,0	3,6	1,2	2,1	5,6	10,8
Samozatrudniony	20,7	73,6	81,7	136,7	71,9	136,6	172,3	137,3	71,9	138,2	117,6	119,9	8,1	29,2	3,0	8,3	3,0	6,1	7,2	29,1
Emerytowany	4,5	23,4	32,0	82,5	32,0	81,3	N	N	27,0	66,0	N	N	3,9	15,7	1,8	3,0	1,0	2,7	3,8	16,8
Inny niepracujący	3,3	18,9	60,0	70,3	55,2	65,8	N	N	56,6	66,3	N	N	2,5	7,2	1,0	2,1	1,5	2,6	2,9	7,8

Tabela B13b. Warunkowe mediany i średnie dla stanu zadłużenia według form zadłużenia i grup gospodarstw domowych (tys. zł) (2014)

	Zadłużenie całkowite		Kredyty mieszkaniowe										Inne formy zadłużenia łącznie							
			złotowe		walutowe		pod GMZ		inne		linia kredytowa / debet		karty kredytowe		inne kredyty					
	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia	me-diana	śred-nia
Wykształcenie osoby referencyjnej																				
Podstawowe lub brak	3,5	19,2	38,0	61,4	38,0	59,3	N	N	38,0	58,9	N	N	3,2	14,6	1,0	1,9	N	N	3,1	15,2
Średnie	7,3	38,0	78,2	110,5	70,8	107,3	92,4	140,3	68,6	107,4	119,9	118,0	4,6	12,5	2,0	3,7	1,2	2,1	5,0	13,4
Wyższe	51,5	113,9	148,9	180,5	146,9	176,7	135,2	176,1	151,6	185,6	255,4	117,6	6,1	15,2	2,0	3,6	1,8	4,0	7,5	17,0
Klasa miejscowości zamieszkania																				
Wieś	6,8	45,0	89,1	118,7	77,1	115,3	58,2	135,7	84,8	117,1	126,0	120,8	4,7	14,7	2,0	4,1	2,2	2,9	5,0	15,5
Miasto	11,3	63,8	115,9	154,1	116,5	150,9	115,9	166,1	120,1	155,9	101,8	117,2	4,9	12,6	2,0	3,4	1,3	2,7	5,0	13,8
powyżej 200 tys.	14,8	95,9	191,5	210,0	196,4	209,1	138,9	186,2	211,7	218,8	106,7	121,5	6,0	16,4	1,8	2,9	1,6	3,7	6,3	18,7
poniżej 200 tys.	9,9	44,3	76,1	111,8	77,6	109,7	64,0	135,5	75,1	109,1	92,0	113,2	4,1	10,5	2,0	3,7	1,2	1,9	4,5	11,1
Dochód netto (kwantyle)																				
0-20%	2,4	11,5	50,0	65,4	50,0	65,4	-	-	42,7	58,5	N	N	1,9	4,0	1,0	2,1	1,1	1,8	1,9	4,0
20-40%	4,5	19,1	60,1	73,1	59,3	73,6	N	N	62,1	74,0	N	N	3,3	8,0	1,1	2,0	1,2	2,9	3,4	8,2
40-60%	7,6	38,8	72,6	105,7	85,5	105,9	61,8	104,5	70,0	103,3	N	N	3,8	10,2	2,0	2,7	1,2	1,6	4,0	11,3
60-80%	14,2	66,5	119,5	141,9	119,6	137,9	N	N	124,4	143,5	66,6	89,0	6,2	19,6	2,2	4,3	1,9	2,5	6,4	21,6
80-90%	16,5	72,6	118,3	139,6	111,2	134,9	N	N	107,7	135,7	124,5	140,8	7,5	13,0	2,9	3,9	1,6	2,6	8,2	14,3
90-100%	65,9	137,4	179,6	218,8	167,1	217,3	201,8	216,0	209,9	229,6	108,4	121,4	9,0	24,1	4,6	7,6	1,8	5,3	8,8	25,5
Majątek netto (kwantyle)																				
0-20%	3,8	31,7	176,4	195,9	173,2	180,1	N	N	168,0	193,0	N	N	3,0	7,2	1,4	2,1	1,2	1,7	3,5	7,9
20-40%	11,9	54,6	100,0	125,8	110,8	130,1	N	N	98,5	124,6	N	N	4,1	9,9	1,9	2,8	0,8	1,3	5,0	10,5
40-60%	11,1	61,4	102,5	158,1	99,0	157,1	108,2	149,1	101,6	160,8	N	N	5,2	10,5	2,1	4,3	2,0	2,8	4,9	10,4
60-80%	11,1	58,1	96,3	136,6	95,8	135,4	N	N	95,6	135,9	N	N	5,7	12,7	2,0	2,9	2,3	3,4	6,1	13,8
80-90%	14,3	58,2	72,4	120,2	62,0	110,7	N	N	69,9	110,2	N	N	6,7	12,5	3,4	4,8	0,8	2,8	5,9	12,9
90-100%	28,0	104,1	121,6	167,4	106,0	151,1	126,2	171,4	151,0	186,6	92,0	95,7	8,6	46,1	9,4	10,4	1,9	5,9	8,8	53,2

Uwagi: Wartości mediany i średniej przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). N – brak wartości ze względu na niską liczebność w próbie (liczba obserwacji mniejsza lub równa 10). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne kredyty mieszkaniowe* obejmuje kredyty na cele mieszkaniowe dotyczące nieruchomości niebędących głównym miejscem zamieszkania. Kategoria *inne kredyty* obejmuje kredyty na cele inne niż mieszkaniowe z pominięciem kredytów na karcie kredytowej oraz w formie linii kredytowej / na rachunku bieżącym, tj. kredyty konsumpcyjne, kredyty na finansowanie działalności gospodarczej lub zawodowej, kredyty na inne cele oraz pożyczki o przeznaczeniu konsumpcyjnym.

Tabela A14. Udział poszczególnych form zadłużenia w łącznej kwocie zadłużenia grup gospodarstw domowych (%) (2016)

	Zadłużenie całkowite	Kredyty mieszkaniowe				Inne formy zadłużenia łącznie			
		złotowe	walutowe	pod GMZ	inne		karty kredytowe	inne kredyty	
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	83,6	55,5	28,0	71,7	11,9	16,4	1,2	15,2
<i>Odchylenie standardowe</i>	-	(1,5)	(2,9)	(2,7)	(2,3)	(1,9)	(1,5)	(0,1)	(0,5)
Status właściciela									
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	100,0	30,3	23,8	6,5	-	30,3	69,7	3,6	66,1
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	100,0	97,6	63,1	34,5	94,4	3,2	2,4	0,5	1,9
Najemca lub inny	100,0	63,9	53,1	10,7	-	63,9	36,1	2,6	33,5
Typ gospodarstwa domowego									
Jednoosobowe	100,0	83,4	60,1	23,3	70,4	12,9	16,6	1,2	15,4
Samotnie wychowujący rodzic	100,0	76,7	58,8	18,0	69,3	7,4	23,3	1,6	21,7
Pary bezdzietne	100,0	77,7	61,7	15,9	70,0	7,7	22,3	1,5	20,8
Pary z dziećmi	100,0	86,8	50,2	36,6	73,0	13,8	13,2	1,0	12,2
Rodziny rozszerzone	100,0	77,7	69,1	8,6	69,0	8,7	22,3	1,6	20,7
Wiek osoby referencyjnej									
16-24	100,0	77,3	29,6	47,7	77,3	-	22,7	3,8	18,9
25-34	100,0	93,1	79,0	14,1	79,7	13,4	6,9	0,8	6,1
35-44	100,0	89,4	53,2	36,2	79,6	9,8	10,6	0,8	9,7
45-54	100,0	73,0	35,3	37,8	60,8	12,2	27,0	1,7	25,3
55-64	100,0	61,8	42,3	19,4	45,0	16,7	38,2	2,0	36,2
65-74	100,0	50,7	32,4	18,2	41,6	9,0	49,3	3,3	46,1
75+	100,0	12,8	12,8	-	12,8	-	87,2	4,3	82,8
Status osoby referencyjnej na rynku pracy									
Pracujący	100,0	89,2	58,1	31,1	75,7	13,5	10,8	1,0	9,8
Samozatrudniony	100,0	74,7	52,3	22,4	66,2	8,5	25,3	1,6	23,8
Emerytowany	100,0	53,1	32,1	20,9	47,1	6,0	46,9	2,3	44,6
Inny niepracujący	100,0	72,9	53,5	19,4	62,4	10,5	27,1	0,7	26,4
Wykształcenie osoby referencyjnej									
Podstawowe lub brak	100,0	39,3	38,5	0,9	33,7	5,6	60,7	1,0	59,6
Średnie	100,0	75,0	53,5	21,5	68,3	6,7	25,0	1,2	23,8
Wyższe	100,0	91,8	57,7	34,0	75,8	16,0	8,2	1,1	7,1
Klasa miejscowości zamieszkania									
Wieś	100,0	82,9	64,8	18,1	76,0	6,9	17,1	1,0	16,0
wokół dużych miast	100,0	92,5	67,4	25,1	82,3	10,2	7,5	1,4	6,1
pozostała	100,0	79,2	63,9	15,4	73,6	5,6	20,8	0,9	19,8
Miasto	100,0	83,8	51,9	32,0	70,0	13,9	16,2	1,2	14,9
poniżej 200 tys.	100,0	75,6	52,3	23,2	66,5	9,0	24,4	1,5	23,0
powyżej 200 tys.	100,0	90,2	51,5	38,7	72,6	17,5	9,8	1,0	8,8
Dochód netto (kwantyle)									
0-20%	100,0	84,4	62,2	22,2	63,5	21,0	15,6	1,0	14,6
20-40%	100,0	72,2	49,5	22,7	61,9	10,3	27,8	2,1	25,7
40-60%	100,0	79,1	66,7	12,4	71,3	7,9	20,9	1,1	19,8
60-80%	100,0	79,7	56,9	22,8	72,2	7,5	20,3	0,8	19,4
80-90%	100,0	81,3	45,9	35,4	70,6	10,7	18,7	1,2	17,5
90-100%	100,0	91,6	53,3	38,3	75,3	16,3	8,4	1,3	7,2
Majątek netto (kwantyle)									
0-20%	100,0	82,3	55,1	27,1	72,5	9,8	17,7	1,2	16,5
20-40%	100,0	87,7	66,5	21,2	72,9	14,8	12,3	0,8	11,5
40-60%	100,0	83,3	53,0	30,3	77,3	6,0	16,7	0,9	15,8
60-80%	100,0	87,2	59,8	27,4	76,8	10,4	12,8	1,2	11,6
80-90%	100,0	84,6	44,4	40,1	69,9	14,7	15,4	1,3	14,1
90-100%	100,0	76,9	51,7	25,3	62,3	14,6	23,1	1,6	21,5

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne kredyty mieszkaniowe* obejmuje kredyty na cele mieszkaniowe dotyczące nieruchomości niebędących głównym miejscem zamieszkania. Kategoria *inne kredyty* obejmuje kredyty na cele inne niż mieszkaniowe z pominięciem kredytów na kartę kredytowej oraz w formie linii kredytowej / na rachunku bieżącym, tj. kredyty konsumpcyjne, kredyty na finansowanie działalności gospodarczej lub zawodowej, kredyty na inne cele oraz pożyczki o przeznaczeniu konsumpcyjnym.

Tabela B14. Udział poszczególnych form zadłużenia w łącznej kwocie zadłużenia grup gospodarstw domowych (%) (2014)

	Zadłużenie całkowite	Kredyty mieszkaniowe					Inne formy zadłużenia łącznie			
		złotowe	walutowe	pod GMZ	inne	linia kredytowa / debet	karty kredytowe	inne kredyty		
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	81,6	72,8	8,9	72,9	8,7	18,4	1,0	0,7	16,7
<i>Odchylenie standardowe</i>	-	(2,2)	(3,0)	(2,4)	(2,8)	(1,7)	(2,2)	(0,2)	(0,1)	(2,1)
Status właściciela										
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	100,0	26,8	22,8	4,0	-	26,8	73,2	3,2	1,5	68,5
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	100,0	96,8	86,3	10,6	95,0	1,9	3,2	0,4	0,3	2,5
Najemca lub inny	100,0	50,2	50,2	-	-	50,2	49,8	3,3	4,0	42,4
Typ gospodarstwa domowego										
Jednoosobowe	100,0	73,1	73,1	-	67,7	5,4	26,9	1,5	1,9	23,5
Samotnie wychowujący rodzic	100,0	70,4	68,7	1,7	54,8	15,6	29,6	2,4	1,1	26,1
Pary bezdzietne	100,0	86,0	79,8	6,1	75,2	10,8	14,0	0,6	0,4	13,0
Pary z dziećmi	100,0	87,3	75,2	12,0	78,7	8,6	12,7	0,9	0,4	11,4
Rodziny rozszerzone	100,0	37,7	33,9	3,8	34,3	3,4	62,3	2,4	2,2	57,7
Wiek osoby referencyjnej										
16-24	100,0	-	-	-	-	-	100,0	-	4,7	95,3
25-34	100,0	93,4	86,1	7,3	86,7	6,8	6,6	0,5	0,5	5,6
35-44	100,0	88,6	78,3	10,3	81,4	7,1	11,4	0,7	0,5	10,3
45-54	100,0	77,4	66,5	10,9	68,7	8,7	22,6	2,3	0,7	19,7
55-64	100,0	44,7	36,3	8,4	27,9	16,8	55,3	1,6	1,8	51,9
65-74	100,0	64,5	60,0	4,5	30,7	33,9	35,5	3,0	2,9	29,5
75+	100,0	2,1	2,1	-	2,1	-	97,9	1,1	0,1	96,6
Status osoby referencyjnej na rynku pracy										
Pracujący	100,0	89,9	80,5	9,4	81,2	8,7	10,1	0,9	0,5	8,8
Samozatrudniony	100,0	69,5	61,0	8,5	61,1	8,4	30,5	0,9	1,0	28,6
Emerytowany	100,0	37,5	34,3	3,2	27,4	10,2	62,5	2,1	1,3	59,1
Inny niepracujący	100,0	66,1	55,2	10,9	58,9	7,2	33,9	2,4	1,6	30,0
Wykształcenie osoby referencyjnej										
Podstawowe lub brak	100,0	29,0	26,1	2,9	26,7	2,3	71,0	1,4	0,2	69,4
Średnie	100,0	71,8	64,5	7,3	62,9	8,8	28,2	1,7	0,8	25,7
Wyższe	100,0	91,8	81,5	10,4	82,9	9,0	8,2	0,5	0,6	7,1
Klasa miejscowości zamieszkania										
Wieś	100,0	72,8	69,3	3,5	67,1	5,7	27,2	1,0	0,7	25,5
Miasto	100,0	84,6	74,0	10,7	74,9	9,7	15,4	1,0	0,7	13,7
powyżej 200 tys.	100,0	87,4	74,7	12,7	78,9	8,5	12,6	0,5	0,7	11,4
poniżej 200 tys.	100,0	81,0	73,0	8,0	69,6	11,4	19,0	1,7	0,6	16,7
Dochód netto (kwantyle)										
0-20%	100,0	68,4	68,4	-	56,9	11,5	31,6	4,0	1,5	26,1
20-40%	100,0	63,0	57,9	5,1	60,9	2,1	37,0	1,8	1,8	33,4
40-60%	100,0	78,4	69,2	9,2	71,0	7,4	21,6	1,2	0,6	19,8
60-80%	100,0	76,2	70,2	6,1	70,5	5,7	23,8	1,1	0,6	22,0
80-90%	100,0	86,8	76,8	10,0	68,7	18,1	13,2	0,6	0,6	12,0
90-100%	100,0	89,4	77,5	11,9	80,9	8,5	10,6	0,7	0,6	9,3
Majątek netto (kwantyle)										
0-20%	100,0	78,9	65,5	13,3	73,4	5,5	21,1	1,6	0,8	18,8
20-40%	100,0	86,2	83,1	3,2	79,1	7,1	13,8	0,8	0,3	12,7
40-60%	100,0	86,8	81,6	5,2	81,6	5,2	13,2	1,2	0,8	11,2
60-80%	100,0	82,5	80,4	2,0	72,9	9,6	17,5	0,7	0,9	16,0
80-90%	100,0	83,3	67,5	15,8	68,9	14,4	16,7	1,3	0,5	14,8
90-100%	100,0	69,9	49,8	20,1	57,6	12,3	30,1	0,9	0,9	28,4

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne kredyty mieszkaniowe* obejmuje kredyty na cele mieszkaniowe dotyczące nieruchomości niebędących głównym miejscem zamieszkania. Kategoria *inne kredyty* obejmuje kredyty na cele inne niż mieszkaniowe z pominięciem kredytów na kartce kredytowej oraz w formie linii kredytowej / na rachunku bieżącym, tj. kredyty konsumpcyjne, kredyty na finansowanie działalności gospodarczej lub zawodowej, kredyty na inne cele oraz pożyczki o przeznaczeniu konsumpcyjnym.

Tabela A15. Udział grup gospodarstw domowych w poszczególnych formach zadłużenia (%) (2016)

	Zadłużenie całkowite	Kredyty mieszkaniowe					Inne formy zadłużenia łącznie		
		złotowe	walutowe	pod GMZ	inne	karty kredytowe	inne kredyty		
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Odchylenie standardowe</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Status właściciela									
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	17,5	6,4	7,5	4,1	-	44,7	74,5	53,5	76,1
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	76,0	88,7	86,3	93,5	100,0	20,5	11,3	32,3	9,7
Najemca lub inny	6,5	4,9	6,2	2,5	-	34,8	14,2	14,2	14,2
Typ gospodarstwa domowego									
Jednoosobowe	9,0	9,0	9,7	7,5	8,9	9,8	9,1	9,0	9,1
Samotnie wychowujący rodzic	2,5	2,3	2,6	1,6	2,4	1,5	3,5	3,4	3,5
Pary bezdzietne	17,4	16,1	19,3	9,9	16,9	11,2	23,6	22,6	23,7
Pary z dziećmi	59,3	61,6	53,6	77,4	60,4	68,7	47,6	49,1	47,5
Rodziny rozszerzone	11,9	11,1	14,8	3,7	11,5	8,7	16,2	16,0	16,2
Wiek osoby referencyjnej									
16-24	0,4	0,3	0,2	0,6	0,4	-	0,5	1,2	0,5
25-34	27,8	31,0	39,6	14,0	30,9	31,3	11,7	19,0	11,1
35-44	41,7	44,6	40,0	53,9	46,3	34,5	26,8	29,9	26,6
45-54	16,8	14,7	10,7	22,6	14,3	17,3	27,6	23,9	27,9
55-64	10,8	8,0	8,2	7,5	6,8	15,2	25,1	18,8	25,6
65-74	2,2	1,3	1,3	1,4	1,3	1,7	6,6	6,1	6,6
75+	0,3	0,0	0,1	-	0,1	-	1,6	1,1	1,7
Status osoby referencyjnej na rynku pracy									
Pracujący	67,8	72,3	70,9	75,2	71,6	76,7	44,7	59,8	43,5
Samozatrudniony	21,9	19,6	20,6	17,5	20,2	15,6	33,8	28,9	34,2
Emerytowany	3,7	2,4	2,2	2,8	2,4	1,9	10,6	7,2	10,9
Inny niepracujący	6,6	5,7	6,3	4,5	5,7	5,8	10,9	4,1	11,4
Wykształcenie osoby referencyjnej									
Podstawowe lub brak	2,3	1,1	1,6	0,1	1,1	1,1	8,5	2,0	9,0
Średnie	41,7	37,5	40,2	32,0	39,7	23,7	63,6	44,3	65,1
Wyższe	55,9	61,4	58,2	67,9	59,1	75,2	28,0	53,7	26,0
Klasa miejscowości zamieszkania									
Wieś	28,4	28,2	33,2	18,3	30,1	16,5	29,6	25,3	29,9
wokół dużych miast	7,9	8,7	9,5	7,0	9,0	6,7	3,6	9,2	3,2
pozostała	20,6	19,5	23,6	11,3	21,1	9,7	26,0	16,1	26,7
Miasto	71,6	71,8	66,8	81,7	69,9	83,5	70,4	74,7	70,1
poniżej 200 tys.	30,9	28,0	29,1	25,6	28,7	23,5	46,1	38,5	46,6
powyżej 200 tys.	40,6	43,8	37,7	56,0	41,2	60,0	24,3	36,2	23,4
Dochód netto (kwantyle)									
0-20%	5,4	5,4	6,0	4,2	4,7	9,5	5,1	4,5	5,1
20-40%	6,7	5,8	6,0	5,4	5,8	5,8	11,4	11,7	11,3
40-60%	16,7	15,8	20,0	7,4	16,6	11,0	21,2	15,3	21,6
60-80%	23,3	22,3	23,9	19,0	23,5	14,8	28,8	16,8	29,7
80-90%	14,3	13,9	11,8	18,0	14,1	12,9	16,3	14,6	16,4
90-100%	33,6	36,9	32,3	45,9	35,3	46,0	17,3	37,1	15,8
Majątek netto (kwantyle)									
0-20%	14,7	14,4	14,6	14,2	14,8	12,1	15,8	14,9	15,9
20-40%	18,3	19,3	22,0	13,9	18,6	22,9	13,7	12,9	13,8
40-60%	15,1	15,1	14,4	16,3	16,3	7,6	15,4	11,6	15,7
60-80%	18,0	18,7	19,3	17,6	19,2	15,7	14,0	18,1	13,7
80-90%	14,1	14,3	11,3	20,2	13,7	17,4	13,2	15,9	13,0
90-100%	19,8	18,2	18,4	17,9	17,2	24,3	27,8	26,6	27,9

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomości oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne kredyty mieszkaniowe* obejmuje kredyty na cele mieszkaniowe dotyczące nieruchomości niebędących głównym miejscem zamieszkania. Kategoria *inne kredyty* obejmuje kredyty na cele inne niż mieszkaniowe z pominięciem kredytów na kartę kredytowej oraz w formie linii kredytowej / na rachunku bieżącym, tj. kredyty konsumpcyjne, kredyty na finansowanie działalności gospodarczej lub zawodowej, kredyty na inne cele oraz pożyczki o przeznaczeniu konsumpcyjnym.

Tabela B15. Udział grup gospodarstw domowych w poszczególnych formach zadłużenia (%) (2014)

	Zadłużenie całkowite	Kredyty mieszkaniowe					Inne formy zadłużenia łącznie			
		złotowe	walutowe	pod GMZ	inne	linia kredytowa / debet	karty kredytowe	inne kredyty		
Wszystkie gospodarstwa domowe	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Odchylenie standardowe</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Status właściciela										
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	18,7	6,1	5,9	8,5	-	57,5	74,5	58,8	42,0	76,8
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	76,8	91,1	91,0	91,5	100,0	16,3	13,2	26,5	31,0	11,7
Najemca lub inny	4,5	2,8	3,1	-	-	26,2	12,3	14,7	27,0	11,6
Typ gospodarstwa domowego										
Jednoosobowe	6,7	6,0	6,7	-	6,2	4,2	9,8	9,6	19,1	9,5
Samotnie wychowujący rodzic	3,1	2,7	2,9	0,6	2,3	5,6	5,0	7,3	4,9	4,9
Pary bezdzietne	23,6	24,9	25,9	16,3	24,4	29,3	18,1	13,1	14,5	18,5
Pary z dziećmi	58,8	62,8	60,8	79,7	63,4	57,9	40,8	51,8	36,8	40,3
Rodziny rozszerzone	7,8	3,6	3,6	3,3	3,6	3,1	26,3	18,2	24,7	26,9
Wiek osoby referencyjnej										
16-24	0,1	-	-	-	-	-	0,5	-	0,6	0,5
25-34	31,0	35,4	36,7	25,5	36,8	24,1	11,1	15,4	22,5	10,4
35-44	39,0	42,4	42,0	45,3	43,6	32,0	24,3	25,8	27,2	24,1
45-54	15,2	14,4	13,9	18,7	14,4	15,2	18,8	34,4	14,8	18,0
55-64	9,9	5,4	5,0	9,4	3,8	19,2	29,9	15,9	25,7	30,9
65-74	2,1	1,6	1,7	1,1	0,9	8,0	4,0	6,0	8,9	3,7
75+	2,1	0,1	0,1	-	0,1	-	11,3	2,3	0,3	12,3
Status osoby referencyjnej na rynku pracy										
Pracujący	71,4	78,7	79,0	75,8	79,5	71,6	39,3	60,3	50,9	37,5
Samozatrudniony	17,2	14,7	14,4	16,5	14,4	16,6	28,6	15,0	26,2	29,5
Emerytowany	7,2	3,3	3,4	2,6	2,7	8,4	24,4	15,0	13,4	25,4
Inny niepracujący	4,2	3,4	3,2	5,1	3,4	3,5	7,7	9,7	9,6	7,5
Wykształcenie osoby referencyjnej										
Podstawowe lub brak	3,2	1,1	1,1	1,1	1,2	0,8	12,3	4,4	1,1	13,2
Średnie	40,9	36,0	36,3	33,6	35,3	41,6	62,9	68,7	49,2	63,1
Wyższe	55,9	62,9	62,6	65,3	63,5	57,6	24,9	26,9	49,8	23,7
Klasa miejscowości zamieszkania										
Wieś	25,2	22,5	24,0	10,0	23,2	16,5	37,4	25,5	25,5	38,6
Miasto	74,8	77,5	76,0	90,0	76,8	83,5	62,6	74,5	74,5	61,4
powyżej 200 tys.	42,5	45,5	43,6	60,9	46,0	41,4	29,2	22,3	44,5	29,0
poniżej 200 tys.	32,3	32,0	32,4	29,1	30,8	42,1	33,4	52,2	30,0	32,4
Dochód netto (kwantyle)										
0-20%	2,2	1,8	2,0	-	1,7	2,9	3,7	8,5	4,7	3,4
20-40%	5,1	3,9	4,1	2,9	4,3	1,3	10,3	9,1	13,7	10,2
40-60%	14,4	13,8	13,7	14,9	14,0	12,2	16,9	17,0	12,9	17,1
60-80%	30,1	28,1	29,0	20,6	29,1	19,8	39,0	33,2	27,7	39,8
80-90%	15,5	16,5	16,3	17,4	14,6	32,1	11,2	9,8	13,0	11,2
90-100%	32,8	35,9	34,9	44,1	36,4	31,8	18,9	22,5	27,9	18,3
Majątek netto (kwantyle)										
0-20%	10,1	9,8	9,1	15,2	10,2	6,4	11,7	15,8	11,4	11,4
20-40%	22,3	23,5	25,4	7,9	24,2	18,2	16,7	17,9	10,2	16,9
40-60%	21,0	22,3	23,5	12,4	23,5	12,6	15,1	24,8	24,4	14,1
60-80%	17,7	17,9	19,6	4,1	17,7	19,5	16,9	12,1	22,4	17,0
80-90%	10,7	10,9	9,9	19,0	10,1	17,6	9,7	13,8	8,3	9,5
90-100%	18,3	15,6	12,5	41,4	14,4	25,8	29,9	15,6	23,3	31,1

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania. Kategoria *inne kredyty mieszkaniowe* obejmuje kredyty na cele mieszkaniowe dotyczące nieruchomości niebędących głównym miejscem zamieszkania. Kategoria *inne kredyty* obejmuje kredyty na cele inne niż mieszkaniowe z pominięciem kredytów na kartę kredytowej oraz w formie linii kredytowej / na rachunku bieżącym, tj. kredyty konsumpcyjne, kredyty na finansowanie działalności gospodarczej lub zawodowej, kredyty na inne cele oraz pożyczki o przeznaczeniu konsumpcyjnym.

Tabela A16. Wskaźniki obciążenia długiem według grup gospodarstw domowych (2016)

	DSTI		DTI			DTA	
	Me- diana	% GD, dla których wskaźnik przekracza 40%	Me- diana	% GD, dla których wskaźnik przekracza		Me- diana	% GD, dla któ- rych wskaźnik przekracza 75%
				300%	450%		
Wszystkie gospodarstwa domowe	14,3	3,3	21,3	4,0	2,0	5,5	3,9
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,4)	(0,4)	(1,9)	(0,5)	(0,2)	(0,6)	(0,8)
Status właściciela							
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	11,0	1,7	7,5	0,8	0,5	1,0	0,1
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	18,4	13,4	172,0	26,2	13,2	26,8	8,0
Najemca lub inny	11,5	2,3	11,2	1,2	0,4	22,3	13,8
Typ gospodarstwa domowego							
Jednoosobowe	18,3	2,6	17,1	3,2	1,7	3,9	4,4
Samotnie wychowujący rodzic	12,7	2,1	10,4	2,9	1,9	5,5	8,1
Pary bezdzietne	15,4	4,0	22,2	3,7	1,8	7,5	4,3
Pary z dziećmi	14,2	4,1	38,6	6,3	3,0	8,3	3,8
Rodziny rozszerzone	10,5	2,3	9,9	1,5	1,2	2,6	1,5
Wiek osoby referencyjnej							
16-24	7,3	0,7	3,5	1,9	1,9	1,3	3,3
25-34	16,0	6,8	94,3	11,4	5,8	28,4	9,1
35-44	14,8	4,0	54,4	7,5	3,0	10,3	3,9
45-54	13,5	3,9	16,0	3,3	2,2	4,2	4,0
55-64	14,2	2,9	12,1	1,9	1,3	2,1	2,7
65-74	12,4	1,5	9,2	0,5	0,3	1,8	2,9
75+	12,1	0,4	6,6	0,1	0,0	0,8	1,9
Status osoby referencyjnej na rynku pracy							
Pracujący	14,1	2,9	28,4	5,7	2,5	9,7	5,4
Samozatrudniony	17,7	8,4	48,2	7,4	4,8	3,9	0,6
Emerytowany	12,7	1,2	9,5	0,3	0,1	1,7	2,8
Inny niepracujący	14,0	4,7	15,1	3,1	2,5	3,7	4,3
Wykształcenie osoby referencyjnej							
Podstawowe lub brak	14,0	2,5	11,4	0,6	0,1	3,4	6,1
Średnie	13,6	2,9	16,3	2,8	1,7	4,2	3,7
Wyższe	15,5	4,5	60,4	8,6	4,0	10,5	3,2
Klasa miejscowości zamieszkania							
Wieś	13,5	3,5	16,9	3,2	1,7	2,9	1,9
wokół dużych miast	13,1	2,6	15,8	7,1	4,1	2,9	3,5
pozostała	13,5	3,7	17,0	2,3	1,3	2,9	1,6
Miasto	14,6	3,1	22,9	4,4	2,2	7,6	4,8
poniżej 200 tys.	14,0	2,7	19,5	2,9	1,6	5,5	4,3
powyżej 200 tys.	16,0	3,9	37,5	7,0	3,3	12,6	5,8
Dochód netto (kwantyle)							
0-20%	23,1	5,5	19,4	3,3	2,9	3,7	4,9
20-40%	15,9	2,8	13,0	2,5	1,6	3,7	4,8
40-60%	14,3	3,3	20,7	5,8	2,6	5,4	3,3
60-80%	14,1	3,1	24,1	4,2	1,7	5,6	3,8
80-90%	11,7	1,3	29,5	4,1	1,1	8,9	2,9
90-100%	11,2	1,8	41,0	4,0	1,7	8,1	2,5
Majątek netto (kwantyle)							
0-20%	14,1	3,2	15,5	4,4	2,8	63,8	18,8
20-40%	14,1	2,8	21,7	3,6	1,8	6,2	0,7
40-60%	13,0	2,3	18,5	3,0	1,3	3,2	-
60-80%	15,6	2,9	20,8	3,9	1,4	2,9	-
80-90%	15,3	4,5	33,0	4,7	2,7	3,4	-
90-100%	16,0	5,7	36,4	5,1	3,2	1,8	-

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Tabela B16. Wskaźniki obciążenia długiem według grup gospodarstw domowych (2014)

	DSTI		DTI			DTA	
	Me- diana	% GD, dla których wskaźnik przekracza 40%	Me- diana	% GD, dla których wskaźnik przekracza		Me- diana	% GD, dla których wskaźnik przekracza 75%
				300%	450%		
Wszystkie gospodarstwa domowe	14,3	3,6	21,5	3,7	1,8	6,6	4,1
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,6)	(0,4)	(1,7)	(0,6)	(0,3)	(0,7)	(0,8)
Status właściciela							
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	11,1	2,0	11,7	0,6	0,2	1,7	0,0
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	20,2	16,4	192,6	29,4	14,1	26,7	10,8
Najemca lub inny	13,4	2,1	10,8	0,8	0,6	46,3	13,0
Typ gospodarstwa domowego							
Jednoosobowe	17,2	2,9	18,5	1,6	0,9	7,2	3,5
Samotnie wychowujący rodzic	13,0	3,6	17,8	2,7	2,0	5,6	7,2
Pary bezdzietne	16,3	3,3	28,3	4,8	2,7	5,8	3,5
Pary z dziećmi	14,7	4,7	33,8	6,1	2,7	11,3	5,3
Rodziny rozszerzone	9,6	2,7	10,9	1,5	0,4	2,4	2,5
Wiek osoby referencyjnej							
16-24	8,1	1,5	8,7	1,0	1,0	48,7	6,9
25-34	17,9	5,0	86,2	11,8	5,9	28,4	7,9
35-44	14,0	5,0	41,2	6,7	3,4	11,7	4,8
45-54	12,5	3,7	18,7	1,6	0,8	3,9	3,1
55-64	13,4	3,9	14,8	1,3	0,7	3,6	3,7
65-74	12,0	1,3	10,5	0,3	0,2	1,6	3,2
75+	17,8	1,4	18,5	1,2	0,0	2,4	1,2
Status osoby referencyjnej na rynku pracy							
Pracujący	14,0	3,4	29,8	5,8	3,1	10,2	5,1
Samozatrudniony	12,8	7,2	26,0	4,9	2,2	2,7	0,6
Emerytowany	15,7	2,6	14,9	1,3	0,3	2,6	3,3
Inny niepracujący	14,8	3,4	11,5	1,7	0,8	6,8	5,3
Wykształcenie osoby referencyjnej							
Podstawowe lub brak	13,4	3,0	11,1	1,0	0,5	4,2	4,5
Średnie	13,2	3,9	17,6	2,9	1,4	4,5	4,3
Wyższe	17,1	3,2	78,2	7,7	3,6	15,5	3,4
Klasa miejscowości zamieszkania							
Wieś	13,6	3,1	16,3	2,8	1,1	2,7	1,8
Miasto	14,7	3,8	26,1	4,2	2,1	9,1	5,3
powyżej 200 tys.	17,7	4,1	34,9	5,7	3,0	13,0	5,5
poniżej 200 tys.	13,1	3,7	21,8	3,3	1,6	7,5	5,1
Dochód netto (kwantyle)							
0-20%	19,4	4,7	17,1	1,9	1,6	4,6	5,1
20-40%	15,3	3,2	17,0	1,9	1,0	6,1	3,6
40-60%	16,0	3,7	19,4	3,6	2,2	5,8	6,2
60-80%	13,4	4,4	23,0	6,8	3,0	6,6	4,1
80-90%	12,5	2,1	21,3	4,1	1,6	5,5	1,8
90-100%	10,8	1,7	44,4	4,9	0,8	12,2	1,4
Majątek netto (kwantyle)							
0-20%	14,7	3,1	13,6	3,0	1,6	71,6	18,0
20-40%	14,3	4,7	29,2	5,3	2,1	7,5	2,5
40-60%	13,6	2,1	24,3	3,7	1,9	4,5	0,3
60-80%	13,8	2,6	20,2	2,4	1,5	2,5	-
80-90%	13,3	3,9	25,6	2,8	1,8	1,9	-
90-100%	16,0	6,8	31,8	5,6	2,1	1,9	-

Uwagi: Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Tabela A17. Dochody netto a wydatki ogółem i wydatki konsumpcyjne (tys. zł) według grup gospodarstw domowych (2016)

	Dochody netto		Wydatki ogółem		Wydatki konsumpcyjne	
	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	46,6	55,0	33,0	38,6	13,2	15,4
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,7)	(0,7)	(0,3)	(0,5)	(<0,1)	(0,1)
Status właściciela						
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	47,0	55,4	32,8	38,7	13,2	15,7
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	66,3	77,0	43,6	51,2	15,8	18,8
Najemca lub inny	33,2	40,8	27,3	30,8	10,3	12,3
Typ gospodarstwa domowego						
Jednoosobowe	20,4	25,6	18,2	21,4	7,2	7,9
Samotnie wychowujący rodzic	33,2	41,2	27,2	31,0	12,0	13,0
Pary bezdzietne	43,9	51,7	33,3	37,5	13,2	14,3
Pary z dziećmi	60,1	72,3	41,3	49,4	18,0	19,5
Rodziny rozszerzone	66,6	70,9	40,9	45,6	18,0	19,8
Wiek osoby referencyjnej						
16-24	27,0	34,5	27,6	30,1	9,6	10,5
25-34	51,9	57,5	37,3	42,7	14,1	15,6
35-44	59,4	70,4	41,3	48,3	16,8	18,5
45-54	56,2	62,8	37,7	44,9	15,0	17,7
55-64	45,5	56,0	30,7	36,8	13,0	15,2
65-74	32,9	41,0	25,7	29,5	10,3	12,6
75+	25,6	32,2	20,2	24,0	8,4	10,5
Status osoby referencyjnej na rynku pracy						
Pracujący	58,2	65,5	38,3	44,2	14,9	17,3
Samozatrudniony	57,4	75,1	43,3	53,4	15,7	19,2
Emerytowany	31,8	39,4	24,3	28,5	10,1	12,1
Inny niepracujący	30,0	37,0	25,9	29,4	10,8	12,8
Wykształcenie osoby referencyjnej						
Podstawowe lub brak	26,7	35,4	19,9	23,4	9,0	11,0
Średnie	45,1	51,1	31,9	36,8	13,2	15,2
Wyższe	62,3	75,2	43,3	51,3	15,6	18,2
Klasa miejscowości zamieszkania						
Wieś	47,8	54,4	32,2	36,4	13,2	15,7
wokół dużych miast	57,2	66,3	41,8	45,2	17,8	18,7
pozostała	45,6	51,9	30,5	34,5	12,8	15,0
Miasto	45,9	55,3	33,3	39,7	13,2	15,2
poniżej 200 tys.	45,1	52,9	32,1	38,1	13,2	15,0
powyżej 200 tys.	47,7	59,6	35,0	42,5	13,2	15,5
Dochód netto (kwantyle)						
0-20%	16,0	15,3	16,2	19,0	6,6	8,0
20-40%	30,3	30,7	25,6	27,8	10,8	11,6
40-60%	46,6	46,5	34,8	37,1	14,4	15,4
60-80%	64,3	65,0	40,3	44,7	15,6	17,8
80-90%	85,9	86,7	49,0	54,4	19,5	21,3
90-100%	121,9	148,8	63,2	74,5	25,2	26,7
Majątek netto (kwantyle)						
0-20%	29,7	35,5	24,3	26,8	9,6	11,0
20-40%	36,1	41,6	26,8	30,7	11,9	12,6
40-60%	47,4	52,5	32,7	36,0	13,1	14,9
60-80%	56,2	60,9	36,7	41,6	14,4	16,9
80-90%	60,9	69,2	43,4	49,4	18,0	19,8
90-100%	78,0	99,6	52,9	66,4	20,4	22,8

Uwagi: Wartości mediany i średniej przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Tabela B17. Dochody netto a wydatki ogółem i wydatki konsumpcyjne (tys. zł) według grup gospodarstw domowych (2014)

	Dochody netto		Wydatki ogółem		Wydatki konsumpcyjne	
	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)	mediana (tys. zł)	średnia (tys. zł)
Wszystkie gospodarstwa domowe	39,5	48,6	27,5	29,7	13,2	14,8
<i>Odchylenie standardowe</i>	(0,9)	(0,9)	(0,9)	(0,3)	(0,2)	(0,2)
Status właściciela						
Właściciel bez kredytu mieszkaniowego	40,9	49,1	28,8	30,2	13,2	15,3
Właściciel z kredytem mieszkaniowym	60,2	72,7	36,0	36,9	15,7	17,7
Najemca lub inny	26,4	35,5	22,8	24,5	10,3	11,8
Typ gospodarstwa domowego						
Jednoosobowe	18,0	23,6	15,6	17,9	7,2	7,9
Samotnie wychowujący rodzic	27,2	42,0	24,0	25,0	11,7	12,4
Pary bezdzietne	40,2	48,2	29,7	30,4	13,2	14,3
Pary z dziećmi	51,6	60,4	35,8	35,3	17,6	18,2
Rodziny rozszerzone	57,0	63,1	36,0	36,0	18,6	19,0
Wiek osoby referencyjnej						
16-24	21,9	25,7	21,6	21,4	8,4	9,4
25-34	47,7	54,4	30,0	31,1	14,0	15,2
35-44	49,0	55,4	33,7	34,4	16,9	17,6
45-54	48,5	58,0	30,0	32,8	14,4	16,2
55-64	38,1	48,4	25,8	29,0	12,6	14,6
65-74	27,9	35,7	21,6	24,5	10,2	12,2
75+	22,6	30,0	19,0	22,3	8,7	10,7
Status osoby referencyjnej na rynku pracy						
Pracujący	51,2	58,7	30,6	33,5	15,0	16,7
Samozatrudniony	55,1	70,5	36,0	35,9	16,8	17,8
Emerytowany	28,8	35,6	22,8	25,4	10,8	12,5
Inny niepracujący	22,5	29,0	20,2	22,6	9,6	11,4
Wykształcenie osoby referencyjnej						
Podstawowe lub brak	21,8	29,4	18,0	21,5	8,5	11,1
Średnie	38,1	46,3	27,4	29,1	13,2	14,7
Wyższe	57,2	67,5	36,0	36,7	15,6	17,4
Klasa miejscowości zamieszkania						
Wieś	38,6	47,7	26,4	28,9	13,2	14,9
Miasto	39,9	49,0	27,7	30,0	12,8	14,7
powyżej 200 tys.	41,5	53,9	30,0	32,0	13,5	15,5
poniżej 200 tys.	38,4	46,0	26,4	28,8	12,6	14,2
Dochód netto (kwantyle)						
0-20%	13,8	12,6	14,4	15,4	6,6	7,8
20-40%	25,4	25,6	21,6	22,9	10,2	11,0
40-60%	39,6	39,6	30,0	29,7	13,8	14,7
60-80%	56,6	57,3	36,0	36,2	18,1	18,5
80-90%	79,3	79,3	36,3	40,4	19,2	20,4
90-100%	113,7	136,2	45,0	47,8	22,2	23,2
Majątek netto (kwantyle)						
0-20%	24,5	28,9	19,2	22,2	9,6	10,9
20-40%	33,4	38,5	24,0	26,1	11,9	12,6
40-60%	38,9	47,0	26,5	29,1	13,2	14,6
60-80%	48,9	57,0	30,0	32,4	15,1	16,3
80-90%	55,3	64,5	35,5	35,4	17,1	18,1
90-100%	61,3	78,1	36,0	41,4	19,4	20,6

Uwagi: Wartości mediany i średniej przedstawiono w cenach bieżących. Odchylenie standardowe wyliczono wg metody Rao-Wu z wykorzystaniem 1000 wag replikowanych (szczegóły: Raport metodyczny; NBP, 2017b). Kategoria *status właściciela* dzieli gospodarstwa domowe na właścicieli głównego miejsca zamieszkania nieposiadających lub posiadających kredyt mieszkaniowy pod tę nieruchomość oraz najemców głównego miejsca zamieszkania.

Słowniczek

Aktywa – zasoby zgromadzone przez gospodarstwa domowe, które mają postać rzeczową (aktywa rzeczową) lub finansową (aktywa finansowe).

Aktywa finansowe – aktywa zgromadzone przez gospodarstwa domowe w postaci depozytów oszczędnościowych, polis ubezpieczeniowych, dobrowolnych programów emerytalnych (z wyłączeniem Pracowniczych Programów Emerytalnych), udziałów w funduszach inwestycyjnych, akcji i obligacji i innych aktywów finansowych oraz należności z tytułu pożyczek udzielonych osobom prywatnym. Kategoria inne aktywa finansowe zawiera środki finansowe na rachunkach zarządzanych przez specjalistów (np. maklerów, doradców finansowych), instrumenty pochodne, certyfikaty oparte na indeksach, posiadane udziały w firmie (firmach) nienotowanych na giełdzie (w obrocie publicznym) wyłącznie w charakterze inwestora, metale szlachetne oraz tantiemy. Należności gospodarstw domowych z tytułu uczestnictwa w publicznych i pracowniczych programach emerytalnych (w tym w PPE) nie są traktowane jako aktywa finansowe gospodarstw domowych.

Aktywa finansowe płynne – aktywa finansowe zgromadzone przez gospodarstwa domowe, które mogą zostać w krótkim czasie zamienione na środki pieniężne. Obejmują: depozyty oszczędnościowe, udziały w funduszach inwestycyjnych, akcje, obligacje oraz pozostałe aktywa finansowe, z wyjątkiem środków zgromadzonych w dobrowolnych programach emerytalnych i z tytułu ubezpieczeń na życie.

Aktywa rzeczowe – posiadane przez gospodarstwa domowe nieruchomości (główne miejsce zamieszkania, inne nieruchomości), pojazdy, przedmioty wartościowe i majątek z działalności gospodarczej.

Debt-to-Assets (DTA) – relacja bieżącej wartości zadłużenia do wartości aktywów zgromadzonych przez gospodarstwa domowe. Informuje o możliwości spłaty długu z posiadanych aktywów, w tym o możliwości absorpcji wzrostów kosztów obsługi długu.

Debt-to-Income (DTI) – relacja bieżącej wartości zadłużenia do rocznego dochodu gospodarstw domowych (w kategoriach netto lub brutto).

Debt-Service-to-Income (DSTI) – relacja miesięcznej wartości raty kredytowej do miesięcznego dochodu gospodarstw domowych (w kategoriach netto lub brutto). Określa jaka część dochodu przeznaczana jest co miesiąc na spłatę długu. Wskaźnik uwzględnia obciążenie gospodarstw domowych z tytułu wszystkich rodzajów zadłużenia, z pominięciem kredytów na karcie kredytowej, w linii kredytowej lub w rachunku bieżącym.

Dochód gospodarstw domowych – stanowi sumę dochodów z pracy zarobkowej (pracy najemnej, pracy na własny rachunek) oraz innych źródeł dochodów (świadczenia emerytalne i rentowe, zyski i inne dochody) uzyskiwanych przez członków gospodarstwa domowego w wieku i powyżej 16. roku życia. Mierzony w kategoriach netto oraz brutto.

Szczegółowo, dochód gospodarstw domowych obejmuje następujące źródła dochodów: praca najemna, praca (w tym pomaganie w pracy) na własny rachunek, emerytura publiczna, renta, emerytura prywatna i z pracowniczych programów emerytalnych, zasiłek i świadczenie dla bezrobotnych, pomoc publiczna (zasiłki rodzinne, mieszkaniowe, socjalne, stypendia), dary i alimenty, dochody z wynajmu nieruchomości, dochody z tytułu własności aktywów finansowych (depozyty, akcje, obligacje), dywidendy, zyski z inwestycji kapitałowych przedsiębiorstwa, inne dochody (wygrane, odszkodowania, odprawy, nagrody), pozostawanie na utrzymaniu.

Inne formy zadłużenia (także: kredyty inne niż mieszkaniowe oraz pożyczki, kredyty inne niż mieszkaniowe) – kredyt lub pożyczka na cele inne niż mieszkaniowe. Do tej kategorii zaliczono: kredyty konsumpcyjne (na zakup samochodu lub innego środka transportu, cele edukacyjne, pokrycie kosztów utrzymania), kredyty na karcie kredytowej, kredyty w formie linii kredytowej / na rachunku bieżącym, kredyty na finansowanie działalności gospodarczej lub zawodowej, kredyty na inne cele (w tym kredyty na spłatę innych długów) oraz pożyczki od osób prywatnych lub pracodawców o przeznaczeniu konsumpcyjnym.

Kredyt hipoteczny – kredyt mieszkaniowy zabezpieczony hipoteką na nieruchomości.

Kredyt konsumpcyjny – kredyt przeznaczony na finansowanie bieżących potrzeb i wyposażenia gospodarstwa domowego. Do tej kategorii zaliczono: kredyty na pokrycie kosztów utrzymania, kredyty na zakup samochodu lub innego środka transportu oraz kredyty na cele edukacyjne.

Kredyt mieszkaniowy – kredyt zaciągany w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych gospodarstwa domowego. Do tej kategorii zaliczono: kredyty na zakup głównego miejsca zamieszkania, kredyty na zakup innej nieruchomości (grunty, budynki) oraz kredyty na remont lub modernizację mieszkania lub domu.

Loan-to-Value (LTV) – relacja wartości kredytu pozostałej do spłaty do wartości nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie tego kredytu. *Bieżące LTV* obliczono na podstawie szacunkowej wartości nieruchomości wskazanej przez respondenta w momencie przeprowadzania ankiety. *LTV w momencie udzielenia kredytu* obliczono na podstawie przeszacowanej na moment udzielenia kredytu pierwszej ceny zakupu nieruchomości zadeklarowanej przez respondenta.

Liquid-Assets-to-Income (LATI) – relacja wartości płynnych aktywów finansowych do rocznego dochodu netto gospodarstw domowych. Informuje o poziomie zgromadzonych przez gospodar-

stwa domowe oszczędności (aktywach o najwyższym stopniu płynności), które można szybko spieniężyć w celu absorpcji wzrostów kosztów obsługi długu.

Majątek netto – majątek brutto (aktywa) zgromadzony przez gospodarstwo domowe pomniejszony o zaciągnięte przez nie zobowiązania (pasywa).

Najuboższe gospodarstwo domowe – gospodarstwo znajdujące się wśród 10% populacji gospodarstw domowych o najniższej wartości majątku netto (tj. w pierwszym decylnym rozkładzie wartości majątku netto populacji gospodarstw domowych).

Najbogatsze gospodarstwo domowe – gospodarstwo należące do 10% populacji gospodarstw domowych o najwyższej wartości majątku netto (w dziesiątym decylnym rozkładzie wartości majątku netto gospodarstw domowych).

Osoba referencyjna (także osoba odniesienia, głowa gospodarstwa domowego) – osoba najlepiej zorientowana w sytuacji gospodarstwa domowego, z którą prowadzony był wywiad ankietowy.

Pasywa – zobowiązania zaciągnięte przez gospodarstwo domowe, obejmujące zobowiązania z tytułu kredytów mieszkaniowych oraz inne formy zadłużenia (kredyty inne niż mieszkaniowe oraz pożyczki).

Skala ekwiwalentności – parametry pozwalające porównywać ze sobą sytuację gospodarstw domowych różniących się liczbą osób oraz strukturą demograficzną. Odzwierciedlają one wpływ, jaki na koszty utrzymania gospodarstwa domowego ma jego skład demograficzny.

Średniozamożne gospodarstwo domowe – gospodarstwo znajdujące się wśród 10% populacji gospodarstw domowych o przeciętnej wartości majątku netto wokół mediany (pomiędzy 45-tym a 55-tym percentylem rozkładu wartości majątku netto gospodarstw domowych).

---

www.nbp.pl